VIKTOR PELEVIN

Traducere
Luana

Generation

O Odisee spaţială
a vremurilor noastre.

HUFFPOST

Generation P

Colecţia
Byblos

Recunoscut drept unul dintre cei mai spectaculoşi scriitori ruşi contemporani,**VIKTOR PELEVIN** s-a născut la Moscova în anul 1962. S-a înscris la Institutul Energetic din Moscova pentru a nu fi obligat să plece în armată, urmând totodată şi cursuri de scriere creativă la Institutul de Literatură „Maxim Gorki”. A lucrat o perioadă într-o agenţie de publicitate, precum şi în redacţia revistei *Nauka i relighiia.*

Printre cei care i-au influenţat literatura, Pelevin îi enumeră pe Mihail Bulgakov, Franz Kafka şi William S. Burroughs. Prima sa povestire a fost publicată în anul 1989, iar odată cu *Omon Ra* (1991) şi *Jizni nasekoniih* (1993), a devenit cunoscut în toată lumea, la vremea respectivă fiind considerat de revista *The New Yorker* unul dintre cei mai talentaţi autori europeni sub treizeci şi cinci de ani. Au urmat alte romane, volume de povestiri şi eseuri, traduse cu succes în întreaga lume. Pelevin s-a impus ca unul dintre cei mai inovatori scriitori ruşi contemporani, datorită capacităţii sale de a inventa jocuri nesfârşite în care miturile naţionale şi cultura pop se întrepătrund în cea mai autentică manieră postmodernă.

LUANA SCHIDU este editor şi traducător literar. Traduce cu egală pasiune din engleză şi rusă (uneori, mai rar, şi din franceză sau spaniolă). Printre zecile de autori cărora li s-a dedicat se află Oscar Wilde, Antoine de Saint-Exupéry, Anai's Nin, Lev Tolstoi, Henry James, Tatiana Tolstaia, Djuna Barnes, Lydia Davis. Traducerile volumelor *Vrăjitorul* de Vladimír Nabokov, *Vremuri second-hand* de Svetlana Aleksievici şi *Copiii de pe Volga* de Guzel Iahina (apărute la editura Humanitás) au fost premiate de Uniunea Scriitorilor din România.

VIKTOR PELEVIN

Generation P

Ediţia a II-a

Traducere din rusă şi note de
LUANA SCHIDU

CURTEA ¿3 VECHE

în memoria clasei de mijloc

Im sentimental, if you know what I
mean; I love the country but I cant stand
the scene. And I'm neither left or right.
I'm just staying home tonight,
Getting lost în that hopeless little screen

-.

Leonard Cohen

- „Sunt sentimental, de ştiţi ce vreau să spun,/ Ţara o iubesc, dar nu suport decorul./ Nu-s nici de stânga, nici de dreapta./ În asta-seară stau acasă,/ Privind pierdut televizorul."

Generaţia P

>

În Rusia chiar a trăit o generaţie tânără, fără griji, care surâdea verii, mării şi soarelui – şi care a ales Pepsi.

Acum, e greu de stabilit de ce anume s-a întâmplat acest lucru. Pesemne că la mijloc nu erau numai calităţile excepţionale ale gustului acestei băuturi. Şi nici cofeina, care îi face pe copii să ceară mereu încă o doză, plasându-i temeinic, încă din copilărie, pe făgaşul cocainei. Şi nici banala mită – am vrea să credem că birocratul de partid de care depindea încheierea contractului a încercat şi a îndrăgit pur şi simplu acest lichid întunecat şi înţepător din toţi porii sufletului său ce-şi pierduse încrederea în comunism.

Motivul a fost mai degrabă că ideologii din URSS socoteau că adevărul este unul singur. De aceea, generaţia P nu a avut, de fapt, de ales, şi copiii sovietici ai anilor ’70 au ales Pepsi exact la fel cum părinţii lor îl aleseseră pe Brejnev.

Oricum ar fi stat lucrurile, aceşti copii, care-şi făceau veacul vara pe malul mării, priveau îndelung orizontul albastru fără niciun nor, beau Pepsi-Cola cald, îmbuteliat în oraşul Novorossiisk şi visau că, într- o zi, îndepărtata

lume interzisă de dincolo de mare avea să intre în viata lor.

>

Au trecut zece ani şi această lume a început să intre – mai întâi prudentă, cu un zâmbet politicos, apoi tot mai încrezătoare şi mai îndrăzneaţă. Una dintre cărţile ei de vizită era clipul publicitar pentru Pepsi-Cola – clip care, după cum au observat mulţi cercetători, a devenit punctul de cotitură în dezvoltarea întregii culturi mondiale. În el erau comparate două maimuţe. Una dintre ele bea „Cola obişnuită" şi, drept urmare, devenea capabilă să îndeplinească o serie de acţiuni logice simple cu beţişoare şi cuburi. Cealaltă bea Pepsi-Cola. Chiuind veselă, ea se îndrepta spre mare într-un jeep, îmbrăţişând nişte fete care dispreţuiau în mod evident drepturile egale ale femeii cu ale bărbatului (când trebuie să comunicaţi îndeaproape cu maimuţele, este mai bine să nu vă gândiţi la asemenea lucruri, deoarece atât egalitatea în drepturi, cât şi lipsa ei vă vor apăsa sufletul la fel de mult).

Dacă stăm să ne gândim, se putea înţelege încă de atunci că nu era vorba de Pepsi-Cola, ci de bani, cu care produsul are o legătură directă. La această concluzie a ajuns, în primul rând, asociaţia clasică a freudienilor, din cauza culorii produsului; în al doilea rând, deducţia logică – ingerarea băuturii Pepsi-Cola permite achiziţionarea de maşini scumpe. Dar nu ne propunem să analizăm în profunzime acest clip

(deşi poate tocmai aici s-ar putea găsi explicaţia faptului că aşa-numiţii şaizecişti îi numesc cu obstinaţie pe cei din generaţia P „mâncători de rahat”). Pentru noi este important numai ca simbolul ultim al generaţiei P să rămână maimuţa în jeep.

Ne-a întristat un pic să aflăm cum îşi închipuie băieţii de la agenţiile de publicitate de pe Madison Avenue publicul, aşa-numitul *target group.* Dar ne-a fost greu să nu ne minunăm de profunda cunoaştere a vieţii de care au dat dovadă. Tocmai acest clip ne-a făcut să înţelegem cât de mare este numărul maimuţelor care vegetează în Rusia, de au ajuns deja să se urce în jeepuri şi să umble cu fiicele omului.

Ar fi o prostie să căutăm aici vreo urmă de conspiraţie antirusă. Conspiraţia antirusă, fără îndoială, există – singura problemă este că la ea participă întreaga populaţie adultă a Rusiei. Astfel că Pepsi-Cola nu are aici absolut niciun amestec. S-a întâmplat să facă parte dintr-un proces universal, înfăţişat în nenumărate cărţi (e de ajuns să amintim *Ojidanie obezian-* de Andrei Bitov sau *Brazzaville Beacbf* de William Boyd). Acest proces nu a ocolit nici America, deşi acolo lucrurile s-au petrecut cu totul altfel – Coca-Cola a izgonit complet, definitiv şi ireversibil Pepsi-Cola de pe terenul de culoare roşie, ceea ce pentru cunoscători este echivalent cu victoria de la Waterloo. Schimbarea a avut legătură cu acţiunea

drepturilor religioase, care sunt foarte puternice în Statele Unite. Ele nu recunosc evoluţiile; Coca-Cola se înscrie mai bine în tabloul lor global, deoarece maimuţa care o bea rămâne maimuţă. De altfel,

J }

vorbim prea mult despre maimuţe – doar porniserăm în căutarea unui om.

Vavilen Tatarski s-a născut cu mult înaintea acestei victorii istorice a roşului asupra roşului. De aceea, el s- a pomenit direct în generaţia P, deşi vreme îndelungată habar n-a avut. Dacă cineva i-ar fi spus, în anii aceia îndepărtaţi, că atunci când va creşte va deveni copywriter, probabil că de uimire ar fi scăpat sticla de Pepsi-Cola direct pe pietrişul fierbinte al plajei taberei de pionieri. în acele zile de demult, copiii trebuiau să aspire la casca strălucitoare de pompier sau la halatul alb de medic. Până şi cuvântul universal „designer" părea un neologism dubios, tolerat în măreaţa limbă rusă datorită unor limite lingvistice numai până la prima înrăutăţire serioasă a situaţiei internaţionale.

Dar pe vremea aceea, în limbaj şi în viaţă, în general, existau foarte multe lucruri dubioase şi stranii. Să luăm fie şi numele „Vavilen", atribuit lui Tatarski de către tatăl lui, care reuşise să combine în sufletul său

credinţa în comunism cu idealurile saizecistilor. Era

format din primele litere ale numelor Vasili

Axionov şi Vladimir Ilici Lenin. Tatăl lui Tatarski, pesemne, îşi putuse închipui cu uşurinţă un leninist adevărat, înţelegând recunoscător din curajoasele pagini ale lui Axionov că marxismul a susţinut iniţial amorul liber, sau un estet înnebunit după jazz, pe care o secvenţă muzicală prelungită de saxofon îl face să înţeleagă brusc că, în cele din urmă, comunismul o să triumfe. Dar nu numai tatăl lui Tatarski era asa – la fel era

întreaga generaţie sovietică a anilor ’50 şi ’60 care dăduse lumii muzica de amatori şi trimisese în pustiul negru al cosmosului primul sputnic – spermatozoidul cu patru cozi al viitorului ce nu a început nicicând.

Tatarski era foarte jenat de prenumele lui, prezentându-se drept Vova ori de câte ori putea. Apoi a început să-şi mintă prietenii că tatăl său îi dăduse acest prenume pentru că era interesat de mistica orientală şi se gândise la oraşul antic Babilon-[5], a cărui doctrină misterioasă el, Vavilen, avea s-o moştenească. Iar combinaţia dintre Axionov şi Lenin tatăl lui o crease

deoarece era un adept al maniheismului şi al filozofiei naturii şi considera de datoria lui să restabilească 3

echilibrul între principiul luminii şi cel al întunericului. în ciuda acestei strălucite scorneli, la vârsta de şaptesprezece ani Tatarski şi-a pierdut cu plăcere primul buletin, iar pe al doilea l-a primit pe numele „Vladimir”.

După aceea, viaţa lui s-a desfăşurat cât se poate de banal. A intrat la Politehnică nu pentru că ar fi fost atras de tehnică, se înţelege – specializarea lui era în nu ştiu ce cuptoare electrice –, ci pentru că nu voia să plece în armată. Dar la douăzeci şi unu de ani i s-a întâmplat ceva ce i-a decis cursul vieţii.

Vara, la tară, citea un volumaş de Boris Pasternak. 3 3 Versurile, spre care nu vădise până atunci vreo înclinaţie, l-au zguduit în asemenea măsură, încât săptămâni la rând nu s-a mai putut gândi la nimic altceva, după care a început să scrie şi el. Avea să ţină minte toată viaţa caroseria ruginită a autobuzului înfipt oblic în pământ, la marginea unei păduri din apropierea Moscovei. Lângă această caroserie i-a venit în cap primul vers din viaţa lui – „Norii-sardină înoată spre sud” (mai târziu avea să descopere că această poezie mirosea a peşte). Într-un cuvânt, întâmplarea a fost absolut obişnuită şi a avut un sfârsit obişnuit – 3 3 3 3 Tatarski a intrat la Facultatea de Litere. E drept, n-a reuşit la secţia de poezie – a fost nevoit să se mulţumească cu traducerile din limbile popoarelor din URSS. Tatarski îşi imagina viitorul astfel: ziua, amfiteatrul pustiu de la Litere, o traducere literală din uzbecă ori kârgâză, care trebuia pusă în versuri până data viitoare, iar seara, trudă pentru eternitate.

Apoi, pe neaşteptate, a avut loc un eveniment fundamental pentru viitorul lui. Uniunea Sovietică, după ce începuse să fie reînnoită şi îmbunătăţită tocmai pe când

Tatarski hotăra să-şi schimbe profesia, s-a îmbunătăţit într-atât, încât a încetat să existe (dacă un stat este capabil să intre în nirvana, atunci acela a fost un asemenea caz). Din această pricină, nu mai putea fi vorba de niciun fel de traduceri din limbile popoarelor din URSS. Era o lovitură, dar Tatarski a suportat-o. Îi rămânea truda pentru eternitate, şi asta îi era de ajuns.

În acest moment s-a petrecut ceva neprevăzut. A început să se întâmple ceva şi cu eternitatea, căreia hotărâse să-i dedice timpul şi truda lui. Asta chiar nu mai înţelegea deloc. Că doar eternitatea – sau, în orice caz, el asa crezuse mereu – era ceva neschimbător, indestructibil şi deloc dependent de lucrurile pământeşti trecătoare. Dacă, de pildă, volumaşul de Pasternak care îi schimbase viata căzuse în această eter- nitate, atunci nicio forţă nu îl putea smulge de acolo.

Dar se părea că nu era deloc aşa. Se părea că eternitatea exista numai atât timp cât Tatarski credea în ea cu sinceritate şi, de fapt, nu era de găsit nicăieri în afara hotarelor acestei credinţe. Pentru a crede sincer în eternitate, trebuia ca această credinţă s-o

>

împărtăşească şi alţii – deoarece o credinţă pe care n-o împărtăşeşte nimeni se cheamă schizofrenie. Iar cu ceilalţi – chiar şi cu cei care îl învăţaseră să privească neabătut spre eternitate – începea să se petreacă un lucru bizar.

Nu că şi-ar fi schimbat vederile anterioare, nu.

însuşi spaţiul către care erau îndreptate aceste vederi anterioare (căci doar vederea este întotdeauna îndreptată într-o anumită direcţie) a început să se înceţoşeze şi să dispară, până când nu a mai rămas din el decât o pată microscopică pe parbrizul minţii. Imagini ale unor peisaje complet diferite au început să licărească în jur.

Tatarski a încercat să se împotrivească, prefacându-se că nu se întâmpla absolut nimic. La început a reuşit. Comunicând strâns cu alţi oameni, care se prefăceau şi ei că nu se întâmpla nimic, a putut crede acest lucru o vreme. Sfârşitul a venit pe neaşteptate.

Odată, pe când se plimba, s-a oprit în faţa unui magazin de încălţăminte închis pentru pauza de prânz. În spatele vitrinei plutea în arşiţa verii o vânzătoare grasă şi drăguţă, pe care nu se ştie de ce a numit-o în sinea lui Manka, iar în mijlocul unui multicolor talmeş-balmeş turcesc se afla o pereche de botine produse, cu siguranţă, în ţară.

Tatarski a încercat un sentiment de fulgurantă şi pătrunzătoare recunoaştere. Erau nişte cizmuliţe cu tocuri înalte şi vârf ascuţit făcute dintr-o piele bună. Galben-ruginii, cu tighel albastru şi împodobite cu nişte catarame mari, în formă de harfa, ele nu erau pur şi simplu de prost gust sau demodate. Erau întruchiparea limpede a ceea ce un profesor beţiv de literatură sovietică de la Facultatea de Litere numise *„gestalt-\A* nostru" şi erau atât

de jalnice, caraghioase şi înduioşătoare (mai ales cataramele-harfe), încât lui Tatarski i s-au umplut ochii de lacrimi. Pe botine era un strat gros de praf – în mod evident, nu-i erau de niciun folos epocii.

Tatarski ştia cá nici el ntt era de niciun folos 3

epocii, dar reuşise să se împace cu acest lucru, ba chiar găsise în el o satisfacţie dulce-amăruie. I se părea că la el se refereau versurile Marinei Ţvetaeva: „Scăldate-n praf prin prăvălii/ (De unde nimeni nu le-a luat şi nu le ia!),/ Ca vinurilor scumpe, şi alor mele poezii,/ Le vine rândul negreşit.” Dacă în acest sentiment era şi ceva înjositor, nu el, ci mai degrabă lumea înconjurătoare era înjosită. Dar, încremenit în faţa vitrinei, el a înţeles brusc că nu se prăfuieşte sub acest cer precum un vas cu vin scump, ci precum botinele cu cataramе-harfe. Si a mai înţeles ceva: eternitatea, în care crezuse până atunci, nu putea exista decât cu subvenţie de la stat – sau, ceea ce e totuna, ca un lucru

interzis de stat. Mai mult, ea nu putea exista decât ca o amintire doar pe jumătate conştientă a unei anume Manka de la încălţăminte. Iar ei, exact ca şi lui, această eternitate îndoielnică îi fusese băgată în cap în acelaşi compartiment cu ştiinţele naturii şi chimia anorganică. Eternitatea era arbitrară – dacă, să spunem, nu Stalin l- ar fi omorât pe Troţki, ci invers, cu totul alte persoane ar fi populat-o acum. Dar nici asta nu conta, pentru

că Tatarski înţelesese limpede: oricare ar fi fost situaţia, Mankăi i-ar fi păsat la fel de puţin de eternitate şi, când în cele din urmă avea să înceteze să creadă în ea, nu avea să mai fie nicio eternitate, căci unde era să fie atunci? Sau, cum scrisese el în caieţelul lui, venind spre casă:

Când dispare subiectul eternităţii, atunci dispar şi toate obiectele ei – şi singurul subiect al eternităţii este cel care, fie şi numai din când în când, îşi aminteşte de ea.

N-a mai scris poezii de atunci – odată cu dispariţia puterii sovietice, ele îşi pierduseră sensul şi valoarea. Ultimele versuri pe care le-a scris imediat după acest eveniment erau inspirate de cântecul trupei DDT („Ce e toamna – sunt frunzele…") şi de aluziile din scrierile târzii ale lui Dostoievski. Poezia se termina astfel:

Ce-i eternitatea? Nu-i decât o baie,
Baie cu păianjeni e eternitatea.
Si de uită Manka
De această baie,
Ce va fi cu noi şi societatea?

Draft Podium

Indata ce dispăru eternitatea, Tatarski se trezi în prezent. Se dovedi că nu ştia absolut nimic despre lumea ce răsărise în jurul lui în ultimii câţiva ani.

Lumea asta era foarte ciudată. În aparenţă se schimbase puţin, doar că pe străzi erau mai mulţi cerşetori, iar totul în jur – casele, copacii, băncile de pe alei – parcă îmbătrânise şi decăzuse brusc. Nu se putea spune nici că lumea devenise alta în esenţă, pentru că acum nu mai avea nicio esenţă. Domnea peste tot o înspăimântătoare incertitudine. În ciuda acestui fapt, străzile erau invadate de Mercedesuri şi Toyote în care se aflau nişte ţipi plini de încredere în sine şi în ceea ce se întâmpla; exista chiar, dacă e să dăm crezare ziarelor, un fel de politică externă.

La televizor apăreau între timp aceleaşi mutre care îngreţoşau pe toată lumea de douăzeci de ani. Acum vorbeau despre exact acele lucruri pentru care înainte alţii intraseră la închisoare, numai că erau mult mai îndrăzneţi, mai fermi şi mai radicali. Tatarski îsi imagina deseori o Germanie a anului 1946, unde doctorul Goebbels răcnea isteric la radio despre abisul în care fascismul aruncase naţia.

Fostul comandant de la Auschwitz conducea comisia pentru arestarea criminalilor nazişti, generalii nazişti vorbeau în cuvinte simple şi clare despre valorile liberale, iar întreaga şleahtă era condusă de proaspăt iluminatul Gauleiter al Prusiei de Est. Evident, Tatarski ura puterea sovietică în majoritatea manifestărilor ei, dar un lucru nu înţelegea: dacă merită să schimbi un imperiu al răului pe o republică bananieră a răului, care să importe banane din Finlanda.

La urma urmelor, el nu fusese niciodată un mare moralist, de aceea îl preocupa nu atât evaluarea evenimentelor, cât problema supravieţuirii. Nu avea niciun fel de relaţii care să-l ajute; de aceea abordă problema în modul cel mai simplu cu putinţă – se angaja ca vânzător la un chioşc, nu departe de casă.

Munca era uşoară, dar stresantă. În chioşc era întuneric şi frig, ca într-un tanc; singura lui legătură cu lumea era un gemuleţ minuscul, prin care abia putea întinde o sticlă de şampanie. Era apărat de posibilele neplăceri de un grilaj din bare groase de fier, fixate neglijent în pereţii chioşcului. Seara îi înmâna câştigul unui cecen vârstnic cu un inel gros de aur; uneori se întâmpla chiar să stoarcă ceva şi pentru el, peste salariu. Din când în când, de chioşc se apropiau nişte bandiţi în devenire şi cereau cu glas spart bani pentru protecţie. Tatarski îi tot trimitea plictisit la Husein. Husein era un flăcău slăbuţ şi scund, cu ochii

veşnic împăienjeniţi de la opiu; de obicei stătea pe o saltea într-o baracă pe jumătate goală de la capătul şirului de chioşcuri şi asculta muzică sufistă. În afară de saltea, în baracă mai erau o masă, un fiset în care se aflau multi bani şi un model complicat de Kalaşnikov cu lansator de grenade ataşat.

Lucrând la chioşc (de aproape un an deja), Tatarski căpătă două noi calităţi. Prima era cinismul, nesfârşit ca o privelişte din turnul de televiziune Ostankino. A doua calitate era uimitoare şi greu de explicat. Îi era de ajuns să arunce o privire la mâinile unui client ca să înţeleagă dacă îl putea păcăli şi cu cât anume, dacă îl putea insulta sau nu şi dacă exista posibilitatea să-i primească o bancnotă falsă împreună cu restul sau să paseze chiar el una. Aici nu exista niciun fel de sistem exact. Uneori, prin gemuleţ se ivea un pumn asemănător unui pepene galben păros, dar era clar că posesorul lui putea fi trimis la toţi dracii. Iar alteori, inima lui Tatarski stătea în loc de spaimă la vederea unei mâini subţiri de femeie, cu o manichiură impecabilă.

Odată, i se ceru un pachet de Davidoff. Mâna care puse pe tejghea bancnota mototolită de 100 000 nu era prea interesantă. Tatarski observă tremurul slab, abia vizibil al degetelor, se uită la unghiile perfect pilite şi înţelese că acest client era dependent de

anumite substanţe stimulante. Putea fi la fel de bine un bandit
de rând sau un om de afaceri – sau, cum era cazul de cele mai multe ori, ceva între.

— De care Davidoff? Normal sau lights? întrebă Tatarski.

— Lights, răspunse clientul, aplecându-se şi privind prin gemuleţ.

Tatarski tresări – în faţa lui se afla colegul lui de la Litere, Serghei Morkovin. Pe vremuri fusese unul dintre cele mai strălucite personaje din an, imitându-l bine pe Maiakovski – purta un pulover galben şi scria versuri epatante („Versul meu despică precum un topor…" sau „O, chipuri ale urletului! O, Mata Hari!"). Nu se schimbase aproape deloc, doar în păr îi apăruse o cărare dreaptă, iar pe cărare, câteva fire albe.

— Vova? întrebă mirat Morkovin. Ce faci aici?

Tatarski nu ştiu ce să răspundă.

— Am priceput, zise Morkovin. Ia hai să mergem noi la naiba de-aici.

Fără prea multe discuţii, Tatarski închise chioşcul cu cheia şi, strecurându-se tiptil pe lângă baraca lui Husein, îl urmă pe Morkovin la maşina lui. Se duseră la un restaurant chinezesc scump numit *Altarul Lunii,* cinară, băură vârtos şi Morkovin îi povesti cu ce se ocupa în ultima vreme. Cu publicitatea.

— Vova, zise el, apucându-l de mână, cu ochii strălucindu-i, acuma sunt alte vremuri. N-

a mai fost aşa niciodată şi nici n-o să mai fie după aia. E febra aurului, ca în Klondike. În doi ani, totul o să fie suprasaturat. Acum însă există posibilitatea reală să te integrezi în sistemul ăsta pur şi simplu venind de pe stradă. Uite, la New York se chinuie unii jumate din viaţă numai ca să ia prânzul cu persoanele potrivite, iar la noi…

Tatarski nu pricepea o bună parte din ce spunea Morkovin. Nu-i rămaseră clare din această conversaţie decât schema de funcţionare a businessului în epoca acumulării primitive şi legătura ei directă cu publicitatea.

— În ansamblu, zise Morkovin, lucrurile se petrec astfel: omul cere credit. Cu creditul ăsta închiriază un birou, cumpără un Jeep Cherokee şi opt lăzi de Smirnoff. Când se termină sticlele de Smirnoff, se descoperă că jeepul e făcut praf, biroul e plin de vomă şi creditul trebuie returnat. Atunci ia un alt credit – de trei ori mai mare ca primul. Din el achită primul credit, cumpără un Jeep Grand Cherokee şi şaisprezece lăzi de Absolut. Când sticlele de Absolut…

— Am înţeles, îl întrerupse Tatarski. Şi cum se termină?

— Sunt două variante. Dacă banca la care s-a împrumutat omul e una de bandiţi, atunci el e omorât la un moment dat. Având în vedere că la noi nu există altfel de bănci, de obicei aşa se şi întâmplă. Dacă, dimpotrivă, omul este el însuşi bandit, atunci ultimul credit este preluat

de Banca Naţională şi omul declară faliment. Executorii vin la el la birou, înregistrează sticlele goale şi faxul acoperit de vomă şi după câtva timp el ia totul de la capăt. E drept, Banca Naţională are acum şi ea bandiţii ei, asa că situaţia e ceva mai complexă, dar, în ansamblu, tabloul nu s-a schimbat.

— Aha, zise gânditor Tatarski. Dar n-am priceput ce legătură are asta cu publicitatea.

— Păi aici începe partea mai importantă. Când a mai rămas jumătate din Smirnoff sau Absolut, jeepul merge încă şi moartea pare ceva îndepărtat şi abstract, în capul omului care a copt toate astea se produce o reacţie chimică specifică. Se trezeşte în el sentimentul unei infinite măreţii şi îşi comandă un clip publicitar. Insistă ca acest clip să fie mai grozav decât al altor idioti. Pe asta se duce cam o treime din fiecare credit.

Din[5] punct de vedere psihologic, totul este explicabil. A deschis omul o mică întreprindere numită Everest şi vrea atât de tare să-şi vadă sigla pe cel mai important canal, undeva între BMW şi Coca-Cola, că ar face orice. Aşa că, în momentul în care în capul clientului are loc această reacţie, apărem noi din tufiş.

Lui Tatarski îi făcu mare plăcere să audă acest „noi”.

— Situaţia arată astfel, continuă Morkovin. Există câteva studiouri care fac filmulete. Si acestea au nevoie

de scenarişti isteţi, pentru[5 î] că de scenarist

depinde acum totul. Treaba constă în următoarele: oamenii de la studio găsesc clientul care vrea să apară la televizor. Tu te uiţi la el. El spune ceva. îl asculţi. Apoi scrii scenariul. De obicei are cam o pagină, deoarece clipurile sunt scurte. îţi ia cam două minute, dar nu te prezinţi la el mai devreme de o săptămână – trebuie să- şi închipuie că în tot acest timp tu ai alergat prin cameră ţinându-te cu mâinile de cap şi te-ai gândit, te- ai gândit şi iar te-ai gândit. Citeşte ce ai scris şi, în funcţie de cum i se pare scenariul, comandă clipul oamenilor tăi sau se adresează altcuiva. De aceea, pentru studioul cu care lucrezi tu eşti personajul cel mai important. De tine depinde comanda. Dacă reuşeşti să-l hipnotizezi pe client, iei 10% din preţul total al clipului.

— Şi cât costă un clip?

— De obicei, între 15 şi 30. Să zicem 20, în medie.

— De ce? întrebă Tatarski neîncrezător.

— Doamne, că doar nu de ruble! De mii de dolari. Într-o fracţiune de secundă, Tatarski calculă cât

înseamnă 10% din 20 000, înghiţi în sec şi se uită ca un câine credincios la Morkovin.

— Asta, fireşte, nu pentru mult timp, spuse Morkovin. Într-un an, doi, totul va arăta altfel. În locul acestor umflaţi mărunţi care iau credite pentru fleacuri, vor apărea unii care vor lua milioane de parai.

În loc de jeepuri pe care să le bage în stâlpi,

vor cumpăra castele în Franţa şi insule în Pacific. În loc să dea tunuri, vor înfiinţa firme serioase. Dar, în esenţă, lucrurile se vor petrece la fel în ţara asta. De aceea nici principiul muncii noastre n-o să se schimbe niciodată.

— Doamne, zise Tatarski, atâţia bani... Ţi se face şi frică.

>

— Veşnica întrebare, râse Morkovin. Sunt un căcăcios sau am drepturi?

— Se pare că tu ţi-ai răspuns.

— Da, zise Morkovin, aşa se pare.

— Si cum e?

>

— Cât se poate de simplu. Sunt un căcăcios care are drepturi inalienabile. Şi leve. Apropo, ai nevoie de bani? Ai un aer cam abătut. Mi-i dai când te mai pui pe picioare.

— Mulţumesc, deocamdată am, spuse Tatarski. Dar nu ştii cumva de unde vine cuvântul ăsta, „leve”? Cecenii mei spun că e cunoscut şi în Peninsula Arabică. Până şi în engleză există ceva asemănător...

— întâmplător, ştiu, răspunse Morkovin. Vine de la literele latine „1” şi „v”. Abrevierea de la *liberal values.*

În ziua următoare, Morkovin îl duse pe Tatarski într- un loc destul de ciudat. Se numea Draft Podium (după câteva minute de activitate intelectuală intensă, Tatarski a renunţat să mai încerce să înţeleagă ce însemna asta). Draft

Podium se afla la subsolul unei clădiri vechi de cărămidă, nu departe de centru. În spatele unei uşi grele de oţel exista o încăpere nu prea mare, înţesată de echipament tehnic. Acolo pe Tatarski îl aşteptau câţiva tineri. Şef era un flăcău nebărbierit pe nume Serghei, care semăna cu Dracula în tinereţe. El i-a explicat că, de fapt, acel cub mic de plastic albastru, aflat pe o cutie de carton goală, era un computer Silicon Graphics, care costa cine ştie cât, iar programul Soft Image instalat pe el costa de două ori mai mult. Silicon era comoara cea mai de preţ din această peşteră îngropată. În încăpere mai erau câteva computere obişnuite, scannere şi un fel de aparat video complicat cu multe indicatoare. Pe Tatarski îl impresionă mai ales un detaliu: pe aparatul video se afla o rotiţă cu un mâner, din acelea de care au maşinile de cusut, cu ajutorul căreia se puteau derula cadrele manual.

Draft Podium avea în vedere un client de mare perspectivă.

— Subiectul are în jur de cincizeci de ani, zise Serghei trăgând dintr-o ţigară mentolată. înainte a fost profesor de fizică. Atunci când a început nebunia, a organizat o cooperativă care se ocupa cu producţia de lapte-de-pasăre şi în doi ani a făcut atâţia bani, că acuma a luat în gestiune combinatul de dulciuri de la Lefortovo. De curând a luat un credit important. Alaltăieri a pornit o beţie, şi asta îl ţine vreo două săptămâni.

— De unde aveţi asemenea informaţii? se interesă Tatarski.

— De la secretară, spuse Serghei. Ei, acuma trebuie să-l luăm şi să-i arătăm scenariul, până nu se trezeşte. Când e treaz, mereu îi tună şi-i fulgeră. Avem întâlnire mâine la unu, la el la birou.

A doua zi, Morkovin veni devreme acasă la Tatarski. Adusese cu el o pungă mare de plastic, de un galben strălucitor. În pungă era un veston cafeniu, făcut dintr-un material care semăna cu cel de manta militară. Pe buzunarul de la piept strălucea o emblemă complicată care amintea de cea de pe pachetul de Marlboro. Morkovin îi spuse că era un veston de club. Tatarski nu înţelese, dar îl îmbrăcă ascultător.

Morkovin mai scoase din pungă o agendă făţoasă cu copertă din piele, un pix incredibil de gros pe care scria „Zoom” şi un pager – abia apăruseră la Moscova.

— Chestia asta ti-o atârni la curea, zise el. Vă întâlniţi cu clientul la unu, iar la unu şi douăzeci te sun pe pagerul ăsta. Când piuie, îl scoţi de la brâu şi te uiţi aluziv la el. Tot timpul cât vorbeşte clientul, faci însemnări în agendă.

— Pentru ce toate astea? îşi exprimă Tatarski curiozitatea.

— Păi nu e clar? Clientul plăteşte bani grei pe o bucată de hârtie şi câteva picături de cerneală stoarse din imprimantă. Trebuie să fie

absolut sigur că înaintea lui au mai plătit o mulţime de alţi oameni aceiaşi bani.

— Dacă mă întrebi pe mine, spuse Tatarski, toate vestoanele şi pagerele astea i-ar putea stârni bănuieli.

— Te complici, dădu din mână Morkovin. Viaţa e mai simplă şi mai idioată. Şi încă ceva…

Scoase din buzunar o cutie îngustă, o deschise şi i-o întinse lui Tatarski. În cutie se afla un ceas greu, la limita dintre frumos şi urât, din otel şi aur.

— E un Rolex Oyster. Ai grijă să nu-i iei pojghiţa de aur, e fals. II iau numai la întâlniri de afaceri. Când vorbeşti cu clientul, flutură-l aşa, ştii, un pic. Ajută.

Tatarski se simţea foarte încurajat de acest sprijin. La douăsprezece şi jumătate ieşi din metrou. Băieţii de la Draft Podium îl aşteptau deja aproape de intrare. Veniseră cu un Mercedes lung, negru. Tatarski începuse deja să se priceapă destul la afaceri ca să ştie că maşina era închiriată pentru o oră, două. Serghei era tot nebărbierit, dar acum barba lui avea ceva sobru, stilat, probabil datorită papionului şi vestonului închis la culoare, cu revere incredibil de înguste. Lângă el stătea Lena, care se ocupa de contracte şi contabilitate. Era îmbrăcată într-o rochie neagră, simplă (fără bijuterii, fără farduri) şi în mână ţinea o mapă cu închizătoare aurie. Când Tatarski se sui în maşină, schimbară o privire, apoi Serghei îi spuse şoferului:

— Dă-i drumul.

Lena avea emoţii. Tot drumul povesti chicotind despre un oarecare Azadovski – pesemne, amantul prietenei ei. Acest Azadovski îi trezise un sentiment vecin cu admiraţia: venit la Moscova din Ucraina, se stabilise la prietena ei, îşi făcuse mutaţie la ea în apartament, apoi îşi chemase sora şi cei doi nepoţi de la Dniepropetrovsk, le făcuse şi lor mutaţia şi imediat, fără nici cea mai mică întârziere, făcuse un schimb de apartament prin tribunal şi o lăsase pe prietena Lenei cu o cameră într-un apartament comun.

— Omul ăsta o să ajungă departe! repeta întruna Lena.

O impresionase în special faptul că sora şi nepoţii fuseseră trimişi înapoi la Dniepropetrovsk imediat după această operaţiune; în general, povestea avea atâtea amănunte, încât către sfârşitul călătoriei lui Tatarski începu să i se pară că trăise jumătate din viaţă în acelaşi apartament cu Azadovski şi rudele lui. De fapt, avea la fel de multe emoţii ca Lena.

Clientul (numele lui rămase necunoscut) semăna uimitor de tare cu imaginea pe care şi-o făcuse despre el Tatarski după discuţia din ziua precedentă. Era un ţărănoi scund şi îndesat, cu o faţă şireată, pe care abia începea să se estompeze grimasa mahmurelii – se pare că-şi băuse primul pahar al zilei cu puţin înainte de întâlnire.

După un scurt schimb de amabilităţi (vorbi mai ales Lena; Serghei stătea intr-un colţ, picior peste picior, şi fuma), Tatarski fu prezentat ca scenarist. Asezându-se în fata clientului, îsi lovi Rolexul de masă

J } •>

şi deschise agenda. Se lămuri repede că, de fapt, clientul nu avea mare lucru de spus. Fără un halucinogen puternic era greu să fii inspirat de detaliile afacerii lui – cea mai mare parte a timpului bălmăji despre nu ştiu ce tăvi de cuptor acoperite cu un strat de fluor de care nu se lipea nimic. Ascultând cu capul uşor înclinat într-o parte, Tatarski încuviinţa şi făcea mâzgăleli fără niciun sens în agendă. Cu coada ochiului studia încăperea – nici în ea nu era nimic interesant, dacă nu punem la socoteală căciula din blană de ren albastru, evident foarte scumpă, aflată pe raftul de sus al unui dulap gol de sticlă.

Conform promisiunii, după câteva minute îi sună pagerul de la brâu. Tatarski îşi scoase de pe curea cutiuţa neagră din plastic. Pe ecran se putea citi: *„Welcome to route 666."* „Te ţii de glume, ai?" îşi zise Tatarski.

— Nu e de la Video Internaţional? întrebă Serghei.

— Nu, răspunse Tatarski preluând ştafeta. Incuiatii ăia nu mă mai sună, slavă Domnului. Sunt

> cei de la Slava Zaiţev. Se contramandează totul pentru azi.

— De ce? întrebă Serghei ridicând o

sprânceană. Dacă-şi închipuie că noi avem mai multă nevoie decât ei...

— Vorbim după aceea, zise Tatarski.

Între timp, clientul îşi privise gânditor şi încruntat căciula de ren din dulapul de sticlă. Tatarski îi privi mâinile. Erau împreunate, iar degetele mari se roteau rapid unul în jurul altuia, parcă înfaşurând un fir nevăzut. Era momentul adevărului.

— Dar nu vă temeţi că totul s-ar putea sfârşi? întrebă Tatarski. Doar stiti ce vremuri sunt. Dacă se duce totul de râpă brusc?

Clientul se încruntă şi se uită uluit mai întâi la Tatarski, apoi la însoţitorul lui. Degetele încetară să i se mai învârtă.

— Mă tem, răspunse el ridicând privirea. Cine nu se teme? Ciudate întrebări mai puneţi.

— Vă rog să mă scuzaţi, zise Tatarski. Ziceam şi eu asa.

După cinci minute, discuţia se încheie. Serghei luă de la client o foaie albă cu sigla lui – o prăjitură stilizată într-un oval, sub care se aflau literele „C”, „D”, „L”. Se înţeleseră să se întâlnească din nou după o săptămână; Serghei promise că până atunci aveau să fie gata scenariul clipului, precum şi un „contract-cadru” şi o „estimare”.

— Ce-i cu tine, te-ai ţicnit? îl întrebă Serghei pe Tatarski îndată ce ieşiră din clădire. Cine pune asemenea întrebări?

— Lasă, zise Tatarski. În schimb, acum ştiu precis ce vrea.

Mercedesul îi duse pe cei trei la cea mai apropiată statie de metrou.

Întors acasă, timp de câteva ore, Tatarski scrise scenariul. De mult nu se mai simţise atât de inspirat. Scenariul nu avea un subiect concret – consta într-o înşiruire de reminiscenţe istorice şi metafore.

Se înălţa şi se prăbuşea Turnul Babilonului, se revărsa Nilul, ardea Roma, hunii turbati hoinăreau prin stepă, iar în plan îndepărtat se învârteau limbile unui uriaş ceas transparent.

„Generaţiile vin şi se duc”, spunea pe fundal o voce surdă şi demonică (aşa scrisese Tatarski în scenariu), „dar pământul va trăi veşnic”.

Şi pământul însă, cu imperii şi civilizaţii apuse, se scufunda în cele din urmă în oceanul plumburiu; pe suprafaţa lui zbuciumată rămânea o stâncă singuratică, parcă asemănătoare ca formă cu Turnul Babei, cu care începea scenariul. Camera se apropia de stâncă şi devenea vizibilă o prăjitură săpată în piatră, cu literele „C”, „D”, „L”, sub care se afla o deviză găsită de Tatarski în *Dicţionarul de citate latine.*

MEDIIS TEMPESTATIBUS PLACIDUS
LINIŞTIT ÎN MIJLOCUL FURTUNII
COMBINA TUL DE D ULCIURILEFORTOVO
Cei de la Draft Podium se arătară îngroziţi de producţia lui Tatarski.

— Tehnic nu e greu de făcut, spuse Serghei. Facem un montaj din scene din filme vechi, le înfrumuseţăm, le mai aranjăm. Dar e complet pe-alături. Ba chiar un pic caraghios.

— Pe-alături, fu de acord Tatarski. Şi caraghios. Dar ia spune-mi, ce vrei? Să primeşti un premiu la Cannes sau contractul?

După vreo două zile, Lena îi duse clientului câteva variante de scenariu scrise de alti oameni. Ele înfăţişau un tânăr bucătar cu orientare sexuală incertă (se propunea subiectul clasic cu locotenentul Rjevski şi sâmburele de vişină; sloganul era „Şi bucătarul a mâncat prăjitura cu vişine"), Mercedesuri negre, o valiză burduşită cu dolari şi alte arhetipuri naţionale. Clientul le refuză pe toate fără să explice motivul. În disperare de cauză, Lena îi arătă scenariul scris de Tatarski.

Se întoarse la studio cu un contract de 35 000, din care 20 000 avans. Era un record. Conform spuselor ei, după ce citise scenariul, clientul se comportase ca un şobolan la auzul unei întregi orchestre de îngeri.

— Puteam să storc şi 40 000, zise ea. M-am prins târziu, proasta de mine.

Banii veniră la timp, după cinci zile, şi Tatarski primi cele 2 000 câştigate pe drept. Serghei şi echipa lui se pregăteau deja să plece la Yalta, ca să filmeze o stâncă potrivită, pe care în ultimele cadre trebuia să apară prăjitura săpată în granit, când clientul a fost găsit mort în biroul lui. Cineva îl sugrumase cu

firul de la telefon. Pe corp i s-au găsit obişnuitele urme de fier de călcat, iar în gură o mână nemiloasă îi îndesase prăjitura „Nocturnă” (un biscuit muiat în lichior şi ciocolată uşor amăruie, presărat cu o urmă tragică de fulgi de cocos).

„Generaţiile vin şi se duc”, cugetă filozofic Tatarski, „dar propria cămaşă mi-e mai aproape de trup”.

Aşa deveni Tatarski copywriter. Nu dăduse niciun fel de explicaţii foştilor şefi, ci pur şi simplu pusese cheile de la chioşc pe acoperişul barăcii în care stătea Husein. Umbla zvonul că cecenii cereau bani grei pentru ieşirea din afaceri.

Destul de repede, el făcu noi cunoştinţe şi începu să lucreze pentru mai multe studiouri deodată. Tunuri precum cel cu combinatul de dulciuri Lefortovo, liniştit în mijlocul furtunii, se nimereau, din păcate, nu foarte des. Curând, Tatarski înţelese că, dacă un proiect din zece are succes, deja e o mare reuşită. Nu câştiga cine ştie câţi bani, dar oricum îi ieşeau mai multi decât în domeniul comerţului cu amănuntul.

J)

De prima reclamă la care lucrase îşi amintea iară plăcere, găsind în ea un fel de grabă ruşinoasă de a vinde tot ce avea mai preţios sufletul său. Iar când comenzile începură să curgă una după alta, înţelese că în acest business nu trebuie să te grăbeşti niciodată,

pentru că astfel scazi preţul, şi asta e o prostie. Ceea ce ai mai sfânt şi mai înălţător trebuie să vinzi cât poţi de scump, căci pe urmă nu mai ai cu ce să te tocmeşti. De fapt, Tatarski ştia că această regulă nu se aplica la toată lumea. Adevăraţii maeştri ai genului, pe care îi vedea câteodată la televizor, reuşeau cumva să vândă tot ce aveau mai înălţător în fiecare zi, dar în asa fel încât nu

exista niciun temei oficial conform căruia să poţi spune că au vândut ceva, aşa că a doua zi, cu tupeu, o puteau lua de la capăt. Cum reuşeau acest lucru, Tatarski nu-şi putea imagina deloc.

Treptat, începu să apară o tendinţă extrem de neplăcută: clientul primea un proiect lucrat de Tatarski, explica politicos că nu e tocmai ce trebuie, iar după o lună, două, Tatarski dădea peste un clip făcut evident după ideea lui. Era inutil să cauţi adevărul în astfel de cazuri.

SfatuindU'Se cu noile sale cunoştinţe, Tatarski încercă să urce încă o treaptă în ierarhia reclamelor şi începu să elaboreze concepte publicitare. Această muncă se deosebea foarte puţin de cea dinainte. Exista o carte fermecată, pe care dacă o citeai puteai să nu te mai ruşinezi şi să nu te mai îndoieşti de nimic. Se

numea *Poziţionarea. Lupta pentru un loc în mintea ta-* şi era scrisă de doi vrăjitori americani de seamă. În esenţă, era imposibil de aplicat în Rusia. Din câte putea să-şi dea seama Tatarski, în minţile pervertite ale patriei

nu se putea face nicio comparaţie între produsele de nişă; situaţia amintea mai curând de peisajul fumegând după o explozie atomică. Şi totuşi, cartea era folositoare. Erau în ea o mulţime de expresii la modă precum *line extension,* pe care le puteai strecura în concepte şi pe piaţă. Tatarski înţelese prin ce se deosebea era imperialismului în descompunere de epoca acumulării primitive de capital. În Occident, cel care comanda reclama şi copywriterul se străduiau împreună să spele creierii consumatorilor, în timp ce în Rusia sarcina copywriterului era să astupe cu câlţi creierul clientului.

În afară de asta, Tatarski mai înţelese că

>

Morkovin avusese dreptate şi că această situaţie nu avea să se schimbe niciodată. Odată, pe când fuma o iarbă de foarte bună calitate, descoperi întâmplător o lege economică fundamentală a societăţii postsocialiste: acumularea primitivă de capital este, deopotrivă, finală.

Uneori, înainte de culcare, Tatarski citea din cartea despre poziţionare. O considera mica lui Biblie; comparaţia era cu atât mai potrivită cu cât în ea se găseau ecouri ale unor teorii religioase care aveau o puternică influenţă asupra sufletului său neprihănit: „Copywriterii romantici ai anilor ’50 au trecut deja în uriaşa agenţie de publicitate din ceruri…”

Tihamat-2

Predicţiile lui Morkovin începură să se îndeplinească – în publicitate se pătrundea din ce în ce mai greu şi, treptat, în cariera lui Tatarski se aşternu liniştea. Treaba mergea la agenţii, care acum aveau pe statul de plată propriii copywriteri, precum şi aşa-numiţii „creatori”. Aceste agenţii se înmulţiseră îngrozitor – precum ciupercile după ploaie sau, cum scrisese Tatarski într- un concept, ca sicriele după conducătorul decedat.

Dar conducătorul părăsise, în cele din urmă, cuibul cald al Rusiei. Statuile lui fuseseră duse în afara oraşului în camioane militare (se spune că unui colonel îi venise ideea să le topească şi să le vândă ca material neferos şi câştigase o grămadă de bani până fusese găbjit), în schimb, se instalase o tensiune cenuşie, în care sufletul de tip sovietic fusese curând depăşit şi se prăbuşise în sine. Ziarele dădeau asigurări că această tensiune o trăia de mult întreaga lume, că de aceea erau atâtea lucruri şi atâtia bani şi că numai „mentalitatea sovietică” împiedica înţelegerea acestui fapt.

Ce era aceea „mentalitate sovietică” sau sfântul *sovok?-,* Tatarski nu pricepea până la

capăt, deşi folosea de multe ori cu plăcere această expresie. Dar din punctul de vedere al noului său angajator, Dmitri Pughin, nici nu trebuia să înţeleagă nimic. Trebuia să stăpânească această mentalitate. În aceasta şi consta sensul meseriei sale – să adapteze conceptele publicitare occidentale la mentalitatea consumatorului rus. Era o muncă de *freelancer* – Tatarski traducea acest termen ca „luptător liber", având în vedere, înainte de orice altceva, plata.

Pughin, un bărbat cu mustaţă neagră şi ochi negri strălucitori, care semănau foarte tare cu doi nasturi, se nimerise în vizită la nişte cunoştinţe comune. Aflând că Tatarski lucrează în domeniul publicitar, devenise deosebit de interesat de el. Iar el fusese cuprins brusc de un respect iraţional faţă de Pughin – îl uimea că acesta se aşezase să bea ceai fără să-şi scoată paltonul negru şi lung.

Atunci se şi discutase despre mentalitatea sovietică. Pughin recunoscuse că în trecut o avusese şi el, dar că o pierduse de tot cu câţiva ani în urmă, pe când lucrase ca taximetrist în New York. Adierile sărate de vânt din Brighton Beach îi scoseseră din cap îmbâcsitele structuri sovietice şi treziseră în el o

dorinţă nestăvilită de succes.

— La New York înţelegi extraordinar de limpede, îi spusese el lui Tatarski la o vodculiţă, pe care se duseseră s-o bea

împreună după ceai, că poţi să-ţi petreci toată viaţa într-o chicinetă puturoasă, cu vedere spre o curte interioară murdară, molfaind o chiftea nenorocită. Stai ca prostul la fereastră şi te uiţi la groapa asta cu lături, şi viaţa trece fără să bagi de seamă.

— Interesant, zisese gânditor Tatarski, dar de ce era nevoie să mergeţi la New York pentru asta? Că doar...

— Pentru că la New York înţelegi asta, şi la Moscova, nu, îl întrerupsese Pughin. E drept, aici aceste chicinete puturoase şi curţi murdare sunt mult mai multe. Dar aici nu pricepi pentru nimic în lume că între ele ţi se scurge toată viaţa. Până în momentul în care chiar s-a dus. Si, că tot veni vorba, asta este una dintre principalele trăsături ale mentalităţii sovietice.

Opiniile lui Pughin erau oarecum discutabile, dar ceea ce propunea era simplu, inteligibil şi logic. După câte îşi putea da seama Tatarski din adâncurile mentalităţii lui sovietice, proiectul era un exemplu didactic al spiritului de iniţiativă american.

— Uite, zisese Pughin, privind intens în depărtări peste capul lui Tatarski, *sovok*-\A aproape că nu mai produce nimic singur. Dar oamenii au nevoie de mâncare şi îmbrăcăminte, nu? Asta înseamnă că aici vor veni curând mărfuri din Vest. Si, odată cu acestea, reclamele se vor revărsa în valuri. Dar acestea nu vor putea fi traduse pur şi simplu

din engleză în rusă, pentru că aici sunt alte... cum se spune... *cultural references...* Pe scurt, reclama va trebui să fie imediat adaptată la consumatorul rus. Acum uite ce-o să facem noi doi. Noi doi o să luăm şi-o să facem în avans – înţelegi?, în avans – concepte publicitare pentru toate brandurile serioase. Şi pe urmă, când vine vremea, ne înfiinţăm cu mapa de prezentare şi intrăm în business. Important e să adunăm la timp nişte creiere bune!

Şi Pughin bătu cu palma în masă – pesemne socotea că le şi adunase. Dar pe Tatarski îl străbatea vaga senzaţie că iar e prostit. Perspectivele carierei la Pughin nu erau prea conturate – deşi slujba era destul de concretă, era neclar cum şi când avea să fie plătit.

Ca test, Pughin îl puse să schiţeze un concept publicitar pentru Sprite – la început voise să-i dea Marlboro, dar se răzgândise brusc, spunând că era prea devreme pentru el să se apuce de asta. Astfel se manifesta, după cum avea să priceapă mai târziu Tatarski, mentalitatea sovietică de care fusese acuzat. Tot scepticismul lui în legătură cu Pughin se spulberă de supărare că acesta nu-i încredinţase Marlboro. Dar supărarea era atenuată de bucuria că-i rămăsese, totuşi, Sprite şi, luat de vârtejul acestor sentimente, nici nu se mai gândi de ce un taximetrist oarecare din Brighton Beach, care nu-i dăduse nici măcar o copeică, hotărăşte dacă el poate

sau nu să schiţeze un concept pentru Marlboro.

În proiectul pentru Sprite, Tatarski îşi puse toată înţelegerea în ce priveşte drumul istoric greşit al patriei. înainte de a se apuca de lucru, reciti câteva capitole alese din cartea despre *poziţionare* şi un vraf întreg de ziare de diferite orientări. Nu mai citise ziarele de mult şi, ca urmare, se simţi foarte tulburat. Asta, fireşte, se reflectă în produsul muncii sale.

în primul rând, este necesar să luăm în considerare – scrise el în prezentarea ulterioară – *că această situaţie, care s-a complicat în ultima vreme în Rusia, nu poate să se prelungească mult. Trebuie să ne aşteptăm în viitorul foarte apropiat la o blocare a producţiei celor mai multe bunuri indispensabile traiului, la un crah financiar şi la cutremure sociale grave, care vor sfârşi inevitabil prin instalarea unei dictaturi militare. Indiferent de programul ei politic şi economic, viitoarea dictatură va încerca să recurgă la lozinci naţionaliste; estetica de stat dominantă va deveni stilul pseudoslav. (Nu folosim acest termen în sens axiologic negativ. Spre deosebire de stilul slav, care nu există în natură, stilul pseudoslav constituie o paradigmă exactă şi complexă.) Iar în spaţiul lui semnificativ-simbolic, reclama occidentală tradiţională este de neconceput. De aceea, ea fie va fi cu desăvârşire interzisă, fie va fi supusă unei aspre cenzuri. Este absolut*

necesar să avem în vedere acest lucru în elaborarea oricărei strategii pe termen lung.

Să analizăm sloganul clasic de poziţionare pentru Sprite – the Uncola. *Folosirea lui în Rusia este cât se poate de potrivită, dar din alte motive decât în America. Termenul* Uncola *(adică „Necola") poziţionează cu succes Sprite în contrast cu Pepsi-Cola şi Coca-Cola, creând o anumită nişă pentru acest produs în conştiinţa consumatorului occidental. Dar, după cum se ştie, în ţările Europei de Est Coca-Cola este mai degrabă un fetiş ideologic decât o băutură răcoritoare. Dacă, de pildă, băuturile Herschi au un clasic „gust al victoriei) atunci Coca-Cola are „gustul libertăţii) după cum au stabilit în anii '70 şi '80 o serie întreagă de fugari est-europeni. De aceea pentru consumatorul rus termenul* Uncola *are largi conotaţii antidemocratice şi antiliberale, ceea ce-l face extrem de atrăgător şi promiţător în condiţiile unei dictaturi militare. Tradus în ruseşte,* Uncola *ar fi „Necola". După sunet (semănând cu „Nicola") şi după asocierile pe care le evocă, acest cuvânt se înscrie în estetica viitorului probabil. Posibile variante de sloganuri:*

SPRITE. NECOLA PENTRU NICOLA

(Ne-am putea gândi să introducem în conştiinţa consumatorului personajul Nicola Spritov – similar cu Ronald McDonald, dar profund naţional ca spirit.)

NUNE TREBUIE NICI COLA, NICI CAFEA.
SPRITE. NECOLA PENTRU NICOLA

(Al doilea slogan are ca target anumite grupuri marginale.)

în afară de aceasta, este absolut necesar să ne gândim la schimbarea de format al produsului vândut pe piaţa rusească. Aici trebuie, astfel, să introducem elemente ale stilului pseudoslav. Simbolul ideal este mesteacănul. Ar fi oportună înlocuirea cutiei verzi cu una albă cu dungi negre, asemănătoare tulpinii de mesteacăn. Un text posibil al clipului de reclamă:

„Primăvara în pădure,
Sprite ca un mesteacăn beau. „

După ce citi foaia printată adusă de Tatarski, Pughin spuse:

— *The Uncola* este sloganul pentru Seven Up, nu pentru Sprite.

După aceea tăcu un timp, privindu-l pe Tatarski cu ochişorii lui ca nişte nasturi. Acesta tăcea şi el, amintindu-şi de câte ori în viată se aflase în asemenea situaţii idioate.

>

— Dar asta nu-i nimic, se îmblânzi în cele din urmă Pughin. Se poate folosi. Dacă nu pentru Sprite, pentru Seven Up. Aşa că poţi considera că ai luat examenul. Acum încearcă un alt brand.

— Păi care? întrebă uşurat Tatarski.

Pughin se gândi o clipă, se scotoci în buzunare şi scoase un pachet de ţigări Parliament început.

— Şi gândeşte-te şi la un poster pentru ele, zise.

Cu Parliamentul treaba se dovedi mai complicată. Pentru început, Tatarski scrise cele obişnuite:

Este absolut clar că în alcătuirea ţinui concept publicitar serios trebuie să avem în vedere înainte de toate...

După aceasta, rămase blocat multă vreme. Ce trebuia avut în vedere înainte de toate îi era, de fapt, absolut neclar. Singurul lucru pe care îl putea asocia cuvântului „Parliament" erau războaiele lui Cromwell din Anglia. Era valabil, pesemne, pentru orice consumator rus obişnuit care citise Dumas în copilărie. O jumătate de oră de tensiune-limită a forţelor sale spirituale nu a dus decât la naşterea unui slogan jalnic:

PARcă nu te LAMENTezi.

Când pachetul de Parliament se termină, Tatarski dori să mai fumeze. Căută în tot apartamentul şi găsi un pachet vechi de lava. După ce trase de două ori, aruncă ţigara în closet şi se repezi la masă. I se ivise în minte un text care în primul moment i se păru decisiv:

Dar brusc îşi aminti că sloganul trebuia să fie în ruseşte. După multe chinuri, scrise:

ZIUA DE MÂINE CE NE ADUCE? PARLIAMENT. NEIAVA înţelegând că era un calc amărât după cuvântul *Uncola,* fu gata să se dea bătut. Şi deodată îi veni o idee. Lucrarea de istorie pe care o scrisese la Facultatea de Litere se numea *Scurte însemnări de istorie a parlamentarismului în Rusia.* Nu mai ţinea minte nimic din ea, dar era absolut convins că avea acolo material pentru trei concepte, nu unul. Ţopăind de emoţie, se repezi pe coridor, la debara, unde-şi păstra hârtiile vechi.

După jumătate de oră de căutări, deveni limpede că n-avea să găsească lucrarea. Dar deja parcă nu-i mai ardea de ea – tot sortând teancurile adunate în debara, găsi pe un raft de jos câteva obiecte păstrate acolo încă de pe vremea când era la şcoală: un bust al lui Lenin mutilat cu lovituri de toporişca de camping (Tatarski îşi amintea că, după execuţie, îl ascunsese el însuşi într- un loc greu accesibil, de teama represaliilor), un caiet de educaţie civică, plin de desene cu tancuri şi explozii atomice, şi câteva cărţi vechi.

Toate acestea îl umplură de o asemenea neostoită nostalgie, că angajatorul lui, Pughin, ajunse să trezească în el repulsie şi ură, după

care fu alungat cu totul din conştiinţă, cu tot cu Parliamentul lui.

Cărţile pe care le găsise, după cum îşi amintea cu duioşie Tatarski, fuseseră extrase din maculatura pe care erau trimişi s-o adune după ore. Printre ele se aflau un volumaş publicat prin anii ’60 de un existenţialist francez de stânga, o culegere superb alcătuită de articole de fizică teoretică intitulată *Infinitul şi universul* şi un dosar cu foi prinse la repezeală, pe cotorul căruia scria mare „Tihamat”.

De cartea *Infinitul şi universul* Tatarski îşi amintea, dar de dosar, nu. Deschizându-l, citi pe prima pagină:

TIHAMAT-2
Oceanul planetar.
Tabele cronologice şi note.

Hârtiile prinse în dosar erau legate, în mod evident, de era dinaintea computerelor. Tatarski îşi aminti de un vraf de cărţi în samizdat care circulaseră exact în această formă – câte două pagini dactilografiate, micşorate şi fotocopiate pe o singură foaie. Avea în mâini, după câte se părea, o anexă la o disertaţie de istorie a lumii antice. Tatarski începu să-şi aducă aminte câte ceva: parcă în copilărie nici nu deschisese acest dosar, dar înţelesese cuvântul „Tihamat” ca pe ceva asemănător cu aşa-numita *sopromat* (rezistenţa materialelor) sau cu *istmat*

(materialismul istoric), stăruind asupra înţelepciunii populare potrivit căreia cu cât mergi mai tăcut-, cu atât mai departe ajungi. Luase această lucrare numai şi numai datorită dosarului frumos şi după aceea uitase pur şi simplu de ea.

Se părea însă că Tihamat era fie numele unei zeităţi antice, fie denumirea unui ocean, fie amândouă la un loc. Tatarski înţelese din notele de subsol că acest

?

cuvânt se putea traduce, de pildă, prin „haos”.

Cea mai mare parte a materialelor din dosar erau nişte „tabele cu regi”. Erau destul de monotone – se înşirau nume greu de pronunţat, însoţite de cifre romane, şi se spunea cine şi când a plecat în campanie, a pus să se construiască un zid, a cucerit un oraş şi aşa mai departe. În câteva locuri, erau comparate diferite surse, iar din această comparaţie se trăgea concluzia că unele evenimente petrecute consecutiv în istorie sunt, de fapt, unul şi acelaşi, care îi uluieşte atât de mult pe contemporani şi pe urmaşii acestora, încât ecoul lui se dublează şi se întreieşte şi apoi fiecare parte capătă viaţă proprie. După cum se vedea din tonul său de triumf şi scuză deopotrivă, această descoperire i se părea autorului, în mod evident, revoluţionară şi chiar iconoclastă, ceea ce-l făcu pe Tatarski să se gândească o dată în plus la zădărnicia oricărei activităţi umane.

Nu încercă nici cea mai mică emoţie aflând că Asuretilsameristuballistu al Il-lea s-a dovedit a fi, de J ?
fapt, Nabucodonosor al IlI-lea – istoricul anonim era un pic caraghios cu patosul lui. Şi regii erau caraghioşi – nici nu se ştia prea bine dacă erau oameni sau greşeli ale vreunui scrib pe nişte tăbliţe de lut, iar singura urmă lăsată de ei pe lume părea să fie cea de pe aceste tăblite. Tatarski, în orice caz, nu mai auzise niciodată de ei; cuvântul „Nabucodonosor” i se părea o definiţie excelentă pentru un om care suferă fără alinare.

Tabelele cronologice erau urmate de note extinse pe marginea unui text necunoscut – în dosar erau lipite mai multe fotografii ale unor antichităţi. Al doilea sau al treilea articol peste care dădu era intitulat:

BABILON: TREI ENIGME CALDEENE

Prin litera „o” din cuvântul „Babilon” se întrezărea un „e” şters – era, pur şi simplu, o greşeală de literă corectată, dar la vederea ei Tatarski se emotionă. Numele care i se dăduse la naştere şi pe care îl renegase la maturitate îl ajunsese tocmai în momentul în care uitase cu desăvârşire de rolul pe care, cum le povestea prietenilor în copilărie, trebuiau să-l joace în destinul lui doctrinele tainice ale Babilonului.

Sub titlu se afla o poză ce semăna cu o pecete – o poartă cu gratii pe culmea unui munte sau poate a unei piramide în trepte, lângă care stătea un om bărbos cu fustă şi cu un fel de pătură aruncată pe umăr. Lui Tatarski

i se păru că omul ţine de nişte codiţe subţiri două capete retezate. Dar unul dintre capete nu avea nici urmă de faţă, iar al doilea surâdea vesel. Tatarski citi legenda desenului: „Caldeean cu mască şi oglindă pe zigurat.” Aşezându-se pe teancul de cărţi scoase din debara, începu să citească textul de sub pză.

Oglinda şi masca sunt obiecte ritualice legate de Iştar. Reprezentarea canonică, exprimând şi mai complet simbolismul sacru al cultului ei, este Istar cu mască de aur, privindu-se în oglindă. Aurul este esenţa trupului zeiţei; proiecţia lui negativă este lumina stelelor. De aici, câţiva cercetători fac presupunerea că al treilea obiect ritualic al zeiţei este un burete pestriţ, o ciupercă a cărei pălărie este harta naturală a cerului înstelat. În acest caz trebuie să considerăm că buretele pestriţ este „ciuperca cerească' amintită în diferite texte. Acest lucru este confirmat indirect de anumite detalii ale mitului despre cele trei mari ere – a cerului roşu, albastru şi galben. Buretele roşu îl leagă pe caldeean de trecut; prin intermediul lui, devine demn de înţelepciunea şi forţa cerului roşu. Buretele pestriţ brun (pentru „brun” şi „galben” se folosea acelaşi cuvânt în akkadiană), dimpotrivă, este legat de viitor, şi prin el se poate stăpâni toată energia inepuizabilă a acestuia.

întorcând la întâmplare câteva pagini, Tatarski dădu din nou peste cuvintele „burete pestriţ”.

p. 145. Trei enigme caldeene (Cele trei ghicitori ale lui Iştar). Legenda despre cele trei enigme caldeene spunea că orice locuitor al Babilonului putea deveni soţul zeiţei. Pentru aceasta, el trebuia să bea o anumită băutură şi să

>

se urce pe ziguratul ei. Nu e foarte limpede ce se avea în vedere: o urcare ritualică pe o construcţie reală a Babilonului sau o experienţă halucinantă. în sprijinul celei de-a doua ipoteze, se poate spune că băutura era pregătită după o reţetă destul de exotică: se puneau în ea „urină de măgar roşu" (probabil tradiţionalul cinabru al alchimiştilor) şi „ciuperci cereşti" (pesemne buretele pestriţ – v. Oglinda şi masca/

Conform legendei, calea spre bogăţie şi spre înţelepciunea absolută (căci babilonienii nu despărţeau aceste două concepte – socoteau, mai degrabă, că decurg unul din altul şi vedeau în ele aspecte diferite ale unuia şi aceluiaşi lucru) era uniunea sexuală cu idolul de aur al zeiţei, care se găsea în încăperea cea mai de sus a ziguratidui. Se credea că spiritul lui Iştar se pogoară asupra acestui idol în anumite momente ale zilei.

Ca să ai acces la idol, era obligatoriu să răspunzi corect la trei ghicitori ale lui Iştar. Aceste ghicitori nu au ajuns până la noi. Notăm controversatul punct de vedere al lui Claude Greco (v. 11, 12), care presupune că este vorba

despre o serie de descântece akkadiene ritmice şi profund polisemantice prin omonimia lor, găsite în timpul săpăturilor făcute la Ninive.

Mai convingătoare este însă versiunea bazată pe mai multe surse: cele trei ghicitori ale lui Iştar reprezentau trei obiecte simbolice care i se înmânau babilonianului ce dorea să devină caldeean. El trebuia să explice sensul acestor obiecte (motivul mesajului simbolic). Pe scara în spirală a ziguratidui se aflau trei porţi, unde viitorului caldeean i se ofereaţi, pe rând, aceste obiecte. Pe cel care răspundea greşit, fie şi la o singură ghicitoare, paznicul porţii îl arunca de pe zigurat, ceea ce nu putea însemna decât pieirea (există temeiuri să considerăm cultul lui Cybele, bazat pe ritualul autocastrării, ca fiind derivat din cel al lui Iştar: se pare că autocastrarea înlocuia jertfa supremă).

Cu toate acestea, existau o mulţime de doritori, căci y răspunsurile care permiteau ajungerea în vârful ziguratidui şi unirea cu zeiţa chiar existau. O dată la câteva decenii, cineva reuşea. Cel care dezlega corect toate cele trei ghicitori ajungea în vârf şi se întâlnea cu zeiţa, apoi devenea preot caldeean şi soţul ei pământean ritualic (probabil existau mai mulţi).

Într-una dintre versiuni, răspunsurile la cele trei ghicitori ale lui Iştar existau în formă scrisă. În anumite locuri din Babilon, se vindeau tăbliţe imprimate cu răspunsurile la

întrebările zeiţei (într~o altă versiune, era vorba despre un sigiliu fermecat, în care erau gra vate răspunsurile). Cu pregătirea şi comercializarea acestor tăbliţe se ocupau preoţii de la principalul templu al lui Enkidu – zeul ocrotitor al loteriei. Se credea că, prin intermediul lui Enkidu, zeiţa îşi alege următorul soţ. Aceasta rezolva oarecum conflictul bine-cunoscut al vechilor babilonieni între predeterminarea divină şi liberul-arbitru. De aceea, majoritatea celor care hotărau să urce pe zigurat cumpărau tăbliţe de lut cu răspunsuri; se credea că ele nu puteau fi descifrate decât după urcarea pe zigurat.

Această practică purta chiar denumirea de Marea Loterie (termen consacrat, pe care îl datorăm nenumăraţilor scriitori care au fost inspiraţi de această legendă, deşi o traducere mai exactă ar fi „jocul fără nume"). Ea nu-ţi permitea decât să câştigi sau să mori, aşa că, într-un anumit sens, victoria era imposibilă. Câţiva temerari doar se hotărau să urce pe zigurat fără tăbliţele cu răspunsuri.

După o altă interpretare, cele trei întrebări ale lui Iştar nu erau ghicitori, ci mai degrabă nişte repere simbolice pentru anumite situaţii de viaţă. Babilonianul trebuia să le parcurgă şi să-şi dovedească înţelepciunea în faţa paznicului ziguratului, care făcea posibilă întâlnirea cu zeiţa. (în acest caz, urcarea pe zigurat descrisă anterior este mai degrabă metaforică.) Persista credinţa că răspunsurile

la cele trei întrebări ale lui Iştar erau ascunse în cuvintele „cântecelor de piaţa[1] interpretate zilnic în târgul Babilonului, dar nu au supravieţuit niciun fel de mărturii despre cântece ori măcar despre acest obicei.

Ştergând mapa de praf, Tatarski o ascunse din nou în debara, hotărând că negreşit avea să citească într-o zi întregul conţinut.

Lucrarea despre istoria parlamentarismului rus nu se găsea în debara. De fapt, către sfârşitul căutărilor, Tatarski înţelese: un corolar al istoriei parlamentarismului în Rusia era faptul că termenul „parlamentarism” era folositor probabil numai pentru reclamele la ţigările Parliament – şi până şi acolo, cinstit vorbind, te puteai descurca şi fără el.

Cele trei ghicitori ale lui Istar

A doua zi, Tatarski, cufundat în continuare în gânduri cu privire la conceptul de reclamă pentru ţigări, se întâlni la capătul străzii Tverskaia cu colegul lui de clasă Andrei Ghireev, despre care nu mai auzise nimic de câţiva ani. Ghireev îl uimi cu îmbrăcămintea lui – o sutană albastră peste care purta o vestă nepaleză brodată. În mâini ţinea un obiect asemănător unei râşniţe de cafea, acoperit cu simboluri tibetane şi împodobit cu panglici colorate, al cărui mâner îl tot răsucea; în ciuda exotismului lor accentuat, elementele tinutei sale arătau oarecum firesc în ansamblu, ca şi cum s-ar fi neutralizat reciproc. Niciun trecător nu-i acorda vreo atentie lui Ghireev. Asemeni unui felinar stradal sau reclamei la Pepsi-Cola, el ieşea din câmpul receptării pentru că nu transmitea absolut niciun fel de informaţie vizuală.

La început, Tatarski îl recunoscu pe Ghireev după chip şi abia apoi remarcă

detaliile bogate ale înfăţişării acestuia. Privindu-l atent în ochi, înţelese că nu era în apele lui: parcă era beat. În ciuda acestui fapt, era sobru, liniştit şi inspira încredere.

Îi spuse că locuia în suburbiile Moscovei, în satul Rastorguevo, şi îl invită la el. Tatarski acceptă şi coborâtă la metrou, apoi, de la Varşavskaia, luară trenul. Merseră în tăcere; din când în când, Tatarski îsi desprindea privirea de la geam şi se uita la Ghireev. Părea a fi, cu îmbrăcămintea lui trăsnită, ultima fărâmă a unui univers dispărut – nu sovietic, pentru că în acesta nu existau astrologi tibetani rătăcitori, ci un altul, care exista paralel cu lumea sovietică, ba chiar în pofida ei, dar care pierise odată cu ea. Şi îi părea rău după ea, căci multe lucruri care cândva îi plăcuseră lui Tatarski şi îi miscaseră sufletul veniseră din acel univers paralel cu care, după cum fuseseră toţi încredinţaţi, nu putea să se întâmple nimic niciodată. Şi se întâmplase exact acelaşi lucru ca şi cu eternitatea sovietică, şi tot pe neobservate.

Ghireev locuia într-o casă neagră, cam dărăpănată, în faţa căreia se afla o grădină sălbatică, plină de plante cu coroane mari, având o dată şi jumătate înălţimea unui om. În ce priveşte utilităţile, locuinţa era undeva la limita dintre rural şi urban: în încăperea latrinei se vedeau printr-o gaură nişte ţevi de canalizare ude şi jegoase, care treceau pe deasupra haznalei, dar nu era clar

de unde veneau şi încotro duceau. Casa avea însă plită cu gaze şi telefon.

Ghireev îl aşează pe Tatarski la masă pe verandă şi turnă într-un ceainic ceva ca un nisip grunjos dintr-o cutie roşie de tablă, pe care erau scrise cu alb câteva cuvinte în estonă.

— Ce-i aia? întrebă Tatarski.

— Burete pestriţ, răspunse Ghireev şi turnă apă clocotită în ceainic.

În jur se răspândi un miros de supă de ciuperci.

— Şi ai de gând să bei chestia aia?

— Nu te teme, zise Ghireev, nu-s din ăia maronii.

Spusese asta pe un ton menit parcă să înlăture orice obiecţii posibile, şi Tatarski nu mai ştiu ce să răspundă. Ezită o clipă, apoi îşi aminti că citise chiar cu o zi înainte despre buretele pestriţ, ceea ce-i alungă îndoiala. După toate aparenţele, ceaiul de burete pestriţ era destul de bun la gust.

— Si ce-o să iasă?

— O să vezi, răspunse Ghireev. O să-ţi pui şi tu la uscat pentru iarnă.

— Si acum ce facem?

— Ce vrei, zise Ghireev.

— Să vorbim putem?

— Vorbeşte.

Petrecură o jumătate de oră pălăvrăgind despre cunoştinţe comune. Cu niciuna dintre ele, după cum era şi de aşteptat, nu se

petrecuse între timp nimic interesant. Se distingea numai Lioşa Cikunov. Într-o noapte înstelată de ianuarie, băuse câteva sticle de Finlandia şi murise îngheţat într-o căsuţă de pe un teren de joacă pentru copii.

— S-a dus în Valhalla, comentă sec Ghireev.

— De ce eşti aşa de sigur? întrebă Tatarski, dar îşi aminti imediat cerbii în goană şi soarele purpuriu de pe etichetă şi, în sinea lui, fu de acord.

Între timp, trupul îi fusese cuprins de o vagă relaxare plăcută. Valuri de tremur uşor, pornite din piept, îi răcoreau trupul şi mâinile, dispărând încet înainte de a-i ajunge în degete. Iar el simţea, nu se ştie de ce, nevoia imperioasă ca acest tremur să-i ajungă şi în degete. înţelese că băuse prea puţin. Dar ceainicul era deja gol.

— Mai ai? întrebă el.

— Vezi, zise Ghireev, despre asta îţi vorbeam.

Se ridică, ieşi din încăpere şi se întoarse cu un ziar desfăcut pe care erau împrăştiate feliuţe uscate de burete pestriţ. Pe câteva dintre ele rămăseseră nişte urme de pieliţe roşii cu buline albe, pe altele rămăseseră întipărite litere, ici-colo, pe unde se lipiseră bucăţi de ziar.

>

Tatarski aruncă în gură câteva feliuţe, le mestecă şi le înghiţi. Gustul ciupercilor uscate amintea vag de cel al fulgilor de cartofi, dar

era mai bun – se gândi că ar putea fi vândute precum chipsurile, în pungi, şi că astfel s-ar putea deschide pesemne o cale către îmbogăţirea rapidă, un jeep, clipuri publicitare şi o moarte violentă. în timp ce-şi imagina cum ar fi arătat o reclamă pentru aceste produse, mai luă o înghiţitură de ciuperci şi privi în jur. Remarcă abia acum câteva dintre obiectele care împodobeau camera. De pildă, o foaie de hârtie atârnată pe perete într-un loc cât mai vizibil; pe ea era desenată o literă sanscrită, sau poate tibetană, asemănătoare unui dragon cu coada încovoiată.

— Ce-i asta? îl întrebă pe Ghireev.

Acesta aruncă o privire spre perete.

— Hum, zise el.

— Si la ce-ti trebuie?

— Asa călătoresc eu.

— Unde? întrebă Tatarski.

Ghireev ridică din umeri.

— Mi-e greu să-ţi explic, răspunse el. Hum. Când nu gândeşti, multe îţi devin clare.

Tatarski însă uitase deja că pusese o întrebare. II năpădise un val de recunoştinţă faţă de Ghireev pentru că-l adusese aici.

— Ştii, zise el, trec printr-o perioadă grea. În general, am de-a face cu bancheri şi ţipi din publicitate. E un stres teribil. Dar aici, la tine... Parcă m-as fi întors acasă.

Ghireev părea că pricepe ce se petrecea cu el.

— Fleacuri, spuse el. Nu te mai gândi. Astă-iarnă au venit la mine doi ţipi din ăştia din publicitate. Voiau să-şi dezvolte conştiinţa. Dup-aia alergau desculţi prin zăpadă. Facem o plimbare?

Tatarski acceptă bucuros. Ieşind pe portiţă, traversară un câmp brăzdat de şanţuri proaspăt săpate. O cărare ducea spre pădure şi se pierdea şerpuind printre copaci. Tremurul neastâmpărat din braţele lui devenea tot mai puternic, dar tot nu-i ajungea nicicum în degete. Observând că printre copaci cresc mulţi bureţi pestriţi, rămase în urmă şi smulse câţiva din pământ. Nu erau roşii, ci de un maroniu închis, foarte frumoşi. Îi mancă repede, apoi îl ajunse pe Ghireev, care nu băgase de seamă nimic.

Curând, pădurea se termină. Ieşiră într-o porţiune mare de câmp deschis – terenurile colectivei, mărginite de un râu. Tatarski privi în sus: deasupra câmpului atârnau din înalt nişte nori nemişcaţi şi se zărea flacăra portocalie a unui asfinţit nespus de trist, cum sunt uneori asfinţiturile toamna în jurul Moscovei. Merseră un timp pe poteca de la marginea câmpului, apoi se aşezară pe un copac culcat la pământ. Nu le ardea de vorbă.

Lui Tatarski îi veni brusc în minte un posibil concept de reclamă pentru bureţii pestriţi. Se baza pe presupunerea îndrăzneaţă că forma supremă de realizare, de ciupercă, a buretelui pestriţ era explozia atomică – ceva de genul corpului imaterial luminos pe care-l

dobândesc unii mistici avansaţi. Oamenii nu J sunt însă decât o formă auxiliară de viaţă pe care buretele pestriţ o foloseşte pentru atingerea scopului său suprem, aşa cum folosim mucegaiul în prepararea brânzei. Ridică privirea spre razele portocalii ale asfinţitului şi firul gândurilor i se întrerupse.

— Ascultă, rupse Ghireev tăcerea câteva minute mai târziu, mi-am amintit iar de Liosa Cikunov. Păcat de el, nu-i asa?

— Aşa-i, răspunse Tatarski.

— Ce-ngrozitor. El a murit şi noi trăim... Dar îmi închipui că, de fiecare dată când ne culcăm, şi noi murim exact aşa. Şi soarele dispare pentru totdeauna, şi se termină toată istoria. Dar apoi nefiinţa se satură de ea însăsi, şi ne trezim. Si lumea se naşte din nou.

— Cum adică să se sature nefiinţa de ea însăsi?

— De fiecare dată când te trezeşti, te iveşti din nou de nicăieri. Si tot restul e la fel. Iar moartea este înlocuirea cunoscutei treziri de dimineaţă cu altceva, absolut imposibil de imaginat. Nu avem instrument pentru asta, pentru că, în cazul nostru, mintea şi lumea sunt unul şi acelaşi lucru.

Tatarski se străduia să priceapă ce însemnau toate astea şi constată că gânditul devenise complicat şi chiar periculos, căci

gândurile lui căpătaseră o asemenea libertate şi forţă, încât nu le mai putea controla. Răspunsul i se ivi brusc sub forma unei figuri geometrice tridimensionale. Işi văzu mintea: era o sferă de un alb strălucitor, asemănătoare soarelui, dar absolut liniştită şi nemişcată. Din centrul sferei

porneau spre periferie nişte fire răsucite şi întunecate. Tatarski înţelese că acestea erau cele cinci simţuri ale lui. Firul ceva mai gros era vederea, cel mai subţirel, auzul, iar celelalte erau aproape invizibile. În jurul acestor fire nemişcate dansa o spirală unduitoare, asemeni filamentului unui bec electric, care ba se contopea pentru o clipă cu unul dintre ele, ba se înfăşură în jurul ei înseşi într-un cerc luminos, ca acela pe care-l desenează în întuneric o ţigară pe care o învârti repede. Acesta era gândul care îi ocupa mintea.

„înseamnă că nu există niciun fel de moarte”, îşi zise bucuros Tatarski. „De ce? Păi pentru că firele dispar, dar sfera rămâne!”

Faptul că reuşise să formuleze un răspuns la întrebarea care chinuise omenirea în ultimele câteva mii de ani în termeni atât de simpli şi pe înţelesul oricui îl umplu de fericire. Vru să-i împărtăşească lui Ghireev descoperirea sa; luându-l pe după umeri, încercă să rostească ultima frază cu voce tare. Dar gura lui rosti cu totul altceva, fără niciun sens – toate silabele din care erau compuse

cuvintele se păstraseră, dar erau amestecate haotic. Tatarski se gândi că trebuie să bea nişte apă, aşa că-i spuse lui Ghireev, care-l privea speriat:

— Aş reav să peau ăba!

Ghireev nu prea pricepea ce se petrece. Era însă limpede că nu-i plăcea deloc.

— Aşarev să bea uăpa! repetă blând Tatarski, încercând să zâmbească.

Si-ar fi dorit foarte mult ca Ghireev să-i 5 zâmbească şi el. Dar acesta se comportă bizar: se ridică şi se îndepărtă de Tatarski, iar acesta înţelese ce însemna expresia „avea groaza întipărită pe chip”. Groaza asta năpădise fiecare trăsătură a feţei prietenului său. După câţiva paşi şovăitori înapoi, Ghireev se întoarse şi o luă la fugă. Acest fapt îl mâhni pe Tatarski până în adâncul sufletului.

Între timp, umbrele amurgului deveniseră mai dese. Vesta nepaleză a lui Ghireev, care se îndepărta în negura albăstruie dintre copaci, semăna cu un fluture mare. Posibilitatea urmăririi îi păru ademenitoare lui Tatarski. Se năpusti după Ghireev cu salturi mari, ca să nu se împiedice de vreo rădăcină ori de vreun ciot. Se dovedi curând că alerga mult mai repede decât Ghireev – de fapt, incomparabil mai repede. După ce îl depăşi de câteva ori şi se întoarse, observă că nu alerga în jurul acestuia, ci în jurul unui trunchi uscat de copac de înălţimea unui om. Asta îl făcu să-şi vină un pic în simţiri şi o porni pe potecă în direcţia în care

i se părea că s-ar afla gara.

Pe drum mai mâncă nişte bureţi pestriţi care îi răsăriseră în cale dintre copaci şi curând se trezi pe o alee largă, mărginită într-o parte de un gard făcut din plasă de sârmă vopsită.

În faţă îi apăru un trecător. Tatarski se apropie de el şi îl întrebă politicos:

— Spumiţi-ne, muc ară jung alag? La entr?

Trecătorul îi aruncă o privire, făcu un pas înapoi, după care o luă la fugă. Se pare că în ziua aceea toţi reacţionau la fel. Tatarski îşi aminti de patronul lui cecen şi îşi zise amuzat: „Acum să mă-ntâlnesc cu Husein! Interesant, oare şi el s-ar speria?”

Când în momentul următor pe marginea drumului apăru Husein, Tatarski fu cel care se sperie. Husein stătea tăcut în picioare, pe iarbă, şi nu reacţionă în niciun fel la apropierea lui. încetini, se apropie de el cu pas liniştit şi copilăresc şi încremeni în loc cu o mutră vinovată.

— Ce vrei? întrebă Husein.

De spaimă, Tatarski nici nu-şi dădea seama dacă vorbeşte normal sau nu. Şi spuse ceva pesemne nelalocul lui.

— Numai o clipă te reţin. Voiam să te întreb, dacă ai face parte dintr-un *target group,* ce asocieri îţi evocă ţie cuvântul „parlament”?

Husein nu se miră. După ce medita puţin, răspunse:

— Avea al-Ghazali un poem, *Parlamentul păsărilor.* E despre treizeci de păsări care zburau în căutarea unei alte păsări pe nume Semurg – rege şi mare maestru al tuturor păsărilor.

— Dă de ce au plecat să caute un rege, dacă aveau parlament?

— întreabă-le pe ele. Şi pe urmă, Semurg nu era doar rege, ci şi un izvor nesecat de înţelepciune. Despre parlament nu se poate spune aşa ceva.

— Si cum se termină? întrebă Tatarski.

— J După ce au trecut prin treizeci de încercări, au aflat că „Semurg" înseamnă, de fapt, „treizeci de păsări".

— De la cine?

— Le-a spus o voce divină.

Tatarski strănută. Husein tăcu brusc şi îsi întoarse J ? faţa întunecată. Tatarski aşteptă destul de mult continuarea până să priceapă că Husein era un stâlp având pe el o plăcuţă pe care scria: „Nu faceţi focul în pădure!", deşi scrisul abia se distingea în semiîntuneric. Asta îl înfurie. Carevasăzică, Husein era în cârdăşie cu Ghireev. Îi plăcuse povestea lui, dar devenise limpede că nu avea să afle alte detalii, şi în forma aceasta nu-i

>

era de niciun folos pentru conceptul de reclamă la ţigări. Işi continuă drumul, întrebându-se ce-l făcuse să se oprească mişeleşte lângă stâlpul-Husein, care nici nu-i

ceruse asa ceva.

Explicaţia nu era dintre cele mai plăcute: încă nu se dezbărase complet de mentalitatea de sclav, un rudiment al epocii sovietice. După ce chibzui puţin, ajunse la concluzia că mentalitatea de sclav din sufletul omului sovietic nu este concentrată într-o anumită zonă a acestuia, ci mai curând zugrăveşte tot ce se întâmplă pe terenul său neguros în culorile unei péritonite psihice cronice, şi de aceea nu există nicio posibilitate de a-l stoarce pe acest sclav picătură cu picătură fără a prejudicia trăsături sufleteşti preţioase. Gândul îi păru lui Tatarski important în lumina viitoarei lui colaborări cu Pughin, şi se scotoci îndelung în buzunare în căutarea unui pix cu care să-l noteze. Dar nu găsi.

În schimb, îi ieşi înainte un alt trecător – de data asta, în niciun caz nu era vorba de o halucinaţie. Acest lucru deveni clar după încercarea lui Tatarski de a împrumuta un pix. Trecătorul o rupse pe dată la fugă, cât putu de repede şi fără să privească în urmă.

Nu reuşea nicicum să-şi dea seama ce anume din comportamentul lui avea un efect atât de înspăimântător asupra celor întâlniţi. Poate că pe oameni îi speria bizara disfuncţie a discursului său – faptul că vorbele pe care se străduia să le rostească se descompuneau în silabe care apoi se lipeau din nou în mod aleatoriu. Era însă şi ceva măgulitor în această reacţie nepotrivită.

Deodată, îl ului atât de tare un gând, încât se opri şi se bătu cu palma peste frunte. „Păi asta-i tocmai ce s-a întâmplat în Turnul Babei!” îşi zise el. „Probabil că au băut o infuzie de-asta de bureţi şi cuvintele au început să li se încurce în gură, au păţit la fel ca mine. Şi pe urmă s-a vorbit despre amestecarea limbilor. Mai corect ar fi fost «amestecarea limbii»...”

Tatarski simţea că gândurile îi erau pline de o asemenea forţă, încât fiecare dintre ele era un strat al realităţii, la fel de important în toate aspectele ca pădurea pe care o traversa în fapt de seară. Diferenţa consta în aceea că pădurea era un gând pe care nu se putea împiedica să-l gândească, oricât şi-ar fi dorit. Pe de altă parte, voinţa nu avea aproape niciun rol în ceea ce se petrecea în mintea lui. În momentul în care se gândi la amestecarea limbilor, îi deveni clar că amintirea Babilonului era, de fapt, singurul Babilon posibil: gândindu-se la el, îl readusese la viaţă. Iar gândurile din capul lui, ca nişte camioane cu materiale de construcţie, se îndreptau spre acest Babilon, conferindu-i tot mai multă materialitate.

„Amestecarea limbilor s-a numit Turnul Babilonului”, îşi zise el. „Dar ce este acela Turnul Babilonului? Seamănă cu Turnul Bastionului...”

Se clătină, simţind, cum pământul începe să se rotească lin sub el. Se ţinea pe picioare

numai pentru că axa de rotaţie a Pământului trecea exact prin creştetul capului său. „Nu”, îşi zise el, „n-are nimic de- a face cu niciun bastion. Turnul Babilonului este un turn creat în Babilon. Nu este o construcţie, ci chiar o J creaţie. Adică tocmai amestecarea limbii reprezintă crearea turnului. Când se petrece amestecarea limbii, se ridică Turnul Babilonului. Sau poate nu se ridică, ci pur şi simplu se deschide intrarea spre zigurat. Păi da, sigur. Uite, intrarea”.

În gardul de sârmă pe lângă care mergea deja de multă vreme apărură nişte porţi mari, decorate cu stele în relief. Deasupra lor ardea o lampă puternică, cu abajur; becul ei alb, strălucitor, lumina numeroasele graffiti ce acopereau tabla verde a porţilor. Tatarski se opri.

Un minut, două studie încercările tradiţionale pentru Rusia Centrală de a scrie denumirile satelor din jur cu litere latine, nişte nume de persoane cu coroane grosolane deasupra, reprezentări simbolice ale penisului şi vulvei, verbele englezeşti „a fute” şi „a suge” la persoana a treia singular prezent, dar cu nişte apostrofuri de neînţeles, şi nenumărate mărci înregistrate din industria muzicii. Apoi privirea îi căzu pe ceva bizar.

Era o inscripţie imensă – semnificativ mai mare decât celelalte, întinsă deasupra ambelor porţi –, făcută cu vopsea portocalie fosforescentă (strălucea puternic în lumina becului electric):

îndată ce Tatarski o citi, conştiinţa lui încetă să mai > »
înregistreze ceva din restul materialului etnografic – rămaseră în ea doar aceste cinci cuvinte sclipitoare. I se părea că le înţelege sensul la un nivel foarte adânc şi, deşi cu greu l-ar fi putut explica altcuiva, acest sens cerea neîndoios escaladarea gardului. Lucrul se dovedi lipsit de dificultate.

În spatele porţilor, se afla un şantier părăsit – o vastă zonă pustie cu urme greu sesizabile de prezenţă umană. În centrul unei piaţete, se afla o clădire neterminată – fie fundaţia unui observator astronomic, fie, pur şi simplu, o parcare supraetajată: construcţia fusese întreruptă într-un stadiu în care se ridicaseră doar stâlpii de rezistenţă şi pereţii. Semăna cu un cilindru destul de înalt, format din câteva casete de beton puse una peste alta. în jurul lor se ridica un coridor în spirală pe suporturi din beton armat, care se sfârsea la caseta cea mai de sus, încununat de un turnuleţ cubic cu un fel de far roşu.

Tatarski se gândi că era una dintre chestiile alea militare începute prin anii ’70 care nu au salvat imperiul, dar au stat la baza esteticii din *Războiul stelelor.* Îi amintea de răsuflarea astmatică a lui Darth Vader; se gândi ce metaforă superbă era acesta pentru comunistul de carieră: probabil că undeva, pe navă, avea un rinichi artificial şi două echipe

de medici, iar în film, din câte îşi amintea el vag, existau aluzii în acest sens. Totuşi, era periculos să te gândeşti în starea aceea la Darth Vader.

Clădirea neterminată era luminată de trei sau patru proiectoare ce extrăgeau din beznă, ca pe nişte pete de beton, bucăţi de zid, secţiuni din coridorul în spirală şi turnuleţul de sus, cu farul care clipea intermitent. Dacă n-ar fi fost acest far roşu, în

semiîntuneric construcţia neterminată ar fi părut un edificiu ros de vreme, vechi de o mie sau chiar zece mii de ani. De altfel, Tatarski se gândi că micul far ar fi putut lumina graţie unei forme de electricitate neînchipuit de vechi, adusă pe sub pământ din Egipt sau din Babilon.

Urme recente de prezenţă umană se observau doar lângă porţi, unde stătea el. Aici se găsea un fel de anexă a unei unităţi militare: câteva rulote, o bară fixă, un panou cu găleată şi bară antiincendiu şi un stand cu o pancartă pe care nişte soldaţi parcă traşi la indigo, cu o expresie de adâncire în sine întipărită pe chip, exem- plificau diferite aspecte ale instrucţiei militare. Tatarski nu se miră deloc văzând o ciupercă uriaşă cu pălărie de tablă şi cu un telefon atârnat de picior – înţelese că acesta era locul paznicului. Mai întâi constată că paznicul nu era la post, dar pe urmă văzu că pălăria conică a ciupercii era vopsită în roşu şi

împodobită cu buline albe simetrice.

— Nu-i chiar aşa de simplu, şopti el.

În acest moment, un glas liniştit şi zeflemitor rosti de undeva de aproape:

— This game bas no name. It utili never be the sam^.

Tatarski se întoarse. Nu era nimeni în jur şi înţelese că era o halucinaţie auditivă. I se cam făcu

J ?

frică, dar în cele ce se petreceau era, dincolo de toate acestea, un fel de promisiune minunată.

— înainte, şopti el şi, aplecându-se, se strecură repede prin negură spre drumul care ducea la zigurat.

„Totuşi”, îşi zise el, „trebuie să fie un fel de parcare supraetajată”.

— Cu grădini suspendate, adăugă încetişor vocea din capul lui.

Faptul că vocea vorbea ruseşte îl convinse că era o halucinaţie, dar îi aminti din nou de amestecarea limbilor. Ca răspuns la gândul lui, vocea rosti pe loc o frază lungă, într-o limbă necunoscută, cu multe consoane siflante. Tatarski hotărî să n-o bage în seamă, cu atât mai mult cu cât ajunsese deja pe coridorul în spirală.

De la distantă nu estimase adevăratele dimensiuni ale construcţiei. Coridorul era destul de larg ca să meargă pe el două camioane. („Sau care”, adăugă cu veselie vocea, „care trase de patru cai! Alea erau care

adevărate!”) Era construit din plăci de beton cu armăturile nesigilate. Dintre aceste armături ieşeau plante înalte – Tatarski nu ştia cum se numesc, dar îşi amintea din copilărie că tulpinile lor rezistente puteau fi folosite pe post de şireturi pentru pantofi. În zidul din dreapta apăreau din când în când nişte deschizături largi, care duceau în interiorul ziguratului. înăuntru erau vaste spaţii pustii, acoperite de moloz. Coridorul cotea mereu şi parcă se întrerupea în cer, aşa că mergea cu grijă, ţinându-se cu mâna de perete. Dintr-o parte, turnul era luminat de proiectoarele şantierului, iar din cealaltă, de lună, care atârna dintr-o gaură a unui nor aflat foarte sus. De undeva de deasupra se auzea zgomotul unei uşi deschise care se tot trântea în bătaia vântului; acelaşi vânt aducea din depărtări lătratul unui câine. Tatarski încetini şi începu să meargă cu paşi mici.

Ceva îi scârţâi sub picior. Era un pachet de ţigări gol. Ridicându-l, se duse la lumină şi văzu că era Parliament – varianta mentolată. Dar uimitor era altceva, şi anume că pe faţa pachetului se afla o hologramă publicitară cu trei palmieri.

— Totul se potriveşte, şopti el şi porni mai departe, uitându-se atent pe unde calcă.

Următoarea descoperire îl aştepta un etaj mai sus: zări o monedă care strălucea în lumina lunii. Nu mai văzuse niciodată una la fel – trei pesos cubanezi cu portretul lui Che

Guevara. Tatarski nu fu câtuşi de puţin mirat că vedea o monedă cubaneză pe un şantier militar: îşi aminti cum la sfârşitul filmului *GoldenEye* undeva, pe Insula Libertăţii, ieşea din apă o antenă ciclopică de fabricaţie sovietică. Era, pesemne, plata pentru construcţia ei. Puse moneda în pachetul de Parliament şi le băgă în buzunar cu convingerea deplină că îl aştepta şi altceva.

Nu se înşelase. Coridorul se sfârsea în cubiculumul cel mai de sus, în fata căruia se aflau un morman de moloz şi nişte sertare rupte. În moloz, Tatarski zări un cubulet straniu şi îl ridică. Era o ascuţitoare de creioane în formă de televizor; pe ecranul de plastic cineva desenase cu pixul un ochi mare. Ascuţitoarea era veche – prin anii ’70 se făceau din astea –, şi era de mirare că se păstrase atât de bine.

După ce o curăţă de noroi, Tatarski o strecură în sân şi se uită în jur, întrebându-se ce să facă mai departe. Să intre în cubiculum îi era frică – acolo era întuneric şi puteai să-ţi rupi uşor gâtul căzând în cine ştie ce gaură. Deasupra se auzi iar uşa trântită de vânt, şi Tatarski îşi aminti că pe clădire se afla turnuleţul cu far roşu. Nu se vedea de unde stătea el, dar o mică scară de incendiu ducea în sus.

Turnuleţul se dovedi a fi locul în care ar fi trebuit

să se afle motoarele lifturilor. Usa era deschisă. Pe perete, imediat după uşă, era un întrerupător. Aprinzând lumina, Tatarski văzu urmele vieţii aspre de soldat: o masă de lemn, două taburete şi nişte sticle goale de bere într-un colţ. Faptul că erau urme ale vieţii de soldat era evident după fotografiile de femei decupate din reviste şi lipite pe perete. Tatarski le studie un timp. Una dintre ele, complet goală, cu bronz auriu, care alerga pe nisipul unei plaje tropicale, i se păru foarte frumoasă, nu atât datorită chipului sau siluetei, cât mai ales libertăţii neîngrădite a mişcării ei, pe care fotograful reuşise s-o surprindă. Nisipul, marea şi frunzele palmierilor străluceau atât de tare în fotografie, încât Tatarski oftă din greu. Modesta vară moscovită trecuse de mult. închise ochii, şi pentru câteva clipe i se păru că aude zgomotul îndepărtat al mării.

Se aşeză la masă, împrăştie pe ea toate obiectele găsite şi le mai privi o dată. Palmierii de pe pachetul de Parliament şi cei de pe fotografiile de pe pereţi semănau foarte mult şi se gândi că probabil creşteau într-o parte a lumii în care el n-avea să ajungă niciodată – nici măcar după obiceiul rusesc, cu

tancul –, iar dacă ar fi ajuns totuşi, asta s-ar fi întâmplat când nu ar mai fi avut ce face nici cu femeia, nici cu nisipul, nici cu marea, nici chiar cu el însuşi.

Melancolia în care îl aruncă acest gând era atât de adâncă, încât tocmai când se cufundă

complet în ea văzu pe neaşteptate lumina: îi veniră în minte sloganul şi ideea de afiş publicitar pentru Parliament pe care le căuta. Scoţându-şi cu înfrigurare carnetul de însemnări, notă:

Afişul înfăţişează o fotografie cu malul râului Moscova, luată de pe podul unde în octombrie '93 stăteau tancurile istorice. Pe locul clădirii Parlamentului vedem un pachet imens de Parliament (montaj făcut pe computer). în jurul lui cresc din abundenţă palmieri. Sloganul este un citat din Griboedov:

SI FUMUL PATRIEI E
DULCE PENTRU NOI
PARLIAMENT

Băgând agenda în buzunar, îşi adună achiziţiile de pe masă şi se uită pentru ultima dată prin încăpere. În mintea lui încolţi gândul că ar fi putut lua ca amintire fotografia cu femeia care alerga pe nisip, dar n-o iacu. Stinse lumina, ieşi pe acoperiş şi se opri un pic, să i se obişnuiască ochii cu întunericul. „Şi acum?" se întrebă el. „La gară."

Oameni sărmani

Aventura trăită în pădurea din jurul Moscovei

avu o acţiune binefăcătoare asupra aptitudinilor profesionale ale lui Tatarski. Scenariile şi conceptele începură să-i vină mai uşor în minte, iar după sloganul pentru Parliament, Pughin îi dăduse chiar şi un mic avans: afirmase că Tatarski „a pus punctul pe «i»„, pentru că până în ’93 pachetul de Parliament costa cât pachetul de Marlboro, iar după faimoasele evenimente, Parliament a devenit rapid cea mai populară marcă de ţigări din Moscova şi acum costă de două ori mai mult. Drept urmare, *fumul patriei* se pierduse în uitare. Singurul îndoielnic ecou al acestui slogan în spaţiul publicitar acoperit de nea al Moscovei era expresia „de pe corabie la bal”, împrumutată de o colegă necunoscută a lui Tatarski de la acelaşi Griboedov. Aceasta a apărut într-un timp pe un afiş publicitar la nişte ţigări mentolate – un iaht, albastrul mării, un chipiu cu crab şi nişte picioare lungi. Tatarski simţise o împunsătură de invidie din această pricină, dar nu cine ştie ce – fata din reclama la ţigări mentolate fusese aleasă pe placul unui *target group* atât de larg, încât textul aproape că se citea „de pe corabie la balcoane”.

Valul de energie care-i invada sistemul nervos datorită ciupercilor se revărsa cel mai bine în textele pentru ţigări – pesemne din acelaşi motiv pentru care prima experienţă amoroasă sau narcotică îţi determină pasiunile pentru tot restul vieţii. Următorul succes

important (nu numai după părerea lui personală, ci şi după părerea lui Pughin, care îl ului din nou plătindu- i câţiva bănuţi) fu un text scris pentru ţigările Davidoff, ceea ce era simptomatic, pentru că tocmai cu ele îşi începuse cariera. Textul pornea de la reclama la Davidoff Classic, care se afla pe toate panourile din centru: tonuri întunecate, un chip ofilit şi doi ochi în care licărea o înţelepciune negrăit de apăsătoare, şi inscripţia:

ÎNŢELEGEREA VINE ODATĂ
CU EXPERIENŢA.
DAVIDOFF CLASSIC

Prima dată când văzuse acest chip înţelept şi ridat, Tatarski se întrebase ce anume ştia acest fumător de peste hotare. Prima variantă care-i veni în minte era destul de sumbră: o vizită la un centru oncologic, raze Röntgen şi un diagnostic cumplit.

Proiectul lui era o variantă complet opusă: un fundal luminos, un chip tânăr, scăldat într-o fericire tâmpă, un pachet alb cu litere aurii, subţiri, şi textul:

UNDE E MULTĂ ÎNŢELEPCIUNE
E SI MULTĂ TRISTETE,
IAR CEL CE-ŞI SPOREŞTE
CUNOAŞTEREA SPOREŞTE DUREREA.
DAVIDOFF LIGHTS

Pughin spuse că era puţin probabil ca reprezentantul firmei Davidoff să accepte reclama, dar că poate avea s- o ia vreun alt dealer de ţigări.

— O să vorbesc cu Usievici, îi aruncă el lui Tatarski, el are exclusivitate pe şaizeci de branduri.

Tatarski notă această frază în carneţelul său şi o folosi apoi de câteva ori cu candoare în discuţiile cu clientii; timiditatea lui înnăscută îl făcu să reducă la jumătate numărul brandurilor.

Activitatea care aducea cei mai multi bani era J plictisitoare, trudnică şi chiar, să recunoaştem, ruşinoasă: „Ne-a ajuns şi nouă la ureche: la garaje sunt discounturi nepereche!” Sau: „Pantene Pro-V, şi păru-ţi creşte! Doamne, îl blagosloveşte!” Orientarea literară a redactorilor – ea însăşi relicvă a zgomotului alb al psihicului sovietic – dădea încă vagi roade insignifiante.

La începutul iernii, Tatarski reuşi cumva să-şi renoveze garsoniera (bateria italienească scumpă, pe fondul faianţei bleu care stătea să cadă şi care data din epoca sovietică, arăta ca un dinte de aur în gura unui lepros, dar nu avea bani de schimbări capitale). îşi cumpără şi un computer nou, deşi nu avea neapărat nevoie de unul – pur şi simplu începuseră să apară probleme cu printarea textelor pe care le scria în editorul lui de texte preferat, care era

depăşit: încă un geamăt prelung sub călcâiul de fier al Microsoft. Dar nu suferi mult din pricina asta, cu toate că nu-i scăpă caracterul profund simbolic al celor ce se petreceau: interfaţa utilizator devenise un scop în sine, un intermediar excesiv de important, care acapara o cantitate incredibilă de memorie şi resurse, amintind foarte tare prin aceasta de rusul de tip nou, tupeist, care rulează fondul de salarii pentru profesori prin propria bancă.

Cu cât se afunda mai mult în jungla afacerilor publicitare, cu atât i se iveau în minte mai multe întrebări la care nu găsea răspuns, nu numai în *Poziţionarea. Lupta pentru un loc în mintea ta* a lui Al Ries, dar nici în ultima carte pe această temă, *The Final Positioning.* Un critic de artă care lucra la Kenzo îi jură lui Tatarski că toate temele pe care nu le abordase Al Ries se regăseau în *Confesiunile urnii om de publicitate* de David Ogilvy. El avea mare respect pentru David Ogilvy şi fără acest critic de artă; în adâncul sufletului său, nutrea bănuiala că era acelaşi personaj din *1984* de George Orwell care apăruse pentru o clipă în imaginaţia eroului, săvârşise un act virtual şi dispăruse în oceanul nefiinţei. Faptul că tovarăşul Ogilvy, în ciuda îndoitei sale irealităţi, ieşise la liman, îşi aprinsese pipa, îmbrăcase un sacou de tweed şi devenise cunoscut în întreaga lume ca un as al publicităţii îl umplea pe Tatarski de o admiraţie mistică faţă de propria profesie.

Însă cel mai mult îl ajută cartea lui Rosser Reeves. Găsi acolo doi termeni, „penetrare” şi „implicare”, care i se părură foarte utili pentru conceperea poantelor publicitare. Primul proiect pe baza acestor două concepte reuşi să-l realizeze pentru cafeaua Nescafe Gold.

Este de mult cunoscut – scrise Tatarski la douăzeci de minute după ce faptul îi devenise cunoscut – *că există*

doi indicatori de bază ai eficienţei unei campanii de publicitate: penetrarea şi implicarea. „Penetrarea” vizează procentul de oameni care au reţinut reclama, pe când „implicarea” se referă la procentul celor determinaţi, cu ajutorul reclamei, să folosească produsul. Problema constă însă în faptul ca o reclamă stridentă, scandaloasă, capabilă să asigure un înalt grad de penetrare, nu garantează câtuşi de puţin un înalt grad de implicare. În acelaşi fel, o campanie care scoate în evidenţă în mod inteligent calităţile produsului, capabilă să asigure o bună implicare, nu garantează o bună penetrare. De aceea, propunem să folosim o nouă abordare – să creăm o reclamă binară, în care funcţiile penetrării şi ale implicării vor fi îndeplinite de seturi de informaţii diferite. Să analizăm, de pildă, această abordare în campania pentru cafeaua Nescafe Gold.

Primul pas al campaniei este îndreptat exclusiv în direcţia penetrării conştiinţei cât mai multor oameni (pornim de la premisa că sunt justificate orice metode în acest scop) de către marca Nescafe Gold. De exemplu, se organizează minarea fictivă a câtorva mari magazine şi gări – numărul lor trebuie să fie cât mai mare. Organele Ministerului de Interne şi ale Serviciului Federal de Contrainformaţii primesc telefoane de la o organizaţie teroristă anonimă care îi anunţă în legătură cu plasarea explozibililor. Dar cercetările făcute de miliţie

în locurile indicate de terorişti nu duc decât la descoperirea unor mari cantităţi de cafea Nescafe Gold în pachete şi saci. A doua zi dimineaţă, toate ziarele, revistele şi televiziunile relatează despre asta, după care etapa penetrării poate fi considerată încheiată (succesul ei depinde în mod direct de scara acţiunii). Imediat după aceasta începe etapa a doua – implicarea. în acest stadiu, campania se poartă după regulile clasice; de prima etapă o leagă numai sloganul principal – „Nescafe Gold – o explozie a gustului?. Iată scenariul clipului publicitar:

O bancă într-un mic scuar. Pe ea stă un tânăr în trening roşu, cu o faţă aspră şi hotărâtă. Peste drum de scuar, lângă o vilă elegantă, sunt parcate un Mercedes 600 şi două jeepuri. Tânărul se uită la ceas. Se schimbă cadrul. Din vilă ies câţiva oameni în costume scrobite, f
închise la culoare şi cu ochelari de soare – sunt de la serviciul de pază şi protecţie. Aceştia înconjoară Mercedesul şi unul dintre ei dă o comandă prin radiotransmiţător. Din vilă iese un tip scund şi grăsun, cu o faţă de depravat, se uită speriat în jur şi coboară în grabă treptele spre maşină. După ce dispare în spatele geamurilor fumurii ale Mercedesidui, oamenii de la pază şi protecţie se urcă în jeepuri. Mercedesul porneşte şi atunci se aud trei explozii puternice succesive. Maşinile se fac bucăţi; strada pe care abia stătuseră este acoperită de fum. Se schimbă cadrul. Tânărul

de pe bancă scoate din sac un termos şi o ceaşcă roşie cu dungă aurie. îşi toarnă cafea în ceaşcă, apoi soarbe din ea şi închide ochii, extaziat. O voce din fundal: „A preparat-o pe dibuite. Dar nu s-a opărit el, ci i-a opărit pe toţi ceilalţi. Nescafe Gold. Adevărata explozie a gustului. „

Termenul „implicare” nu se dovedi însă util numai în muncă. El îl făcu pe Tatarski să se gândească pe cine în ce implică şi, cel mai important, cine şi în ce îl implică pe el.

Aceste gânduri i se năzăriră pentru prima dată când citi un articol cu titlul extravagant *Extazul e în mâncârimea crescândă...,* dedicat „filmelor porno de nişă”. Autorul articolului se numea Saşa Blo. Judecând după text, era un tip rece şi istovit de sex incert care scria în pauzele dintre orgii pentru a-şi face cunoscute opiniile altor vreo zece supraoameni asemeni lui. Tonul lui Sasa Blo nu lăsa loc de îndoială: Sade şi Sacher-Masoch n-ar fi putut fi nici măcar portari în cercul lui, iar Charlie Manşon în cel mai bun caz ar fi tinut sfeşnicele. Într-un cuvânt, articolul era un măr al
J ?
păcatului absolut, în care viermii fuseseră vârâtă, Iară niciun dubiu, de însuşi şarpele biblic.

Tatarski era însă destul de vechi în branşă. În primul rând, ştia că toate merele astea nu au alt scop decât acela de a-i izgoni pe elevii de Ia şcolile profesionale din suburbiile Moscovei din

edenul copilăriei. În al doilea rând, se îndoia de existenţa filmelor porno de nişă; ar fi crezut în ea doar dacă i s-ar fi prezentat nişte membri ai „nişei” în carne şi oase. În al treilea şi cel mai important, îl cunoştea foarte bine pe acest Saşa Blo.

Era un tip destul de trecut, gras, chel şi trist, tată a trei copii. I se spunea Edik. Ca să-şi plătească chiria, scria sub trei sau patru pseudonime în diferite reviste, pe orice temă. Pseudonimul Blo îl inventase împreună cu Tatarski, împrumutându-l de pe ambalajul de un albastru strălucitor al unui produs de spălat geamuri găsit sub cada din baie (căutau vodca ascunsă de nevasta lui Edik). În cuvântul „BLO” se simţeau rezerve nebănuite de forţă vitală şi, totodată, ceva

neomenesc, de aceea îl alesese Edik. Semna cu el numai articolele ce respirau o asemenea neţărmurită libertate şi, ca să spunem aşa, ambivalenţă, încât o semnătură de genul „Sidorov” sau „Petuhov” ar fi fost ridicolă. În revistele *glossy* ale Moscovei era o mare cerere de ambivalenţă, atât de mare, încât apărea întrebarea: cine o face să *penetreze?* Să meditezi la acest subiect era, ce-i drept, cam înfricoşător, dar, după ce citise articolul despre extazul mâncărimii profunde, Tatarski înţelese pe dată: nu o făcuse să *penetreze* vreun spion demonic, nici vreun spirit căzut care luase chip omenesc, ci Edik.

Firește, nu singur – în Moscova erau

probabil vreo două, trei sute de astfel de Ediki, făpturi universale, sufocate de fumul căminului şi greutatea copiilor. Ei nu-şi duceau viaţa printre prize de cocaină, orgii şi dispute despre Burroughs şi Warhol, cum s-ar fi putut conchide în urma textelor pe care le scriau, ci printre scutece şi teribilii gândaci moscoviţi. Ei nu aveau nici urmă de aroganţă snoabă, de lascivitate insinuantă, de dandism rece, nici înclinaţii diabolice ori măcar tendinţa firească de a arunca o replică acidă în ciuda folosirii zilnice a cuvântului „acid". Problemele lor erau alimentaţia, banii sau locuinţa, iar ca înfăţişare semănau nu cu Gary Oldman, cum ai fi vrut să crezi după ce făceai cunoştinţă cu opera lor, ci mai degrabă cu Danny DeVito.

Tatarski nu putea privi încrezător spre orizonturile îndepărtate pe care i le schiţa Saşa Blo, pentru că înţelegea fiziologia apariţiei acestor orizonturi din capul chel al lui Edik cel sătul de viaţă, care era legat de computerul său aşa cum pe vremuri erau legaţi soldaţii austrieci de mitraliere. Să crezi în produsul lui era mai greu decât să ai orgasm în urma unei partide de sex la telefon ştiind că în spatele vocii răguşite de pasiune a interlocutoarei nu se ascunde blondina promisă de fotografie, ci o babă răcită care tricotează o sosetă şi citeşte o serie de fraze standard de

> 5)

pe o fiţuică pe care-i picură scursuri din nas.

„Dar de unde o să ştim noi – adică Tatarski şi Edik – în ce să-i implicăm pe ceilalţi?" se

întreba Tatarski. „Pe de o parte, desigur, se înţelege, din intuiţie. Nu este nevoie să întrebăm ce şi cum să facem: când ajungi la un oarecare grad de disperare, începi să pricepi totul singur. Tendinţa principală, ca să spunem aşa, o simţi când ai stomacul gol. De unde vine însă această tendinţă? Cine o inventează, dacă toată lumea de pe glob – şi de asta sunt convins – se străduieşte s-o sesizeze şi s-o vândă, ca mine şi Edik, J ? ? sau s-o ghicească şi s-o tipărească, precum editorii tuturor acestor reviste *glossyC*

Gândurile lui pe tema respectivă erau sumbre. Ele se oglindeau în scenariul clipului pentru detergentul de rufe Ariei, scris la scurt timp după această întâmplare.

Scenariul se întemeiază pe personajele din Furtuna *lui Shakespeare. Răsună o muzică înfricoşătoare şi solemnă. În cadru se află o stâncă la malul mării. E noapte. Dedesubt, în lumina sinistră a lunii, se sparg valuri ame-ninţătoare. În depărtare se zăreşte un castel vechi, luminat, şi el, de lună. Pe stâncă stă o fată de o frumuseţe răpitoare. E Miranda. Poartă o rochie medievală din catifea roşie şi o bonetă înaltă, din care se revarsă un voal. Ridică braţele spre lună şi repetă de trei ori un descântec ciudat. Când îl rosteşte a treia oară, se aude un tunet îndepărtat. Muzica răsună şi mai tare, şi mai solemn. Din lună, care se întrezăreşte printr-o crăpătură în nori, coboară o rază largă de lumină, care cade pe pietrele*

de la picioarele Mirandei. Pe faţa ei se citeşte tulburarea – e limpede că se teme de ceea ce urmează să se întâmple, dar îşi şi doreşte asta. Se aud glasuri de femei cântând, pline de spaimă şi fericire – parcă un ecou al stării ei de spirit. De-a lungul razei alunecă o umbră; ea se apropie şi, când melodia ajunge în punctul maxim de crescendo, vedem un spirit mândru şi superb, cu straiele fâlfâind şi cu părul lung, argintat de lumina lunii. Pe cap are o cunună subţire cu diamante. Este Ariei. El ajunge în zbor până aproape de Miranda, se opreşte în aer şi îi întinde mâna. După o clipă de şovăire, Miranda îi întinde mâna la rândul ei. Cadrul următor: în prim- plan, mărite, două mâini care se întâlnesc. Jos, în stânga, mâna suplă şi palidă a Mirandei, sus, în dreapta, mâna transparentă şi strălucitoare a spiritului. Se ating, şi totul e scăldat într-o lumină orbitoare. Cadrul următor: două cutii de detergent. Pe unul scrie „ArieP. Pe celălalt, cu litere cenuşii, şterse, „Caliban obişnuit”. În fundal se aude vocea Mirandei: „Am auzit despre Ariei de la o prietenă.”

Este posibil ca elementele concrete ale acestui clip să fi fost inspirate de o fotografie alb-negru ce atârna deasupra biroului lui Tatarski. Era o reclamă la un butic. înfăţişa un tânăr cu plete şi cu o barbă scurtă, îngrijită, îmbrăcat într-un palton larg, luxos, care-i atârna neglijent pe umeri; vântul îi umfla paltonul şi acest lucru se putea observa şi în pânza unei bărci ce se

zărea la orizont. Valurile care se spărgeau de stânci şi stropeau malul aproape că îi atingeau pantofii de lac.
Pe chip avea o grimasă aspră şi posomorâtă şi semăna întrucâtva cu păsările cu aripile desfăcute (poate vulturi, poate pescăruşi) care zboară spre cerul crepuscular dintr-o anexă la ultima versiune de Photoshop (uitându-se mai atent la fotografie, Tatarski hotărâse că tot de acolo venea şi barca de la orizont).

Compoziţia era atât de plină de romantism şi, în acelaşi timp, atât de neromantică, încât Tatarski, după ce o contemplă zile în şir, înţelese: toate conceptele pe care încerca să se întemeieze această fotografie fuseseră produse cândva prin secolul al XlX-lea; rămăşiţele lor trecuseră împreună cu cele ale contelui de Monte Cristo în secolul al XX-lea, dar în pragul secolului al XXI-lea, moştenirea contelui se epuizase de mult. De prea multe ori mintea omenească îşi vânduse sieşi acest romantism ca să se mai poată face comerţ cu vreun element necomercial care mai rămăsese în el. Acum, oricât de mult ţi-ai fi dorit să te amăgeşti, era aproape imposibil să mai crezi în corespondenţa dintre ambalajul vândut şi conţinutul presupus. Era o formă goală, care de mult nu mai însemna ceea ce ar fi trebuit să însemne. Totul era mâncat de molii: la vederea nibelungului convenţional din fotografia de studio, gândul nu te ducea la mândrul suflet gotic sugerat de spuma valurilor şi de favoriţi,

ci la cât luase oare fotograful, cu cât fusese plătit manechinul şi dacă acesta era penalizat când se întâmpla să păteze cu lubrifiantul personal turul pantalonilor din colecţia de primăvară. Şi asta nu era valabil numai în cazul fotografiei de deasupra biroului lui Tatarski, ci şi în cazul oricărei imagini care îl emoţionase cândva, în copilărie: palmieri, un vapor, cerul albastru al serii.
Trebuia să fii prost făcut grămadă ca să-ţi păstrezi capacitatea de a-ţi proiecta visurile irealizabile pe aceste clişee pur comerciale.

În cele din urmă, aceste cugetări îl bulversară pe Tatarski. Pe de o parte, rezulta că el şi Edik meştereau pentru alţii o panoramă falsă a vieţii (ca într-o reprezentare de muzeu a unei bătălii, unde în faţa privitorilor este presărat nisip şi se aruncă pe el nişte cizme uzate şi nişte cartuşe, iar pe perete sunt desenate tancurile şi exploziile), călăuzindu-se exclusiv după intuiţie în privinţa a ceea ce se va cumpăra şi ce nu. Iar el şi alţi participanţi la istovitoarea afacere a reclamelor năvăleau în mediul vizual-informatic şi se străduiau să- 1 schimbe, spre a-i determina pe alţii să se despartă de banii lor. Scopul era simplu: să câştige o fărâmă din aceşti bani. Pe de altă parte, era nevoie de bani ca să te poţi apropia de însuşi obiectul acestei panorame. În esenţă, era la fel de stupid ca a încerca să fugi într-un tablou zugrăvit pe perete. E drept, un om bogat, i se părea lui, poate depăşi graniţele

acestei false realităţi. Poate părăsi limitele panoramei obligatorii pentru sărăntoci. Cum arăta viaţa bogătaşilor, Tatarski nu prea ştia, de fapt. În minte i se învârteau doar imagini şterse, clişee din reclamele pe care chiar el le retraducea de atâta vreme, încât nu mai putea crede în ele. Era limpede numai că nu poţi afla ce orizonturi se deschid în fata unui om cu un cont substanţial decât de Ia cineva bogat, şi o dată chiar reuşi acest lucru – din pură întâmplare.

În timp ce-şi bea micul onorariu la *Oameni sărmani,* ascultă o conversaţie între doi cunoscuti

? > oameni de televiziune – era aproape miezul nopţii, şi aceştia continuau o băută pe care o începuseră în altă parte. Tatarski stătea la numai vreo doi metri distanţă, dar ei nu-i dădeau mai multă atentie decât dacă ar fi fost un copywriter împăiat, aşezat pe o banchetă ca element de decoratiune interioară.

[5]

În ciuda faptului că erau beţi turtă, cei doi nu-şi pierduseră degajarea, strălucirea holografică din fiecare cută a veşmintelor, de parcă nu corpurile lor fizice ar fi stat la masa de alături, ci un televizor uriaş, care transmitea o emisiune cu ei. Remarcând acest efect greu de explicat, dar neîndoielnic, acesta se gândea că probabil pe lumea cealaltă avea să le ia ceva timp să se spele de toată atenţia umană care le intrase până în porii sufletelor. De altfel, deşi în stare de ebrietate, Tatarski realiză: din nou eternitatea se încăpăţâna să ia

chipul unei băi. Părăsind acest gând, începu să-i asculte pur şi simplu. Starurile discutau despre slujbă – unul dintre ele, din câte înţelegea Tatarski, avea probleme cu contractul.

— Numai să mi-l prelungească pe anul viitor, zicea el agitând pumnii.

— Ei, o să ţi-l prelungească, răspunse celălalt. Şi dup-aia? Trece anul şi-o luăm de la capăt. Iar o să înghiţi Validol...

— O să le iau mulţi bani, zise primul încet, pe jumătate ferit, pe jumătate în glumă.

— Şi dup-aia?

— Dup-aia? Dup-aia am un plan serios şi bine gândit...

Se întinse peste masă şi îşi turnă vodcă.

— îmi mai trebuie 500 000, spuse el. Atât vreau să fur.

— Ce plan?

— Nu spui nimănui? Ascultă...

Băgă mâna în buzunarul interior al hainei, scotoci îndelung şi, într-un târziu, scoase o foaie de hârtie lucioasă împăturită.

— Uite, zise el, scrie aici... Regatul Bhutan. O tară unică în lume, unde e interzisă televiziunea.

J

Pricepi? Absolut interzisă. Aici scrie că nu departe de capitală există o întreagă colonie în care trăiesc foştii magnaţi din televiziune. Dacă ai lucrat toată viaţa în domeniu, cel mai radical lucru pe care poţi să-l faci când te retragi este să pleci în Bhutan.

— Pentru asta-ţi trebuie 500 000?

— Nu. Ca să plătesc aici, să nu mă caute după aia în Bhutan. Poţi să-ţi închipui? E interzisă! Nu există niciun televizor, numai serviciile secrete au! Şi ambasadele!

Celălalt luă hârtia, o desfăcu şi începu să citească.

— Adică, pricepi, îi dădea înainte primul, în cazul în care cineva îşi păstrează televizorul şi află autorităţile, vine poliţia, pricepi? II iau pe poponarul ăla şi-l bagă la zdup. Sau poate-l împuşcă direct.

Rostise cuvântul „poponar” cu acel năduf pe care-l auzi numai la homosexualii latenti, care se lipsesc de plăcerile dragostei în numele unei interpretări pervertite a contractului social. Celălalt înţelegea totul şi nu se supăra – citea articolul.

— Aha, zise el, e dintr-o revistă. Chiar foarte interesant... Cine a scris asta? Unde... Un anume Eduard Debirsian...

Cât pe ce să-şi răstoarne scaunul, Tatarski se ridică şi se îndreptă spre toaletă. Nu-l mira această
atitudine a oamenilor de televiziune fată de munca lor,
deşi gradul degradării spirituale a acestor indivizi te lăsa să presupui că unii dintre ei ar putea chiar să-şi iubească profesia. Altceva îl dăduse gata. Saşa Blo avea o particularitate: semna toate materialele care îi plăceau cu numele său adevărat. Şi cel mai mult pe lume îi plăcea să vândă produse ale imaginaţiei lui

înfierbântate drept cronică a evenimentelor reale – dar îşi permitea asta destul de rar.

Aranjând o linie de cocaină direct pe obrazul alb şi rece al chiuvetei şi fără a mai sparge cocoloaşele, Tatarski o trase pe nas printr-o bancnotă răsucită de 100 de ruble (dolarii i se terminaseră), îşi scoase agenda şi scrise:

Peretele pe care e desenată panorama unei lumi inexistente nu se schimbă. În schimbul unei sume foarte mari, poţi să cumperi ca privelişte de văzut pe fereastră un soare mâzgălit, un golf azuriu şi o seară liniştită. Din păcate, autorul acestui fragment va fi tot Edik, dar asta n-are importanţă, pentru că fereastra pentru care se cumpără privelişte este, la rândul ei, desenată. Atunci, poate că şi peretele e desenat? Dar de cine şi pe ce?

Ridică privirea spre peretele toaletei, parcă sperând să vadă acolo răspunsul. Pe faianţă, nişte litere vesele, rotunde, scrise cu carioca roşie, compuneau un scurt slogan: TRAPPED? MASTURBATE![2]

Intorcându-se în sală, se aşează ceva mai departe de vedetele de televiziune şi încercă să urmeze ?
înţelepciunea populară – să se relaxeze şi să se simtă bine. Nu-i reuşi însă – ca întotdeauna. Dezgustătoarea cocaină moscovită, distrusă de mâinile nespălate ale unui lanţ lung de dealeri, îi lăsa în rinofaringe un buchet de arome farmaceutice – de la streptocid la aspirină – şi

îi declanşa în trup o încordare grea şi un tremur. Se spunea că praful care se vindea cu 150 de dolari gramul la Moscova nici nu era cocaină, ci un amestec de „speed” estonian cu substanţe medicamentoase ruseşti; pe deasupra, jumătate dintre dealeri împachetau cocaina în reclama lucioasă la Toyota Camry, ruptă din vreo revistă, şi Tatarski era torturat de bănuiala insuportabilă că aceştia îşi câştigau existenţa nu numai pe seama sănătăţii altora, ci şi din servicii de PR. De fiecare dată se întreba de ce dau el şi

atâţia alţii bani grei ca să se supună din nou[5] unei proceduri neigienice şi înjositoare, în care nu există nici măcar o secundă reală de plăcere, ci doar o mahmureală dc-o clipă, care se destramă treptat. Singura explicaţie care-i venea în minte era următoarea: oamenii nu trăgeau pe nas cocaina, ci banii; bancnota răsucită de 100 de dolari cerută în ritualul nescris era mai importantă chiar decât praful. Dacă drogul s-ar fi vândut în farmacii cu 20 de copeici gramul ca un calmant pentru durerile de dinţi, îşi zicea el, l-ar fi consumat numai punkiştii – cum se şi întâmpla, de altfel, la începutul secolului. Iar dacă, de pildă, lipiciul Moment ar fi costat 1 000 de dolari tubul, l-ar fi tras cu poftă pe nas tot tineretul bogat al Moscovei, iar la prezentări şi cocteiluri ar fi fost de bonton să răspândeşti un miros de chimicale, să te plângi de moartea neuronilor creierului şi să te retragi pentru perioade lungi

de timp în toaletă. Revistele de modă ar fi dedicat editoriale profunde designului pungii din plastic care se trage peste cap în vederea acestei proceduri (scrise, desigur, de Saşa Blo) şi ar fi strecurat subtil în aceste articole reclame la cesulete, chiloţei sau parfumele...

— O! exclamă Tatarski, se lovi peste frunte, scoase din nou agenda şi o deschise la litera „P":

Parfumuri din linia pentru tineret (indiferent de producător) – scrise eL *A se lega de bani şi de împăratul Vespasian (aluzie la budă, sloganul „banii n-au miros"). Secvenţă video arbitrară. Exemplu:*

BANII AU MIROS!
BENJAMIN
NOUA APĂ DE COLONIE
DELAHUGO BOSS

Băgând la loc agenda, simţi că vârful senzaţiei de greaţă trecuse deja şi el era perfect în stare să se ducă până la tejghea să-şi ia ceva de băut. Avea chef de tequila, dar, ajungând la barman, nu se ştie de ce îşi luă o Smirnoff, pe care nu putea s-o sufere. După ce dădu pe gât o porţie la tejghea, mai luă una şi se întoarse la masă. Între timp căpătase un comesean: un tip de vreo patruzeci de ani, cu plete lungi şi slinoase şi cioc, îmbrăcat într-un fel de jachetă aiurită cu broderie – aparent un fost hipiot tipic, unul dintre aceia care nu reuşeau să-şi

găsească locul nici în trecut, nici în prezent. La gât îi atârna o cruce mare din aramă.

— Scuzaţi, zise Tatarski, aici stăteam eu.

— Păi stai sănătos, răspunse comeseanul. Ce, îţi trebuie toată masa?

Tatarski dădu din umeri şi se aşează în fata lui.

— Pe mine mă cheamă Grigori, zise comeseanul prietenos.

Tatarski îşi ridică ochii obosiţi spre el.

— Vova, spuse el.

Intâlnindu-i privirea, Grigori se întristă şi clătină din cap plin de compasiune.

— Ia uite ce mutră ai, zise. Le tragi?

— Ei, aşa, răspunse Tatarski. Când şi când.

— Prostule, zise Grigori. Gândeşte-te numai: mucoasa membranei nazale e aproape calea către creier... şi de unde o fi fost luat praful ăsta, cine pe unde şi l-o fi băgat te-ai întrebat vreodată?

— Chiar adineaori, mărturisi Tatarski. Da' cum adică pe unde şi l-o fi băgat? Unde se mai poate băga decât în nas?

Grigori se uită în jur, scoase de sub masă o sticlă de vodcă şi trase o duscă zdravănă din ea.

— Ai auzit poate de un scriitor american, Harold Robbins? întrebă el, ascunzând sticla.

— Nu, răspunse Tatarski.

— Un cretin. Dar e citit de toate profesoarele de engleză. De-aia Moscova e

plină de cărţile lui şi copiii ştiu atât de prost limba. Într-un roman de-ale lui, e un negru, futangiu de profesie, care le-o trage tănticilor albe. Şi negrul ăsta, înainte de proceduri, îşi presăra pe...

— Am priceput, ajunge, interveni Tatarski. Mai am puţin şi vomit.

— ...pe ciocanul lui mare şi negru cocaină, îşi sfârşi Grigori fraza, cu vădită plăcere. O să mă întrebi de ce pomenesc de negrul ăsta. Pentru că am recitit de curând *Roşa mundi,* fragmentul ăla despre sufletul poporului. Andreev scria că acesta este o femeie pe care o cheamă Navna. Pe urmă am avut viziunea asta: stă ea ca în vis, pe o piatră albă, şi se apleacă deasupra ei o siluetă nedesluşită, neagră, cu nişte aripi scurte, nu i se vede fata, şi o...

Grigori trase cu mâinile o manşă nevăzută spre burtă.

— Vrei să ştii ce consumaţi voi, ăştia? şopti el, apropiindu-şi chipul schimonosit de Tatarski. Uite asta. Ce-şi presară ăla pe... Şi exact în momentul când şi-o bagă, toţi vă înţepaţi şi trageţi pe nas. Iar când şi-o scoate, daţi fuga să mai căutaţi... Şi el o tot bagă şi-o scoate, o bagă şi-o scoate...

Tatarski se aplecă în spaţiul dintre masă şi banchetă şi vărsă. Ridică temător ochii spre barman. Acesta era prins într-o conversaţie cu unul dintre clienţi şi părea că nu observase. Uitându-se în jur, văzu pe perete un panou publicitar. II înfăţişa pe poetul Tiutcev cu

pince-nez, cu un pahar în mână şi un pled pe genunchi. Privirea lui tristă şi pătrunzătoare era îndreptată spre fereastră, iar cu mâna liberă mângâia un câine care stătea lângă el. Ceea ce era însă ciudat era că fotoliul lui Tiutcev nu se afla pe podea, ci pe tavan. Tatarski îşi coborî un pic ochii şi citi sloganul:

UMOM ROSSIJU NYE PONYAT,
V ROSSIJU MOJNO TOLKO VYERIT-.
SMIRNOFF

Totul era liniştit.

Tatarski se îndreptă. Se simţea considerabil mai bine. Grigori se lăsă pe spătarul scaunului şi mai trase o duscă din sticlă.

— Dezgustător, constată el. Viaţa trebuie trăită curat.

— Da? Si cum vine asta? întrebă Tatarski, J ştergându-se la gură cu un şerveţel.

— Numai cu LSD. Numai în stomac şi numai cu o rugăciune.

Tatarski scutură din cap ca un câine ieşit din apă.

— Si de unde să-l iau?

— Cum de unde? se necăji Grigori. Ia vino-ncoa'.

Tatarski se ridică ascultător de la locul lui, ocoli masa şi se aşeză lângă el.

— De opt ani le adun, zise Grigori, scoţând de sub jachetă un mic album filatelic. Ia uită-te.

Tatarski deschise albumul.

— Să fiu al naibii, zise el. Câte sunt!

— Asta nu-i nimic, zise Grigori. Aici am numai pentru schimb şi vânzare. Acasă am două rafturi de albumase de-astea.

J

— Dă ce, acţionează fiecare diferit?

Grigori dădu afirmativ din cap.

— Păi de ce?

— În primul rând, au compoziţii chimice diferite. N-am cercetat prea adânc, dar la acid se adaugă întotdeauna ceva. Vreo fenamină, vreun barbituric sau mai ştiu eu ce. Iar când acţionează împreună, îşi potenţează reciproc efectul. Cel mai important este însă desenul. Căci nu-i totuna dacă îl înghiţi pe Mei Gibson sau locomotiva roşie, înţelegi? Mintea ta reţine asta. Şi când acidul ajunge la ea, totul intră pe făgaşul stabilit. E greu de explicat... Ai mâncat vreodată?

— Nu, zise Tatarski. Eu mai mult cu ciuperci. Grigori oftă şi îşi făcu cruce.

— Atunci ce rost are să-ţi mai povestesc? zise el ridicând o privire neîncrezătoare spre Tatarski. Probabil că pricepi şi singur.

— Păi pricep, pricep, răspunse Tatarski degajat. Dar astea cu oase şi craniu, le ia şi pe-astea cineva? Sunt amatori?

— Iau de toate felurile. La urma urmei, şi oamenii-s de toate felurile.

Tatarski dădu pagina.

— Oho, ce frumuseţe, zise el. Asta-i Alice în Tara Minunilor?

— îhî. Numai setul ăsta. Douăzeci şi cinci

doze. E scump. Uite, ăsta cu crucifix e bun. Numai că nu ştiu cum merge cu ciupercile tale. Cu Hitler nu te sfătuiesc. Mai întâi eşti ameţit, dar pe urmă sigur ai parte câteva secunde de chinurile veşnice ale iadului.

— Cum adică să am parte câteva secunde de chinuri veşnice? Dacă-s doar câteva secunde, de ce
sunt veşnice?

— Se poate numai dacă supravieţuieşti. Mda. Dar poţi şi să nu supravieţuieşti.

— Am priceput, zise Tatarski, întorcând încă o pagină. Dar chestia aia care-ţi dă ţie halucinaţia cu *Roşa Mundi* care e? E pe-aici?

— Nu-i halucinaţie, e vedenie, îl corectă Grigori. Aici n-am din ăla. Era un timbru rar, cu balaurul biruitor. Din seria germană *Bad trip-vl* Sfântului
Evanghelist loan—. Nici cu de-astea nu te sfătuiesc. Sunt superioare celor obişnuite şi mai rele, mai tari. Deja nu mai sunt timbre, ci tablete cu lipici. Cântăresc mult. Ştii, ţie ţi l-aş recomanda pe-ăsta, cu Rajneesh albastru. E moale, bun. Şi merge de minune cu pileală...

Lui Tatarski îi atraseră atenţia trei pătrăţele la fel, de un albastru închis, aflate între un timbru cu Titanicul şi unul cu nişte zeităti orientale care râdeau.

— Da' astea trei la fel ce sunt? întrebă el. Cine-i desenat aici? Cu barbă şi cu şapcă? Nu se distinge, poa' să he şi Lenin, şi Unchiul Sam.

Grigori chicoti aprobator.

— Uite ce-nseamnă instinctul, zise el. Habar n-am cine-i desenat aici. Dar chestia asta e foarte tare. Se deosebeşte prin aceea că în ea acidul este amestecat cu un metabolizant. De aceea, începe să acţioneze foarte repede şi foarte brusc, în vreo douăzeci de minute. Iar aici e o doză care ar ajunge unui pluton de soldaţi. Nu ţi-aş da din ăsta, dar dacă ai mâncat ciuperci...

Tatarski observă că paznicul îi privea cu atenţie.

— 11 iau, zise el. Cât face?

— 25 de dolari, spuse Grigori.

— Mi-au mai rămas numai 100 de ruble.

Grişa se gândi o clipă, apoi dădu din mână.

— Dă-le-ncoa', se învoi el.

Tatarski îi întinse bancnota răsucită ca o teavă, luă timbrul şi îl ascunse în buzunarul de la piept.

— Asta-i, zise Grisa, închizând albumul. Si să nu J ? mai tragi pe nas porcărie de-aia. încă nu i-a fost nimănui bine de la ea. Nu dă decât oboseală, ruşine >

pentru ziua de ieri şi sânge pe nas.

— Ştii ce-i aia poziţionare comparativă? întrebă Tatarski.

— Nu, răspunse Grigori. Ce?

— E o tehnică publicitară în care ai atins măiestria supremă.

Grigori vru să spună ceva, dar nu apucă.

Masa fu umbrită de silueta masivă a pazniculuі.

— Băieţi, spuse el, ce-ar fi să vă duceţi voi într-un cotlon mai întunecat? Aveţi patruzeci de secunde.

Drumul spre sine

A doua zi dimineaţă, pe Tatarski îl trezi soneria telefonului. Prima lui reacţie fu una de ciudă. Îi întrerupsese un vis foarte bizar şi frumos, în care dădea un examen. Se făcea că mai întâi trăgea, unul după altul, trei bilete, apoi urca pe o scară lungă, în spirală, de tipul celor care erau într-una din clădirile primei sale facultăţi, unde studiase cuptoarele electrice. Trebuia să-i găsească singur pe examinatori, dar de fiecare dată când deschidea o uşă, în loc de amfiteatru se deschidea în faţa lui câmpul de la marginea Moscovei, scăldat în lumina amurgului, pe care se plimbase cu Ghireev în acea seară memorabilă. Acest lucru era foarte ciudat, pentru că în căutările lui urcase câteva etaje bune.

Trezindu-se înainte de sfârsit, îsi aminti imediat de Grigori şi de albumul lui. „Am cumpărat”, se gândi el cu groază, „şi am înghiţit...”. Sărind din pat, se apropie de masă, trase sertarul de sus şi văzu timbrul cu faţa liliachie şi zâmbitoare. „Nu”, îşi zise, „slavă Domnului...”. Punând timbrul în cel mai îndepărtat colţ al sertarului, îl acoperi cu o cutie de creioane colorate.

Între timp, telefonul suna în continuare. „E

Pughin”, decise Tatarski şi ridică receptorul.

— Alo, spuse o voce necunoscută, aş putea vorbi cu Tatarski... ăăă... cu domnul Tatarski?

Tatarski nu se supără – după tonul jenat al interlocutorului, îsi dădu seama că acesta rostise din) greşeală mai întâi numele, şi abia după aceea formula de politeţe.

— Eu sunt.

— Bună ziua. La telefon Vladimir Hanin, de la agenţia *Sfetnic de taină.* Mi-a rămas numărul dumneavoastră de telefon de la Dima Pughin. Am putea să ne întâlnim astăzi? Cel mai bine ar fi chiar acum.

— Dar despre ce e vorba? întrebă Tatarski, înţelegând deja din acel „mi-a rămas” că se întâmplase ceva rău cu Pughin.

— Dima s-a prăpădit. Ştiu că lucraţi cu el. Iar el lucra cu mine. Asa că, indirect, ne cunoaştem. În orice

> J

caz, câteva dintre lucrările dumneavoastră, pentru care aşteptaţi un răspuns de la Pughin, sunt pe biroul meu.

— Dar cum s-a întâmplat?

— Vă spun când ne întâlnim, zise noua cunoştinţă. Notati-vă adresa.

} > >

După o oră şi jumătate, Tatarski intra în uriaşul complex Pravda, unde îşi avuseseră cândva redacţiile aproape toate ziarele sovietice. La poartă găsi un permis pe numele lui. Urcă la etajul al optulea şi găsi camera cu numărul pe care-l căuta; pe uşă era atârnată o

tăbliţă metalică pe care scria „Secţia ideologică” – aparent, un vestigiu sovietic.

Hanin se afla singur în încăpere. Era un bărbat de vârstă mijlocie, cu o faţă plăcută, încadrată de barbă; şedea la birou şi scria ceva în grabă.

— Intraţi şi luaţi loc, zise el iară să ridice capul. Termin imediat.

Tatarski făcu doi paşi spre interiorul camerei, văzu un panou de reclamă lipit cu scotch pe perete şi fu cât pe ce să se înece de surpriză. După cum reieşea din textul de sub fotografie, era o reclamă la un nou tip de concediu, cu folosirea alternativă a unor apartamente închiriate în comun cu alţii – auzise deja că era o escrocherie, ca de altfel orice în viată. Dar nu

asta era problema. Fotografia mare de un metru înfăţişa trei palmieri pe o insulă paradiziacă, şi aceşti trei palmieri reproduceau, linie cu linie, desenul holografic de pe pachetul de Parliament pe care-l găsise el la zigurat. Nici asta nu era însă mare lucru în comparaţie cu sloganul. Sub fotografie scria cu litere mari şi negre:

IT WILL NEVER BE THE SAME!

— V-am spus doar, luaţi loc! Aveţi aici un scaun.

Vocea lui Hanin îl scoase din transă. Se aşeză şi

strânse stingherit mâna care-i fusese întinsă

peste birou.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Hanin, referindu-se la panou.

— A, nimic, zise Tatarski, un déjà-vu.

— A! înţeleg, spuse Hanin pe un asemenea ton, de parcă într-adevăr ar fi înţeles ceva. Aşa deci. Mai întâi despre Pughin...

Venindu-şi treptat în fire, Tatarski începu să asculte.

Jaful fusese în mod evident o lucrătură din interior; după toate aparenţele, jefuitorul ştia că Pughin lucrase ca taximetrist la New York. Povestea suna crud şi nu foarte verosimil. în timp ce Pughin îşi încălzea motorul, pe bancheta din spate a maşinii s-au aşezat doi indivizi şi au dat o adresă: Second Avenue, colţ cu 27th Street. Ca într-un fel de reflex hipnotic, Pughin a pornit, a virat pe o străduţă lăturalnică – şi asta era tot ce a mai apucat să povestească poliţiei şi medicilor. În corpul lui s-au găsit şapte răni provocate de glonţ – fusese împuşcat prin spătarul scaunului. Dispăruseră câteva mii de dolari, pe care Pughin îi avea la el, precum şi un dosar – despre acesta bolborosise tot timpul, până în clipa morţii.

— Dar dosarul, spuse trist Hanin, nu s-a pierdut. Iată-1. îl uitase la mine. Vrei să-ţi arunci un ochi peste el? Mai am de dat vreo două telefoane.

Tatarski luă dosarul cu şină dintr-un carton fără

nicio culoare. Işi aminti chipul mustăcios al lui Pughin, la fel de lipsit de culoare ca acel carton, şi ochii lui ca nişte năsturaşi negri, asemenea unor capse din plastic. Se pare că în dosar erau chiar lucrările acestuia – de multe ori sugerase că nu judeca operele altora ca un simplu observator din afară. Era şi ceva în engleză. „Probabil”, îşi zise Tatarski, „a început încă de la New York”. Cât timp vorbi Hanin la telefon despre nu ştiu ce preţuri, Tatarski dădu peste două adevărate capodopere. Prima era pentru Calvin Klein:

Un Hamlet elegant, aproape efeminat (stil general – unisexj, *în pantaloni mulaţi şi tunică albastră îmbrăcată direct pe trupul gol, se plimbă încet prin cimitir. Se opreşte lângă rinul dintre morminte, se apleacă şi ridică din iarbă un craniu rozaliu.*
»

Prim-plan: Hamlet, uşor încruntat, priveşte craniul. În plan secund, detaliu cu nişte fese elastice pe care se văd literele „CK”. Un alt plan: craniul, o mână, literele „CK” pe tunica albastră. Următorul cadru: Hamlet aruncă în sus craniul şi-i trage un şut. Acesta ajunge foarte sus, apoi coboară într-un arc de cerc şi cade, ca într-un coş de baschet, drept prin cununa din bronz pe care o ţine în mână îngerul din marmură de pe un mormânt. Sloganul:

JUST BE. *CALVINKLEIN*

Al doilea slogan care îi plăcu lui Tatarski era destinat reţelei de magazine Gap din Moscova şi se adresa, după cum reieşea din prezentare, consumatorilor de limbă engleză, estimaţi la aproximativ patruzeci de mii. Se propunea ca panoul să-l înfăţişeze pe Anton Cehov: prima dată într-un costum de în, a doua oară în sacou de în, dar fără pantaloni; prin contrast, ieşea în evidenţă spaţiul dintre picioarele lui subţiri, aducând vag cu o clepsidră gotică. Apoi, de data asta fără Cehov, se repeta conturul spaţiului dintre picioarele sale, transformat de-a binelea într-o clepsidră, din care se scursese aproape tot nisipul. Textul era:

> RUSSIA WAS ALWAYS NOTORIOUS FOR
> THE GAP BETWEEN CULTURE AND CIVI-
> LIZATION. NOW THERE IS NO MORE
>
> CULTURE. NO MORE CIVILI-ZATION. THE
> ONLY THING THAT REMAINS IS THE GAP
> THE WAY THEY SEE YOU[U].

Câteva pagini mai încolo, Tatarski dădu peste propriul text pentru ţigările Parliament. Brusc, îi deveni limpede că nici Pughin nu inventase vreuna dintre reclame. Între timp, imaginaţia lui construise deja portretul unui titan uriaş al gândirii publicitare, capabil să citeze fie din

Shakespeare, fie din istoria rusă. Însă asemeni unui metal greu de la sfârşitul tabelului periodic, acest Pughin virtual nu rezistă în conştiinţa lui Tatarski mai mult de câteva secunde, 5 ?
după care se dezintegra.

Hanin îşi încheie convorbirea şi puse receptorul în furcă. Tatarski ridică ochii şi văzu cu uimire că pe birou se aflau o sticlă de tequila, două pahare şi o farfurioară cu felii de lămâie – Hanin făcuse cu îndemânare toate aceste pregătiri în timp ce vorbise la telefon.

— De sufletul lui? întrebă el.

Tatarski aprobă din cap. Ciocniră paharele şi băură. El stoarse felia de lămâie între gingii şi începu să compună încordat o frază potrivită pentru această împrejurare, dar telefonul sună din nou.

— Cum? Cum? întrebă Hanin în receptor. Nu ştiu. E o chestiune foarte serioasă. Aşa că mergeţi la comitetul interbancar... Da, da, în turn.

închise şi îl privi pătrunzător pe Tatarski.

— Iar acum, zise el luând sticla de tequila de pe birou, hai să ne ocupăm de ultimele tale lucrări, dacă nu te deranjează. Ai înţeles, bănuiesc, că Dima mi le aducea mie?

Tatarski dădu afirmativ din cap.

— Aşa deci... Despre Parliament n-o să spun nimic – e bună. Dar dacă tot ai atins o asemenea temă, de ce eşti reţinut? Relaxează-te! Mergi până la capăt! Pune pe fiecare tanc câte un Elţin cu o floare într-o mână şi un

pahar în cealaltă...

— E o idee, aprobă însufleţit Tatarski, simţind că în faţa lui se afla un om cu o mare capacitate de înţelegere. Dar atunci trebuie să scoatem clădirea Parlamentului şi să facem din asta o reclamă la whiskyul ăla... Cum se cheamă – ăla cu trandafiri pe etichetă...

— Bourbon Four Roses? zise Hanin şi chicoti. De ce nu? Am putea. Notează-ţi undeva.

Trase spre el câteva hârtii prinse cu o agrafă, în care Tatarski recunoscu un proiect care-i solicitase mari eforturi, cel pentru compania TAMPAKO, producătoare de sucuri, dar care nu se ştie din ce motiv se apucase să vândă acţiuni – i-l dăduse răposatului Pughin cu două săptămâni în urmă. Nu era un scenariu, ci un concept, adică o creaţie de un gen oarecum paradoxal: părea că un angajat obişnuit explică unor oameni foarte bogaţi cum să trăiască mai departe şi le cere să-i dea pentru asta ceva bani. Foile cu textul cunoscut erau subliniate zdravăn cu roşu.

— Aha, zise Hanin uitându-se peste însemnări, uite, aici avem probleme. În primul rând, unul dintre sfaturi i-a supărat foarte tare.

— Care?

— Îţi citesc imediat, spuse Hanin întorcând paginile – unde e... era subliniat cu roşu... dar aici totul e subliniat... aha, uite – cu trei linii. Ascultă: „Aşadar, există două metode pentru reclama la acţiuni: abordarea care creează în

mintea investitorului imaginea unei firme emitente şi abordarea care formează în mintea investitorului imaginea unui investitor. În limbaj profesional, aceste abordări se numesc «unde să investesc» şi «cu cine să investesc». Aplicarea lor necesită un imens...” – nu, asta se pare că le-a plăcut... aha, uite-aici: „În opinia noastră, înainte de începerea campaniei, ar fi recomandabil să ne gândim Ia schimbarea numelui firmei. Acest lucru se justifică prin aceea că la televiziunile ruseşti se transmite intensiv reclama la tampoanele igienice TAMPAX. Acest concept ocupă o poziţie atât de fermă în conştiinţa consumatorului, încât pentru a-l îndepărta şi înlocui ar fi nevoie de cheltuieli uriaşe. Legătura TAMPAKO— TAMPAX nu este câtuşi de puţin benefică pentru o firmă care produce băuturi răcoritoare. Asocierea creată de această denumire este de «băutură făcută din tampoane». În opinia noastră, este de ajuns să schimbăm penultima vocală din denumirea firmei: TAMPUKO sau TAMPEKO. Astfel, asocierea negativă este complet înlăturată... „

Hanin ridică privirea.

— Ai învătat multe cuvinte, bravo, zise el. Dar cum de nu-ţi dai seama că astfel de propuneri nu se fac? Ei şi-au pus tot sângele şi toată sudoarea în acest „Tampako”. Pentru ei e ca... Pe scurt, oamenii se identifică total cu produsul lor, iar tu le spui una ca
asta. E ca şi cum i-ai spune unei mame:

băieţelul dumneavoastră e urât, desigur, dar îi mai dăm cu puţină vopsea pe faţă şi o să pară normal.

— Dar denumirea este într-adevăr sinistră.

— Si ce vrei, să fie fericiţi ei sau tu?

Hanin avea dreptate. Tatarski se simţi de două ori mai prost amintindu-şi cum chiar la începutul carierei le explicase exact aceeaşi idee tipilor de la Draft Podium.

— Dar conceptul în general? întrebă el. Mai sunt şi alte lucruri acolo.

Hanin mai dădu o pagină.

— Cum să-ţi spun? Uite, şi aici e ceva subliniat – la sfârsit, unde e din nou vorba de acţiuni... Citez:

„Astfel, la întrebarea «Unde să investesc?» se dă răspunsul «În America», iar la întrebarea «Cu cine să investesc?» se dă răspunsul «împreună cu toţi aceia care n-au investit în diverse jocuri piramidale, ci au aşteptat până când a devenit posibil să se investească în America». Aceasta este cristalizarea psihologică după prima etapă a campaniei – atragem atenţia că reclama nu trebuie să promită mutarea fondurilor investitorilor în America; ea trebuie doar să sugereze senzaţia...” Apropo, de-al naibii ai subliniat asta? E o chestie tare deşteaptă, nu? Aşa, mai departe... „Efectul se obţine prin utilizarea insistentă în secvenţa video a steagului cu dungi şi stele, a dolarilor şi a vulturului. Ca simbol principal al campaniei, propunem

folosirea unui arbore de sequoia cu bancnote de o sută de dolari în loc de frunze, ceea ce va provoca asocierea subconştientă cu pomul cu bani din povestea lui Buratino..

— Si ce nu e bine aici? întrebă Tatarski.

J

— Sequoia este un conifer.

Tatarski rămase tăcut câteva clipe, pipăindu-şi cu vârful limbii o carie pe care tocmai o descoperise într- un dinte. Apoi spuse:

— Si ce-i cu asta? Putem face conuri din bancnote.

— Tu ştii ce înseamnă *schlemazP.* îl întrerupse Hanin.

-Nu.

— Nici eu. Au scris pe margine ca acest *schlemazl* – adică tu – să nu se mai atingă de comenzile lor. Nu te vor.

— E clar, zise Tatarski. Nu mă vor. Dar dacă peste o lună o să-şi schimbe denumirea? Şi dacă peste două încep să facă ceea ce am propus eu? Atunci?

— Atunci nimic, răspunse Hanin. Ştii şi tu.

— Ştiu, zise Tatarski şi oftă. Si celelalte comenzi? Era şi una pentru ţigările West.

— Alt chix, spuse Hanin. La ţigări îţi ieşea de minune întotdeauna, dar acum...

Mai dădu câteva pagini.

— Ce pot să-ţi spun... Secvenţa video... unde e... uite-o:

„Doi bărbaţi goi filmaţi din spate, unul înalt şi unul scund, ţinându-se pe după mijloc, fac autostopul. Cel scund ţine în mână un

pachet de West, cel înalt ridică mâna ca să oprească o maşină – un Cadillac albastru care se apropie. Mâna celui scund, cu pachetul de ţigări, se află pe aceeaşi linie cu mâna ridicată a celui înalt, sugerând un alt strat al semnificaţiei – unul «coregrafic». Camera a oprit parcă pentru o clipă un dans pasional care anticipează libertatea iminentă. Sloganul este *Go West"* Asta-i din cântecul acelor sex-shop-boys, din care unii dintre ai noştri voiau să facă imn, nu? Perfect, nimic de zis. Dar dup-aia ai un paragraf lung despre partea heterosexuală a grupului-ţintă. Pe ăla de ce l-ai scris?

— Nu, eu... M-am gândit că, dacă îşi pune clientul această întrebare, va sti că am rezolvat asta...

— Clientul a înţeles cu totul altceva. Clientul este J
un puşcăriaş din Rostov, căruia un mitropolit i-a plătit două milioane de dolari în ţigări. El – puşcăriaşul, fireşte, nu mitropolitul – a scris pe margine, în dreptul cuvântului „heterosexual", „Adică cum? Poponari?" şi a refuzat conceptul. Păcat, era o capodoperă. Uite, dacă ar fi fost invers – dacă puşcăriaşul i-ar fi plătit datoria mitropolitului –, ar fi trecut cu brio. Acolo e cu totul altă cultură. Dar ce să-i faci? Businessul nostru e o loterie.

Tatarski tăcea. Hanin îşi aprinse o ţigară şi începu să fumeze.

— O loterie, repetă el cu tâlc. Tu în ultima vreme nu prea mai ai noroc la loteria asta. Iar

eu ştiu de ce.

— Explicaţi-mi.

— Vezi tu, zise Hanin, e un moment foarte delicat. Mai întâi te străduieşti să înţelegi ce le place oamenilor, apoi le oferi asta sub forma unei minciuni. Dar oamenii vor să li se dea acelaşi lucru sub formă de adevăr.

La asta Tatarski chiar că nu se aştepta.

— Cum adică? Ce? Cum adică „sub formă de adevăr" ?

— Tu nu mai crezi în ceea ce faci. Nu pui suflet.

— Cum să nu? replică Tatarski. Şi încă cum! Dar ce vreţi? Să rămân cu Tampako ăsta în suflet? Asta nu face nici măcar o curvă din Piaţa Puskin.

— Ah, lasă poza asta, murmură Hanin.

— Păi nu, zise Tatarski calmându-se, m-ati înţeles greşit. Acum suntem toţi în aceeaşi poză, trebuie numai să ne poziţionăm cât mai adecvat, nu-i aşa?

— Asa-i.

— Şi de ce spun eu că n-o s-o facă nici măcar o curvă? Aici nu e vorba de repulsie. Pur şi simplu, o curvă primeşte bani orice-ar fi, indiferent dacă i-a plăcut sau nu clientului, în timp ce eu trebuie mai întâi... Ei, înţelegeţi. Şi abia după aceea clientul hotărăşte... Iar în asemenea condiţii este absolut sigur că n-o să lucreze nicio curvă.

— Poate că o curvă nu, îl întrerupse Hanin. Dar noi, dacă vrem să supravieţuim în

domeniul ăsta, o s-o facem. Ba o să facem şi mai mult.

— Nu ştiu, zise Tatarski. Nu sunt convins până la capăt.

— O să facem, Vava, zise Hanin şi îl privi pe Tatarski drept în ochi.

Tatarski tresări.

— Dar de unde stiti că nu mă cheamă Vova, ci Vava?

— Mi-a spus Pughin. Cât despre poziţionare... o să considerăm că te-ai poziţionat, şi eu am înţeles cum gândeşti. Vii să lucrezi pentru mine?

Tatarski privi din nou panoul cu cei trei palmieri şi promisiunea în limba engleză a metamorfozării eterne.

— În ce calitate?

— De creator.

— Adică scriitor? întrebă Tatarski. Sau traducător? Hanin surâse blând.

— Aici n-avem nevoie de nişte rahati de scriitori, J J zise el. Creator, Vava, creator.

Ieşind în stradă, Tatarski o luă încet spre centru. Nu simţea aproape nicio bucurie că îşi găsise pe neaşteptate un loc de muncă. îl măcina un lucru: era încredinţat că nu-i spusese niciodată lui Pughin povestea adevăratului său nume, ci se prezentase simplu Vladimir. Exista totuşi posibilitatea infimă să fi bâiguit ceva despre asta la vreo beţie şi apoi să fi uitat – de două ori se îmbătaseră zdravăn

împreună. Alte explicaţii erau atât de pătrunse de frica genetică de KGB, încât le elimină pe dată.

în definitiv, nu era important.

— *This game has no name,* şopti el şi îşi strânse pumnii în buzunarele hainei.

Ziguratul sovietic neterminat îi reveni în memorie până în cele mai mărunte detalii: de câteva ori, degetele îi fură cuprinse de tremurul uitat al stării date de bureţi. Forţa mistică exagerase de data asta un pic cu dovezile ce se prezentau concomitent sufletului său înspăimântat: mai întâi panoul cu palmieri şi textul cunoscut, apoi cuvintele „turn” şi „loterie”, folosite ca din întâmplare de Hanin de câteva ori în câteva minute, şi, în sfârşit, acel „Vava”, care-l îngrijora mai tare decât orice altceva.

„Poate mi s-a părut”, îşi spunea Tatarski. „Poate aşa pronunţă el... Dar l-am întrebat de unde ştie că mă cheamă Vava. Şi a zis că de la Pughin. Nu, nu trebuie să mă mai îmbăt în halul ăsta, nu trebuie.”

După vreo patruzeci de minute de mers încet, cufundat în gânduri, ajunse la statuia lui Maiakovski. Oprindu-se, o studie cu atenţie o vreme. Jacheta din bronz în care puterea sovietică îşi îmbrăca întotdeauna poetul era din nou la modă – Tatarski îşi aminti că, nu demult, văzuse modelul acesta într-o reclamă la Kenzo.

Dând ocol statuii şi admirând fundul ferm

poetului revoluţiei, Tatarski înţelese, în sfârşit, că în suflet i se strecura depresia. O putea îndepărta prin două metode: să bea două păhăruţe de vodcă sau să cumpere imediat ceva, să spargă vreo 50 de dolari (cu câtva timp în urmă, pricepuse cu uimire că aceste două activităţi provoacă o stare similară unei euforii uşoare, care durează între o oră şi o oră şi jumătate).

De vodcă nu avea chef, din pricina recentei amintiri a beţiilor cu Pughin. Tatarski se uită în jur. Erau multe magazine, dar toate foarte specializate. Cu jaluzele, de pildă, nu avea ce să facă. începu să se uite la firmele de pe partea cealaltă a străzii Tverskaia şi tresări uluit. Era deja prea mult. Pe peretele unei clădiri de pe Sadovoe Kolţo era o firmă albă pe care se citea limpede cuvântul „Iştar".

După un minut, două, gâfâind puţin, se apropie de intrare. Era un magazinaş efemer, proaspăt transformat dintr-un chioşc de sendvisuri, dar care
purta deja pecetea declinului şi prăbuşirii iminente: un panou din vitrină anunţa reduceri de 50%.

înăuntru, în încăperea strâmtă, dublată de oglinzile de pe pereţi, erau nişte rafturi lungi cu tot felul de blugi şi un stelaj la fel de lung cu încălţăminte – în special adidaşi. Tatarski, aidoma demonului lermontovian, cuprinse această minune din piele şi cauciuc cu o privire tristă, şi-naltă fruntea lui rămase încremenită

sub îngheţ. Işi dădu seama că până şi asta îl părăsise. Cu vreo zece ani în urmă, o pereche nouă de adidaşi, adusă de o rudă îndepărtată din străinătate, ar fi marcat începutul unei noi perioade din viaţă – modelul de pe talpă ar fi fost asemenea liniilor din palmă după care se poate ghici viitorul pentru anul următor. Fericirea izvorâtă dintr-o astfel de achiziţie ar fi fost veşnică. Acum, ca să-ţi câştigi dreptul la o asemenea fericire, trebuia să-ţi cumperi cel puţin un jeep, dacă nu chiar o casă. Pentru asta, Tatarski nu avea bani şi nici nu se aştepta să aibă în viitorul apropiat. E drept, îşi putea cumpăra un vagon întreg de adidaşi, dar acum ei nu-i mai bucurau sufletul. Încreţindu-şi fruntea, se strădui câteva clipe să-şi amintească denumirea acestui fenomen în jargon şi, amintindu-şi-o, scoase agenda şi o deschise la litera „1”, respectiv la „Imobiliare”.

Inflaţia de fericire – notă el grăbit – *trebuie plătită mai scump la aceeaşi cantitate. A se folosi în reclamele la imobiliare. Exemplu:*

Doamnelor şi domnilor! Între aceşti pereţi sunteţi feriţi de disonanţa cognitivă! De aceea, nici nu aveţi nevoie să ştiţi ce înseamnă acest termen.

— Pot să vă ajut? întrebă vânzătoarea.

Tatarski făcu un gest liniştitor, deschise agenda la ultima pagină, unde făcea însemnări banale, şi notă:

Materialism. Cum este văzut astăzi Oleg înţeleptul Plecat la bazar după khazari. A fost primul iubitor de cumpărături. Posibil un clip pentru curse charter sau excursii de shopping la Istanbul. Exemplu:

Doamnelor şi domnilor! Pe asta s-a întemeiat şi se

> > întemeiază pământul rusesc! Variantă: „Să ne întoarcem la origini. „

— Ce căutaţi? repetă vânzătoarea.

Nu-i plăcea deloc că un client scria nu ştiu ce într-o agendă – asta putea anunţa vreo inspecţie.

— îmi trebuie ceva de încălţat, răspunse Tatarski cu un zâmbet politicos. Uşor, de vară.

— Pantofi? Adidasi? Bascheţi?

— Bascheţi, zise Tatarski. N-am mai văzut bascheţi de ani de zile.

Fata îl conduse lângă stelaj.

— Aici, spuse ea. Sus.

Tatarski luă de pe raft unul dintre bascheţi, alb, înalt.

— Ce firmă e asta? întrebă el.

— No name, răspunse fata. Englezeşti.

— Cum aţi spus? întrebă el nevenindu-i să creadă.

Fata întoarse pantoful cu talpa în sus şi el văzu o etichetă de cauciuc pe care scria: „NO NAME”.

— Măsura 43 aveţi? întrebă Tatarski.

Ieşi din magazin încălţat cu bascheţii cei

noi – ghetele, într-o pungă de plastic, erau în servietă. Ştia deja cu precizie că întreg traseul din ziua aceea nu fusese întâmplător şi se temea foarte tare să nu facă vreo greşeală, să nu încurce drumul. Şovăind, porni încet pe Sadovaia.

După vreo cincizeci de metri, dădu peste un chioşc de ţigări. Apropiindu-se ca să-şi cumpere un pachet, Tatarski se minună de varietatea neobişnuit de mare de prezervative, mai potrivită într-o farmacie. Printre „kamasutre" malaysiene cu sâni în relief, se distingea un dispozitiv bizar, din cauciuc albastru semitransparent, cu o mulţime de ţepi groşi, foarte asemănător cu capul tartorului demonilor din filmul *Hellraiser.* Sub el se afla o etichetă pe care scria „refolosibil".

Dar atenţia îi fu atrasă de un pătrat perfect, negru cu galben şi cu roşu, cu un vultur asemănător celui de pe stema germană, înconjurat de două cercuri negre, sub care scria „Sico". Semăna atât de mult cu un mic stindard, încât Tatarski cumpără două pachete întregi. Pe spatele ambalajului scria: „Cumpărând prezervativele Sico, aveţi parte de calitatea şi controlul tipic germane."

„Inteligent", îşi zise Tatarski, „foarte inteligent".

Meditä câteva minute pe această temă, compunând un slogan. În cele din urmă, fraza necesară i se limpezi în minte.

— Sico. Un BMW în lumea prezervativelor,

şopti el şi scoase agenda din buzunar.

Deschise la litera „P” şi notă găselniţa. Tot acolo, dădu peste un slogan uitat din acelaşi domeniu, scris pentru prezervativele stacojii Passion, de producţie polono-indoneziană:

MAL, DA UD AL-.

Băgând agenda la loc, privi în jur. Stătea la colţul dintre Sadovaia, Triumfalnaia şi încă o stradă, care ducea spre dreapta. Chiar în faţa lui, pe un zid, era un panou cu inscripţia „Calea spre sine” şi o săgeată galbenă care arăta după colţ. Inima i se opri pentru o clipă, apoi fu invadată de presimţirea sumbră că această „Cale spre sine” era, de fapt, un magazin.

— Ce altceva? murmură el.

Reuşi să găsească magazinul abia după o rătăcire îndelungată prin curţi şi pasaje – către capătul drumului îşi aminti că Ghireev îi povestise despre magazinul acesta, numindu-l prescurtat CSS. Nu se vedeau nicăieri firme mari; doar pe uşa unei căsuţe obscure cu două etaje se afla o tăbliţă pe care era scris de mână „Deschis”. Tatarski, fireşte, înţelese că acest lucru nu se datora neglijenţei, ci era intenţionat pentru a induce o stare de presentiment ezoteric. Cu toate acestea, metoda avu efect şi asupra lui: păşind pe scara care ducea la magazin, observă că devenea cuprins de o uşoară reverenţă.

Chiar de la uşă îsi dădu seama că instinctul îl

condusese la locul potrivit. Deasupra tejghelei era atârnat un tricou negru cu portretul lui Che Guevara şi cu inscripţia *Rage Against the Machine.* Sub tricou era o etichetă pe care scria „Bestsellerül lunii!”. Nu era de mirare – Tatarski ştia (ba chiar scrisese despre asta în nu ştiu ce concept) – că în domeniul culturii radicale a tinerilor nimic nu se vinde atât de bine ca revolta corectă politic şi frumos ambalată împotriva unei lumi guvernate de corectitudinea politică, în care totul este ambalat spre vânzare.

— Ce măsuri aveţi? o întrebă el pe vânzătoare, o fată foarte drăguţă, oarecum de tip asiro-babilonian.

— Mai avem numai unul, răspunse ea. Chiar măsura dumneavoastră.

Dup ă ce plăti, băgă tricoul în servietă şi rămase nehotărât lângă tejghea.

— Am primit globuri de cristal, luaţi până nu se vând toate, rosti fata şi începu să sorteze o grămadă de insigne pentru copii cu tot felul de inscripţii runice.

— La ce folosesc? întrebă Tatarski.

— La contemplaţie.

Tatarski vru să întrebe dacă trebuia să contempli ceva prin globul de cristal sau chiar în el, dar observă surprins pe perete o etajeră mică; fusese ascunsă până atunci de tricoul pe care tocmai îl cumpărase. Pe ea, sub un strat considerabil de praf, se odihneau două obiecte de natură incertă.

— Spuneţi-mi, vă rog, zise el, acelea ce sunt? Aia-i vreo farfurie zburătoare sau ce? Ce reprezintă desenul de pe ea?

— Este un *frisbee* pentru avansaţi, spuse fata, iar ceea ce numiţi desen este litera azurie hum.

— Dar pentru ce e? întrebă Tatarski, în conştiinţa căruia îşi făcea loc o amintire întunecată, legată de bureţi şi de Ghireev. Prin ce se deosebeşte de *un. frisbee* obişnuit?

Fata se strâmbă uşor.

— Aruncând un *frisbee* cu litera azurie hum, nu aruncaţi un disc banal din plastic, ci vă creaţi nişte merite. Zece minute de aruncat yfzăZ'^i’-ul cu litera azurie hum echivalează, în termeni de merit acumulat, cu trei ore de meditaţie *shamatha* sau cu o oră de

meditaţie *vipasscina.*

— Ooo! exclamă neîncrezător Tatarski. Merite fată de cine?

— Cum faţă de cine? replică fata ridicând din sprâncene. Dumneavoastră vreţi să cumpăraţi sau aveţi doar chef de conversaţie?

— Vreau să cumpăr, zise Tatarski. Dar trebuie să ştiu ce cumpăr. Şi în dreapta produselor pentru avansaţi ce e?

— Aceea este o planşetă. Clasică.

— Şi pentru ce e?

Vânzătoarea oftă.

Era limpede că se săturase de atâţia idioţi pentru ziua respectivă. Luând planşeta de pe raft, o puse pe tejghea, în faţa lui Tatarski.

— O puneţi pe o foaie de hârtie, zise ea. Sau o ataşaţi la o imprimantă cu cleştişorii ăştia. Aici puneţi hârtia şi reduceţi cât se poate de mult viteza imprimantei. E mai uşor dacă folosiţi o rolă. În deschizătura asta puneţi mâinile – uite aşa, o să vă arăt. Apoi intraţi în contact cu spiritul şi vă lăsaţi mâinile să se mişte liber. Peniţa va scrie textul obtinut.

— Ascultaţi, zise Tatarski, nu trebuie să vă supăraţi, dar vreau să ştiu adevărul – ce spirit?

— Dacă o cumpăraţi, vă spun.

Tatarski îşi scoase portofelul şi numără banii necesari. Pentru o bucăţică de pal lăcuit pe trei rotiţe, planşeta costa remarcabil de mult – şi această disproporţie între preţ şi obiect inspira o încredere pe care niciun fel de explicaţii, oricât de complexe, nu ar fi putut-o inspira.

— Poftiţi, spuse el punând bancnotele pe tejghea. Aşadar, cu ce spirit o să intru în contact?

— Răspunsul la această întrebare depinde de nivelul forţei dumneavoastră personale, spuse vânzătoarea, şi mai ales de credinţa dumneavoastră în î
existenţa spiritelor. Dacă stabiliţi un dialog interior după metoda descrisă în volumul al doilea, atunci intrări în contact cu un spirit abstract. Dacă sunteţi creştin sau satanist, se poate şi cu unele concrete... Care vă interesează?

Tatarski ridică din umeri.

Fata ridică un cristal pe care-l purta la gât

pe un şnur negru din piele şi se uită două, trei secunde prin el în centrul frunţii lui Tatarski.

— Ce profesie aveţi? întrebă ea. Cu ce vă ocupaţi?

— Cu reclamele, răspunse Tatarski.

Fata băgă mâna sub tejghea, scoase de acolo un caiet obişnuit de matematică şi răsfoi îndelung paginile acoperite cu nişte tabele completate cu un scris mărunt.

— Pentru dumneavoastră, spuse ea intr-un târziu, cel mai bine este să consideraţi textul obtinut o

eliberare a energiei psihice subconştiente prin intermediul aptitudinilor mobilizatoare ale scrisului. Un fel de curăţire a grajdurilor lui Augias, potrivită pentru un lucrător în domeniul publicităţii. Această abordare supără cel mai puţin spiritele.

— Stati asa, mă scuzaţi, zise Tatarski, adică vreţi să

spuneţi că spiritele se vor supăra aflând că lucrez în publicitate?

— Cred că da. De aceea, cea mai bună apărare împotriva mâniei lor ar fi să le puneţi la îndoială existenţa. La urma urmelor, totul pe lumea asta este o chestiune de interpretare, iar descrierea cvasiştiinţifică a unei şedinţe de spiritism este la fel de adecvată ca oricare alta. Şi atunci, orice spirit luminat va fi de acord că nu există.

— Interesant. Şi cum ghicesc spiritele că lucrez în publicitate? Ce, mi-e scris în frunte?

— Nu, spuse vânzătoarea. Pe reclamă scrie că e din fruntea dumneavoastră.

Tatarski era cât pe ce să se arate ofensat de aceste cuvinte, dar, după ce se gândi puţin, îşi dădu seama că se putea simţi chiar flatat.

— Ştiţi, spuse el, dacă o să mai am nevoie de consultaţii în materie de spirite, o să mai trec pe la dumneavoastră. Nu vă deranjează?

— Totul este în mâinile lui Allah, răspunse fata.

— Daţi-mi voie, se întoarse brusc spre ea un tânăr cu pupilele dilatate, care până atunci privise liniştit într-un glob uriaş de cristal. Cum adică totul? Şi conştiinţa lui Buddha? Căci mâinile lui Allah nu sunt decât în conştiinţa lui Buddha. Sper că nu aveţi de gând să contestaţi asta!

Fata de la tejghea zâmbi politicos.

— Sigur că nu, zise ea. Mâinile lui Allah nu există decât în conştiinţa lui Buddha. Numai că şi conştiinţa lui Buddha se află în mâinile lui Allah.

— După cum scria Ishikawa Takuboku, interveni un cumpărător mohorât cu înfăţişare mefistofelică, apropiindu-se de tejghea, lăsaţi, lăsaţi această ceartă... Mi s-a spus că aveaţi broşura lui Swami Jigalkin, *Gândurile estivale ale unei fiinţe samsarice.* Puteţi să vă uitaţi? Poate pe raftul acela, nu, nu, uite acolo, în stânga, sub tibia aceea...

Homo zapiens

Planşeta arăta pe masă ca un tanc în piaţa centrală a unui mic oraş european. Sticla închisă de Johnny Walker de alături amintea de primărie. Vinul roşu pe care-l băuse Tatarski se potrivea şi el în acest cadru. Recipientul său – o sticlă lungă şi îngustă – semăna cu o catedrală gotică ocupată de comitetul orăşenesc de partid, iar pustietatea dinăuntrul acestei sticle amintea de găunoşenia ideologică a comunismului, de lipsa de sens a vărsărilor de sânge din istorie şi de criza generală a ideii ruse. Lipindu-şi buzele de gâtul ei, Tatarski bău ce mai rămăsese din vin şi azvârli sticla goală în coşul pentru hârtii. „Revoluţia de catifea", se gândi el.

Stătea la masă îmbrăcat în tricoul cu inscripţia *Rage Against the Machine* şi termina de citit instrucţiunile planşetei. Peniţa cu heliu pe care o cumpărase de la metrou se potrivi fără efort în deschizătură, şi el o fixă cu un şurub. Era suspendată pe un arc slab, care trebuia s-o ţină fixă pe hârtie. Hârtia – un teanc întreg – era deja sub planşetă. Putea începe.

Privind prin cameră, era gata să pună mâinile pe planşetă, dar deodată se ridică nervos, traversă încăperea, se întoarse, apoi

trase jaluzelele de la ferestre. După ce mai stătu un pic pe gânduri, aprinse lumânarea de pe masă. Alte pregătiri ar fi fost de-a dreptul caraghioase. De fapt, caraghioase fuseseră şi acestea.

Aşezându-se la masă, puse mâinile pe planşetă. „Aşa”, îşi zise el, „şi acum? Ar trebui să spun ceva cu voce tare sau nu?”.

— Chem spiritul lui Che Guevara. Chem spiritul lui Che Guevara, zise el şi deodată se gândi că nu trebuia doar să invoce spiritul, ci şi să-i pună o întrebare. Voiam să ştiu... ei, să spunem, ceva nou despre reclamă, ceva ce n-a fost la Al Ries sau la amicul Ogilvy. Ca să înţeleg mai bine decât oricine.

În aceeaşi clipă, planşeta tremură epileptic sub palmele lui şi peniţa pusă în deschizătură trasă în partea de sus a hârtiei nişte litere mari de tipar:

IDENTIALISMUL CA STADIU
SUPREM AL DUALISMULUI

Tatarski îşi trase repede mâinile şi se uită speriat la scris câteva secunde. Apoi puse mâinile la loc şi planşeta începu din nou să se mişte, dar de data aceasta literele ieşeau de sub peniţă mărunte şi clare:

Iniţial, aceste gânduri erau destinate revistei forţelor armate cubaneze, Oliva Verde. *Dar ar fi o prostie să insistăm asupra unor detalii atât de mărunte acum, când ştim precis că întregul*

plan al existenţei în care sunt publicate reviste şi acţionează forţe armate nu este decât o succesiune de momente de conştientă, unite numai prin aceea că în fiecare moment este prezentă ideea celor anterioare. Deşi această succesiune este neîntreruptă încă din timpuri imemoriale, simpla conştientă nu este niciodată conştientă de sine. De aceea, condiţia omului

> ?

în viaţă este deplorabilă.

Marele luptător pentru eliberarea omenirii Siddhartha Gautama a arătat însă în multe dintre scrierile sale ca principala cauză a condiţiei deplorabile a omului în viaţă este, înainte de toate, însăşi reprezentarea despre existenţa umană, viaţă şi condiţia deplorabilităţii, adică dualismul care ne face să împărţim în subiect şi obiect ceea ce, de fapt, nu a existat şi nu va exista niciodată.

Tatarski scoase foaia scrisă, puse mâinile pe planşetă şi aceasta începu iar să scrijelească:

Siddhartha Gautama a reuşit să transmită acest adevăr

>

simplu multor oameni, pentru că în vremea lui sentimentele erau simple şi puternice, iar lumea lăuntrică era limpede şi netulburată. Un cuvânt auzit putea să schimbe complet viaţa unui om şi să-l treacă într-o clipită pe malul celălalt, spre o libertate neîngrădită de nimic. Dar de atunci au trecut multe secole. Acum, la

cuvintele lui Buddha ari acces toţi, dar salvarea o află puţini. Asta are legătură, fără îndoială, cu noua situaţie culturală, pe care textele vechi ale tuturor religiilor o numeau „evul întunecat”, situaţie ce avea să vină.

Tovarăşi de luptă!

Acest ev întunecat a sosit. Si acest lucru este determinat în primul rând de rolul pe care au început să- l joace în viaţa omului aşa-numiţii generatori psiho- vizuali sau obiectele de tipul al doilea.

Susţinând că dualismul este provocat de împărţirea arbitrară a lumii în subiect şi obiect, Buddha avea în vedere împărţirea subiect-obiect numărul unu. Principala trăsătură distinctivă a evului întunecat este faptul că influenţa hotărâtoare asupra vieţii umane o are împărţirea subiect-obiect numărul doi, care pe vremea lui Buddhapur şi simplu nu exista.

Pentru a lămuri ce se înţelege prin obiectele mimând unu şi obiectele numărul doi, vom da un

>

exemplu banal: televizorul. Când televizorul este închis, el reprezintă un obiect numărul unu. Nu este altceva decât o cutie cu un perete din sticlă, la care suntem liberi să ne uităm sau nu. Când privirea omului cade pe ecranul întunecat, mişcarea ochilor este coordonată exclusiv de impulsurile nervoase interne sau de procesele psihice care se petrec în conştiinţa lui. De pildă, un om poate să observe că

ecranul este pătat de muşte. Sau să decidă să cumpere un televizor de două ori mai mare. Sau să-şi spună că ar fi bine să-l mute într-un alt colţ. Televizorul nepus în funcţiune nu se deosebeşte prin nimic de obiectele cu care oamenii aveau de-a face în vremea lui Buddha, precum piatra, rouă de pe firele de iarbă ori săgeţile cu vârful despicat – într-un cuvânt, tot ce dădea Buddha ca exemplu în convorbirile sale.

Când însă televizorul este aprins, el se transformă dintr-un obiect numărul unu într-un obiect numărul doi. Devine un fenomen de o cu totul altă natură. Şi chiar dacă, adeseori, cel care priveşte ecranul nu remarcă banala metamorfoză, ea este grandioasă. Pentru privitor, televizorul dispare ca obiect material, care are greutate, dimensiuni şi alte caracteristici fizice. În schimb, el simte senzaţia prezenţei într-un spaţiu diferit, bine cunoscută tuturor celor adunaţi acolo.

>

Tatarski privi în jur, aşteptându-se, în mod limpede, să vadă această adunare. Nu zări, firește, pe nimeni. Scoţând de sub planşetă şi această foaie scrisă, socoti pentru câtă vreme va ajunge hârtia şi îşi puse din nou palmele pe placa de lemn.

Tovarăşi de luptă!
Singura întrebare este cine anume este prezent. Se poate spune că privitorul însuşi!

Repetăm întrebarea, deoarece este foarte importantă: se poate spune că televizorul priveşte la omul care îl priveşte!

Credem că nu. Si iată de ce: când omid se uita la >

televizorul închis, mişcarea ochilor săi şi fluxul atenţiei sale erau coordonate de propriile impulsuri voluntare, fie şi haotice. Ecranul întunecat, fără nicio imagine, nu exercita asupra lor niciun fel de influenţă, sau exercita, dar numai ca fundal.

Televizorul deschis nu transmite practic niciodată un aspect static cu o singură cameră nemişcată, de aceea imaginea lui nu reprezintă un fundal. Dimpotrivă, această imagine se schimbă tot timpul. La fiecare câteva secunde are loc fie o schimbare de cadru, fie o concentrare asupra unui obiect anume, fie o trecere la altă cameră – imaginea este modificată neîncetat de către operator şi de către regizorul care se află în spatele lui. Această schimbare a imaginii se numeşte tehnomodificare.

Aici este necesară o mare atentie, căci următoarea situaţie este destul de greu de înţeles, deşi esenţa ei este foarte simplă. În plus, poate apărea senzaţia că este vorba despre un fenomen psihic caracteristic pentru sfârşitul celui de-al doilea mileniu.

Schimbarea imaginii de pe ecran ca rezultat al diferitelor tehnomodificări poate fi pusă în legătură cu un proces psihic virtual, care l-ar face pe observator să-şi deplaseze

atenţia de la un eveniment la altul şi să extragă ceea ce este mai interesant din ceea ce se petrece, adică să- şi coordoneze atenţia după cum o coordonează în locul lui echipa de filmare. Apare un posibil subiect al acestui proces psihic, care pe parcursul transmisiunii TV înlocuieşte individul, pătrunzând în conştiinţa lui precum se strecoară o mână într-o mănuşă de cauciuc.

}

Fenomenul este similar posedării de către un spirit; diferenţa constă în aceea ca în acest caz spiritul nu există, ci există doar simptomele posedării. Acest spirit este virtual, dar în momentul în care telespectatorul permite echipei de filmare să îi deplaseze atenţia după cum doreşte de la un subiect la altul, este ca şi cum s-ar transforma în el; spiritul, care nu există cu adevărat, îl posedă pe el şi pe alte milioane de telespectatori.

Putem numi ceea ce se petrece o experienţă de nefiinţă colectivă, de vreme ce subiectul virtual care înlocuieşte conştiinţa proprie a telespectatorului nu există în absolut – el nu este decât un efect, un rezidtat al eforturilor colective ale inginerilor de montaj, operatorilor şi regizorului. Pe de altă parte, pentru omul care se uită la televizor, nimic nu este mai real decât acest subiect virtual.

Ba mai mult, Lapsang Suchong de la mănăstirea Pu Er consideră că, în cazul în care ttn anumit program – de exemplu, un meci de fotbal – ar fi urmărit în acelaşi timp de mai

mult de patru cincimi din populaţia Pământului, acest efect virtual ar părea capabil să întărească în conştiinţa comună a oamenilor viziunea karmică a unui plan de existenţă ale cărui urmări pot fi imprevizibile (este perfect posibil ca alături de iadul, metalelor topite, iadul copacilor tăiaţi etc. să apară un nou iad – acela al campionatului de fotbal etern). Dar calculele lui nu sunt verificate, şi, în orice caz, această idee aparţine viitorului. Pe noi nu ne interesează perspectivele înspăimântătoare ale zilei de mâine, ci nu mai puţin înspăimântătoarea realitate a zilei de azi.

Vom trage prima concluzie. Obiectul numărul doi, adică televizorul deschis, corespunde subiectului numărul doi, adică telespectatorului virtual, care şi-ar dirija atenţia exact după cum îl ghidează echipa de regie şi montaj. Sentimentele şi gândurile, secreţia de adrenalină şi de alţi hormoni din organismul telespectatorului sunt dictate de operatorul din afară şi sunt determinate de calculele altcuiva. Şi, desigur, subiectul numărul unu nu observă momentul în care este înlocuit de subiectul mimând doi, iar după înlocuire nu mai are pe cine observa – subiectul numărul doi nu este real.

El nu este însă ireal pur şi simplu (acest termen se poate aplica, în esenţă, la orice în lumea umană). Nu există cuvinte pentru a descrie gradul lui de irealitate. Este o îngrămădire de irealităţi aruncate unele peste

altele, un castel construit în aer, a cărui temelie este o prăpastie. Se poate naşte întrebarea: ce rost are să tot pritocim aceste irealităţi, evaluând măsura irealităţii lori: Această distincţie între subiectele de tipul unu şi cele de tipul doi este însă foarte importantă.

Subiectul numărul unu crede că realitatea este lumea materială. Subiectul numărul doi crede că realitatea este lumea materială arătată la televizor.

Fiind un subiect al unei false diviziuni subiect— obiect, subiectul numărul unu este iluzoriu. Dar în mişcarea haotică a gândurilor şi stărilor sale există, oricum, un telespectator – se poate spune metaforic că subiectul numărul unu se uită constant la o emisiune despre sine, uitând treptat că este un spectator şi identificându-se cu emisiunea.

Din acest punct de vedere, subiectul numărul doi este ceva complet neverosimil şi indescriptibil. Este o emisiune TV care se uită la o altă emisiune TV. La acest proces participă emoţii şi gânduri, dar lipseşte cu desăvârşire cel în a cărui conştiinţă apar ele.

Trecerea rapidă a televizorului de pe un program pe altul, în fuga de reclame, se numeşte zapping. *Gândirea burgheză a cercetat destul de amănunţit starea psihică a omului care se cufundă în* zapping *şi tiparul corespunzător de gândire care devine treptat un fundament al lumii moderne. Dar tipul de* zapping *analizat de cercetătorii acestui*

fenomen corespunde schimbării canalelor de către telespectator.

Schimbările din telespectator, care sunt determinate de regizor şi operator (adică inducţia forţată a subiectului numărul doi ca rezultat al tehnomodificării) constituie un alt tip de zapping, *coercitiv, al cărui studiu este, practic, blocat în toate ţările, cu excepţia Buthanului, unde televiziunea este interzisă. Dar* zapping-W *coercitiv prin care televizorul se transformă în pupitrul de control al manipulării de la distanţă a telespectatorilor nu este numai una dintre metodele de organizare a succesiunii de imagini, ci fundamentul televiziunii, principalul mod prin care domeniul ptiblicitar-informaţional acţionează asupra conştiinţei. De aceea, subiectul de tipul doi va fi numit în continuare* Homo Zapiens, *sau* HZ.

Repetăm această concluzie extrem de importantă: aşa cum telespectatorul, nevrând să se uite la calupul de reclame, schimbă canalul, tot astfel tehnomodificările rapide şi imprevizibile ale imaginii îl schimbă pe telespectator. Trecând în starea de Homo Zapiens, *devine el însusi o emisiune TV condusă de la distantă şi îsi va petrece cea mai mare parte a vieţii în această stare.*

Tovarăşi de luptă! Situaţia omului modern nu este doar deplorabilă – am putea spune că ea lipseşte cu desăvârşire, deoarece omul aproape că nu mai există. Nu mai există nimic

spre care ai putea să arăţi spunând: „Iată, acesta este Homo Zapiens.” HZ *nu este decât o luminiscenţă reziduală a unui suflet adormit; este un fim despre facerea altui film, difuzat la televizor într-o casă pustie.*

Apare, pe bună dreptate, întrebarea: de ce a ajuns omul modern într-o astfel de situaţie? Cine încearcă să-l transforme pe şi aşa rătăcitul Homo Sapiens *într-un metru cub de vid, sub formă de* HZ?

Răspunsul este, fireşte, limpede: nimeni. Dar nu vom zăbovi asupra absurdului amar al situaţiei. Pentru a o înţelege mai bine, să ne amintim că principala cauză a existenţei televiziunii este funcţia ei publicitară, legată de circulaţia banilor. De aceea, trebuie să ne referim la domeniul gândirii umane cunoscut ca economie.

Economie se numeşte pseudoştiinţa care studiază relaţiile iluzorii ale subiecţilor de tipul unu şi doi pe fondul procesului halucinant al îmbogăţirii lor imaginare.

Din punctul de vedere al acestei discipline, fiecare om constituie o celulă a organismului pe care economiştii antici îl numeau mammon. *În materialele didactice, frontul eliberării lui totale şi definitive se numeşte simplu ORANUS (tradus prin „gurăfundj. Aceasta răspunde mai mult naturii lui reale şi lasă mai puţin loc speculaţiilor mistice. Fiecare dintre aceste celule, adică omul văzut ca entitate economică, are o membrană psihosocială diferită, ce*

permite trecerea banilor (care joacă în organismul oranusului rolul sângelui sau al limfei) înăuntru şi în afară. Din punct de vedere economic, sarcina fiecărei celule a mammon-Wz/z *este să permită intrarea unor sume de bani cât mai mari şi ieşirea unora cât mai mici de sub membrană.*

Dar imperativ pentru existenţa oranusului ca întreg este ca structura celulară să fie scăldată permanent de un flux cât mai mare de bani. De aceea, în procesid evoluţiei sale (el aflându-se pe scara evoluţiei aproape de nivelul unei moluşte), oranusul dezvoltă aparenţa unui sistem nervos elementar, aşa-numit „media", a cărui bază este televiziunea. Acest sistem nervos trimite în organismul virtual impulsuri nervoase care controlează activitatea cehdelor-monade.

Impulsurile respective sunt de trei tipuri. Ele se numesc wow*-impulsuri (de la interjecţia comercială* wowlj *orale, anale şi dislocante.*

RUow-impulsul oral determină celula să ingereze bani, pentru a distruge suferinţa provocată de conflictul dintre imaginea sinelui şi imaginea ideală a „sinelui superior", creată de reclamă. Remarcăm că nu este vorba despre lucrurile care se pot cumpăra cu bani pentru a întruchipa acest „sine" ideal, ci despre bani ca atare. Într- adevăr, multi milionari umblă în zdrenţe şi conduc maşini ieftine – dar, ca să-ţi permiţi acest lux, trebuie să fi milionar. Un om sărac în situaţia asta ar suferi nespus de o

disonanţă cognitivă, deoarece mulţi săraci se străduiesc, cu ultimii lor bani, să se îmbrace scump şi bine.

Wow-*impulsul anal determină celula să elimine bani, pentru a experimenta plăcerea dată de suprapunerea imaginilor menţionate anterior.*

Cele două impulsuri descrise – ingerarea banilor şi eliminarea lor – se află în opoziţie; wow-impulsul anal acţionează într-o formă mascată, iar omul crede că plăcerea este legată nu de actul în sine al pierderii banilor, ci de posedarea ţinui obiect sau a altuia. Deşi este evident că, de pildă, un ceas de 50 000 de dolari ca obiect fizic nu-i poate aduce cuiva mai multă plăcere decât un ceas de 50, suma de bani are o importanţă covârşitoare.

SUoxv-impulsurile oral şi anal se numesc astfel prin analogie cu funcţiile sfincterelor; ele ar trebui puse mai degrabă în relaţie cu intrarea şi ieşirea. Senzaţia provocată de ele este similară cu un soi de asfixie psihică sau, dimpotrivă, cu o hiperventilaţie. Cea mai mare inervare oralo-anală este obţinută la o masă de joc de cazinou sau în timpul unei speculaţii la bursă, deşi metodele de wow-stimulare pot varia.

Impulsul dislocant atacă şi dislocă din conştiinţa omului toate procesele psihice care pot împiedica identificarea totală cu celula oranusului. El apare atunci când din stimulul psihic lipsesc elemente oralo-anale. Impulsul

dislocant este un semnal de bruiaj care blochează transmisiunea unui canal radio nedorit, generând interferenţe intense. Acţiunea lui este minunat exprimată în dictoanele Money talks, bullshit walks— *şi* If you are so clever show me your money—. *Fără acest impuls, oranusul nu ar putea să determine oamenii să-şi îndeplinească rolul de celule. Sub acţiunea impulsului dislocant, care blochează toate micile procese psihice nelegate direct de circulaţia banilor, lumea începe să se perceapă exclusiv ca întruchipare a oranusului. Aceasta produce un rezultat înspăimântător. Iată cum îşi descria viziunea un broker de la Bursa de Valori din Londra: „Lumea este locul unde businessul întâlneşte banii. „*

Nu este exagerat să spunem că această stare psihică este larg răspândită. Tot ceea ce face obiectul de studiu al economiei, sociologiei şi culturologiei este, în esenţă, descrierea proceselor metabolice şi somatice ale oranusului.

Oranusul este prin natura sa un organism virtual primitiv de tip parazitar. Particularitatea lui constă însă în aceea că nu se ataşează de un alt organism, ci face din alte organisme celulele sale. Fiecare celulă a sa este o fiinţă omenească cu posibilităţi nelimitate şi înzestrată cu dreptul la libertate. Paradoxul este că oranusul ca organism se află mult mai jos pe scara evoluţiei decât oricare

dintre celulele sale. El nu este capabil nici de gândire abstractă, nici chiar de autoreflecţie. Se poate spune că bine-cunoscutul ochi în triunghi înfăţişat pe bancnota de un dolar nu vede, de fapt, nimic. El a fost pur şi simplu mâzgălit pe o piramidă de un artist din oraşul Odessa, atât. De aceea, pentru a nu-i stârni pe conspirologii cu tendinţe schizofrenice, ar fi mai bine să-i ascundem sub o bandă neagră...

Lui Tatarski îi veni în minte un gând neaşteptat. Lăsă planşeta, luă un creion în care băgă o mină roşie şi, cu un scris rapid, aproape ilizibil, făcu o listă într-un colţ:

Clip pentru ochelarii Ray-Ban: eliberarea Ducelui, la sfârşit – în prim-plan, Otto Skorzenfi[1]-; pe legătura de la ochi scrie „Ray-Ban". 2) Să nu uit – clip/panou reci, pentru Sony Black Trinitron. Statuia Libertăţii. în mână, în loc de faclă, ţine un tub strălucitor de televizor.

După ce se mai gândi un pic, înlocui „Sony" cu „Panasonic" şi adăugă: „Iar în loc de carte, programul TV." Apoi, cu un vag sentiment de ruşine, puse din nou palmele pe planşetă. Aceasta rămase într-o nemişcare ofensată. Tatarski aşteptă un minut. Nu se întâmplă nimic. Totuşi, profesionistul din el fusese mai puternic decât romanticul, şi trebuia să plătească pentru asta.

Îi mai veni o idee. Puse din nou mâna pe creion şi adăugă sub prima însemnare:
Clip/panou reci, pentru Sony Black Trinitron. În prim- plan, mâneca unei tunici. Degetele strivesc o Herzegovina Flot^ şi o rostogolesc pe masă. 0 voce:

— N-aţi văzut pipa mea, tovarăşe Gorki?

— Am aruncat-o, tovarăşe Stalin.

• J

— Păi de cel

— Pentru că, tovarăşe Stalin, conducătorul proletariatului mondial nu poate avea decât o pipă Trinitron Plus!

(Pos. variantă: Matsushita – monitoare ViewSonic.) De gândit.

Aşezându-şi din nou mâinile pe planşetă, Tatarski era aproape convins că nu avea să se mai întâmple nimic şi că spiritul nu avea să-i ierte trădarea. Dar îndată ce degetele atinseră suprafaţa rece din lemn, planşeta sări din loc:
Oranusul nu are nici tirechi, nici nas, nici ochi, nici minte şi, desigur, nu este nicidecum o întruchipare a răului sau dracul gol, cum afirmă mulţi reprezentanţi ai businessului religios. El nu doreşte nimic, deoarece pur şi simplu nu este capabil să-şi dorească ceva abstract. Este un polip negânditor, lipsit de emoţii sau intenţii, care absoarbe şi elimină vid. Fiecare celulă a sa este potenţial capabilă să conştientizeze că, de fapt, nu ea este o celulă a oranusului, ci, dimpotrivă, oranusul

este un obiect neînsemnat al minţii sale. Tocmai pentru blocarea acestei posibilităţi îi este necesar oranusului impulsul dislocant.

înainte, oranusul avea doar un sistem nervos vegetativ; apariţia mass-mediei electronice arată că în procesul evoluţiei el a căpătat unul central. Principala terminaţie nervoasă a oranusului, care ajunge la fiecare om, este, în zilele noastre, televizorul. Am explicat deja cum conştiinţa telespectatorului este înlocuită de conştiinţa unui Homo Zapiens *virtual. Să analizăm acum mecanismul de acţiune al celor trei* wow*-impulsuri.*

Un om într-o stare normală e, teoretic, capabil să identifice vrow-impulsurile şi să li se opună. Dar un

Homo Zapiens, *contopit inconştient cu emisiunea TV, nu mai este o personalitate, ci pur şi simplu o stare. Subiectul numărul doi nu este capabil să analizeze ceea ce se petrece, aşa cum o înregistrare la magnetofon nu este capabilă să cânte precum cocoşul. Până şi iluzia evaluării critice a ceea ce se petrece pe ecran constituie o parte din procesul psihic de inducţie.*

La fiecare câteva minute, în emisiunea TV – adică în conştiinţa subiectului numărul doi – are loc o

> >

demonstraţie de clipuri publicitare, fiecare dintre acestea constituind o combinaţie complexă şi elaborată de wow- *impulsuri anale, orale şi dislocante, ce intră în rezonanţă cu*

diferitele straturi culturale ale psihicului.

Ca să facem o analogie grosolană cu procesele fizice, pacientul este, mai întâi, anesteziat (înlocuirea subiectului numărul unu cu subiectul numărul doi), apoi trece printr~o şedinţă rapidă de hipnoză, care îi consolidează amintirea despre toate aceste etape printr-o relaţie de reflex condiţionat.

La un moment dat, subiectul numărul doi închide televizorul şi se transformă din nou în subiectul numărul unu, adică într-un om obişnuit. După aceea nu mai primeşte direct cele trei xcoxc-impulsuri. Dar apare un efect asemănător unei magnetizări reziduale. Mintea începe să capete singură toate aceste impulsuri. Ele apar spontan şi se confundă cu fundalul pe care apar toate celelalte gânduri. Dacă subiectul în starea HZ *este supus acţiunii celor trei* wow-*impulsuri, atunci, prin revenirea la starea normală, el se supune acţiunii celor trei* wow- *factori generaţi automat de mintea sa.*

Căderea continuă şi regulată a omului în starea de HZ *şi expunerea la wow-impulsul dislocant duc la faptul că în conştiinţă apare un filtru ce permite absorbirea numai a acelei informaţii saturate de wow-conţinut oralo-anal. De aceea, omul nu mai are nici măcar posibilitatea de a-şi pune întrebări despre adevărata sa natură.*

Dar ce înseamnă adevărata natural

în virtutea unei serii de circumstanţe

asupra cărora nu este cazul să insistăm aici, fiecare poate răspunde mimai singur la această întrebare. Oricât de jalnică ar fi starea unui om obişnuit, el are totuşi posibilitatea de a afla răspuns. În ce-l priveşte pe subiectul numărul doi, pentru el această posibilitate nu există, pentru că el însuşi nu există. Cu toate acestea (sau poate tocmai de aceea), sistemul media al oranusului care transmite cele trei wow-*impulsuri prin spaţiul informatic pune în faţa lui* HZ *problema identificării.*

Şi aici începe partea cea mai interesantă şi paradoxală. Cum subiectul numărul doi nu mai are niciun fel de natură interioară, singura posibilitate de rezolvare pentru el este să se definească prin intermediul unei combinaţii arătate la televizorul obiectelor materiale, care în mod vădit nu îl reprezintă nici pe el, nici o parte constitutivă a lui. Asta aminteşte de teologia apofatică, unde Dumnezeu este definit prin ceea ce nu este, numai că aici avem de-a face cu antropologia apofatică.

Pentru subiectul numărul doi, răspunsul la întrebarea „Ce simt eu?" poate suna într-un singur fel: „Eu sunt cel care conduce maşina asta, locuieşte în casa asta, poartă hainele astea „. Autoidentificarea este posibilă numai prin alcătuirea unei liste de produse folosite, iar transformarea – numaiprintr-o schimbare a acestei liste.

De aceea, majoritatea obiectelor pentru care se face reclamă au legătură cu un anumit tip de

personalitate, cu o trăsătură de caracter, cu o înclinaţie sau o proprietate. Ca rezultat apare o combinaţie perfect convingătoare a acestor proprietăţi, înclinaţii şi trăsături, capabilă să producă impresia de personalitate reală. Numărul combinaţiilor posibile este, practic, nelimitat, la fel şi posibilitatea de alegere. Reclama formulează acest lucru astfel: „Sunt un om calm şi încrezător în sine, de aceea îmi cumpăr papuci roşii. „ Subiectul de tipul doi care vrea să adauge la colecţia lui de proprietăţi calmul şi încrederea în sine realizează acest lucru reţinând că trebuie să-şi cumpere papuci roşii, ceea ce se şi întâmplă sub influenţa wow*factorului anal. În cazul clasic, stimularea oralo-anală creează un cerc închis, ca în faimosul exemplu cu şarpele care îşi înghite coada: este necesar un milion de dolari pentru a-ţi cumpăra o casă într-un cartier scump, casa este necesară ca să ai prin ce să te plimbi în papuci roşii, iar papucii roşii sunt necesari pentru a-ţi asigura calmul şi încrederea în sine care să-ţi permită să câştigi un milion de dolari, ca să-ţi cumperi o casă într-un cartier scump, prin care să poţi să te plimbi în papuci roşii, asigurându-ţi, astfel, calmul şi încrederea în sine.*

Când stimularea oralo-anală creează cercul închis, se poate considera că scopul magiei publicitare a fost atins: se naşte o structură iluzorie care nu are un centru, deşi toate obiectele şi proprietăţile se leagă unele

de altele prin funcţia acestui centru, numită identity.

Identity *este subiectul de tipul doi aflat în acel stadiu de dezvoltare în care este capabil să existe de sine stătător, fără activarea continuă a celor trei* wow
-impulsuri, ci numai sub acţiunea a trei wo||'-factori reziduali, generaţi independent de mintea lui.

Identity *este un ego fals, şi cu asta am spus tot. Gândirea burgheză, analizând situaţia omului modern, consideră desprinderea brutală de* identity *şi întoarcerea la ego o mare victorie spirituală. Şi poate că aşa şi este, deoarece egoul nu există în mod relativ, după cum nici* identity *nu există în mod absolut. Singura problemă e că acest lucru este imposibil, căci nu are cine să se desprindă, de ce să se desprindă sau în ce scop să se desprindă. Cu toate acestea, putem presupune că lozincile „înapoi la ego!" sau „înainte, spre ego!" capătă în această situaţie dacă nu un sens, măcar o confirmare estetică.*

Aplicarea celor trei wow *factori la procesele mai subtile care au loc în psihicul uman dă naştere întregii varietăţi mediocre a culturii contemporane. Un rol deosebit îl joacă aici impulsul dislocam. El se aseamănă cu zgomotul unui ciocan pneumatic, care acoperă orice alt sunet. Toţi stimulii externi, în afară de cel ||^{r}<ov:-oral şi vmw-anal, sunt eliminaţi, şi omid îşi pierde interesul faţă de orice lucru*

căruia îi lipseşte componenta orală sau anală. În mica noastră lucrare, nu analizăm latura sexuală a publicităţii, dar observăm că sexul este din ce în ce mai des atrăgător numai pentru că simbolizează energia vitală care poate fi transformată în bani – şi nu invers. Acest lucru poate fi confirmat de orice psihanalist competent. Omul contemporan încearcă o profundă neîncredere în, practic, orice nu are legătură cu ingerarea sau eliminarea de bani.

în afară, aceasta se manifestă prin faptul că viaţa devine din ce în ce mai plictisitoare, iar oamenii, din ce în ce mai reci şi mai calculaţi. în ştiinţa burgheză, noul cod de comportament este explicat de regulă prin încercarea de a păstra şi a conserva energia emoţională aflată în relaţie cu necesităţile economiei corporatiste a stilului de viaţă contemporan. În realitate însă, emoţiile nu devin mai puţine în viaţa omului. Dar acţiunea continuă a wow-factorului dislocant face ca întreaga energie emoţională a omului să se concentreze în domeniul proceselor psihice legate de wow-ternatica orală sau anală. Mulţi specialişti burghezi intuiesc rolul mijloacelor de comunicare în masă în deplasarea de paradigmă ce are loc, dar, după cum spunea tovarăşul Allende ■junior: „ Caută o pisică neagră care nu a existat niciodată într-o cameră întunecată care nu va exista niciodată. „ Deşi ajung să numească televiziunea o

proteză pentru eul stafidit şi uscat sau să spună că mass-media hiperbolizează o personalitate care a devenit ireală, ei continuă să scape din vedere esenţialul.

Numai o personalitate care a fost reală poate să devină ireală. Pentru a se stafidi şi a se usca, acest „eu' trebuie mai întâi să existe. Mai sus, şi, deopotrivă, în lucrările noastre anterioare (vezi Problema rusă *şi* Cederá Luminosa/ *am arătat întreaga eroare a acestei abordări. Sub acţiunea wow-factorului dislocant, cultura şi arta evului întunecat se reduc la o tematică oralo-*

anală. Principala trăsătură a acestei arte poate fi definită pe scurt ca gurăfundism.

Servieta neagră, plină cu teancuri de bancnote de o sută de dolari, a devenit deja cel mai important simbol cultural şi un element central al majorităţii filmelor şi cărţilor, iar traiectoria deplasării ei prin viaţă, firul conducător al subiectului. Mai precis, tocmai prezenţa în creaţia artistică a acestei mari serviete negre generează interesul emoţional alpttblicului faţă de ceea ce se petrece pe ecran sati în text. Remarcăm că, în unele cazuri, servieta cu bani nu este prezentă direct; atunci, funcţia ei este îndeplinită fie de participarea aşa-numitelor „staruri", despre care se ştie prea bine că o au acasă, fie de informaţia inoportună despre bugetul filmului şi succesul de casă. Iar în viitor nu se va mai produce nici o singură operă de artă

întâmplător; nu este departe momentul în care vor apărea cărţi şi filme al căror conţinut principal va fi o odă mascată pentru Coca-Cola şi un atac la Pepsi- Cola sau invers.

Sub acţiunea concertată a impulsurilor oralo-anale, în om este încurajat un auditor intern (o variantă caracteristică economiei de piaţă pentru „comintern"). El evaluează continuu realitatea numai prin evaluarea proprietăţii şi îndeplineşte o funcţie punitivă, silind conştiinţa să sufere imens din cauza disonanţei cognitive. 'Wow-impulsului oral îi corespunde eticheta de loser— *aplicată de auditorul intern. ^ffow-impulsului anal, eticheta de* winner—. *SEow-impulsului dislocam îi corespunde situaţia în care auditorul intern aplică simultan etichetele de* winner *şi de* loser.

Putem numi câteva tipuri stabile de identity. *Acestea sunt:*

a) wow-tipul oral (pattern-z/Z*predominant în jurul căruia se organizează viaţa psihică şi emoţională este dorinţa obsesivă de bani);*

b) wow-tipul anal (pattern-z/Z *predominant este eliminarea voluptuoasă de bani sau manipularea unor obiecte care îi înlocuiesc, numit şi wow-exhibiţionism anal);*

c) wow-tipul dislocant (în posibilă combinaţie cu oricare dintre primele două tipuri) – când se atinge o insensibilitate efectivă faţă de orice stimul în afară de cei

oralo-anali.

Relativitatea acestei clasificări rezidă în faptul că una şi aceeaşi identity *poate fi anală pentru cei aflaţi mai jos în sxow-ierarhie şi orală pentru cei aflaţi mai sus (desigur, nu există „*identity *în sine" – este vorba despre un pur epifenomen), ^'ow-ierarhia liniară, alcătuită din mulţimea de* idemitics, *se numeşte linie corporatistă. Aceasta este motorul etern al societăţii; secretul său constă în aceea că orice* identity *trebuie să se verifice în relaţie cu alta, care se află cu o mică treaptă mai sus. În folclor, acest mare principiu este reflectat în expresia* to keep up with the Joneses—.

Oamenii organizaţi după principiul liniei corporatiste amintesc de peştii atârnaţi pe o sfoară. Numai că, în cazul nostru, aceşti peşti sunt încă vii. Mai mult decât atât, sub acţiunea sNo^x-factorilor oral şi anal, ei dau impresia că se deplasează de-a lungul liniei corporatiste într-o direcţie care lor li se pare a fi ascendentă. Ceea ce-i determină să facă acest lucru este instinctul sau, dacă vreţi, tinderea către un sens al vieţii.

> > Iar sensul vieţii, din punctul de vedere al metafizicii economice, este transformarea i&vntity-ului oral în cel anal.

Situaţia nu se limitează la faptul că subiectul aflat sub acţiunea celor trei \ao\v-factori reziduali este forţat să se perceapă pe

sine ca identity. *Intrând în contact cu un alt om, el vede şi în locul acestuia o* identity. *Absolut tot ce poate caracteriza un om este deja corelat de cultura evului întunecat cu sistemul de coordonate oralo-anal şi f plasat în contextulgurăfundismului infinit.*

yffcsw-omul dislocant analizează orice întâlneşte ca }

pe un clip saturat de informaţie comercială. înfăţişarea exterioară a altui om, discursul şi comportamentul său sunt imediat interpretate ca un set de sNow-simboluri. Este iniţiat un proces necontrolat foarte rapid, care constă în urmările impulsurilor anale, orale şi dislocante ce apar şi dispar în conştiinţă, determinând relaţiile pe care le au oamenii unii cu alţii. Homo homini lupus est, *spune un inspirat dicton latin. Dar omul nu mai este de mult lup pentru om. Omul nu este pentru om nici măcar* image-maker, *nici* dealer, *nici* killer, *şi nici distribuitor exclusiv, după cum afirmă sociologii moderni. Totul e mult mai ciudat şi mai simplu. Omul este pentru om* wow – *şi nu pentru om, ci tot pentru un* wow. *Astfel încât, proiectat pe sistemul contemporan de coordonate culturale, acest dicton latin sună astfel:* Wow Wow Wow/

Acesta se referă nu numai la oameni, ci în general la tot ce intră în sfera noastră de atenţie. Evaluând ceea ce privim, încercăm o

tristeţe adâncă dacă nu întâlnim stimulii familiari. Are loc un fel de binarizare a percepţiei noastre: orice fenomen este plasat pe combinaţia liniară a vectorilor anal şi oral. Orice image *are o expresie pecuniară precisă. Chiar dacă este pronunţat necomercială, se naşte întrebarea ce valoare comercială are acest tip de necomercial. De aici şi senzaţia cunoscută oricui că totul se reduce la bani.*

Si, Într-adevăr, totul se reduce la bani – deoarece banii au fost reduşi de midt la ei înşişi, iar restul este interzis. Tresăririle oralo-anale devin singura reacţie psihică permisă. Orice altă activitate a minţii este blocată.

Subiectul de tipul doi este absolut mecanizat, pentru că este un ecou al proceselor electromagnetice din tubul televizorului. Singura libertate pe care o are este libertatea de a spune Wow! *la cumpărarea următorului produs care, de regulă, este un nou televizor. Tocmai de aceea impulsurile care guvernează oranusul se numesc* wow-*impulsuri, iar ideologia inconştientă a idealismului se numeşte wow-erism. În ce priveşte wow-erismul corespunzător regimului politic, acesta e numit uneori telecraţie satt mediacraţie, pentru că obiectul opţiunilor (şi chiar şi subiectul lor, după cum s-a arătat anterior) îl constituie emisiunea TV. Trebuie să amintim că noţiunea de „democraţie", folosită adeseori în mijloacele moderne de comunicare în masă, nu este câtuşi de puţin aceeaşi*

noţiune de „democraţie” care a fost răspândită în secolul al XTX-lea şi la începutul secolului al XX-lea. Sunt aşa- numitele omonime; vechiul termen „democraţie” s-a format de la grecescul demos, *iar cel nou, de la sintagma* demo-version.

Să tragem aşadar concluziile.

Idenţialismul este dualismul aflat în stadiul de dezvoltare în care cele mai mari corporaţii încheie scindarea conştiinţei umane care, sub acţiunea neîntreruptă a wow*-impulsurilor oral, anal şi dislocant, începe să genereze independent trei wow-factori, rezultând dislocarea temeinică şi permanentă a personalităţii şi apariţia în locul ei a aşa-numitei* identity. *Idenţialismul este un dualism care are trei caracteristici.*

f

Este un dualism a) mort; b) putred; c) digitalizat.

Se pot da numeroase definiţii termenului identity, *dar nu are absolut niciun sens, de vreme ce oricum nu există în mod real. Iar dacă în etapele anterioare ale istoriei omenirii se putea vorbi despre asuprirea omului de către om sau a omului de către noţiunile abstracte, în epoca idenţialismului nu se mai poate vorbi despre asuprire. în etapa idenţialismului dispare complet din câmpul vizual cel pentru a cărui libertate s-ar putea lupta.*

De aceea, sfârşitul lumii, despre care au vorbit atâta creştinii şi către care duce

inevitabil xuzx-erizarea conştiinţei, va fi absolut inofensiv în toate sensurile – căci dispare cel pe care pericolul l-ar fi putut înspăimânta. Sfârşitul lumii va fi, pur şi simplu, o emisiune TV. Şi asta, tovarăşi de luptă, ne umple pe toţi de un indescriptibil extaz.

Che Guevara,

Muntele Shumeru, eternitatea, vara.

— Iar Sumer. Suntem toţi sumerieni, şopti încet Tatarski şi ridică ochii.

În spatele jaluzelelor tremura lumina cenuşie a unei noi zile. În stânga planşetei se afla un teanc de hârtii scrise, iar pe el îl dureau crunt muşchii obosiţi ai antebraţelor. Singurul lucru pe care şi-l amintea din toate cele scrise era expresia „gândire burgheză”. Ridicându-se de la masă, se îndreptă spre pat şi se prăbuşi îmbrăcat în el.

[5]

„Dar ce-o fi aia gândire burgheză?” se întrebă el. „Dracu ştie. Probabil ceva legat de bani. Ce altceva?”

Portul liniştit
5

în liftul care-l ducea pe Tatarski la noul său loc de muncă era un singur graffiti, dar unul care se făcea înţeles pe loc: undeva în apropiere

batea însăşi inima businessului publicitar. Desenul era o variaţiune pe o temă clasică: reclama la whiskyul Jim Beam, unde un hamburger banal evolua spre un sendviş complex, cu mai multe straturi, sendvişul, spre o baghetă şi mai sofisticată, iar bagheta devenea la loc hamburgerul banal, ceea ce demonstra: totul se întoarce la origini. Cu litere mari, tridimensionale, care lăsau o umbră lungă, desenată, pe peretele liftului scria:

PULA

Dedesubt, cu litere mărunte, era repetat sloganul pentru Jim Beam:

YOU ALWAYS GET BACK
TO THEBASICS[22].

Faptul că întregul lanţ al evoluţiei sugerat de inscripţie fusese omis îl încânta pe Tatarski – simţea în această exprimare laconică tuşa unui maestru. În afară de asta, în ciuda riscului de limitare a temei, în text era şi o urmă de freudism.

Artistul necunoscut era, după toate probabilităţile, unul dintre cei doi colegi ai lui care lucrau pentru Hanin. Aceştia se numeau Serioja şi Maliuta şi se aflau, practic, intruin contrast total. Serioja, un blondin scund şi slăbuţ cu ochelari cu ramă aurie, se străduia din toate puterile să semene a copywriter

occidental, dar fiindcă nu ştia cum arată, de fapt, un copywriter occidental şi se baza numai pe propriile idei ciudate în materie, producea impresia a ceva înduioşător de rusesc şi aproape mort.

Maliuta, un zdrahon sănătos, îmbrăcat într-un costum jegos de jeans, era tovarăşul de suferinţă al lui Tatarski – şi el suferea în urma atracţiei unor părinţi romantici faţă de numele surprinzătoare şi rare. Dar asta nu-i apropia. Când începu să vorbească cu Tatarski pe tema lui favorită, geopolitica, acesta îi spuse că, după părerea lui, conţinutul ei era, în mare, conflictul nerezolvat dintre emisfera dreaptă şi cea stângă, care există la unii oameni din naştere. După aceea, Maliuta începu să se poarte cam neprietenos cu el.

Maliuta era, în general, un tip înspăimântător. Era un antisemit înflăcărat, nu pentru că ar fi avut vreun motiv să nu-i placă evreii, ci pentru că se străduia din toate puterile să-şi păstreze un *image* de patriot, presupunând logic că era singura şansă pentru un om care purta numele „Maliuta”. Şi toate tabloidele analitice în care Maliuta găsea descrierea lumii erau de acord că antisemitismul este un element obligatoriu al imaginii patriotului. De aceea, ca rezultat al eforturilor îndelungate de a-şi crea o personalitate, Maliuta începea să amintească mai degrabă de un răufăcător din mafia libaneză întruchipat într-un film de acţiune

idiot cu buget redus, ceea ce-l făcea pe Tatarski să se întrebe serios dacă filmele astea cu buget redus erau chiar atât de idioate sau aveau rafinamentul de a transforma realitatea după imaginea lor.

Când se cunoscuseră, Tatarski şi cei doi colaboratori ai lui Hanin făcuseră schimb de mape cu lucrările lor; era în asta ceva similar cu comportamentul unor câini, care la prima întâlnire se amuşină unii pe alţii. Răsfoind lucrările din mapa lui Maliuta, Tatarski oftă de câteva ori. Acelaşi viitor pe care el îl descrisese în joacă în conceptul pentru Sprite (imaginea populară a esteticii pseudoslave, tot mai limpede vizibilă prin fumul negru al unei lovituri militare) se ridica în toată măreţia lui din aceste pagini copiate la indigo. Tatarski fu zguduit mai cu seamă de scenariul clipului pentru motocicletele Harley- Davidson:

0 stradă dintr-un mic orăşel rusesc. în prim-plan, o motocicletă neclară, în ceaţă, se înfăţişează ameninţător privitorului. în depărtare se înalţă o biserică, bate un clopot. Tocmai s-a terminat slujba, şi strada se umple de oameni. Printre trecători sunt doi tineri în cămăşi roşii lăsate peste pantaloni – probabil elevi la liceul militar în vacanţă. Detaliu: în prim-plan, ghidonul şi rezervorul unei motociclete, în spate, eroii noştri, privind intens motocicleta. Detaliu: nişte degete sparg seminţe de floarea-soarelui. Detaliu: cei doi eroi schimbă priviri; unul îi spune celuilalt:

— Pe sergentul plutonului nostru îl chema Harley. Era o fiară tipul. Dar a dat-o pe băutură.

— Păi de ce? întreabă al doilea.

— De-aia. Nu mai e viaţă pentru ruşi.

Următorul cadru: pe uşa unei clădiri iese un evreu hasidim de proporţii uriaşe, îmbrăcat într-o geacă neagră de piele şi purtând o pălărie neagră cu boruri largi, de sub care-i ies perciunii cârlionţaţi. Pe lângă el, eroii noştri par mici şi slăbuţi – fără să vrea, se dau înapoi. Hasidimul se urcă pe motocicletă, o porneşte cu zgomot şi, în câteva secunde, dispare din cadru – nu mai rămâne decât un nor albastru de benzină. Eroii noştri se privesc din nou. Cel care pomenise de sergent scuipă o coajă de sămânţă şi spune cu un oftat:

— Oare câţi ani o să-i mai călărească Davidsonii pe Harleyi? Trezeşte-te, Rusie!

(Sau: „Istorie universală. Harley-Davidson. „ E posibilă şi o variantă mai blândă a sloganului: „Motocicleta Harley. Fără Davidson nu merge, „)

Tatarski crezu la început că este o parodie şi abia din alte texte ale lui Maliuta pricepu că floarea-soarelui şi cojile de seminţe erau pentru el elemente estetice pozitive: convins de tabloidele analitice că seminţele de floarea-soarelui sunt legate pe veci de imaginea patriotului, Maliuta îşi cultiva dragostea pentru ele cu aceeaşi consecventă cu care îsi cultiva

antisemitismul.

Al doilea copywriter, Serioja, răsfoia cu orele reviste occidentale şi traducea sloganuri publicitare cu dicţionarul, socotind că ceea ce merge pentru un aspirator pe o emisferă poate să meargă foarte bine pentru un ceas de perete care ticăia pe cealaltă. Într-o limbă engleză corectă, îl descosea îndelung pe dealerul care-i procura cocaina, un pakistanez pe nume Aii, despre codurile şi formulele culturale la care făceau trimitere reclamele occidentale. Aii locuise multă vreme în Los Angeles şi putea, dacă nu să explice o bună parte dintre nelămuriri, măcar să mintă convingător în legătură cu ceea ce nu pricepea nici el. Poate că datorită cunoaşterii profunde a teoriei reclamei şi a culturii occidentale în general, Serioja preţui foarte mult prima lucrare a lui Tatarski, întemeiată pe &?iw-tehnica secretă învăţată din şedinţa de spiritism cu El Comandante. Era o reclamă pentru o agenţie de turism care organiza excursii la Acapulco. Sloganul suna astfel:

WOW! ACAPULCOPSIS NOW!

— Tare, zise scurt Serioja şi îi strânse viguros mâna lui Tatarski.

Acesta, la rândul său, admira sincer una dintre lucrările mai vechi ale lui Serioja, pe care autorul o considera nereuşită:

Nu, nu mai eşti marinar... Aşa îţi reproşează

prietenii indiferenţa faţă de un nou asalt. Dar tu le răspunzi cu un zâmbet. Nici n-ai fost vreodată marinar – ai plutit doar, viaţa întreagă, spre acest port liniştit.

FONDUL DE PENSII „PORTUL LINIŞTIT

Maliuta nu folosea niciodată revistele occidentale – citea fie tabloide, fie *Amurgul idolilor,* deschis mereu în acelaşi loc. Dar în scurt timp, Tatarski observă cu uimire că, în ciuda acestor diferente serioase în orientarea spirituală şi personalitate, Serioja şi Maliuta erau la fel de adânc cufundaţi în bezna infinită a gurăfundismului. Acest lucru se manifesta într-o mulţime de amănunte şi trăsături. De pildă, povestin- du-i lui Tatarski despre o cunoştinţă comună, i-o descriseră pe rând în următorii termeni:

— Ei, ştii, zise Serioja, psihologic e ceva de genul unui broker începător, care ia 600 de dolari pe lună, dar îşi propune ca până la sfârşitul anului să ajungă la 1 500...

— Şi de-aia, adăugă Maliuta ridicând un deget, dacă se duce cu gagica la Pizza Hut şi cheltuieşte acolo vreo 40 de dolari pentru două persoane, i se pare că e mare chestie.

Imediat după această frază, Maliuta fu covârşit de acţiunea wtw-factorului anal: scotându-şi telefonul mobil scump, îl răsuci în mâini şi dădu un apel absolut inutil.

În plus, Serioja şi Maliuta realizaseră produse uluitor de asemănătoare – Tatarski înţelese când găsi în mapele lor două lucrări destinate aceluiaşi obiect.

Cu două sau trei săptămâni înainte de intrarea lui pe statul de plată al lui Hanin, se primise o comandă importantă. Nişte indivizi obscuri, care trebuiau să vândă urgent un lot mare de adidaşi falşi, îi comandaseră lui Hanin o reclamă la Nike – aceasta era marca pe care o copiau papucii lor de muşama. Intenţionaseră să vândă marfa pe pieţele din jurul oraşului, dar lotul era atât de mare, încât indivizii cei obscuri, după nişte mişcări misterioase în faţa calculatoarelor, hotărâseră să plătească o reclamă televizată ca să grăbească afacerea. Aşadar, doriseră o reclamă impresionantă – „una care să-i stârnească pe loc", după cum spunea unul dintre ei. Hanin i-a dat două variante, a lui Serioja şi a lui Maliuta. Serioja, care citise în timp ce lucrase nu mai puţin de zece manuale de publicitate în limba engleză, crease urmă- torul text:

În proiect este folosită o Trimitere Culturală Americană (American Cultural Rcfcrencc/ *bine cunoscută consumatorului rus din mijloacele de comunicare în masă,* scria el respectuos, *şi anume sinuciderea în masă a membrilor grupului ocult Heavens Gate din San Diego, cu unicul scop al transcenderii în corpul subtil pentru a putea călători pe o cometă, După cum se ştie, toţi cei care s-au omorât erau întinşi pe*

nişte paturi simple, suprapuse; înregistrarea video s-a făcut numai în alb-negru. Feţele celor decedaţi erau acoperite de o pânză neagră simplă, iar în picioare purtau adidaşi negri Nike cu sigla albă, aşa-numita swoosh. *Varianta de scenariu propusă e construită estetic pe baza unui clip de pe internei dedicat acestui eveniment – imaginea de pe ecranul televizorului reproduce ecranul monitorului, în centrul căruia se repetă cadrele cunoscute ce amintesc de filmul CNN. În final, după ce tălpile nemişcate cu inscripţia „Nike" au fost expuse destul timp, în cadru apare tăblia unui pat cu o hârtie Whatman lipită pe ea; cu marker negru e desenată o* swoosh *care seamănă cu o cometă:*

Camera coboară, şi se vede sloganul, scris tot cu marker:

JUST DO IT.

în timpul lucrului la scenariu, Maliuta nu citise nimic altceva decât nişte tabloide murdare şi câteva dintre

aşa-numitele gazete patriotice, cu interpretarea lor sumbru-escatologică a evenimentelor. În schimb, se uitase la multe filme. Varianta lui arăta astfel:

0 stradă dintr-un mic sat vietnamez pierdut în junglă. În prim-plan, un atelier tipic pentru ţările din Lumea a Treia al firmei Nike – afiăm asta din inscripţia Nike sweatshop No. 1567903 *de deasupra uşii. În jur se înalţă arbori tropicali şi zornăie o bucată de şină atârnată de barieră în loc de clopot. La intrarea în atelier stă un vietnamez cu un Kalasnikov automat, îmbrăcat în*

pantaloni kaki şi cămaşă neagră, amintind de filmul Vânătorul de cerbi. *Detaliu: mâinile pe automat. Camera intră pe uşă şi vedem două şiruri de mese de lucru la care stau muncitori în lanţuri. Priveliştea ne face să ne amintim de vâslaşii la galeră din filmul* Ben-Hur. *Toţi muncitorii sunt îmbrăcaţi în uniforme militare americane incredibil de vechi, uzate şi rupte. Sunt ultimii prizonieri de război americani. Pe mesele din faţa lor sunt adidaşi Nike aflaţi în diferite faze de lucru. Toţi prizonierii au bărbi negre ondulate şi nasuri coroiate.* (Ultima frază era adăugată cu pixul printre rânduri – pesemne lui Maliuta îi venise ideea după ce se tipărise textul.) *Sunt nemulţumiţi de ceva – mai întâi murmură încet, apoi încep să bată cu adidaşii neterminaţi în mese. Se aud strigăte: „ Cerem o întâlnire cu consulul american! Cerem venirea comisarului ONU!” Deodată se porneşte o rafală de mitralieră în tavan şi zgomotul se stinge pe loc.*

În uşă stă vietnamezul în cămaşă neagră, cu

automatul fumegând în mâini. Ochii tuturor celor din încăpere sunt îndreptaţi spre el. Vietnamezul mângâie tandru mitraliera, apoi întinde degetid arătător spre masa cea mai apropiată, pe care zac nişte adidaşi neterminaţi, şi spune într-o engleză stricată:

— Just do it!

O voce în fundal: „Nike. Binele învinge mereu!”

Găsindu-l la un moment dat pe Hanin singur în birou, Tatarski îl întrebă:

— Spuneţi-mi, lucrările astea ale lui Maliuta mai şi trec?

— Trec, zise Hanin punând deoparte cartea pe care o citea. Sigur că trec. Că adidaşii or fi ei americani, dar trebuie să-i vinzi mentalităţii rusesti. De aceea, toate astea sunt foarte potrivite. Sigur, mai redactăm un pic, să nu încalce legea.

— Şi ce, clienţilor le place?

— Clientii noştri sunt de asa natură, încât trebuie să le explicăm noi ce le place şi ce nu. Şi-apoi, de ce ne comandă nouă reclama?

Tatarski ridică din umeri.

— Nu, spune, spune.

— Ca să-şi vândă marfa.

— Asta[5] cu vândutul mărfii e în America.

— Păi atunci ca să se simtă importanţi.

— Asta era acum trei ani, zise Hanin didactic. Acum e altfel. Acum clientul vrea să le arate marilor oameni care urmăresc atent ce se petrece pe ecran şi în viaţă că poate să ia şi

să arunce un milion de dolari la coşul de gunoi. De aceea, cu cât e mai proastă reclama lui, cu atât mai bine. Telespectatorii rămân cu impresia că atât cel care a comandat reclama, cât şi cei care au creat-o sunt nişte cretini, dar aici – Hanin ridică un deget şi aborda o privire înţeleaptă –, în creierul observatorului, ajunge un impuls care îl face să se întrebe cât a costat. Şi concluzia în legătură cu cel care a comandat reclama este că o fi el un cretin absolut, dar afacerea îi merge aşa de bine, că poate să trimită în eter orice rahat de câte ori vrea. Şi nu poate fi nimic mai bun decât această reclamă. Unui astfel de om i se acordă credit oriunde fără nicio obiecţie.

— Sofisticat, zise Tatarski.

— Păi, da. Nu citeşti asta în Al Ries.

— Dar de unde se poate acumula o asemenea profundă cunoaştere a vieţii? întrebă Tatarski.

— Chiar din viaţă, răspunse cu tâlc Hanin.

Tatarski se uită la cartea care se afla pe masă în fata lui. Arăta exact ca o ediţie secretă din Dale Carnegie pentru membrii Comitetului Central – pe copertă era un număr de exemplar din trei cifre şi dedesubt era bătut la maşină titlul: *Businessul virtual şi comunicaţiile.* în carte erau puse câteva semne; pe unul dintre ele, Tatarski citi însemnarea: „Sugest. schizoblocuri.”

— E o chestie despre computere? întrebă

el.

Luând cartea, Hanin o ascunse în sertarul biroului.

— Nu, zise el fără tragere de inimă. Pur şi simplu, despre businessul virtual.

— Ce-i aia?

— Pe scurt, zise Hanin, este businessul în care principalele mărfuri sunt spaţiul şi timpul.

— Cum adică?

— Păi ca la noi. Uite, ţara asta nu. mai produce nimic de mult. Ai făcut vreodată măcar un proiect de reclamă la un obiect produs în Rusia?

— Nu-mi aduc aminte, răspunse Tatarski. Deşi, staţi, a fost unul – pentru Kalaşnikov. Dar asta poate fi socotită o reclamă de *image.*

— Exact, zise Hanin. În ce constă principala caracteristică a miracolului economic rusesc? Principala caracteristică a miracolului economic rusesc constă în aceea că economia se afundă tot mai adânc în rahat, în timp ce afacerile se dezvoltă, se consolidează şi ies în arena internaţională. Acum

> > gândeşte-te: cu ce fac comerţ oamenii pe care-i vezi în jur?

— Cu ce?

— Cu ceva total imaterial. Cu timp de emisie şi spaţiu publicitar – în reviste sau pe străzi. Dar timpul singur nu poate fi de emisie, aşa cum spaţiul nu poate fi publicitar. Primul care a reuşit să lege spaţiul şi timpul printr-o a patra dimensiune a fost fizicianul Einstein. El avea o teorie a relativităţii – poate ai auzit.

Puterea sovietică a făcut acelaşi lucru, dar în mod

J paradoxal – asta ştii: a aliniat deţinuţii, le-a dat lopeţi şi le-a ordonat să sape tranşee lângă gard până la prânz. Iar acum acest lucru se realizează foarte simplu – un minut de emisie în prime-time costă la fel ca două coloane color într-un ziar central.

— Adică banii sunt a patra dimensiune? întrebă Tatarski.

Hanin dădu afirmativ din cap.

— Mai mult decât atât, zise el, din punctul de vedere al fenomenologiei monetare, ei sunt substanţa din care e construită lumea. Era un filozof american pe nume Robert Pirsig, care considera că lumea e constituită din valori morale. În anii ’60 asa o fi

J

părut – ştii tu, Beatles, LSD, chestii de-astea. De- atunci s-au lămurit multe. Ai auzit de greva cosmo- nautilor?

— Parcă am auzit ceva, răspunse Tatarski, amintindu-şi vag un articol de ziar.

— Cosmonauţii noştri primesc douăzeci, treizeci de mii de dolari pe un zbor. Cei americani, două sau trei sute. Şi ai noştri au zis: nu mai zburăm pe treizeci de mii de parai, vrem să zburăm şi noi pe trei sute. Ce înseamnă asta? Asta înseamnă că, de fapt, ei nu zboară spre punctele luminoase ale unor stele nevăzute, ci spre sume concrete în valută forte. Asta şi este natura cosmosului. Iar

caracterul neliniar al spaţiului şi al timpului se exprimă prin faptul că noi şi americanii ardem aceeaşi cantitate de combustibil şi zburăm acelaşi număr de kilometri ca să ajungem la sume de bani complet diferite. Şi în asta constă unul dintre principalele secrete ale universului...

Hanin tăcu brusc şi îşi aprinse o ţigară.

— Pe scurt, acum încă nu e totul clar până la capăt, zise el, încheind vădit conversaţia, dar eu cred că, în principiu, rubla este inepuizabilă, la fel ca dolarul. Si acum du-te la treabă.

— Dar pot să citesc şi eu cândva cărticica aia? întrebă Tatarski, arătând cu capul spre birou, unde Hanin îsi ascunsese manualul secret. Pentru dezvoltarea mea generală?

— Cu timpul, zise Hanin şi surâse dulce.

Dar Tatarski începu să se descurce şi fără manuale secrete în comunicaţiile epocii businessului virtual. După cum pricepu repede, observând comportamentul colegilor de serviciu, baza acestor comunicaţii era aşa-numitul PR negru sau, cum pronunţa în întregime Hanin, *black public relations.* Când Tatarski auzi pentru prima dată aceste cuvinte, în sufletul lui reînvie, pentru o clipă, bardul de la Facultatea de Litere, care cânta cu voce macabră de bas: „Negru piar, sub jugul sorţii...” Dar nu exista niciun fel de romantism în spatele acestei îmbinări de cuvinte piratate. Şi îi lipseau complet acele conotaţii negative pe

care i le conferă scientologii şi alţi adepţi ai lui Ron Hubbard, care înţeleg prin PR negativ un atac realizat prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă.

Totul era exact pe dos – reclama, ca şi celelalte aspecte ale activităţii umane pe întinderile reci ale Rusiei, se împletea implacabil cu circulaţia banilor negri, ceea ce, în practică, însemna două lucruri. În primul rând, jurnaliştii îşi înşelau bucuroşi ziarele şi revistele, primind bani negri de la cei care se nimereau oarecum firesc în câmpul atenţiei lor – îi plăteau nu numai restaurantele care voiau să fie comparate cu Maxim, ci şi scriitorii care voiau să fie comparaţi cu Mărquez, astfel că graniţa dintre literatură şi critica de restaurant devenea tot mai subţire şi mai arbitrară. În al doilea rând, copywriterii îşi înşelau cu plăcere agenţiile, găsindu-şi prin ele clienţi şi apoi încheind cu aceştia acorduri verbale pe Ia spatele şefilor. Uitându-se bine în jur, Tatarski păşi cu grijă pe acest teren, unde avu succes pe loc.

De prima dată îi trecu un proiect pentru un distribuitor de jeanşi Diesel, bazat pe folclorul rus. Era o variantă grosolană, ba chiar ordinară, compusă de Tatarski în spiritul „Necola pentru Nicola”. Secvenţele vizuale erau următoarele: lângă un motor diesel uriaş, plin de ulei şi păcură, stăteau doi tonţi grăsuţi şi mustăcioşi, amândoi în pielea goală (e drept, acesta era ecoul călătoriei nerealizate spre

vest cu reclama la ţigările West). Alături era malul unui râu cu o fâşie de nisip; după picăturile mari de pe trupurile celor doi prieteni, era limpede că tocmai ieşiseră din apă. Acoperindu-şi ruşinea cu mâinile, ei se uitau miraţi în ochii privitorului. Textul spunea:

> IVAN ILICI SI CU MINE LA UN DIESEL MEŞTEREAM. EU SUNT TONT ŞI EL E TUT, DIESELUL NI S-A FUTUT!

De obicei, Tatarski avea de-a face cu manageri de PR, dar de data asta a fost chemat la coproprietarul firmei care urma să devină distribuitor Diesel. Acesta era un tânăr posac şi corect. După ce citi de câteva ori cele două pagini aduse de Tatarski, chicoti, se gândi, îşi sună secretara şi îi ceru să pregătească hârtiile. După jumătate de oră, Tatarski ieşea uluit în stradă, purtând în buzunarul interior un plic în care se aflau două mii jumate de dolari şi un contract de cedare totală şi necondiţionată a tuturor drepturilor pentru această creaţie firmei tânărului.

Această pleaşcă era de-a dreptul fantastică pentru vremurile noi. În încercarea de a nu lăsa din mână coada azurie a succesului, Tatarski produse imediat ceva similar. Imitaţia lui de folclor era destul de »
vulgară (de altfel, asta nu influenţa valoarea de piaţă), şi speranţa era doar în cantitatea mică de cuvinte folosite:

MANKĂI EU, DE ZIUA EI, UN COLIER DE BEERS l-01 DA SI DE LA CARTIER CERCEI – SÂ NE-O TRAGEM POATE-O VREA!

Trimiterea era absolut precisă – se păstra chiar şi alăturarea dintre marcă şi acţiunea trivială. Tatarski avea , ,
chiar vaga bănuială că ieşise din Lethe pentru a-i fi eroină însăşi acea Manka din ultima lui poezie („Ce e vara – e o toamnă”), iar cerceii şi colierul erau plata de la un ordin masonic internaţional pentru trădarea băii cu păianjeni care avusese loc până la urmă. Dar alungă imediat acest gând, ca nefuncţional. în general, îi era greu să creadă că de curând petrecuse atâta timp în căutarea unor rime fără sens, pe care de mult le nega poezia democraţiilor de piaţă. Părea pur şi simplu inimaginabil că în urmă cu numai câţiva ani viaţa era atât de liniştită şi fără obligaţii, că puteai risipi kilowaţi de eforturi mentale pe nişte noduli morţi, absolut irecuperabili, ai spiritului.

A doua poezioară suna atât de fals, încât, conform tuturor conceptelor iraţionale ce guvernau viaţa moscovită, era pur şi simplu obligatoriu să treacă. Dar nu reuşi să ajungă la reprezentantul De Beers, sau măcar la PR-ul firmei; avea senzaţia că sare în sus şi atinge cu mâinile un pustiu învăluit într-o tăcere

respectuoasă. Armâni, după cum a aflat mai târziu, nu- şi făcea deloc reclamă în Moscova, deoarece aici nu avea nici măcar un butic. Cerceii au atârnat în conştiinţa lui cât doi

Esenini minusculi, şi fiorul 5 ? ,
popular primăvăratic din sufletul său s-a stins.

După vreo două luni, Tatarski îşi lămuri un amănunt foarte supărător: se pare că viitorul distribuitor Diesel îl plătise nu pentru că ar fi hotărât să-i folosească textul în reclamă, ci mai degrabă din motive superstiţios-mistice. Pe asociatul lui şi principalul finanţist al firmei îl chema tocmai Ivan Ilici, şi Tatarski fusese plătit într-o încercare de a se răscumpăra faţă de şamanul rău şi atotştiitor care ghicise prea mult. II consolă însă vestea că şi lor li se futuse dieselul: Ivan Ilici şi asociatul lui nu fuseseră

J

acceptaţi ca distribuitori.

Cu toate acestea, PR-ul negru era un fenomen mai larg şi mai semnificativ decât un simplu mod de existenţă a organismelor proteice în epoca celei de-a patra puteri. Dar Tatarski nu reuşea nicicum să lege diferitele presupuneri despre natura acestui fenomen într-o explicaţie limpede şi completă. Parcă-i mai trebuia ceva.

Public relations *constituie felul în care se raportează oamenii unii la alţii* – nota el confuz în agenda sa. *Oamenii vor să câştige ca să capete libertatea sau măcar un moment de respiro în eforturile lor neîncetate. Iar noi, copywriterii, transformăm atât de mult realitatea în ochii tax^pt-ului, încât libertatea începe să fie simbolizată ba de un fier de călcat, ba de un tampon cu aripioare, ba de o*

limonada. Pentru asta suntem plătiţi. Noi revărsăm

asta asupra lor de pe ecran, iar ei o revarsă apoi unii asupra altora şi asupra noastră, a autorilor – este ca o contaminare radioactivă, unde nu mai are importanţă cine a detonat bomba. Toţi se străduiesc să-şi demonstreze f

>

unii altora că au ajuns deja la libertate, şi, în consecinţă, sub acoperirea comunicării şi a prieteniei, noi nu facem altceva decât să revărsăm unii asupra altora paltoane negre, telefoane mobile şi decapotabile cu scaune de piele. E un cerc închis. Acest cerc închis se numeşte PR negru.

Tatarski se adâncise atât de mult în gândurile despre natura acestui fenomen, că nu se miră deloc când Hanin îl opri la un moment dat pe coridor, îl apucă de un nasture şi îi spuse:

— Văd că PR-ul negru ţi-e cât se poate de clar.

— Aproape, zise el automat, deoarece tocmai se gândea la această temă. Doar că îmi lipseşte un element central.

— Şi o să-ţi spun eu care. Îţi lipseşte înţelegerea faptului că *black public relations* există numai în teorie. În viaţă se manifestă PR-ul gri.

— Interesant, se aprinse Tatarski, foarte interesant! Uluitor! Şi ce înseamnă asta în practică?

— În practică, asta înseamnă că trebuie să plăteşti.

Tatarski tresări. Gândurile care i se învârtejeau înceţoşate în cap se risipiră într-o clipită, lăsând în urmă o înspăimântătoare limpezime.

— Cum adică? întrebă el stins.

Hanin îl luă de braţ şi-l trase după el pe coridor. – Ai luat două miare pe Diesel? îl întrebă el. – Da, recunoscu Tatarski cu jumătate de gură.

Hanin dădu să îndoaie degetul mijlociu şi pe cel inelar, astfel încât să pară că face gestul cunoscut, dar să nu fie sigur.

— Acu’ tine minte, zise el încet. Câtă vreme >
lucrezi aici, lucrezi pentru mine. În toate sensurile. De aceea, calculele arată că un miar este al meu. Sau vrei să ieşi pe cont propriu?

— Păi eu... Cu plăcere, şopti şocat Tatarski. Adică în niciun caz nu vreau... Adică vreau. Si eu intenţionam să mă achit, dar nu ştiam cum să aduc vorba.

— Nu te ruşina. Cine ştie ce se poate înţelege. Ştii ceva? Vino să-mi faci o vizită azi. Bem ceva, stăm de vorbă. Si-mi aduci şi mălaiul cu ocazia asta.

Hanin locuia într-un apartament mare, proaspăt renovat, unde pe Tatarski îl uluiră uşile din stejar cu broaşte aurite – ceea ce-l ului era că lemnul se crăpase deja şi crăpăturile groase de un deget fuseseră umplute cu chit. Şeful îl întâmpină gata beat. Era într-o dispoziţie minunată – când Tatarski îi întinse încă din prag plicul, el se încruntă şi

dădu din mână, ca şi cum l-ar fi mâhnit această grabă meschină, dar în prelungirea acestui gest luă plicul şi îl ascunse imediat undeva.

— Să mergem, zise el. Liza a pregătit ceva de mâncare.

Liza era o femeie înaltă, cu faţa roşie de la prea multe exfolieri cosmetice. II servi pe Tatarski cu sarmale. El le ura încă din fragedă copilărie, când le credea bebeluşi fierţi de vii. Ca să-şi înăbuşe repulsia, bău multă vodcă şi, când se ajunse la desert, era aproape în aceeaşi stare de ebrietate ca Hanin, drept care comunicarea deveni semnificativ mai uşoară.

— Ce aveţi acolo? întrebă el, arătând cu capul spre perete.

Acolo era atârnată o reproducere a unei pancarte staliniste: steaguri roşii grele, cu ciucuri galbeni, în mijlocul cărora se înălţa veselă clădirea albăstruie a universităţii. Pancarta era evident mai bătrână decât J Tatarski cu vreo douăzeci de ani, dar desenul era cât se poate de proaspăt.

— Aia? Aia a facut-o pe computer un băiat care a lucrat la noi înaintea ta, răspunse Hanin. Vezi, acolo au fost secera şi ciocanul şi steaua, dar el le-a scos şi în locul lor a pus „Coca-Cola” şi „Coke”.

— Chiar, zise uimit Tatarski. Si nici nu observi de prima dată – sunt la fel de galbene.

— Dacă te uiţi bine, observi. Pancarta asta stătea înainte deasupra biroului meu, dar băieţii începuseră să se bosumfle. Maliuta s-a supărat

din cauza steagului, iar Serioja, din cauza inscripţiilor cu „Coca-Cola”. A trebuit s-o aduc acasă.

— Maliuta s-a supărat? se miră Tatarski. Păi şi el are deasupra biroului inscripţii din astea... Aţi văzut ce şi-a lipit ieri?

— încă nu.

— Deasupra biroului scrie: „Cum stăm cu banii?” Până aici e bine, impulsul ăsta putem să-l înţelegem. Dar acum, dedesubt, a apărut următorul text: „Brandul, fiecare, o legendă are. Orice Lizavetă are o planetă. Orişice Avram are un program.”

— Si ce-i cu asta?

J

Tatarski simţi deodată că Hanin chiar nu vedea J

nimic ciudat în acest dicton. Mai mult, şi el încetase J

brusc să mai vadă în el ceva ciudat.

— N-am înţeles ce înseamnă asta: „Brandul, fiecare, o legendă are.”

— Legendă? Aşa se traduce la noi expresia *brand essence.* Adică expresia concentrată a oricărei politici de imagine. De pildă, legenda mărcii Marlboro e ţara bărbaţilor adevăraţi. Legenda mărcii Parliament e jazzul şi aşa mai departe. Ce, nu ştii?

— Ba ştiu, sigur că ştiu. Drept cine mă luaţi? Doar că-i o traducere foarte ciudată.

— Ce să-i faci, zise Hanin. Asia.

Tatarski se ridică de la masă.

— Unde e toaleta? întrebă el.

— Usa următoare, din bucătărie.

z

Ducându-se la toaletă, Tatarski zări cu coada ochiului o fotografie cu un colier de briliante sub care scria *De Beers. Diamonds are forever* atârnată pe peretele de vizavi de uşă. Asta îl derută un pic, şi câteva secunde se strădui să-şi aducă aminte de ce venise

>

acolo. Când reuşi, rupse o bucată de hârtie igienică şi scrise:

1) Esenţa brandului (legenda). De pus în toate conceptele în loc de „cristalizarepsihologică”.

2) Parliament cu tancuri pe pod – de schimbat sloganul. În loc de „fumulpatriei”, all that jazz. *Variantă de panou: Grebenşcikov –, stând în poziţia lotus pe vârful unui deal, îşi aprinde o ţigară. La orizont, cupolele bisericilor din Moscova. La poalele dealului, un drum pe care înaintează încet o coloană de tancuri. Slogan:*

PARLIAMENT
PÂNĂ NU ÎNCEPE JAZZUL.

Ascunzând hârtiuţa în buzunarul de la piept şi trăgând conspirativ apa, se întoarse în bucătărie şi se duse direct la pancarta cu „Coca-Cola” pe steagul roşu.

— Absolut uimitoare, zise el. Da’ cum se imprimă?

— Ce să zic. Ce-i asa extraordinar? Ştii

spune „reclamă” în spaniolă? Hanin sughiţă. *Propaganda.* Noi doi suntem lucrători în

domeniul ideologic, dacă n-ai priceput încă. Propagandişti şi agitatori. Eu, de altfel, tot în ideologie am lucrat şi înainte. La nivel de ŢK VLKSM[25]. Toţi prietenii mei sunt acum bancheri, numai eu... îmi tot zic că n-am de ce să mă necăjesc. înainte era: „Individul e nimic, colectivul e totul", iar acum „Zw^e-ul e nimic, setea e totul". Agitatorul propagandist e nemuritor. Doar cuvintele se schimbă.

Tatarski fu cuprins de o presimţire îngrijorătoare.

— Auziţi, zise el asezându-se la masă, dar nu s-a întâmplat să luaţi cuvântul la vreo adunare a activiştilor de partid din afara Moscovei?

— Ba da, răspunse Hanin. De ce?

— La Firsanovka?

— La Firsanovka.

— Asta era, zise Tatarski şi dădu vodca peste cap. Am avut tot timpul senzaţia că vă cunosc de undeva, şi nu puteam cu niciun chip să-mi amintesc unde vă mai văzusem. Numai că atunci nu aveaţi barbă.

— Dă ce, şi tu ai fost la Firsanovka? întrebă Hanin cu veselă mirare.

— O dată, răspunse Tatarski. Aţi urcat la tribună asa de mahmur, că am crezut că o să vomitaţi îndată ce-o să deschideţi gura...

— Ei, cum vorbeşti asa în fata nevesti-mii... Deşi, da, în principal de-aia ne şi duceam acolo, să bem. Ce vremuri!

— Şi ce s-a întâmplat? Aţi rostit un

asemenea discurs! continuă Tatarski. Pe atunci eram la Litere – tare m-ati emoţionat. Vă invidiam. Pentru că îmi dădeam seama că eu n-o să învăţ niciodată să manevrez astfel cuvintele. Nu au niciun sens, dar se înlănţuie în aşa fel încât deodată înţelegi totul. Adică nu înţelegi ce vrea să spună omul, fiindcă el chiar nu vrea să spună nimic, ci înţelegi totul despre viaţă. Cred că de aceea se şi ţineau aceste adunări ale activiştilor.

În seara aceea m-am aşezat să scriu un sonet, şi în loc de asta m-am îmbătat.

— Dar mai ţii minte despre ce am vorbit? în- trebă Hanin.

Se vedea că-i făcea plăcere să-şi amintească.

— Păi ceva despre congresul al XXVII-lea şi însem- nătatea lui.

Hanin îşi drese glasul.

— Eu cred că vouă, activiştilor komsomolisti, spuse el cu glas tare şi intonaţie frumoasă, nu e nevoie să vă explic de ce hotărârile celui de-al XXVILlea congres al partidului nostru sunt considerate nu numai importante, ci de-a dreptul epocale. Şi totuşi, diferenţa metodologică dintre aceste două noţiuni creează adeseori confuzii chiar şi în mintea propagandiştilor şi agitatorilor. Şi doar propagandiştii şi agitatorii sunt arhitectii zilei de mâine, ei nu trebuie să aibă niciun fel de neclarităţi în ce priveşte planul după care sunt

chemaţi să clădească viitorul...

Sughiţând zdravăn, îşi pierdu şirul.

— Uite, uite, zise Tatarski, acum chiar vă recunosc. Cel mai uimitor este că ne-aţi explicat un ceas întreg diferenţa metodologică dintre caracterul important şi cel epocal, şi eu am înţeles perfect fiecare propoziţie separată. Dar când încerci să înţelegi oricare două propoziţii împreună, deja te loveşti de un zid... Nu se poate. Şi nici să redai cu cuvintele tale nu se poate. Deşi, pe de altă parte... De pildă, cum trebuie să înţelegem „Just do it”? Şi în ce constă diferenţa metodologică dintre „Just do it” şi „Just be”?

— Asta şi explic, spuse Hanin turnând vodcă. E acelaşi lucru.

— Ce-oţi fi bând atâta, oameni buni, prinse glas Liza, care tăcuse până atunci. Măcar să fi toastat şi voi.

— Aşa-i, ia zi un toast, zise Hanin şi sughiţă din nou. Da’ ştii, unul care să nu fie numai important, ci şi epocal. Ca de la komsomolist la comunist, pricepi?

Ţinându-se de masă, Tatarski se ridică în picioare. Stătu puţin pe gânduri, cu ochii la pancartă, apoi ridică paharul şi rosti:

— Tovarăşi! Să înecăm burghezia rusă în marea nesfârşită a imaginilor!

Timbrul babilonian

Ajungând acasă, Tatarski simţi o energie pe care n-o mai simţise de mult. Metamorfozarea lui Hanin pusese întregul trecut recent într-o perspectivă atât de bizară, că după asta trebuia neapărat să se petreacă ceva miraculos. Gândindu-se de ce să se apuce, se plimbă neliniştit de câteva ori prin tot apartamentul şi îşi aduse aminte de timbrul pe care-l cumpărase de la *Oameni sărmani* şi care rămăsese în sertarul mesei – în tot acest timp, nu găsise un mijloc de a-l înghiţi, şi îi era şi frică.

Apropiindu-se de masă, scoase timbrul din sertar şi îl studie atent. Rânjea la el un chip cu o bărbuţă ascuţită; necunoscutul avea pe cap o podoabă stranie – ceva între cască şi scufie, cu margini foarte înguste. „Dacă are scufie”, îşi zise Tatarski, „probabil că e un bufon. înseamnă că o să fie vesel”. Fără să mai stea pe gânduri, băgă timbrul în gură, îl mărunţi cu dinţii, transformându-l într-un cocoloş mic, şi îl înghiţi. După aceea se întinse pe divan şi începu să aştepte.

Dar se cam plictisea să stea aşa, degeaba. Se ridică, îşi aprinse o ţigară şi porni să se plimbe iar prin apartament. Apropiindu-se de

debara, se gândi că după aventura din pădurea de la marginea Moscovei nu mai umblase în dosarul „Tihamat-2”. Era un caz clasic de dislocare: nu-şi amintise nici măcar o dată că intenţionase să termine de citit materialele adunate acolo, deşi, pe de altă parte, parcă n-ar fi uitat niciodată de asta. Se întâmplase exact acelaşi lucru ca şi cu timbrul, căci ambele obiecte erau rezervate pentru acea împrejurare specială care în cursul unei vieţi normale şi fericite nu are loc niciodată. Tatarski luă dosarul cu şină de pe raftul de sus şi se întoarse în cameră. În el erau mai multe fotografii, lipite pe foi de hârtie. Una dintre ele căzu când deschise dosarul şi el o ridică de pe jos.

În pază era un fragment de basorelief – un cer în care fuseseră sculptate stele mari. În partea de jos a fotografiei se vedeau două palme ridicate, tăiate de marginea cadrului. Stelele sunt adevărate – străvechi, imense şi vii. Acestea se stinseseră de mult pentru oameni şi rămăseseră numai pentru eroii din piatră ai sculpturilor antediluviene. De fapt, se gândi Tatarski, stelele nu se prea schimbaseră de atunci – oamenii se schimbaseră. Fiecare stea era constituită dintr-un cerc central şi opt raze ascuţite, între care se iţeau mănunchiuri de linii ondulate simetrice.

Observă că în jurul acestor linii se vedeau

vag nişte nervuri roşii-verzui, de parcă le-ar fi privit pe un monitor prost reglat. Suprafaţa lucioasă a fotografiei prinse un licăr ca de briliante în culorile curcubeului şi scânteierea ei începu să atragă atenţia mai mult decât însăşi imaginea pe care o înfăţişa. „Am pornit”, îşi zise Tatarski. „Da chiar, ce repede…”

Găsind pagina de pe care se dezlipise, dădu cu limba pe pata uscată de lipici şi apoi fixă fotografia la loc. După aceea întoarse foaia cu atenţie şi o netezi cu palma, ca să se lipească mai bine. Privind următoarea poză, fu gata să scape dosarul din mână.

Era înfăţişat acelaşi chip ca pe timbru. Fusese luat din alt unghi – din profil – , dar nu exista nici cea mai mică îndoială.

Era fotografia întreagă a aceluiaşi basorelief. Tatarski recunoscu fragmentul cu stele – acum acestea erau mici şi abia se distingeau, iar mâinile întinse spre ele aparţineau, se pare, unui omuleţ care încremenise pe acoperişul unei clădiri într-o poză de spaimă cumplită.

Figura centrală a basoreliefului, al cărei chip îl recunoscuse Tatarski, era de câteva ori mai mare decât omul de pe acoperiş şi decât toţi ceilalţi oameni din jur. Era un bărbat cu un coif ascuţit din fier şi cu un zâmbet misterios, aproape beat, pe buze. Chipul lui părea ciudat şi chiar nelalocul lui în ilustraţia antică – era atât de firesc, încât Tatarski ar fi putut crede cu uşurinţă că basorelieful nu fusese realizat

cu trei mii de ani înainte, la Ninive, ci la sfârşitul anului trecut, la Erevan sau la Calcutta. în locul bărbii în formă de lopată, cu bucle simetrice, tipice pentru un sumerian antic, bărbatul avea un cioc subţirel, părând o combinaţie între cardinalul Richelieu, Unchiul Sam şi tătuca Lenin.

întoarse repede foaia şi găsi textul care se referea la fotografie:

Enkidu (cel făcut de Enki) este un zeu-pescar, slujitor al zeului Enki (stăpânulpământului). Este zeul ocrotitor al Marii Loterii. Are grijă de iazuri şi canale; în afară de aceasta, sunt bine-cunoscute descântecele închinate lui Enkidu împotriva diferitelor afecţiuni ale tractului digestiv. Este creat din ţărână, precum Adam cel din

Vechiul Testament; se credea că tăbliţele de lut cu întrebări pentru Loterie sunt din trupul lui Enki, iar băutura rituală care se prepară în templul său, sângele lui Enki.

Îi era greu să citească: pricepea greu sensul, iar literele scânteiau şi clipeau în culorile curcubeului. începu să studieze amănunţit imaginea zeităţii. Enkidu era învăluit într-o mantie acoperită cu nişte plăci ovale, iar în mâini ţinea două mănunchiuri de sfori îndreptate în evantai spre pământ, amintind de

Gulliver, pe care o armată de liliputani încerca să-l imobilizeze trăgând de frânghiile cu care îl legase de mâini. Nu erau în jur niciun fel de iazuri sau canale, de care se presupunea că trebuia să se ocupe Enkidu – el mergea printr-un oraş în flăcări, ale cărui clădiri de trei, patru etaje îi ajungeau până la talie. Sub picioarele lui zăceau prosternate trupuri cu mâinile întinse în faţă – privindu-le, Tatarski remarcă o legătură certă între arta sumeriană şi realismul socialist. Detaliul cel mai interesant al imaginii erau sforile care ieşeau din mâinile lui Enkidu. Fiecare sfoară se termina cu o roată mare, în centrul căreia se afla un triunghi cu un ochi desenat grosolan în el. Pe sfori erau înşirate trupuri omeneşti, ca peştii pe care-i usca Tatarski demult, în copilărie, atârnându-i de sfoara undiţei în curte.

Pe pagina următoare era un fragment mărit al basoreliefului, înfăţişând omuleţii înşiraţi pe o coardă. Simţi o uşoară greaţă. Cu un naturalism respingător, basorelieful arăta cum frânghia intra în fiecare om prin gură şi îi ieşea prin fund. Mâinile unora dintre oameni erau desfăcute în lături, alţii se ţineau cu ele de cap, iar în spaţiul dintre ei pândeau nişte păsări cu capete mari. Tatarski citi mai departe:

Conform legendei, Endu, soţia zeului Enki (în altă versiune, ipostaza lui feminină, care este neverosimilă; de asemenea, este posibilă

identificarea sa cu figura lui Iştar), stătea odată pe malul unui canal şi învârtea pe degete mătăniile din mărgele de curcubeu dăruite de soţul ei. Soarele strălucea puternic, şi pe Endu a cuprins-o somnul. Ea a scăpat din mână mătăniile, care au căzut în apă, s-au împrăştiat şi s-au scufundat. După aceasta, mărgelele de curcubeu au hotărât că sunt oameni şi s-au instalat pe toată întinderea apei. Şi-au clădit oraşe, au început să aibă împăraţi şi zei. Atunci Enki a luat un bulgăre de lut şi a modelat din el figura unui pescar. Suflând viaţă asupra lui, l-a numit Enkidu. Dându-i un fus cu fire de aur, i-a poruncit să intre în apă şi să culeagă toate mărgelele. Cum în numele „Enkidu" e conţinut însuşi numele lui Enki, el are o mare putere, şi mărgelele, supunându-se voinţei divine, trebuiau să se prindă singure pe firele de aur. Unii cercetători presupun că Enkidu adună sufletele morţilor şi le duce pe aceste fire în lumea celor adormiti – în acest sens, el este similar figurii transculturale a luntraşului de dincolo de mormânt.

În epoci mai târzii, Enkidu a început să îndeplinească funcţia de ocrotitor al pieţelor şi al slugilor domneşti; s-au păstrat numeroase imagini în care târgoveţii şi funcţionarii îi cereau ajutorul. Aceste rugăciuni conţin solicitarea repetată de a-i „ridica pe cei puternici mai mult pe firul de aur" şi de a-i „înzestra cu enlilitate" (vezi „EnliT). În mitul despre Enkidu se remarcă şi motive

escatologice – îndată ce Enkidu îi va fi adunat pe firele lui pe toţi cei care trăiesc pe pământ, viaţa va înceta, pentru că ei se vor transforma la loc în mătăniile unei mari zeiţe. Acest eveniment care trebuie să s
aibă loc în viitor este identificat cu sfârşind lumii.

în legenda antică există şi un motiv greu de explicat: unele surse descriu exact cum urcă mărgelele pe firul lui Enkidu. Ele nu se folosesc de mâini – mâinile le servesc numaipentru a-şi acoperi ochii şi urechile sau a se apăra de păsările albe care încearcă să le smulgă de pe sfoară. Ele urcă pe fir mai întâi înghiţindu-l, apoi apu- cândud alternativ cu gura şi cu anusul. Nu este foarte clar de unde provin aceste detalii pantagruelice din mitul lui Enkidu; este posibil ca acesta să fie un ecou al altui mit, care nu a ajuns până la noi.

Este necesar, de asemenea, să atragem atenţia asupra roţilor de la capetele sforilor lui Enkidu. Pe ele este înfăţişat un fel de ochi înscris intr-un triunghi. Aici realitatea se intersectează cu mitul: rotile carelor de război ale vechilor sumerieni erau intr-adevăr întărite cu o placă triunghiulară din bronz, ataşată pe partea din exterior. Iar desenul de pe placă, amintind de conturul unui ochi, simbolizează fusul pe care este înfăşurat firul de aur. Roata este simbolul mişcării; astfel, avem în faţa noastră fusul ce se deapănă singur al zeului Enki (cf, de pildă, find Ariadnei sau roţile pline

de ochi din vedenia proorocului Iezechiel). Forţa numelui „Enki” este atât de mare, încât, deşi iniţial a fost un singur fus, oamenilor li se poate părea că sunt nenumărate.

Tatarski observă o scânteiere în semiîntunericul camerei. îşi zise că era de la vreo lumină de pe stradă, se ridică şi se uită pe fereastră. Nu se petrecea nimic interesant. Văzu în geam reflexia propriului divan şi fu uimit: culcuşul jerpelit pe care de atâtea ori voise să-l ducă la gunoi şi să-i dea foc părea, în oglindă, cea mai bună piesă a unui interior necunoscut şi uluitor de frumos. Intorcându-se la locul lui, zări din nou cu coada ochiului luminiţa scânteietoare. Isi întoarse privirea, dar lumina se deplasă şi ea, ca şi cum sursa ei ar fi fost un punct de pe corneea lui. „Aha”, se gândi bucuros, „au început halucinaţiile”. Atenţia lui se îndreptă spre acest punct şi zăbovi acolo doar o clipă, dar fu de ajuns ca în minte să i se întipărească un eveniment care începu să iasă treptat la suprafaţă şi să devină tot mai clar în conştiinţa lui, ca o fotografie în tăvita cu revelator.

Era vară şi se afla într-un oraş, pe o stradă cu căsuţe identice. Deasupra oraşului se înălţa ceva asemănător unui coş de uzină conic sau poate unui turn de televiziune – era greu de spus, căci în vârful acestui cos-turn ardea o faclă orbitor de albă, atât de strălucitoare, încât aerul tremurător din cauza

căldurii îi estompa contururile. Se vedea că partea de jos semăna cu o piramidă în trepte, dar mai sus, în nimbul alb, nu se mai putea distinge niciun detaliu. Tatarski îşi zise că această construcţie ar fi putut fi un arzător de gaz de felul acelora de la rafinăriile de petrol, dacă flacăra n-ar fi fost atât de strălucitoare.

În spatele ferestrelor deschise ale caselor şi pe stradă stăteau oameni nemişcaţi – priveau în sus, la acest foc alb. Tatarski ridică şi el ochii şi fu pe dată smucit în sus. Simţea că focul îl atrage şi, dacă nu-şi fereşte privirea, flacăra o să-l tragă în sus şi o să-l ardă. Cumva, ştia multe despre focul ăsta. Ştia că mulţi fuseseră deja absorbiţi înaintea lui şi îl trăgeau şi pe el după ei. Ştia că mai erau mulţi care puteau ajunge acolo numai în urma lui şi că aceştia îl împingeau de la spate. Se forţă să închidă ochii. Când îi deschise, observă că turnul se deplasase.

Vedea acum că nu era un turn – era o uriaşă

> siluetă umană care domina oraşul. Ceea ce el luase [5]

drept piramidă părea acum un veşmânt în falduri, ca o mantie. Sursa luminii era un coif conic de pe capul individului. Tatarski îi văzu limpede faţa cu un fel de cioc strălucitor din oţel în loc de barbă. Era îndreptată spre el, şi înţelese că nu vede focul, ci un chip şi un coif, numai pentru că acest foc îl privea, dar că în realitate nu era nimic omenesc în el. În privirea îndreptată spre Tatarski se citea o

aşteptare, dar, înainte să apuce să se gândească ce însemna sau să-l întrebe dacă într-adevăr voia ceva, arătarea îi dădu răspunsul şi se uită în altă parte.

Observă lângă el doi oameni: un bărbat mai în vârstă într-o cămaşă cu o ancoră brodată pe ea şi un băieţel în tricou: ţinându-se de mână, ei priveau în sus şi era evident că aproape se topiseră în acel foc, devenind una cu el, şi trupurile lor, strada din jur şi întregul oraş nu erau decât umbre.

înainte ca imaginea să dispară în sfârşit, Tatarski ghici că focul pe care-l văzuse arde nu sus, ci jos, ca şi cum ar fi privit reflexia soarelui într-o băltoacă şi ar fi uitat că nu priveşte acolo unde se afla, de fapt, soarele. Unde se afla soarele şi ce însemna asta nu reuşi să

J priceapă, dar pricepu, în schimb, altceva, foarte ciudat: că nu soarele se reflecta în băltoacă, ci dimpotrivă, tot restul – strada, casele, ceilalţi oameni şi el însuşi – se reflecta în soare, care nu era câtuşi de puţin interesat de asta, pentru că habar nu avea.

Gândul la băltoacă şi soare îl umplu pe Tatarski de o asemenea fericire, încât începu să râdă de emoţie şi recunoştinţă. Toate problemele vieţii, tot ce i se păruse irezolvabil şi cumplit încetă, pur şi simplu, să existe – lumea se transformă pentru o clipă la fel cum se transformase divanul lui, reflectat în geam.

Tatarski îşi reveni – stătea pe divan, ţinând între degete foaia pe care nu mai apucase s-o întoarcă. În urechi îi pulsa un cuvânt neinteligibil – parcă „sirrukh” sau „sirruf‘. Era răspunsul pe care i-l dăduse arătarea.

— Sirrukh, sirruf, repetă el. Nu înţeleg.

Fericirea pe care tocmai o simţise se

transformă brusc în spaimă. Se gândi că nu se cuvenea să afle aşa ceva, pentru că nu înţelegea cum să trăiască cu această cunoştinţă. „Şi dacă numai eu ştiu”, îşi zise el agitat, „cum mi s-ar mai putea permite să ştiu asta şi să merg mai departe? Dacă povestesc cuiva? Deşi, pe de altă parte, cine ar putea să-mi permită sau nu, dacă numai eu ştiu? Dar, ia stai, de fapt, ce aş putea povesti?”.

Căzu pe gânduri. Nu putea povesti nimic concret nimănui. Că doar n-o să-i povesteşti beţivului de Hanin că nu soarele se reflectă în băltoacă, ci băltoaca în soare şi că, până la urmă, nu are de ce să te întristeze nimic în viaţă. Adică de povestit, poţi să-i povesteşti, bineînţeles, numai că... Tatarski se scarpină în cap. îşi aminti că era deja a doua revelaţie de acest fel din viaţa lui: după ce mâncase bureţi pestriţi cu Ghireev, descoperise ceva nespus de important pe care, ce-i drept, îl uitase apoi cu desăvârşire. În amintire îi rămăseseră doar cuvintele prin care trebuia transmis acest adevăr: „Nu există moarte, pentru că firele dispar, dar sfera rămâne!”

— Doamne, murmură el, tare greu e să strecori ceva aici, oricât de puţin...

— Exact, zise o voce liniştită. Dezvăluirea oricărei J adâncimi ori întinderi e inevitabil limitată de cuvinte. Iar cuvintele sunt inevitabil limitate de ele însele.

Vocea i se părea cunoscută lui Tatarski.

— Cine-i acolo? întrebă el, uitându-se prin

încăpere.

— A sosit Sirruf, răspunse vocea.

— Ce-i ăsta, un nume?

— *This game has no name,* răspunse vocea. Mai degrabă o funcţie.

Tatarski îşi aminti unde mai auzise glasul ăsta: pe şantierul militar din pădurea din afara Moscovei. De data asta îl văzu pe cel care vorbea sau, mai curând, şi-l imagină pentru o clipă, fără nici cel mai mic efort. Mai întâi i se păru că în faţa lui e un fel de câine – cam ca un ogar, dar cu labe puternice, cu gheare şi cu un gât lung, vertical. Fiara avea un cap prelung cu urechi conice şi o mutriţă foarte drăguţă, deşi un pic şireată, deasupra căreia se revărsa o coamă cochetă. De spate avea parcă prinse nişte aripi. Privindu-l atent, Tatarski înţelese că animalul era atât de mare şi de ciudat, încât i s-ar fi potrivit mai bine cuvântul „dragon”, cu atât mai mult cu cât era acoperit cu nişte solzi cu sclipiri de curcubeu (de altfel, în acest moment aproape toate obiectele din cameră aveau sclipiri de curcubeu). În ciuda trăsăturilor clare de reptilă, creatura transmitea atâta bunătate, încât Tatarski nu era speriat.

— Da, totul se limitează la cuvinte, repetă sirruful. Din câte ştiu, cea mai profundă revelaţie care l-a vizitat vreodată pe om sub influenţa narcoticelor a fost provocată de o doză critică de eter. Destinatarul a găsit în el forţa s-o noteze, deşi a fost extrem de

complicat, însemnarea suna astfel: „În tot universul miroase a petrol.” Tu mai ai până la asemenea profunzimi. Dar, în fine, toate astea-s poezie. Mai bine spune, de unde ai luat timbruletul ăla?

Tatarski îsi aminti de colecţionarul de la *Oameni sărmani,* cu albumul lui. Dădu să răspundă, dar sirruful i-o luă înainte:

— Grisa filatelistul. Bănuiam eu. Câte avea?

Tatarski îşi aminti pagina de album şi trei pătrate movulii cu buzunare din plastic transparent.

— Am priceput, zise sirruful. Carevasăzică, încă două.

Apoi dispăru şi Tatarski îşi reveni. înţelese ce se petrece cu omul când are delirium tremens, despre care citise atâta în scrierile clasicilor ruşi ai secolului al XlX-lea. Nu are niciun control asupra halucinaţiilor. Şi este imposibil de ştiut unde o să-l ducă următorul gând întâmplător. I se făcu frică. Se ridică, se duse repede la baie, îşi aşează capul sub jetul de apă şi îl ţinu aşa până începu să-l doară de rece ce era. După ce îşi şterse părul, se întoarse în cameră şi se mai uită o dată la reflexia acesteia în geam. Acum interiorul cunoscut i se părea o decoraţie gotică pentru un eveniment înfricoşător care urma să aibă loc din clipă în clipă, iar divanul semăna foarte tare cu un altar pentru jertfit animale mari.

„Ce mi-o fi trebuit să mănânc porcăria

aia?” se întrebă el cu tristete.

— Absolut niciun motiv n-ai avut, zise sirruful, răsărind din nou dintr-o dimensiune necunoscută a conştiinţei lui. În general, nu merită să iei niciun fel de narcotice. Dar mai ales psiliedelice.

— Păi văd eu şi singur, răspunse foarte încet Tatarski. Acuma.

— Omul are o lume în care trăieşte, spuse didactic sirruful. Omul este om pentru că nu vede nimic în afară de această lume. Dar când iei o supradoză de LSD sau mesteci bureţi pestriţi, ceea ce, de altfel, e o totală neobrăzare, săvârşeşti o faptă foarte riscantă. Ieşi din lumea umană – şi, dacă ai înţelege câţi ochi nevă- zuţi te privesc în acel moment, n-ai face asta niciodată. Iar dacă ai vedea fie şi doar o mică parte din aceia care te privesc, ai muri de spaimă. Prin această acţiune afirmi că nu-ţi ajunge să fii om şi vrei să fii altceva. În primul rând, ca să încetezi să fii om trebuie să mori. Vrei să mori?

— Nu, răspunse Tatarski şi puse cu sinceritate mâna pe inimă.

— Si ce vrei să fii?

-

— Nu ştiu, zise el zdrobit.

— Asta şi vreau să spun. În plus, dacă timbrul era din fericita Olandă, mai era cum mai era. Dar ăla pe care l-ai mâncat tu e cu totul altceva. Ala e un permis numerotat, un document de serviciu, pe care dacă-l mănânci

treci într-o zonă în care nu există niciun fel de plăceri. Şi unde nu este permis să hoinăreşti iară nicio treabă. Si tu n-ai nicio treabă. Nu-i asa?

> >

— Asa-i, admise Tatarski.

J

— Cu Grisa filatelistul rezolvăm noi. E un om ›

bolnav, un colecţionar. Şi din când în când capătă câte un permis. Dar tu de ce l-ai înghiţit?

— Am vrut să simt pulsul vieţii, zise Tatarski şi suspină adânc.

— Pulsul vieţii? Poftim, simte-l, spuse sirruful.

Când îsi reveni, Tatarski nu voia decât ca experienţa pe care tocmai o încercase, pentru descrierea căreia nu avea cuvinte, ci doar o spaimă întunecată, să nu se repete niciodată. Era gata să facă orice pentru asta.

— Mai vrei? îl întrebă sirruful.

— Nu, zise Tatarski, vă rog, nu mai trebuie. Niciodată, niciodată n-o să mai mănânc porcărie din asta. Promit.

— O să-i promiţi sectoristului. Dacă trăieşti până dimineaţă.

— Cum?

— Exact cum ai auzit. Ştii că permisul ăsta e pentru cinci oameni? Şi tu eşti unul singur. Sau eşti cinci?

Când îşi veni din nou în fire, Tatarski se gândi că, într-adevăr, n-avea mari speranţe să supravieţuiască acelei nopţi. Tocmai fusese

cinci oameni şi tuturor acestor cinci le fusese atât de rău, încât el întrezări pentru o clipă ce însemna fericirea – să fii la singular – şi se miră cât de puţin preţuiesc oamenii, în orbirea lor, această fericire.

— Vă rog, bâigui el, nu mai e nevoie să-mi faceţi asta.

— Dar nu-ţi fac nimic, răspunse sirruful. Faci totul singur.

— Pot să vă explic? imploră patetic Tatarski. înţeleg că am făcut o greşeală. înţeleg că nu avem dreptul să ne uităm la Turnul Babilonului. Dar eu n- am...

— Ce-au a face toate astea cu Turnul Babilonului? îl întrerupse sirruful.

— Tocmai l-am văzut.

— Nu poţi să vezi Turnul Babilonului, răspunse sirruful. Poţi doar să te urci pe el – îţi spun asta ca paznic. Ceea ce ai văzut tu este exact opusul lui. Putem spune că este o mină cartagineză, aşa-numitul tofet.

— Ce înseamnă „tofet”?

— Este un loc pentru arderea jertfelor. Asemenea gropi au existat în Tir, în Sidon, în Cartagina şi aşa mai departe, şi în ele chiar se ardeau oameni. De aceea, apropo, a şi fost distrusă Cartagina. Aceste gropi se mai numeau şi gheena – după numele unei văi antice unde a fost deschis pentru prima dată acest business. Aş putea adăuga că Biblia le numeşte mârşăvia amoniţilor, dar se pare că oricum pe asta n-ai citit-o.

— Nu înţeleg.

— Bine. Poţi să consideri că tofetul este un televizor obişnuit.

— Tot nu înţeleg. Cum adică, am fost într-un televizor?

— Într-un anumit sens. Ai văzut spaţiul tehnic în care arde lumea voastră. Ceva cam ca un incinerator de gunoi.

Tatarski observă iar cu coada ochiului silueta care ţinea nişte sfori strălucitoare în mâini. Dură o fracţiune de secundă.

— Dar nu era zeul Enkidu? întrebă el. Tocmai am citit despre el. Ştiu chiar ce sunt corzile alea pe care le ţine în mâini. Când mărgelele din mătăniile marii zeiţe au decis că sunt oameni şi s-au stabilit pe tot fundul apei...

— În primul rând, nu e un zeu, ci mai degrabă dimpotrivă. Enkidu este unul dintre numele lui rare, el este mai cunoscut ca Baal. Sau Bhal. În Cartagina se străduiau să-i aducă jertfe arzând copii, dar nu avea sens să facă asta, căci el nu face niciun rabat, îi arde pe toţi la rând. În al doilea rând, nu mărgelele au decis că sunt oameni, ci oamenii au decis că sunt mărgele. De aceea, cel pe care tu îl numeşti Enkidu strânge aceste mărgele şi le dă foc, ca oamenii să priceapă cândva că nu sunt deloc mărgele. Ai înţeles?

— Nu. Ce sunt alea mărgele?

Sirruful rămase o vreme tăcut.

— Cum să-ţi explic? Mărgelele sunt ceea ce Che Guevara al tău descrie prin cuvântul

identity.

— Şi de unde au apărut ele?

— De nicăieri. De fapt, nu există.

— Atunci, ce arde? întrebă neîncrezător Tatarski.

— Nimic.

— Nu înţeleg. Dacă e un foc, înseamnă că trebuie să existe ceva care să ardă. O materie oarecare.

— L-ai citit pe Dostoievski?

— Cum, cum?

— Ala care a scris despre baia cu păianjeni.

— Ştiu. Să spun sincer, nu pot să-l sufăr.

— Degeaba. într-unul dintre romanele lui era un stareţ, Zosima, care a ghicit îngrozit ce este *focul material.* Nu e clar de ce se temea atât de tare de el. Focul material este însăsi lumea voastră. Focul în care ardeţi trebuie întreţinut. Şi tu faci parte din personalul de serviciu.

— Personalul de serviciu?

— Păi, nu eşti copywriter? Atunci eşti unul dintre cei care îi fac pe oameni să privească în flacăra consumului.

— Flacăra consumului? Consumul a ce?

— Nu a ce, al cui. Omul crede că el este cel care consumă, dar, de fapt, focul consumului îl arde pe el, oferindu-i bucurii modeste. E ca sexul protejat, în care vă desfătaţi fără încetare, chiar şi în singurătate. E o tehnologie curată din punct de vedere

ecologic de ardere a gunoiului. Dar tot nu pricepi.

— Bine, dar cine e gunoiul ăsta, cine? întrebă Tatarski. Omul?

— Omul, prin natura sa, este minunat şi măreţ, spuse sirruful. Aproape la fel de minunat şi de măreţ ca sirruful. Dar el nu ştie asta. Gunoiul este tocmai

această neştiinţă a lui. Această *identity* care, de fapt, nu există. Omul este prezent în această viaţă prin arderea gunoiului acestei *identity* a lui. Trebuie să fii de acord că e mai bine să te încălzeşti la acest foc decât să arzi de viu în el.

— Dar ce nevoie are omul să se uite în acest foc, dacă în el arde viata lui?

— Voi oricum nu stiti ce să faceţi cu vieţile astea.

Si oriîncotro v-ati uita, tot în focul care vă mistuie viata vă uitati. Alinarea constă în aceea că în loc de

crematorii aveti televizoare si supermarketuri. Dar adevărul e că ele nu au decât o functie. Si apoi, focul este o metaforă. Tu l-ai văzut pentru că ai mâncat un permis pentru o statie de incinerare a gunoiului. Cei mai multi nu vad în fata lor decât un ecran TV.

Zicând acestea, dispăru.

— Hei, îl chemă Tatarski.

Nu veni niciun răspuns.

Mai aşteptă un minut şi înţelese că rămăsese faţă în faţă cu mintea lui, gata să o ia razna. Trebuia să-şi găsească urgent o ocupaţie.

— Să dau un telefon, şopti el. Cui? Lui Ghireev! El ştie ce să facă.

Multă vreme nu ridică nimeni receptorul.

Într-un târziu, la al cincisprezecelea sau al şaisprezecelea apel, Ghireev răspunse mahmur:

— Alo.

— Andriusa? Salut. Aici Tatarski.

— Ştii cât e ceasul?

— Ascultă, începu grăbit Tatarski, am un necaz. Am luat prea mult acid. Specialiştii zic că au fost cinci doze. Parcă mă descompun din toate încheieturile. Ce să fac?

— Ce să faci? Nu ştiu ce să faci. Eu în astfel de J
cazuri citesc o mantra.

— Poţi să-mi dai şi mie?

— Cum să-ti dau? Trebuie transmise.

— Si nu există şi din alea care nu trebuie transmise?

Ghireev se gândi puţin.

— Stai un pic, zise el şi puse receptorul pe masă.

Câteva minute, Tatarski ascultă sunetele îndepărtate purtate de un vânt electric. Mai întâi se auziră nişte frânturi de conversaţie, apoi o voce de femeie care protestă îndelung şi, în sfârşit, totul fu acoperit de plânsul pătrunzător şi imperios al unui copil.

— Notează, spuse într-un târziu Ghireev. Om melafefon bva kha sha. Repet pe litere: o-me...

— Am notat, zise Tatarski. Ce înseamnă?

— N-are importanţă. Concentrează-te numai pe sunet, ai priceput? Vodcă ai?

— Parcă aveam. Două sticle.

— Poţi să bei zdravăn. Cu mantra asta merge foarte bine. Într-un ceas îţi trece. Te sun mâine.

— Mulţumesc. Ascultă, cine plânge acolo?

— Fiu-meu, răspunse Ghireev.

— Ai un fiu? N-am ştiut. Cum îl cheamă?

— Namhai, zise nemulţumit Ghireev. Pe mâine.

După ce puse jos receptorul, Tatarski se repezi în bucătărie recitând grăbit, în şoaptă, descântecul primit. Găsind o sticlă de Absolut, bău trei pahare unul după altul, mai înghiţi nişte ceai rece şi se duse în baie – în cameră îi era frică să se întoarcă. Asezându-se pe marginea căzii, se sprijini de uşă şi şopti:

— Om melafefon bva kha sha, om melafefon bva kha sha...

Propoziţia era atât de greu de pronunţat, încât în mintea lui nu mai era loc pentru alte gânduri. Trecură câteva minute liniştite, apoi trupul îi fu inundat de valul cald al beţiei. Tatarski se liniştise aproape de tot şi deodată observă cu coada ochiului licărirea familiară, îşi încleşta pumnii şi începu să şoptească mantra mai repede, dar noua halucinaţie nu mai putea fi oprită.

Acolo unde tocmai fusese usa băii izbucni un fel

de salvă, iar când scânteia galben-roşiatică aproape se stinsese, el văzu în faţa lui o tufa arzând. Crengile erau învăluite într-o flacără strălucitoare, de parcă fusese literalmente

acoperită cu benzină, dar frunzele late, de un verde închis, nu ardeau în acel foc. Nici nu începu bine să studieze tufa în amănunt, că din spatele ei se întinse o mână cu pumnul strâns. Tatarski tresări şi fu gata să se prăbuşească pe spate în cadă. Pumnul se desfăcu, şi el văzu în palma din faţa lui un castravecior murat plin de brobonele.

Când tufa dispăru, Tatarski nu-şi mai amintea dacă luase sau nu castraveciorul, dar simţea în gură inconfundabilul gust sărat. Poate că era sânge de la buza muscată.

— Nu, Ghireev, nu funcţionează mantra ta, şopti el şi se duse în bucătărie.

După ce mai bău nişte vodcă (pentru aceasta fu nevoie de un efort), se întoarse în cameră şi aprinse televizorul. Se auzi o muzică solemnă, pata albastră de pe ecran se topi şi se transformă în imagine. Se transmitea nu ştiu ce concert.

„Doaamne, ascultă-ne ruga!” cânta, rotindu-şi ochii ieşiţi din orbite, un bărbat cu faţa pudrată, cu papion şi cu o jiletcă sidefie sub frac. În timp ce cânta, îşi mişca ciudat palma, de parcă i-ar fi fost luată de un curent nevăzut al eterului celest.

Tatarski apăsă pe telecomandă, şi omul cu papion dispăru. „Să mă rog, oare?” se întrebă el. „Poate că totuşi…” îşi aminti de oamenii de pe basorelief, cu mâinile întinse spre cerul înstelat.

Ducându-se în centrul încăperii, se aşeză

cu greutate în genunchi, puse mâinile pe piept şi ridică ochii spre tavan.

— Doamne, ascultă-mi ruga, zise el încet. Sunt atât de vinovat în faţa ta! Trăiesc prost şi greşit, ştiu. Dar în adâncul sufletului meu nu am nicio dorinţă

J

murdară, pe cuvânt de onoare. Numai că eşti total greşit poziţionat. Nu eşti deloc slăvit. Uite, dacă n-ar fi decât acest ultim clip, în care se adună bani pentru o biserică. E o babă care stă cu o cutie, şi în ea mai întâi pune cineva o rublă dintr-un Zaporojeţ, apoi o sută de dolari dintr-un Mercedes. Se înţelege intenţia, dar ca poziţionare nu e bine deloc. Că doar cel care este în Mercedes n-o să stea la coadă după un Zaporojeţ. Ştie orice prost. Iar ca *target group* avem nevoie tocmai de cei din Mercedesuri, pentru că, dacă judecăm după donaţie, unul din Mercedes face cât o mie din Zaporojeţ. Nu trebuia s-o facă aşa. Acuma...

Reuşind cumva să se ridice în picioare, Tatarski se duse la masă, luă pixul şi, cu un scris săltat şi lăbărţat, notă:

Pancartă (subiectul clipului): o limuzină albă lungă pe fundalul Bisericii Mântuitorului. Portiera din spate e deschisă, şi prin ea se vede o lumină. Din lumină ies o sanda ce abia atinge asfaltul şi o mână aşezată pe mânerul portierei. Faţa n-o vedem. Numai lumina, maşina, mâna şi piciorul. Slogan:

HRISTOS MÂNTUITORUL
UN DOMN SOLID PENTRU DOMNI SOLIZI.

Variantă:

UN DOMN PENTRU DOMNI SOLIZI.

Aruncând pixul, îşi ridică ochii înlăcrimaţi spre tavan.

— Îţi place, Doamne? întrebă el încet.

Micuţul Vovcik

Dragostea lui Dumnezeu faţă de om se manifestă în marele şi inexprimabilul principiu „Şi totuşi, se poate”. „Şi totuşi, se poate” înseamnă un număr imens de lucruri – de pildă, că însuşi acest principiu, în ciuda caracterului său absolut inexprimabil, poate fi exprimat şi manifestat. Mai mult decât atât, el poate fi exprimat de infinite ori, şi de fiecare dată complet altfel – de aceea şi există poezia. Aşa este dragostea lui Dumnezeu. Şi cum îi răspunde omul?

Tatarski se trezi scăldat într-o sudoare rece, nepricepând de ce dinspre geam se năpusteşte asupra capului său o necruţătoare lumină albă. îşi amintea vag că ţipase în somn şi că încercase să se justifice în faţa cuiva – în ansamblu, avusese un coşmar de beţie. Iar mahmureala lui era atât de adâncă şi fundamentală, încât era inutil şi să se îmbrace şi să-şi toarne pe gât salvatoarea sută de grame. Nu putea nici măcar să se gândească la asta, pentru că simpla amintire a alcoolului îi provoca spasme de vomă. Dar, din fericire, acea ipostază iraţional-mistică a iubirii lui Dumnezeu, pe care o cânta marele Erofeev, îl acoperise deja cu aripa-i tremurătoare.

Mahmureala putea fi totuşi combătută. Exista pentru aceasta o metodă specială numită „locomotiva”. Ea fusese perfecţionată de generaţii în şir de alcoolici şi transmisă lui Tatarski de un individ din cercurile ezoterice ale Sankt Petersburgului în dimineaţa de după o beţie monstruoasă. „Metoda, în esenţă, i se datorează lui Gurdjieff, îi explicase individul. Ţine de asa-numita «cale a omului şiret». Trebuie să te
consideri o maşină. Această maşină are nişte receptori, nişte terminaţii nervoase şi un centru superior de control, care anunţă limpede că orice încercare de a ingera alcool duce la vomitarea imediată. Ce face omul şiret? Păcăleşte receptorii maşinii. Partea practică arată după cum urmează. Îţi umpli gura cu limonadă. După aceea, torni vodcă în pahar şi o duci la gură. Apoi înghiţi limonada şi, în timp ce receptorii comunică centrului superior de control că bei limonadă, dai repede pe gât vodca. Organismul pur şi simplu nu apucă să reacţioneze, pentru că mintea este destul de încetinită. Dar există aici o nuanţă. Dacă înainte de
vodcă nu înghiţi limonadă, ci Coca-Cola, te abaţi de la reuşită cu cincizeci de procente. Iar dacă înghiţi Pepsi- Cola, te abaţi sută la sută.”

„Cum ar suna asta într-un concept”, îşi zise posomorât Tatarski, îndreptându-se spre bucătărie. Într-una din sticle mai rămăsese puţină vodcă. O turnă într-un pahar şi se duse

la frigider. II speria gândul că acolo nu se afla nimic altceva decât Pepsi-Cola, pe care îl cumpăra, de obicei, din fidelitate faţă de idealurile generaţiei sale, dar, din fericire, pe raftul de jos era o cutie de suc 7UP, primită de la un musafir.

— Seven Up, şopti Tatarski, umezindu-şi buzele uscate. *The Uncola...*

Operaţiunea reuşi. Revenind în cameră, se apropie de masă şi întinse pe ea câteva hârtii scrise cu litere strâmbe. Revărsarea de sentiment religios din seara precedentă părea să fi aşternut pe hârtie o întreagă culegere de texte, pe care nu-şi amintea când anume le scrisese. Primul era:

Idee comică: să anunţi o licitaţie pentru turnarea unor clopote necesare Bisericii Mântuitorului. Clopotul Cola şi clopotul Pepsi. Dopul sticlei este în formă de clopoţel din aur. (Mântuireapentrupro-V: şampon, investiţii.)

Mai departe, părea că sufletul îi fusese atras în obişnuitele divagaţii, dar se ruşinase – sub clopote scria, tăiat apoi cu pixul:

coca-colanti, coca-lar, coca-inâ ?

Pe următoarea listă scria foarte clar, cu litere de tipar:

COCTEIL „VIAŢĂ VEŞNICĂ”
OMULE! NU-TI DORI NIMIC PENTRU TINE

ÎNSUTI. CÂND CEI MULTI VIN LA TINE,
DĂ-LE TOT CE AI, FĂRĂ EZITARE.
SPUI CĂ NU EŞTI ÎNCĂ PREGĂTIT?
NOI
CREDEM CĂ MÂINE O SĂ POŢI!
ÎNTRE
TIMP – GIN BOMBAY SAPHIRE CU APĂ
TONICĂ, SUC SAU DOAR UN CUB DE
GHEATĂ.

Utimul text venise, pesemne, din marea agenţie publicitară din cer în momentul în care Tatarski atinsese stadiul suprem al beţiei – îi luă câteva minute ca să poată descifra propriile mâzgăleli. Sloganul era scris, probabil, când trecuse apogeul extazului religios şi conştiinţa revenise, în sfârsit, la raţionalismul pragmatic.

DO IT YOURSELF, MOTHERFUCKER.
REEBOK

Sună telefonul. „Hanin”, îşi zise speriat Tatarski, ridicând receptorul. Dar era Ghireev.

— Vavan? Cum îti e?

— Merge, răspunse Tatarski.

— lartă-mă pentru ieri. M-ai sunat târziu. S-a înfuriat nevastă-mea. Ti-a trecut?

— Mai mult sau mai puţin.

— Ştii ce voiam să-ţi spun? O să te intereseze probabil ca profesionist. A venit un

lama – Urgan Djambon Tulku al şaptelea din secta Gelugpa. A ţinut o întreagă conferinţă despre reclame. Am o casetă, o să ti-o dau s-o asculţi. Erau mai multe chestii, dar ideea principală e foarte interesantă. Din punctul de vedere al budismului, sensul reclamei este extrem de simplu. Ea se străduieşte să convingă că folosirea produsului promovat va duce la reincarnarea într-o condiţie superioară şi plăcută, dar nu după moarte, ci imediat după actul folosirii. Adică mesteci un Orbit iară zahăr şi deja eşti un *asura.* Mesteci Dirol şi deja eşti un zeu cu dinţi albi-albi.

— Nu înţeleg nici cuvintele din ce-mi spui, zise Tatarski, zguduit de spasmele tot mai rare ale greţei.

— Ei, mai simplu formulat, ceea ce voia să spună el era că principala sarcină a reclamei este să le arate oamenilor alţi oameni care au reuşit să se amăgească şi să găsească fericirea în posesia de obiecte materiale. De fapt, astfel de amăgiţi există numai în clipurile publicitare.

— De ce? întrebă Tatarski, încercând să urmărească discursul sinuos al prietenului său.

— Pentru că întotdeauna sunt promovate nu obiecte, ci, pur şi simplu, fericirea umană. întotdeauna sunt înfăţişări oameni la fel de fericiţi, doar că, în diferitele contexte, această fericire este adusă de diferite achiziţii. De aceea, omul se duce la magazin nu după obiecte, ci după această fericire, şi ea nu e de vânzare acolo. Apoi, lama

critică teoria unui anume Che Guevara. El spune că Che Guevara nu este în totalitate budist şi că de aceea el nu este o autoritate pentru budisti. Si, de altfel, el nu a oferit lumii nimic altceva decât rafale de mitralieră şi faimoasa lui marcă

înregistrată. E drept, nici lumea nu i-a dat lui nimic...

— Ascultă, îl întrerupse Tatarski, treci la subiect. Oricum acuma n-o să pricep nimic, mă doare capul. Mai bine spune-mi, ce e mantra aia pe care mi-ai dat- o?

— Nu e o mantra, răspunse Ghireev. E o propoziţie din manualul de ivrit. învaţă nevastă-mea.

— Nevastă-ta? repetă surprins Tatarski, ştergându- şi picăturile de transpiraţie rece de pe frunte. A, normal. Dacă ai copil, ai şi nevastă. Şi de ce învaţă ivrit?

— Păi vrea să se care de-aici. A avut de curând o viziune îngrozitoare. Fără niciun fel de halucinaţii, doar meditând. Pe scurt, era o piatră şi pe ea stătea întinsă o fată goală şi fata asta era Rusia. Şi cică se apleca asupra ei un... Nu i se vedea chipul, dar avea un fel de mantie cu ciucuri. Sau o manta. Si o...

— Nu te ambala, zise Tatarski. îmi vine să vomit. Hai că te sun eu mai târziu.

— Bine, fu de acord Ghireev.

— Stai. De ce mi-ai dat propoziţia aia, şi nu o mantra?

— Ce importanţă are? În starea aia, e

totuna ce repeţi. Totul e să-ţi ocupi mintea cu ceva şi să mai bei nişte vodcă. Si cine o să-ti dea o mantra fără o ceremonie de transmitere?

— Şi ce înseamnă propoziţia aia?

— Mă uit imediat. Unde era... Aha, uite. *Od Melafefon bva kha sha.* înseamnă „Mai daţi-mi, vă rog, un castravete.” Haios, nu? O mantra naturală. E drept, nu începe cu „Om”, ci cu „Od”, am schimbat eu. Şi dacă la sfârşit mai bagi şi un „hummm”...

— Gata, zise Tatarski. Salut. Mă duc după bere.

Dimineaţa era senină şi proaspătă; puritatea ei răcoroasă ascundea un reproş neînţeles. Ieşind din pasaj, Tatarski se opri şi rămase pe gânduri. Ca să ajungă la magazinul deschis non-stop, unde se ducea de obicei după mahmureală (beţivii din cartier îl numeau „non-stopat”) îi lua zece minute şi încă pe-atâta înapoi. Foarte aproape, la două minute de mers, erau nişte chioşcuri şi la unul din ele lucrase pe vremuri, dar de atunci nu mai trecuse pe-acolo nici măcar o dată. Acum însă nu era momentul pentru temeri nedefinite. Liiptândmse cu dorinţa de a o sfârşi cu viaţa, Tatarski se îndreptă spre chioşcuri.

Unele se deschiseseră deja; lângă ele era un stand de ziare. Tatarski cumpără trei cutii de Tuborg şi un tabloid analitic – îl studia pentru paginile de reclame, faţă de care

încerca un interes profesional chiar şi în stare de mahmureală zdravănă. Bău prima cutie, răsfoind tabloidul. Atentia îi fu atrasă de reclama la Aeroflot, în care pe o cărare boltită de fructele paradiziace ale palmierilor urca un cuplu căsătorit. „Ce idioţi”, îşi zise Tatarski. „Cine mai face o asemenea reclamă? Să zicem că are omul nevoie să zboare la Novosibirsk. Şi ei îi promit că o să ajungă în rai. Dar poate pentru el e cam devreme să ajungă în rai, poate are treabă la Novosibirsk... Mai rămâne să inventeze airbusul Icar...” Pagina alăturată era acoperită de un panou colorat de reclamă la şampania Văduva Dovgan— Nr. 57: o blondă orbitor de frumoasă făcea schi nautic pe lângă o insulă aurie plină de palmieri, vorbind cu cineva la telefonul mobil. în tabloid se mai găsea o reclamă la un restaurant american din Piaţa Revoluţiei – era fotografiată intrarea, deasupra căreia strălucea o firmă de neon cu o inscripţie veselă:

BEVEREI KILLS
A CHUCK NORRIS ENTERPRISE

închizând revista, Tatarski o puse pe o ladă murdară dintre două chioşcuri, se aşează pe ea şi desfăcu a doua bere.

Aproape imediat se simţi mai bine. Ca să nu privească lumea înconjurătoare, se concentră asupra cutiei de bere. Sub cuvântul „Tuborg”, scris cu galben, era un desen mare:

un bărbat gras cu bretele îşi ştergea fruntea de sudoare cu o batistă albă. Deasupra lui se întindea cerul albastru şi el era singur pe o potecă îngustă, care ducea spre orizont; într-un cuvânt, desenul avea o asemenea încărcătură simbolică, încât era de mirare cum de îl tine tabla subţire a cutiei.

Tatarski începu automat să compună un slogan.

„De pildă", se gândi el. „Viaţa este o călătorie solitară sub soarele dogoritor. Drumul pe care mergem nu duce nicăieri. Şi nu se ştie unde o să ne întâmpine moartea. Când îţi aminteşti de asta, totul pe lume pare pustiu şi lipsit de sens. Şi atunci ai o viziune. Tuborg. Gândeşte-te la ce-i important!"

O parte a sloganului putea fi scrisă în latină, Tatarski rămăsese cu acest gust de la prima sa lucrare. De pildă, „Opreşte-te, trecătorule" – parcă se spunea „viator" sau aşa ceva, nu-şi amintea precis, trebuia să se uite în *Dicţionarul de citate latine.* Se scotoci în buzunare, căutând un pix ca să noteze conceptul. Nu avea pix. Hotărî să ceară cuiva de pe stradă, ridică ochii şi îl văzu chiar în faţa lui pe Husein.

Husein zâmbea cu gura până la urechi, cu mâinile în buzunarele pantalonilor largi de catifea, şi ochii lui strălucitori şi alunecoşi nu exprimau nimic – era cu injecţia proaspăt făcută. Nu se schimbase aproape deloc, poate doar se îngrăşase un pic. Pe cap avea o căciulă

caucaziană cam mică.

Tatarski scăpă din mână cutia de bere, şi un pârâiaş în mod simbolic galben desenă pe asfalt o pată întunecată. Sentimentele care îi străbătură sufletul pentru o clipă se potriveau perfect cu conceptul de reclamă pentru Tuborg pe care tocmai îl crease – cu excepţia faptului că nu avu niciun fel de viziune.

— Să mergem, zise Husein şi-l împunse cu degetul pe Tatarski.

Pentru o clipă, acesta şovăi, gândindu-se s-o ia la fugă, dar decise că era mai înţelept să n-o facă. Din câte îşi amintea, Husein lua din reflex drept ţintă orice obiect mai mare decât un câine şi mai mic decât un automobil care se mişca repede. Fireşte, în ultima vreme, sub acţiunea morfinei şi a muzicii sufiste, s-ar fi putut petrece schimbări serioase în forul lui interior, dar Tatarski nu era foarte dispus să verifice acest lucru.

Baraca în care locuia Husein nu se schimbase nici ea aproape deloc – doar că la geamuri erau acum draperii groase, iar pe acoperiş era farfuria verde a unei antene de satelit. Husein deschise uşa şi îl împinse uşor din spate.

înăuntru era semiîntuneric. Mergea un televizor uriaş: pe ecran încremeniseră trei personaje sub ramurile răsfirate ale unui copac. Imaginea tremura vag – televizorul era pe video şi caseta era pe *Pause.* În faţa televizorului era o banchetă. Pe ea, sprijinit de

perete, stătea un om care nu se bărbierise de mult, într-o geacă de piele ponosită cu nasturi aurii. Duhnea. Piciorul drept îi era prins de mână cu nişte cătuşe trecute pe după banchetă, motiv pentru care corpul îi stătea într-o poziţie pe jumătate culcată greu de descris, care îi amintea lui Tatarski de poza *wow*- anală a pasagerului de la *business class* din reclama Ia Coreean Air (numai că în reclama la Coreean Air corpul era întors în aşa fel încât cătuşele să nu se vadă). La vederea lui Husein, omul se crispa. Husein scoase din buzunar un telefon mobil şi i-l arătă. Acela dădu

din cap a refuz şi Tatarski[5] observă că gura îi era acoperită de o bandă lată de scotch de culoare pământie, pe care era desenat cu markerul roşu un zâmbet.

— Ce pacoste! mormăi Husein.

Luând telecomanda de pe masă, apăsă pe buton. Personajele de pe ecranul televizorului se mişcară greoi – videocasetofonul rula cu încetinitorul. Tatarski recunoscu acele cadre de neuitat pentru corectitudinea lor politică din *Prizonierul din Caucaz* – parcă aşa se numea filmul. Un soldat rus într-o uniformă sifonată se uita vesel şi neîncrezător în jur, doi caucazieni cu ochi de foc în costum popular îl ţineau de braţe, iar un al treilea, purtând o căciulă la fel ca a lui Husein, îi ţinea la gât o sabie lungă de muzeu. Pe ecran se succedară câteva prim-planuri – ochii soldatului, tăişul

săbiei pe pielea întinsă (Tatarski se gândi că trebuie să fie o trimitere directă la *Câinele andaluz* al lui Bunuel, introdusă pentru delectarea juriului de la Cannes), apoi mâna ucigaşului trase brusc sabia înapoi. Imediat după aceasta, pe ecran începu acţiunea: ucigaşul duse din nou sabia la gâtul victimei. Secvenţa era circulară. Abia acum Tatarski înţelese că privea ceva de genul unui film publicitar expus la un stand de expoziţie. Şi chiar era un film publicitar: tehnologiile informaţionale îl cuceriseră şi pe Husein, şi acum, cu ajutorul mijloacelor vizuale, se poziţiona în conştiinţa clientului, explicând ce servicii propune întreprinderea lui. Probabil prim-planul cu sabia la gât era şi el montat – Tatarski nu-şi amintea să fi fost în film. Clientul, pesemne, era familiarizat şi cu acest clip, şi cu întreprinderea lui Husein – închizând ochii, lăsă capul în piept.

— Uită-te, uită-te, zise Husein, îl apucă de păr şi-l întoarse cu faţa spre ecran. Clovn căcăcios ce eşti. Te învăţ eu să zâmbeşti…

Nefericitul[5] gemu încetişor[7], dar pentru că pe faţa lui era aşternut acelaşi zâmbet larg, Tatarski simţi o repulsie iraţională faţă de el.

Husein îi dădu drumul, îşi îndreptă căciula şi se întoarse spre Tatarski:

— Trebuie să dea un singur telefon şi nu vrea. Se chinuie şi pe el, îi chinuie şi pe alţii. Cum e omul… Tu cum o duci? Eşti în sevraj, din câte văd?

— Nu, răspunse Tatarski. Sunt mahmur.

— Atunci stai că-ti tom, zise Husein.

Apropiindu-se de un seif, scoase din el o sticlă de Hennessy şi două pahare faţetate nu tocmai curate.

— Bucuroşi de oaspeţi, spuse el turnând coniacul.

Tatarski ciocni cu el şi bău.

— Care mai e viata ta? întrebă Husein.

— Lucrez.

— Unde?

Trebuia să spună ceva, dar în aşa fel încât Husein să nu ceară o compensaţie pentru că ieşise din afacere. Nu avea bani acum. Ochii i se opriră pe ecranul televizorului, unde moartea apărea din nou. „Uite-aşa o să mă omoare”, îşi zise, „şi n-o să-mi pună nimeni o floare pe mormânt...”.

— Deci, unde? repetă Husein.

— La afacerea cu flori, zise Tatarski surprinzându- se şi pe sine. Cu nişte azeri.

— Azeri? întrebă neîncrezător Husein. Ce fel de azeri?

— Cu Rafik, răspunse Tatarski inspirat, şi cu Eldar. Inchiriem un avion, aducem flori aici, iar acolo... înţelegi tu ce. Evident, nu eu închiriez. Eu sunt asa, mână de lucru.

— Da? Şi de ce n-ai putut să explici ca omu’? De ce-ai aruncat cheile?

— Eram beat mort, răspunse Tatarski.

Husein stătu o clipă pe gânduri.

— Ştiu şi eu? zise. Florile sunt o afacere

bună. Nu 7 >
ţi-aş fi zis nimic dacă mi-ai fi spus ca de la bărbat la bărbat. Dar asa... Trebuie să vorbesc cu Rafik al tău.

»

— Acum e la Baku, zise Tatarski. Şi Eldar la fel.

Pagerul de la centură îi piui.

— Cine e? întrebă Husein.

Tatarski se uită pe ecran şi văzu numărul lui Hanin.

— O cunoştinţă oarecare. N-are nicio legătură...

Husein întinse mâna în tăcere, şi Tatarski îi puse resemnat pagerul în ea. Husein luă telefonul, formă numărul şi se uită cu subînţeles la Tatarski. La celălalt

capăt al 5 firului, cineva 5 ridică receptorul.

— Alo, zise Husein, cu cine vorbesc? Hanin? Salut, Hanin. Te sun din partea comunităţii caucaziene. Husein mă cheamă. Uite de ce te deranjez – îl avem lângă noi pe prietenul tău Vova. Are o problemă – ne datorează nişte bani. Nu ştie de unde să-i ia. Şi m-a rugat să te sun pe tine, poate-l ajuţi. Şi tu lucrezi cu el la flori?

Făcându-i cu ochiul lui Tatarski, ascultă în tăcere un minut sau două.

— Cum? întrebă el încruntându-se. Zi, lucrezi cu el la flori sau nu? Cum adică metaforic? Ce trandafir persan? Care Ariosto? Cine? Pe cine? Dă-mi-l pe prietenul tău... Ascult...

După expresia de pe faţa lui, Tatarski înţelese că la capătul celălalt al firului cineva spusese ceva de neînchipuit.

— Da’ puţin îmi pasă mie cine eşti, răspunse Husein după o lungă pauză. Păi trimite pe cine vrei... Da... N-ai decât să trimiţi şi un regiment de trupe speciale pe tancuri. Numai avertizează-i, pentru orice eventualitate, că aici nu e un cercetas rănit de la Casa Albă, ai priceput, da? Ce? Vii chiar tu? Vino... Scrie adresa...

După ce închise telefonul, Husein se uită întrebător la Tatarski.

— Ţi-am spus doar, nu merită, zise acesta.

Husein chicoti.

— Ţi-e frică pentru mine? Apreciez, eşti amabil. Dar nu e cazul.

Scoţând din seif două grenade, le îndreptă puţin firul detonatorului şi puse câte una în fiecare buzunar. Tatarski simulă că se uită în altă parte.

După o jumătate de oră, la câţiva metri de baracă se opri legendarul Mercedes 600 cu geamuri fumurii şi Tatarski se uită prin crăpătura dintre draperii. Din maşină ieşiră doi oameni – primul era Hanin, cam şifonat, iar pe celălalt nu-l cunoştea.

După toţi /¿wu-indicatorii, era un reprezentant al aşa-numitei clase de mijloc – mardeiaşul tipic, roşu la
faţă, zdravăn, din cine ştie ce speluncă dintr-un port din sud. Purta o geacă neagră de piele, un

lanţ greu de aur şi pantaloni de trening. Judecând după maşină însă, reprezenta acel caz rar în care soldatul poate ajunge să fie avansat general. După ce schimbă câteva cuvinte cu Hanin, se apropie de uşă. Hanin rămase pe loc.

Usa se deschise. Necunoscutul intră năvalnic în baracă, se uită mai întâi la Husein, apoi la Tatarski şi, în sfârşit, la cel legat de banchetă. Pe faţă i se citi uimirea. O clipă rămase nemişcat, evident nevenindu-i să-şi creadă ochilor, apoi se duse la prizonier, îl apucă de păr şi îl lovi puternic de două ori cu capul de genunchi. Omul încercă să se apere cu mâna liberă, dar nu reuşi.

— Aici erai, bulangiule! răcni nou-venitul aplecându-se, cu chipul purpuriu de-a binelea. Şi noi te căutăm de două săptămâni prin tot oraşul! Ce, ţi s-a făcut de ascuns? Te răzvrăteşti, vânzător labagiu?

Tatarski şi Husein se uitau unul la altul.

J

— Ei, nici chiar aşa, zise nesigur Husein. Sigur, e vânzător, dar n-are tarabă totuşi, e vânzătorul meu.

— Ce? întrebă necunoscutul, dând drumul capului însângerat. Al tău? Era al meu când tu încă păşteai caprele prin munţi.

— Eu prin munţi n-am păscut capre, ci ţapi, răspunse liniştit Husein. Şi dacă ai venit s-o faci pe taurul, îţi bag un inel în nas, pe bune.

— Cum ai zis? se încruntă necunoscutul şi

îsi descheie geaca, sub care, în partea stângă, se vedea ceva umflat. Ce inel?

— Uite ăsta, zise Husein scoţând o grenadă din buzunar.

Vederea detonatorului îl linişti imediat pe necunoscut.

— Nenorocitul ăsta îmi datorează bani, anunţă el.

— Şi mie, zise Husein, punând deoparte grenada.

— Mie mi-e dator mai întâi.

— Nu. Mai întâi mie.

Se uitară unul la altul un moment.

— Bine, zise necunoscutul. Mâine ne întâlnim şi ne socotim. La zece seara. Unde?

— Păi vino direct aici.

— Ne-am înţeles, zise necunoscutul şi arătă cu degetul spre Tatarski. Pe tânăr îl iau cu mine. E de-al meu.

Tatarski se uită întrebător la Husein. Acesta surâse blând:

— Tu datorii nu mai ai. Amicul tău a preluat totul asupra lui. Dar aşa, ca prieten, mai treci pe-aici. Adu- mi şi flori, trandafiri. îmi plac.

Ieşind în stradă în urma lor, Husein îşi aprinse o ţigară şi se sprijini de peretele barăcii. După doi paşi, Tatarski se întoarse.

— Mi-am uitat berea, zise el.

— Du-te şi ia-ţi-o, răspunse Husein.

Tatarski se întoarse în baracă şi luă de pe masă ultima cutie de Tuborg. Cel legat de

banchetă gemu şi îşi ridică mâna liberă. Tatarski observă în ea un pătrăţel de hârtie colorată, îl luă şi-l băgă repede în buzunar. Prizonierul scoase un geamăt liniştit cu o octavă mai sus, învârti cu degetul discul unui telefon nevăzut şi duse mâna la inimă. Tatarski dădu din cap şi ieşi.

Husein, care fuma în prag, părea să nu fi văzut nimic. Necunoscutul şi Hanin erau deja în maşină; îndată ce Tatarski se aşează pe bancheta din spate, aceasta porni.

— Faceţi cunoştinţă, spuse Hanin. Vavan Tatarski, unul dintre cei mai buni specialişti ai noştri. Iar acesta, arătă el cu capul spre necunoscut, care conducea maşina, este Micuţul Vovcik, aproape tizul tău. I se mai spune şi Nietzscheeanul.

— Ei, asta-i deja rahat. A fost demult.

— Asta, continuă Hanin, e un om cu o funcţie economică foarte importantă. Se poate spune că este o verigă-cheie în modelul liberal al ţărilor cu temperatură medie anuală scăzută. înţelegi ceva din economia de piaţă?

— Atâtica, răspunse Tatarski apropiind două degete şi lăsând între ele doar un milimetru.

— Atunci, trebuie să ştii că pe piaţa absolut liberă trebuie să existe prin definiţie nişte prestatori de servicii care să limiteze libertatea absolută. Vovcik este un astfel de limitator. Pe scurt, e ocrotitorul nostru...

Când maşina se opri la semafor, Micuţul

Vovcik ridică spre Tatarski ochii lui mici şi lipsiţi de expresie. Nu era clar de ce i se spunea „micuţul” – era un bărbat de dimensiuni uriaşe şi vârstă înaintată. Avea trăsăturile vagi şi buhăite ale banditului tipic, care nu stârneau o repulsie deosebită. Studiindu-l pe Tatarski, spuse:

— Pe scurt, le ai cu ideea rusă?

Tatarski tresări şi făcu ochii mari.

— Nu, zise el. Nu m-am gândit la subiectul ăsta.

— Cu atât mai bine, interveni Hanin. Cum se zice, are mintea proaspătă...

— Proaspătă pentru ce? întrebă Tatarski întorcându-se către eL

— Ai o comandă pentru o lucrare, răspunse Hanin.

— De la cine?

Hanin arătă spre Vovcik.

— Uite aici pix şi blocnotes, zise el, ascultă-l cu atenţie şi ia notiţe. Pe urmă scrii după ele.

— Păi ce-i de ascultat, se stropşi Vovcik. E clar oricum. Ia zi, Vavan, când pleci peste graniţă, te simţi umilit?

— N-am fost niciodată, mărturisi Tatarski.

— Bravo tie. Că dacă te duci, o să te simţi. Iti spun eu: ăia nu ne consideră oameni, parcă am fi toţi nişte rahaţi, nişte animale. Adică, sigur, dacă iei un etaj întreg la vreun Hilton, atunci stau toţi la coadă să ţi-o sugă. Dar dacă te nimereşti la vreun bufet sau la vreo

întrunire, vorbesc cu tine de parc-ar vorbi cu o maimuţă. De ce aveţi o cruce asa de mare, zic, sunteti teolog? Aşa un teolog ţi-aş da eu ţie la Moscova, labagiule...

— Dar de ce au această atitudine? îl întrerupse Hanin. Ţi-ai făcut o părere?

— Mi-am făcut, zise Vovcik. Totul e pentru că trăim din mila lor. Ne uităm la filmele lor, mergem cu maşinile lor, ba chiar mâncăm haleala lor. Iar noi producem, dacă stăm să ne gândim, doar lovele... Care sunt, de asemenea, în toate sensurile, dolarii lor, aşa că nici nu e limpede cum de reuşim să le producem. Deşi, pe de altă parte, de produs le producem, că doar nu ni le dă nimeni pe de-a moaca... Eu unul nu-s economist, dar îmi dau seama clar – aici nu-i lucru curat, trebuie să fie un clenci.

Vovcik tăcu şi căzu pe gânduri. Hanin vru să spună ceva, dar Vovcik răbufni brusc:

— Dar ăştia cred că noi suntem nuli cultural! Parc-am fi nişte sălbatici din Africa, înţelegi? Nu suntem decât nişte animale cu bani. Nişte porci sau nişte vite. Dar noi suntem Rusia! Ti-e frică şi să te gândeşti! O ţară măreaţă!

— Da, zise Hanin.

— Pur şi simplu ne-am pierdut pentru o vreme rădăcinile din cauza porcăriei ăsteia. Ştii şi tu cum e viaţa, n-ai timp nici să tragi un pârţ. Dar asta nu înseamnă să uităm de unde venim, ca nişte negri îndobitociri...

— Hai să nu ne mai enervăm, spuse Hanin.

Explică-i flăcăului ce vrei de la el. Şi mai simplu, fără lirisme.

— Pe scurt, o să-ţi explic imediat situaţia simplu, pe puncte, zise Vovcik. Afacerea noastră naţională iese pe scena internaţională. Acolo se învârt tot felul de lovele – cecene, americane, columbiene, mă rog, ai priceput tu. Şi dacă le privim doar ca lovele, sunt toate la fel. Dar în spatele fiecărei grămezi de lovele stă o idee naţională. înainte, noi am avut ortodoxia, suveranitatea şi naţionalismul. Pe urmă a fost comunismul ăla. Iar acum, când s-a terminat, nu mai există niciun fel de idee în afară de lovele. Dar nu se poate ca în spatele lovelelor să se afle numai lovele, nu- i asa? Pentru că atunci chiar e de neînţeles de ce unul e înainte şi alţii, în urmă.

— Asa-i, zise Hanin. Ia aminte, Vavan.

— Şi când dolarii noştri ruseşti se învârt pe undeva prin Marea Caraibilor, continuă Vovcik, chiar că nu te prinzi ce anume îi face pe ei dolari ruseşti, şi nu de alt fel. Ne lipseşte i-den-ti-ta-tea naţională...

Penultimul cuvânt Vovcik îl silabisi.

— Ai priceput? Cecenii o au, iar noi, nu. De-aia se uită la noi ca la nişte rahati. E nevoie să existe o idee rusă limpede, simplă, ca să i-o poţi explica oricărui labagiu de la orice Harvard: unu şi cu unu fac doi, şi nu te mai uita ca boul. Si trebuie

să ştim şi noi înşine
de unde venim.

— Hai, dă-i tema, zise Hanin facându-i cu ochiul lui Tatarski în oglinda retrovizoare. Că e cel mai bun creator al meu. Un minut din timpul lui costă mai mult decât câştigăm noi doi la un loc într-o săptămână.

— Tema e simplă, zise Vovcik. Descrie-mi ideea rusă în, să zicem, aproximativ cinci pagini. Şi versiunea scurtă într-o pagină. Să fie expusă limpede şi concret, fără înfloriturі. Ca să-i pot da cu ea în cap oricărui bulangiu de import, fie el businessman, cântăreţ, sau ce-o fi. Să nu creadă că noi aici, în Rusia, n-am făcut decât să furăm bani şi să punem o uşă de oţel. Ca să simtă acelaşi spirit, boarfele, ca în patruş' cinci la Stalingrad, pricepi?

— Şi de unde s-o... începu Tatarski, dar Hanin îl întrerupse:

— Asta, dragul meu, e deja treaba ta. Ai termen o zi, e o lucrare urgentă. Pe urmă o să am nevoie de tine pentru alte chestii. Şi ia seama: în afară de tine, am mai comandat ideea asta cuiva. Asa că dă-ti silinţa.

— Cui, dacă nu e secret? întrebă Tatarski.

— Lui Sasa Blo. Ai auzit de el?

Tatarski tăcu. Hanin îi făcu semn lui Vovcik, şi maşina se opri. Intinzându-i lui Tatarski o hârtie de o sută, Hanin zise:

— Să ai de taxi. Du-te acasă şi lucrează. Si să nu mai bei azi.

Coborând pe trotuar, Tatarski aşteptă să

plece maşina, apoi scoase cartea de vizită a prizonierului din Caucaz. Arăta ciudat – în centru era desenat un sequoia, iar tot locul rămas liber era ocupat de stele, dungi şi vulturi. Deasupra acestei măreţii romane scria cu litere aurii înflorite:

SOCIETATEA DESCHISĂ PE ACŢIUNI
TAMPOKO
BĂUTURI RĂCORITOARE SI SUCURI
Manager de plasare a acţiunilor
Mihail NEPOIMAN

— Aha, murmură Tatarski. Ne aducem aminte, da, ne aducem aminte.

Băgând cartea de vizită în buzunar, se întoarse spre şirul de maşini şi ridică mâna. Un taxi se opri aproape instantaneu.

Taximetristul era un individ dolofan şi greoi cu o expresie profund obidită pe chip. Lui Tatarski îi trecu prin minte că semăna cu un prezervativ umplut atât de tare cu apă, încât e de ajuns să-l atingi cu ceva ascuţit ca să se reverse asupra celor din jur într-o cascadă de unică folosinţă.

— Spuneţi-mi, întrebă Tatarski pe negândite, nu stiti cumva care este ideea rusă? > >

— Ha, zise şoferul parcă aşteptând de mult această întrebare. Îţi spun imediat. Eu sunt pe jumătate mordvin. Ei, şi când eram în armată,

în primul an, la instrucţie, aveam un sergent care se numea Harley. „Eu, zicea el, pe mordvini şi pe alţi sălbatici nu pot să-i sufăr.” Şi m-a trimis să spăl latrina cu o periuţă de dinţi. Două luni şi-a bătut nenorocitul joc de mine. Dar apoi ne vin în regiment trei fraţi mordvini deodată – şi toţi halterofili, poţi să-ţi închipui? Cui nu-i plac mordvinii pe-aici? au întrebat.

Şoferul râse fericit şi maşina se undui larg pe drum, gata să treacă pe contrasens.

— Si ce-are asta cu ideea rusă? întrebă Tatarski >
speriat, ţinându-se de scaun.

— Păi are. Că Harley ăsta a luat-o pe coajă aşa de tare, că a stat două săptămâni culcat pe spate într-un batalion sanitar. Asta are. Şi l-au mai tăvălit şi dup-aia de vreo cinci ori, până a dat în dambla. Şi dacă doar l- ar fi tăvălit...

— Opriţi, vă rog, aici, zise Tatarski, nemaiputând suporta.

— Aici nu se poate, spuse şoferul, trebuie să întorc. Cum vă spuneam, dacă doar l-ar fi bătut... Doamneee!...

Tatarski se resemnă şi, în timp ce maşina îl ducea acasă, şoferul îi oferi atâtea amănunte despre soarta sergentului şovin, încât distruse şi cea mai mică posibilitate de compasiune – aceasta presupune, în esenţă, un scurt moment de identificare cu obiectul ei, dar aici era imposibilă, pentru că nici mintea, nici sufletul nu riscau asa ceva. De altfel, era o banală poveste din armată. Când coborî, şoferul îi mai

spuse:

— Cât despre ideea aia, îţi spun direct: dracu’ s-o ştie. Eu nu vreau decât să câştig destul ca să am de benzină şi de pileală. În rest, că-i Dudaev, că-i Mudaev – numai să nu mă dea cu mutra de masă.

Poate că datorită acestor cuvinte Tatarski îsi aminti din nou de managerul înlănţuit care forma în aer un număr de telefon. Ajuns în hol, se opri. Abia acolo îsi dădu seama ce se cerea în situaţia dată.

Scoţând cartea de vizită din buzunar, scrise pe dosul ei:

ACŢIUNI TAMPOKO!
ASTĂZI, O BUCATĂ DE HÂRTIE,
MÂINE, UN BUTOI DE SUC!

„Deci, e un conifer”, se gândi el. „Bine. Să-i dăm omului o ultimă sansă. O să sun când o să-i dea drumul Husein. Între timp, n-are decât să facă suluri din dolari.”

Institutul de Apicultură

Se întâmplă adesea: ieşi într-o dimineaţă de vară pe stradă, vezi în fata ta o lume vastă, minunată, care se J
grăbeşte undeva, plină de promisiuni nedesluşite şi de fericire împrăştiată pe cer, şi deodată îţi tresare în suflet sentimentul acut, comprimat într-o fracţiune de secundă, că viaţa se aşterne înaintea ta şi că poţi păşi pe ea iară să priveşti înapoi, să mizezi pe tine însuţi şi să câştigi, să navighezi pe mările ei într-o şalupă albă, să goneşti pe şoselele ei într-un Mercedes alb. Şi pumnii ţi se strâng singuri, şi venele tâmplelor ţi se umflă, şi-ţi fagăduieşti că o să mai smulgi cu dinţii mulţi, mulţi bani acestui pustiu ostil şi o să mături din drum pe oricine, dacă o să fie nevoie, şi nimeni n-o să îndrăznească să te definească prin termenul american *loser.*

Asa acţionează în sufletele noastre z/.w.c-factorul oral. Tatarski însă, mergând spre metrou cu mapa la subraţ, era indiferent la chemarea lui imperioasă. Se simţea tocmai *loser,* adică nu numai un idiot absolut, ci şi un criminal de război şi o verigă nereuşită în evoluţia biologică a omenirii.

încercarea din ziua precedentă de a compune ideea rusă se încheiase cu primul

eşec total din cariera lui. La început, sarcina nu i se păruse complicată, dar, aşezându-se la masă, realizase îngrozit că nu-i vine în cap nimic, absolut nimic. Nu-i fusese de folos nici planşeta de spiritism la care apelase în disperare de cauză când acele ceasornicului se opriseră la miezul nopţii. Che Guevara, ce-i drept, nu apăruse, dar ca răspuns la întrebarea despre ideea rusă transmisese un mesaj cam bizar:

Ruşi!
Ar fi mai corect să vorbim despre wow - *acţiunea oralo- analâ, de vreme ce aceste influenţe se contopesc intr-un singur impuls, şi tocmai acest complex de emoţii, acest conglomerat este considerat o proiecţie a omului valoroasă din punct de vedere social. Vom observa că reclama preferă uneori abordarea cvasijungiană celei cvasifireudiene: se întâmplă ca pentru achiziţionarea unui obiect material să fie nevoie nu de actul nud al copulârii monetare, ci de căutarea unei proprietăţi magice, capabile să plaseze stimularea oralo-analâ pe planul al doilea. De pildă, o periuţă de dinţi verde cu albastru garantează cumva posibilitatea de a coborî fără niciun pericol dintr-un balcon aflat la un etaj superior la cel de dedesubt, un frigider te apără de moartea sub bucăţile unui pian căzut de pe acoperiş, iar un borcan cu kiwi marinat te salvează dintr-o catastrofă aviatică – dar*

aceasta este o abordare pe care majoritatea specialiştilor o consideră învechită. Amin.

De ideea rusă nu amintea aici decât adresarea-cliseu i „ruşi”; lui Tatarski aceasta i se părea mereu oarecum similară termenului „deţinuţi”, cu care hoţii arestaţi îşi încep mesajele scrise care circulă prin închisoare, aşa- numitele „misive”. Dar în ciuda acestei asemănări, Micuţul Vovcik cu greu ar fi fost mulţumit de acest fragment. încercările lui Tatarski de a intra în legătură cu un spirit mai competent în problemă nu avuseseră niciun rezultat. E drept, după invocarea spiritului lui Dostoievski, în care îşi pusese speranţe deosebite, apăruseră câteva efecte secundare: planşeta tremurase uşor şi începuse să salte, de parcă ar fi tras-o din toate părţile nişte prezenţe la fel de puternice, dar mâzgă- lelile strâmbe lăsate pe hârtie erau la fel de inutile pentru client, deşi, fireşte, puteai să te alini cu gândul că ideea căutată era în asemenea măsură transcendentă, încât aceasta era singura modalitate de a o fixa cumva pe hârtie. Dar, oricare ar fi fost motivul, Tatarski nu executase lucrarea.

Pagina cu fragmentul despre periuţa de dinţi şi kiwi, aflată în mapă, nu-i putea fi arătată în niciun fel de împrejurare lui Hanin, şi totuşi ceva trebuia să-i arate, şi mintea lui Tatarski era ocupată cu autoflagelarea. Trecu

în revistă toate brandurile în denumirea cărora se întâlnea cuvântul laser şi le adaptă cu savoare propriei persoane: *Loser-Jet* şi *Loser-Max* îi şfichiuiseră usturător sufletul, permiţându-i să uite pentru o clipă ruşinea iminentă.

De altfel, apropiindu-se de metrou, Tatarski fu puţin distras. Acolo se petrecea un lucru straniu. Era un cordon de poliţişti – vreo douăzeci de gabori cu puşti automate, care vorbeau între ei prin staţii, arborând un aer misterios şi eroic. În centrul zonei încercuite, o macara mică încărca pe platforma unui camion rămăşiţele arse ale unei limuzine. în jurul scheletului maşinii se învârteau mai multi oameni în civil, care studiau cu atenţie asfaltul, luau câte ceva de pe el şi puneau în nişte pungi de plastic asemănătoare celor de gunoi. Toate acestea Tatarski le privise de la înălţime, dar când coborî în staţie spectacolul fu ascuns vederii de mulţimea compactă. După câteva ghionturi în spinările transpirate ale concetăţenilor săi, Tatarski oftă şi merse mai departe.

Hanin nu era în apele lui. Cu fruntea în palmă, trasa nişte semne cabalistice cu mucul de ţigară în scrumieră. Tatarski se aşează pe marginea scaunului de vizavi şi, strângând mapa la piept, începu să vorbească spăsit:

— De scris, am scris. Cum am putut. Dar,

după părerea mea, nu mi-a ieşit, şi nu trebuie să-i dăm asta lui Vovcik. Problema e că o astfel de temă... O astfel de temă nu e deloc simplă... Aş putea, eventual, să inventez un slogan sau să completez *brand essence*-ul ideii ruse sau să dezvolt cumva ce va scrie Sasa Blo, dar ca să fac un concept e prea devreme pentru mine. Nu spun asta din modestie, ci obiectiv. În general...

— Las-o baltă, îl întrerupse Hanin.

— Cum adică?

— L-au lichidat pe Vovcik.

— Cum? se dădu Tatarski înapoi în scaun.

— Foarte simplu, zise Hanin. Ieri a avut un schimb de focuri cu nişte ceceni. Chiar pe lângă casa ta, că veni vorba. A venit cu două maşini, cu luptători, cu tot tacâmul. A crezut că-i o treabă ca lumea. Dar canaliile alea au săpat o tranşee în dealul de vizavi. Şi, când s-a apropiat, l-au prăjit cu două aruncătoare de flăcări „bondar". Şi astea-s groaznice. Provoacă o explozie volumetrică la o temperatură de două mii de grade. Maşina lui Vovcik era blindată, dar era blindată împotriva oamenilor normali, nu a degenerărilor...

Hanin dădu din mână a lehamite.

— Vovcik s-a prăpădit pe loc. Ceilalţi luptători, care au mai rămas vii după explozie, au fost doborâri cu gloanţe când s-au târât din maşină. Nu înţeleg cum poţi să faci afaceri cu astfel de oameni, dacă poţi să le spui oameni. Mda... l-au dovedit puii de lele...

În loc de tristetea cuvenită într-un asemenea moment, Tatarski, spre ruşinea lui, simţea o uşurare vecină cu euforia.

— Da, zise el, acum pricep. Am văzut azi una dintre maşini. Data trecută era cu alta, asa că nici nu mi-a trecut prin cap ceva rău. Iar l-au aruncat pe unul în aer, mi-am zis, că doar se întâmplă în fiecare zi... Dar acuma văd că totul se leagă. Şi pentru noi ce înseamnă asta, practic vorbind?

— Concediu, zise Hanin. Pe perioadă nedeterminată. Trebuie să rezolvăm o problemă foarte mare. Hamletiană. Deja m-au sunat de două ori de azi-dimineată.

— De la miliţie? întrebă Tatarski.

— Da. Şi dup-ia de la comunitatea caucazienilor. Au mirosit, canaliile, că a fost eliberat un comerciant. Sunt ca rechinii. Simt mirosul sângelui. Aşa că problema este acum foarte concretă. Ciorile astea ne oferă protecţie, dar gaborii vor lovele. Ca să închidă ochii, trebuie să le lingem cizmele până nu mai putem. Dar să te belească pot şi unii, şi alţii. Mai ales gaborii, aş zice. Ce s-au repezit azi la mine... Ştim, zic, că briliantele sunt la tine. De unde briliante? Spune, de unde?

— Nu ştiu, răspunse Tatarski, amintindu-şi fotografia colierului de diamante cu promisiunea eternităţii pe care o văzuse la Hanin în baie.

— Bine, nu-ţi bate tu capul. Trăieşte,

iubeşte, munceşte... Apropo, te aşteaptă cineva în camera de alături.

— Cine? tresări Tatarski.

— Nu ştiu ce cunoscut de-al tău. Zice că are o

> treabă cu tine.

Morkovin arăta la fel ca la ultima întâlnire, doar că avea mai multe fire cărunte în cărare, iar ochii i se făcuseră mai trişti şi mai înţelepţi. Era îmbrăcat cu un costum sever de culoare închisă, o cravată în dungi şi o batistă la fel în buzunarul de la piept. Văzându-l pe Tatarski, se ridică de pe scaun, surâse larg şi desfăcu braţele.

>

— Aoleu, zise el, bătându-l pe spinare, ce mutră ai, Vavan. De mult bei?

— Tocmai am ieşit dintr-una cruntă, răspunse vinovat Tatarski. Mi-au dat aici aşa o sarcină, că altfel nu se putea.

— Despre asta îmi povesteai la telefon?

— Când?

— Ce, nu mai tii minte? Da, bănuiam eu. Nu erai deloc în apele tale. Ziceai că scrii un concept pentru Dumnezeu şi că din pricina asta te prigoneşte balaurul antic. M-ai rugat chiar să-ţi găsesc altă slujbă – ziceai că te-ai săturat de cele lumeşti...

— Ajunge, zise Tatarski, ridicând, palma. Nu mai trăncăni. Şi-aşa sunt în rahat până peste urechi.

— Deci chiar îţi trebuie o slujbă?

— Şi încă cum. Gaborii ne trag de un picior, cecenii de ălălalt. Ne trimit pe toţi în concediu.

— Păi să mergem. Apropo, am nişte bere în maşină.

>

Morkovin se opri lângă portiera unui BMW albastru, care semăna cu un torpedou pe roţi. Era ciudat înăuntru – corpul îţi stătea într-o poziţie pe jumătate culcată, genunchii ţi se ridicau la piept, iar fundul caroseriei era atât de aproape de asfalt, că muşchii abdomenului ti se încordau fără să vrei de

J >

fiecare dată când maşina se hurduca peste o groapă.

— Nu ţi-e frică să mergi cu aşa ceva? întrebă Tatarski. Dacă lasă careva o rangă ieşită din canal? Sau iese un tărus din ăla de fier din asfalt...

Morkovin chicoti.

— Ştiu ce vrei să zici. Dar m-am obişnuit de mult cu senzaţia asta la serviciu.

Maşina frână la o intersecţie. În dreapta se opri un jeep roşu cu şase faruri puternice deasupra. Tatarski aruncă un ochi spre şofer – era un bărbat cu fruntea îngustă şi cu arcadele sprâncenelor masive, care avea practic fiecare centimetru de piele acoperit de o blană neagră deasă. Cu o mână ţinea volanul, iar în cealaltă avea o sticlă de Pepsi din plastic. Tatarski îşi dădu seama deodată că maşina lui Morkovin e

mult mai
J
fiţoasă şi avu experienţa rară a acţiunii zwzu-factorului anal. Senzaţia, trebuia să recunoască, era minunată. Scoţând cotul pe fereastră, trase o duşcă de bere şi se uită la şoferul jeepului cam cum s-ar uita un marinar de pe un portavion la un pigmeu care merge cu pluta să vândă banane stricate.

Şoferul îi prinse privirea, şi o vreme se uitară fix unul la altul. Tatarski simţea că bărbatul din jeep ia acest schimb prelungit de priviri drept o invitaţie la încăierare – când maşina lui Morkovin porni, în sfârşit, în adâncul nu prea adânc al ochilor lui mocnea furia. Tatarski îsi dădu seama că mai văzuse undeva
>
faţa aceea. „O fi actor de cinema”, îşi zise el.

Morkovin ieşi pe o bandă liberă şi acceleră.

— înţeleg de ce mergi cu o maşină din asta, spuse gânditor Tatarski, uitându-se cu coada ochiului la becurile roşii de pe bord.

— De ce?

— Cum să-ţi spun... Pentru echilibrul senzaţiilor.

Morkovin ridică din sprâncene:

— Mda. Se poate spune şi-aşa.

Tatarski aruncă pe geam cutia goală.

— Ascultă, întrebă el, dar unde mergem?

— La organizaţia noastră.

— Ce organizaţie?

— O să vezi. Nu vreau să-ţi influenţez impresia.

După câteva minute, maşina frână la poarta unui gard înalt din bare de fier. Gardul părea solid – barele semănau cu nişte suliţe ciclopice cu vârfuri aurite. Morkovin îi arătă o legitimaţie miliţianului din gheretă, şi poarta se deschise încet. În spatele ei se afla o clădire stalinistă uriaşă de la sfârşitul anilor ’40, care semăna cu ceva între o piramidă mexicană în trepte şi un zgârie-nori scund, la a cărui construcţie se ţinuse seama de cerul sovietic jos. Partea de sus a faţadei era acoperită cu stucaturi – steaguri plecate, săbii, stele şi un fel de lănci zimtate; amintea de războaie străvechi şi de mirosul uitat al prafului de puşcă şi al gloriei. Mijind ochii, Tatarski citi inscripţia de sub acoperiş: „Glorie eternă eroilor!”

„Că mult îi mai încălzeşte pe ei acuma gloria eternă”, îşi zise el posomorât. „Pensia le-ar fi fost de ajuns.”

Trecuse de multe ori pe lângă clădirea aceasta; cândva, demult, cineva îi spusese că era un institut secret unde se studiază noi tipuri de arme. Putea fi adevărat, căci la poartă era o placă asemeni unui salut din Antichitate, cu stema URSS şi cu inscripţia aurită „Institutul de Apicultură”. Tatarski apucă să vadă sub ea o tăbliţă banală de metal pe care scria „Comitetul Interbancar pentru Tehnici Informaţionale”.

Parcarea era plină de maşini; Morkovin se înghesui cu greu între un Lincoln alb imens şi o Mazda sport argintie.

— Vreau să te prezint şefilor mei, zise Morkovin încuind maşina. Poartă-te normal. Dar să nu vorbeşti

J

în plus.

— Ce înseamnă „în plus”? Din al cui punct de vedere?

Morkovin îl privi cu coada ochiului:

— De pildă, exact ce-ai spus acum. E absolut în plus.

Trecând prin curte, ajunseră la o intrare laterală şi intrară într-un hol de marmură cenuşie cu un tavan nefiresc de înalt, unde stăteau câţiva paznici în uniformă neagră. Păreau mai serioşi decât poliţaii obişnuiţi, şi nu din cauza puştilor ceheşti Scorpion care le atârnau pe umeri. Pur şi simplu nu încăpea comparaţie cu poliţaii: uniforma albastră a acestora, care odinioară radia puterea opresivă a statului din toţi nasturii şi ecusoanele, îi stârnea de mult lui Tatarski o nedumerire plină de dispreţ; ea încetase în asemenea măsură să reprezinte ceva, încât devenea cu totul de neînţeles în ce calitate aceşti oameni opresc întruna maşini pe stradă şi cer bani. În schimb, uniforma neagră a paznicilor era trăsnet: designerul (Morkovin îi spusese că era ludaşkin) reunise genial estetica *Sonderkomande* SS, motive din antiutopiile

cinematografice despre societatea totalitară şi temele nostalgice ale modei gay de pe vremea lui Freddie Mercury. Umerii umflaţi cu vatelină, tăietura adâncă a decolteului şi prohabul rabelaisian se amestecau într- un asemenea cocteil, încât nu-ţi doreai câtuşi de puţin să ai vreo legătură cu cineva care purta această uniformă. *The message* era evident pentru orice idiot.

În lift, Morkovin scoase o cheită, o introduse într-o broască din panou şi apăsă butonul cel mai de sus.

— Şi încă ceva, zise el întorcându-se spre peretele cu oglindă şi aranjându-şi părul. Nu te teme că o să pari prost. Dimpotrivă, teme-te să pari prea deştept.

— De ce?

— Pentru că atunci se naşte pe loc întrebarea: dacă eşti atât de deştept, cum se face că vrei să te angajezi în loc să fii tu cel care angajează?

— Logic, zise Tatarski.

— Si fii cât mai cinic.

■

— Asta-i uşor.

Uşile liftului se deschiseră. Apăru un coridor acoperit cu un covor gri cu stele galbene. Tatarski îşi aminti că la fel arată şi trotuarul nu ştiu cărui bulevard din Los Angeles. La capătul coridorului era o uşă neagră pe care nu scria nimic, deasupra căreia era atârnată o minusculă cameră de luat

vederi. Morkovin ajunse la mijlocul coridorului, scoase un telefon din buzunar şi formă un număr. Trecură două sau trei

minute în tăcere. Morkovin aşteptă răbdător. În cele din urmă, la capătul celălalt al firului, cineva răspunse.

— Salut, zise Morkovin. Eu sunt. Da, l-am adus. Uite-1.

Morkovin se întoarse şi-i făcu semn lui Tatarski,

care rămăsese timid lângă lift. El se apropie, ridicând ochii precum un căţel spre obiectivul camerei de luat vederi. Interlocutorul lui Morkovin spuse probabil ceva amuzant, căci acesta chicoti şi-l bătu pe umăr pe Tatarski.

— Nu-i nimic, zise el. II dăm pe brazdă.

Se auzi o broască descuindu-se şi Morkovin îl

împinse înainte. Uşa se închise imediat în urma lor. Se aflau într-o anticameră pe peretele căreia era o oglindă veche din bronz cu mâner, iar deasupra, o mască de carnaval venetiană neobişnuit de frumoasă, de culoare aurie. „Parcă am mai văzut astea”, îşi zise Tatarski, „masca şi oglinda. Sau nu? Azi am numai năluciri...” Sub mască se afla un birou la care stătea o secretară de o frumuseţe rece, ca de pasăre.

— Bună, Alia, zise Morkovin.

Secretara îi făcu cu mâna şi apăsă pe un buton de pe birou. Se auzi un zumzăit uşor şi

uşa înaltă, izolată fonic, de la celălalt capăt al anticamerei se deschise.

în primul moment, cabinetul spaţios, cu storuri la ferestre, i se păru pustiu lui Tatarski. în orice caz, la biroul masiv cu picioare din metal strălucitor nu stătea nimeni. Deasupra biroului – acolo unde în epoca sovietică ar fi trebuit să se afle portretul conducătorului – era atârnat un tablou cu ramă rotundă, grea. Micul dreptunghi colorat din centrul fondului alb nu se desluşea perfect din uşă, dar Tatarski îl recunoscu după culori – avea unul la fel pe tricoul de baseball. Era o etichetă standard cu steagul american şi cu inscripţia *„Made în USA. One size fits att'.* Pe un alt perete era montată o instalaţie austeră: un şir de cincisprezece cutii de conserve cu portretul lui Andy Warhol pe o etichetă de carne de porc.

Tatarski privi în jos. Podeaua era acoperită cu un covor persan autentic cu desene de o frumuseţe uimitoare, asemănătoare cu nişte ornamente văzute cândva, în copilărie, într-o ediţie veche din *O mie şi una. de nopţi.* Urmărind liniile modelului, ochii îi alunecară într-o spirală capricioasă spre centrul covorului, unde-l găsiră pe stăpânul biroului.

Era un om încă tânăr, plinuţ şi îndesat, cu rămăşiţele unui păr roşcat pieptănate pe spate şi cu o faţă destul de plăcută, care stătea întins pe covor într-o poziţie absolut relaxată. Era greu de observat din pricina veşmintelor sale, în nuanţe aproape identice cu ale covorului.

Avea o jachetă gen „orgasmul plebeului” – nici uniformă de lucru, nici pijama, ci un obiect excesiv carnavalesc, îmbrăcămintea pe care o adoptă businessmenii foarte calculaţi când vor să-i dea partenerului senzaţia că afacerile le merg atât de bine, încât nici nu mai e nevoie să se ocupe de ele şi că nici cel mai bizar comportament nu are cum să le dăuneze în vreun fel. O cravată puternic retro, cu o maimuţă depravată cocoţată într-un palmier, îi ieşea de sub jachetă şi se prelingea ca o limbă rozalie pe covor.

Pe Tatarski îl uimea însă nu atât îmbrăcămintea tânărului, ci faptul că faţa acestuia îi era cunoscută, şi încă foarte bine, deşi nu-l întâlnise nici măcar o dată

i

în viată. Văzuse această fată la televizor, în sute de emisiuni şi clipuri publicitare, de regulă jucând un rol secundar, dar cine era acest om nu ştia. Ultima dată îl văzuse în seara precedentă când, meditând la ideea rusă, se uita distrat la televizor. Stăpânul biroului apăruse într-o reclamă la nişte tablete – era îmbrăcat într-un halat alb şi cu o bonetă cu crucea roşie şi pe chipul lui plin erau lipite o barbă şi mustăţi, facându-l să semene cu un Trotki tânăr şi blând. Şedea într-o bucătărie, înconjurat de o familie cuprinsă de o inexplicabilă voie bună, şi spunea pe un ton didactic:

„E uşor să te rătăceşti în marea de reclame şi deseori ea nu este cinstită. Dacă vă

înşelaţi în alegerea unei cratiţe sau a unui detergent de rufe nu e atât de grav, dar când e vorba despre medicamente, vă riscaţi propria sănătate. Gândiţi-vă, în cine aveţi încredere – într-o reclamă fără suflet sau în medicul dumneavoastră de familie? Desigur! Răspunsul e clar! Numai în medicul de familie, care vă sfătuieşte să luati tabletele Sunrise!”

„Aha”, se gândi Tatarski, „aşadar, ăsta-i medicul nostru de familie”.

Între timp, medicul de familie ridică mâna într- un gest de salut şi Tatarski observă că ţinea între degete un pai scurt din plastic.

— Veniţi lângă mine, zise el cu glas răsunător.

— Am venit de mult, răspunse Morkovin.

Pesemne că aceasta era formula obişnuită aici, căci stăpânul cabinetului înclină condescendent capul.

Morkovin luă două paie de pe masă, îi întinse unul lui Tatarski şi se întinse pe covor. Tatarski îi urmă exemplul. După ce se lungi pe covor, se uită întrebător la gazdă. Ca răspuns, aceasta surâse duios. Observă la încheietura mâinii lui un ceas cu o brăţară făcută din

>

verigi de diferite dimensiuni. Rotiţa ceasului era împodobită cu un mic briliant; în jurul cadranului mai erau trei cercuri de briliante în spirală. Tatarski îşi aminti un editorial despre ceasuri scumpe pe care îl citise într-o revistă radicală şi înghiţi în sec respectuos. Stăpânul biroului îi prinse privirea şi se uită la ceas.

— Îţi place? întrebă el.

— Si încă cum, zise Tatarski. Dacă nu mă înşel, Piaget Possession? Costă, parcă, şaptezeci de mii?

— Peje pozeşion? Celălalt îşi privi cadranul. Da, chiar. Nu ştiu cât costă.

— Domnul Peje, cu aiurelile lui, zise Morkovin. Gazda nu păru să priceapă gluma.

— Oricum, adăugă repede Morkovin, nimic nu confirmă mai bine apartenenţa unui om la clasele de jos ale societăţii decât priceperea sa la ceasuri scumpe şi automobile.
»

Tatarski se înroşi şi lăsă ochii în jos.

Fragmentul de covor din faţa lui era decorat cu un model înfăţişând nişte flori ireale cu petale lungi, multicolore. Observă că perii covorului erau acoperiţi cu un strat dens de praf alb mărunt, asemănător polenului. II privi cu coada ochiului pe Morkovin.
Acesta îşi băgă paiul într-o nară, îşi astupă cealaltă nară cu un deget şi trecu capătul liber al paiului peste petala unei margarete de un mov ireal. Tatarski se prinse, în sfârsit.

Câteva minute, liniştea din încăpere fu întreruptă doar de inerentele fornăieli. În cele din urmă, gazda se ridică într-un cot.

— Ei, cum e? întrebă el uitându-se la Tatarski.

Acesta se desprinse de trandafirul de un roşu palid la care lucra absorbit. Supărarea i se risipise complet.

— Excelent, zise el, pur şi simplu excelent!

Îi era uşor şi plăcut să vorbească; deşi simţise o oarecare crispare când intrase în cabinetul uriaş, acum ea dispăruse iară urmă. Cocaina era autentică şi aproape pură – abia dacă se simţea un gust slab de aspirină.

— Numai că nu înţeleg, continuă el, de ce e nevoie de atâta tehnologie? E, desigur, rafinat, dar oarecum neobişnuit!

Morkovin schimbă o privire cu stăpânul cabinetului.

— Ai văzut placa de la poartă? întrebă gazda. „Institutul de Apicultură”?

— Am văzut-o, zise Tatarski.

— Poftim. Si noi suntem aici ca nişte albinute.

începură să râdă şi râseră îndelung, chiar şi mult după ce motivul veseliei fusese uitat. „Eh”, îşi zise înduioşat Tatarski, „sunt şi oameni buni pe lume!”.

Într-un târziu, veselia se stinse. Gazda privi în jur, parcă încercând să-şi amintească de ce se afla acolo şi, se pare, izbuti.

— Asa, zise el, să trecem Ia treabă. Morkovka, J
aşteaptă la Alia. Eu o să vorbesc puţin cu omul ăsta.

Morkovin trase grăbit pe nas dintr-o pereche de albăstrele paradiziace, se ridică şi ieşi. Ridicându-se şi el în picioare, stăpânul cabinetului se întinse, ocoli masa de lucru şi se trânti în fotoliu.

— Ia loc, zise el.

Tatarski se aşeză în fotoliul aflat de cealaltă parte a mesei. Era foarte moale şi atât de jos, încât se cufundă în el ca într-un troian de zăpadă. Ridicând ochii, înlemni. Biroul se înălţa deasupra lui ca un tanc deasupra unei tranşee, şi în mod evident asemănarea nu era întâmplătoare. Cele două picioare ale mesei, decorate cu plăci de nichel gofrat, arătau întocmai ca nişte urme largi lăsate de o omidă, iar tabloul în ramă rotundă de pe perete era acum exact deasupra capului gazdei şi amintea de o trapă în acoperiş, prin care aceasta părea să fi ieşit; analogia era întărită de faptul că i se vedeau numai capul şi umerii deasupra biroului. Câteva clipe, interlocutorul savură efectul produs, apoi se ridică, se aplecă peste tanc şi îi întinse mâna.

— Leonid Azadovski.

— Vladimir Tatarski, zise acesta, ridicându-se pe jumătate şi strângând palma moale şi durdulie.

— Nu te cheamă Vladimir, ci Vavilen, zise Azadovski. Ştiu cum stă treaba. Dar nici pe mine nu mă cheamă Leonid. Si taică-meu a fost un căcănar. Ştii cum mi-a zis? Leghion. Cred că nici nu ştia ce înseamnă cuvântul ăsta. La început şi eu am suferit. Dar mai târziu am aflat că scrie despre mine în Biblie şi m-am liniştit. Asa deci...

> ? >

Azadovski răsfoi nişte foi împrăştiate pe masă.

— Ce avem aici... Aha. M-am uitat la

lucrările tale. Mi-au plăcut. Bravo. Avem nevoie de astfel de oameni. Deşi sunt locuri… parcă nu m-au convins. Uite, de pildă, scrii: „inconştientul colectiv”. Dar ştii ce-i ăla?

Tatarski îşi frecă degetele în aer, căutându-şi cuvintele.

— La nivelul inconştientului colectiv, răspunse el.

— Şi nu te temi că o să se găsească cineva care să ştie exact?

Tatarski strâmbă din nas.

— Domnule Azadovski, zise el, eu de asta nu mă tem. Şi nu mă tem pentru că toţi cei care ştiu exact ce înseamnă „inconştient colectiv” vând de mult ţigări la metrou. Într-o formă sau alta, vreau să spun. Şi eu am vândut ţigări la metrou. Şi am intrat în domeniul reclamelor pentru că mă săturasem de asta.

Azadovski tăcu câteva clipe, meditând la ceea ce auzise. Apoi chicoti.

— Tu, de fapt, crezi în ceva? întrebă el.

— Nu, răspunse Tatarski.

— Bun, zise Azadovski şi se uită din nou în hârtii, J
de data asta la un chestionar pus în tabel. Aşa… Opinii politice – ce avem aici? Scrie *upper left.* Nu înţeleg. Uite, fir-ar al naibii, în curând o să fie toate actele în engleză. Ce înclinaţii politice ai?

— Susţinător al economiei de piaţă, răspunse Tatarski. Destul de radical.

— Si mai concret?

■

— Mai concret... să spunem aşa: îmi place când viaţa are ţâţe mari. Dar nu-mi provoacă nici cea mai mică emoţie aşa-numita „ţâţă în sine” kantiană, oricât lapte ar curge din ea. Şi prin aceasta mă deosebesc de idealiştii dezinteresaţi precum Gaidar—...

Sună telefonul, şi Azadovski întrerupse discuţia cu un gest. Ridică receptorul, ascultă câteva minute şi chipul i se strâmbă treptat într-o expresie de dispreţ.

— Mai căutaţi, lătra el, trânti receptorul în furcă şi se întoarse spre Tatarski: Ce spuneai de Gaidar? Dar mai pe scurt, că acuşi o să sune iar.

— Pe scurt, zise Tatarski, mi se rupe de orice ţâţă în sine kantiană, cu toate imperativele ei categorice. Pe piaţa ţâţelor, nu-mi trezeşte tandreţe decât ţâţa pentru noi feuerbachiană. Asa văd eu situaţia.

— Uite, şi eu cred la fel, spuse Azadovski cât se poate de serios. Mai bine mai mică, dar feuerbachiană...

Telefonul sună din nou. Azadovski răspunse, ascultă puţin, şi pe faţă îi înflori un zâmbet larg:

— Asta voiam să aud! Aţi facut-o şi pe aia de control? Bravo!

Pesemne că vestea era foarte bună – ridicându-se, Azadovski îşi frecă mâinile, se duse cu pas vioi la dulapul din perete, scoase din el o cuşcă mare, pe fundul căreia se zbatea ceva cu furie, şi o puse pe birou. Cuşca era

veche, cu urme de rugină, şi semăna cu scheletul unui abajur.

— Ce-i asta? întrebă Tatarski.

— Rostropovici, răspunse Azadovski.

Deschise uşiţa, şi din cuşcă ieşi pe masă un mic hamster alb. Uitându-se la Tatarski cu ochişorii lui roşii, îsi ascunse fata în lăbuţe şi-şi frecă boticul.

Azadovski suspină duios, luă de pe masă ceva ce semăna cu o trusă de scule, o desfăcu şi înşiră pe masă o sticluţă de lipici japonez, o pensetă şi un borcănaş.

— Ţine-l, porunci el. Nu te teme, nu muşcă.

— Cum să-l tin? întrebă Tatarski ridicându-se din fotoliu.

— Ia-l de labe şi tine-i-le desfăcute. Ca la un lisus mititel. îmhm, asa.

Tatarski observă pe pieptul hamsterului câteva discuri zimtate asemănătoare roţilor dintate ale unui ceas. Uitându-se mai bine, văzu că erau mici copii ale unor medalii, realizate cu o uimitoare iscusinţă – părea că în ele sclipeau până şi nişte pietre preţioase, ceea ce sporea asemănarea cu piesele unui ceas. Nu recunoscu niciuna dintre medalii – erau în mod clar din altă epocă şi aminteau de decoraţiile de pe uniforma unui general din oastea Ecaterinei a Il-a.

— Cine i-a dat astea? întrebă el.

— Cine să i le dea, eu, bineînţeles, răspunse cântat Azadovski, scoţând cu penseta din borcănaş o panglicuţă scurtă din moar albastru. Ţine-l bine.

Punând o picătură de lipici pe o bucată de hârtie, trecu bine panglica prin el, apoi o puse pe burta hamsterului.

— Au, zise Tatarski, am impresia că...

— S-a căcat, constată Azadovski, trecând cu penseta prin lipici un fulg de briliant. De bucurie. Hop...

Aruncând penseta pe masă, se aplecă spre hamster şi îi suflă zdravăn de câteva ori în piept.

— Se usucă instant, anunţă el. Poţi să-i dai drumul.

Hamsterul începu să alerge agitat pe masă; ajungând la capătul acesteia, îşi aplecă feţişoara, parcă încercând să cerceteze podeaua îndepărtată, tresări şi se repezi spre capătul celălalt, unde repetă scena.

— Pentru ce l-ati decorat? întrebă Tatarski.

— Fiindcă sunt binedispus. Ce, eşti invidios?

Prinzând hamsterul, Azadovski îl băgă în cuşcă, o încuie şi o puse la loc în dulap.

— De ce are un nume asa de ciudat?

— Ştii, Vavilen, zise Azadovski asezându-se la birou, dacă tăceai, filozof rămâneai.

Tatarski îsi aminti sfatul de a nu vorbi şi a nu pune întrebări în plus. Azadovski puse accesoriile pentru decorat în sertar, mototoli hârtia murdară de lipici şi o aruncă în coş.

— Pe scurt, te luăm pentru o perioadă de probă de trei luni, zise el. Acum avem un departament propriu de publicitate, dar nu prea creăm noi reclame, mai degrabă coordonăm activitatea câtorva agenţii mari. Cum s-ar zice, nu jucăm, dar ţinem scorul. Aşa că deocamdată o să lucrezi în secţia de recenzii interne, la etajul al treilea, intrarea de alături. Te urmărim, ne gândim şi pe urmă, dacă o să corespunzi, te trecem pe un post de mai mare răspundere. Ai văzut câte etaje avem?

— Am văzut, zise Tatarski.

— Bun. Posibilităţile de promovare sunt nelimitate. Ai întrebări?

Tatarski se hotărî să pună întrebarea care-l chinuise din primele momente ale întâlnirii.

— Ştiţi, domnule Azadovski, ieri am văzut un clip despre nu ştiu ce pilule – nu jucaţi dumneavoastră rolul doctorului?

— Ba da, replică sec Azadovski. Ce, nu e voie?

Luându-şi ochii de la el, ridică receptorul şi deschise o agendă. Tatarski înţelese că audienţa se încheiase. Mutându-se nehotărât de pe un picior pe altul, se uita în covor.

— Aş putea să...

Azadovski îl înţelese pe loc. Zâmbind, scoase un pai dintr-un păhărel şi i-l întinse

peste masă.

— Ce întrebare prostească, zise el şi începu să formeze numărul.

Norul în pantaloni[22]

Elementul central al spaţiului de birouri era glasul strident al bucătăresei din vestul Ucrainei, care se auzea aproape toată ziua de la micul bufet. Pe el se înşirau ca pe o aţă toate celelalte zgomote ale realităţii sonore: telefoane, voci, piuitul faxului şi bârâitul imprimantei. Iar în jurul acestora se înghesuiau obiectele materiale şi oamenii care populau încăperea – aşa i se părea lui Tatarski, în orice caz, de câteva luni.

— Pe scurt, mă duc eu ieri la Pokrovka, îi povestea cu glas de tenor secretarei un critic de ţigări care tocmai aterizase acolo, şi frânez la o intersecţie. Era ambuteiaj. Lângă mine, o Ceaikă. Şi iese din ea un cecen uriaş de-a binelea, care se uită în jur cu o faţă de ziceai că o să ne scuipe pe toţi de la mare înălţime. Şi stă aşa, ştii, de parcă şi-ar lua avânt, şi deodată alături opreşte un Cadillac adevărat. Şi din el coboară o fată în blugi rupţi şi adidaşi şi zum! la chioşc, să-şi ia un Pepsi. Îţi dai seama cum i-a căzut asta cecenului? Să înghită aşa ceva!

— Mamă! răspunse secretara, fără a se întrerupe din tastat.

Se vorbea şi în spatele lui Tatarski, şi încă foarte tare. Vrând să facă impresie, unul dintre

subordonaţii lui, un redactor în vârstă, fost jurnalist de partid, certa pe cineva pe speaker, cu glas răsunător de bariton. Tatarski simţea că redactorul vorbeşte atât de tare, de

> 5 transant şi de apăsat exclusiv pentru urechile lui. Asta îl emoţiona, iar vocea care răspundea la speaker, tristă şi firavă, îi stârni compasiunea.

— Una am corectat-o, pe cealaltă, nu, spunea calm vocea. S-a întâmplat.

— Ce să zic, tună redactorul. Dar, la urma urmei, la ce-ţi stă ţie mintea când eşti la slujbă? Ai două materiale, unul se numeşte *Prizonierul conştiinţei,*

celălalt, *Eunucii haremului,* da?

-Da.

— Tu bagi ambele titluri în buzunar, le încurci între ele, iar dup-aia, la pagina 35, găseşti *Prizonierul haremului,* da?

-Da.

— Se poate aşadar presupune că la pagina 74 o să fie *Eunucii conştiinţei* Sau eşti complet idiot?

— Sunt complet idiot, admise vocea tristă.

„Sunteţi idioţi amândoi”, îşi zise Tatarski. Era chinuit din zori de o depresie – probabil din cauza ploii neîntrerupte. Stătea la fereastră şi se uita la şirul de automobile care alunecau pe bulevard prin bălţile murdare. Vechi Lade şi Moskviciuri, produse încă de pe vremea puterii sovietice, zăceau ruginite de-a lungul trotuarelor ca nişte gunoaie aruncate de râul timpului pe malul murdar. Iar râul timpului era compus, în principal, din strălucitoarele mărci străine de sub roţile cărora ţâşneau şuvoaie de

apă.

În faţa lui, pe birou, erau un pachet de Zolotaia lava într-o cutie promoţională de carton şi un teanc de hârtii. Scrise încet pe foaia de deasupra cuvântul „Mercedes”.

„Uite, dacă e să ne gândim la Mercedes”, îşi zise el abătut. „Maşină elegantă, sigur, nimic de zis. Dar, nu ştiu de ce, viaţa noastră e aranjată astfel încât nu poţi să mergi cu el decât dintr-un rahat în altul...”

Aplecând capul pe fereastră, se uită în parcare. Se vedea capota albă a Mercedesului pe care şi-l cumpărase cu o lună în urmă la mâna a doua şi care deja începuse să aibă mici hibe.

Oftând, schimbă locul literelor „c” şi „d”. Ieşi „Merdeces”.

„E drept”, i se înlănţuiră gândurile mai departe, „începând de pe la al cinci sutelea sau, poftim, de la al trei sute optzecilea turbodiesel, asta deja nu mai contează. Pentru că până atunci te transformi tu însuţi într-un asemenea rahat, că nimic din jur nu te mai poate murdări. Adică rahat, fireşte, nu devii pentru că îţi cumperi un Mercedes 600. Dimpotrivă. Posibilitatea de a cumpăra un Mercedes 600 apare tocmai pentru că devii rahat..

Se mai uită o dată pe fereastră, apoi notă:

„Merde-SS. În sensul unui ordin ocult al şoferilor proşti şi fanatici.”

Pe neaşteptate, gândurile lui luară o cu

totul altă direcţie şi sufletul îi fu năpădit de un val de mândrie profesională. Mai scoase o foaie din teanc şi scrise repede pe ea:

Panou: un vultur de aur cu două capete încoronate, suspendat în aer. Sub el se află o limuzină neagră cu două faruri deasupra (capetele vulturului sunt situate exact pe faruri). în fundal: tricolorul. Slogan:

MERCEDES 600
STILAT REZISTENT

Totuşi, era timpul să se întoarcă la lucru. De fapt, să se apuce, nu să se întoarcă. Trebuia să scrie o recenzie internă la campania publicitară pentru Zolotaia lava, apoi la scenariile clipurilor pentru săpunul Camay şi pentru parfumurile bărbăteşti Gucci. Cu lava era o adevărată pacoste. Tatarski nu pricepuse dacă aşteptau de la el o recenzie pozitivă sau nu şi nu-i era limpede în ce direcţie trebuia să-şi îndrepte gândurile. De aceea, hotărî să înceapă cu scenariile. Textul pentru săpun ocupa şase pagini scrise cu caractere mărunte. Deschizându-l dezgustat la ultima pagină, citi ultimul paragraf:

Se întunecă. Eroina adoarme şi visează valuri de păr blond strălucitor, sorbind cu sete un lichid albastru plin de proteine, vitamina B_5 şi o nesfârşită fericire, care cade peste ele din cer.

Incruntându-se, luă din sertarul biroului un

creion roşu şi scrise deasupra textului:

Literaturizat. De câte ori să-ţi repet: noi n-avem nevoie de artişti, ci de creatori de reclame. Fericirea nesfârşită nu se pretează la metoda secvenţelor vizuale. Nu merge.

Scenariul pentru Gucci era ceva mai scurt:

În cadru, uşa unei private de ţară. Bâzâie muşte. Uşa se deschide încet şi vedem stând pe budâ un bărbat pirpiriu, cu faţă mahmură şi mustaţă în formă de potcoavă. Pe ecran se titrează: „Criticul literar Pavel Bisinski". Omuleţul ridică ochii spre cameră şi, ca şi cum ar continua o discuţie începută de mult, spune:

— Dacă Rusia constituie sau nu o parte a Europei este o dispută foarte veche. În principiu, un profesionist autentic poate spune fără greutate că la asta s-a gândit şi Puşkin în orice perioadă a vieţii sale, cu o marjă de eroare de câteva luni. De pildă, în anul 1833, el scria într-o scrisoare către prinţul Viazemski...

În acest moment se aude un trosnet puternic, scândurile de sub bărbat se rup şi acesta se prăbuşeşte în groapă. Se aude un pleoscăit sonor. Camera se îndreaptă spre groapă, în acelaşi timp ridicându-se (modelul mişcării camerei este filmarea din elicopter a Titanicului), şi ne arată de sus suprafaţa masei întunecate de excremente. Din ea iese capul criticului, care ridică ochii şi îşi continuă fraza întreruptă de cădere:

— Probabil că sursele trebuie căutate în sfera bisericilor. Nu întâmplător îi spunea Krîlov lui Ceaadaev: „ Uneori te uiţi în jur şi ţi se pare că trăieşti în Europa, dar într-un fel de... „

Ceva îl trage puternic în jos pe critic şi el se duce la fund cu un gâlgâit. Se lasă liniştea, tulburată numai de bâzâitul muştelor. O voce din fundal:

GUCCI PENTRU BĂRBA TI
FII EUROPEAN. MIROASE MAI BINE.

Tatarski se înarma cu un creion albastru. *Foarte bine,* scrise el sub text. *Se aprobă, dar înlocuieşte muştele cu Maşa Rasputina, pe criticul literar, cu un rus nou, iar pe Puşkin, Krîlov şi Ceaadaev, cu alţi ruşi noi. Buda trebuie tapetată cu mătase roz. Rescrie monologul: vorbitorul îşi aminteşte de o nuntă la un restaurant de pe Coasta de Azur. E cazul să ne desprindem de literatură şi să ne gândim la clientul real.*
Scenariul îl inspirase, şi se hotărî, în sfârşit, să se ocupe de lava. Luând în mână obiectul recenziei, îl mai studie o dată cu atenţie. Era un pachet de ţigări, de care era lipită o cutie goală de carton de aceeaşi dimensiune. Pe cutie era desenat New Yorkul văzut de sus, pe care cădea în picaj ca un focos un pachet de Zolotaia lava. Sub desen scria „Contralovitura”. Trăgând spre el o foaie de hârtie curată, Tatarski şovăi un timp ce creion să ia: roşu sau albastru. Punându-le unul lângă altul, închise ochii, roti palma deasupra lor şi

puse jos un deget. Căzu cel albastru.

Trebuie, negreşit – notă el cu un scris albastru grăbit –, *să recunoaştem că este foarte reuşită folosirea în reclamă a ideii şi simbolisticii contraloviturii. Aceasta răspunde stării de spirit a maselor largi ale lumpen-inteligheţiei, principalul consumator al acestor ţigări. În mijloacele de comunicare în masă se trâmbiţează de mult necesitatea de a contrapune ceva sănătos şi naţional dominaţiei violente a culturii pop americane şi liberalismului de grotă. Problema constă în găsirea acestui „ceva”. Într-o recenzie internă, care nu este destinată unor ochi din afară, putem constata că el lipseşte cu desăvârşire. Autorii conceptului de reclamă pun în această breşă semantică un pachet de Zolotaia lava, ceea ce, fără îndoială, duce la o cristalizare psihologică intens pozitivă în mintea potenţialului consumator. El se exprimă astfel: consumatorul va considera inconştient că, odată cu fiecare ţigară fumată, aduce mai aproape triumful planetar al ideii ruse...*

După o scurtă ezitare, Tatarski rescrise „ideii ruse” cu majuscule.

Pe de altă parte, trebuie să luăm în consideraţie acţiunea unitară a întregii simbolistici conţinute de brand essence. *În acest context, pare că alăturarea sloganului „Contralovitură” de sigla companiei British-*

American Tobaccos Co., producătorul acestor ţigări, poate provoca un soi de scurtcircuit mental la o parte din target group. *Apare o întrebare îndreptăţită: pachetul cade peste New York sau, dimpotrivă, este lansat de acolo? În ultimul caz (şi această presupunere pare mai logică, având în vedere că pachetul este înfăţişat cu capacul în sus), nu este clar de ce vorbim despre o contrzdovitură.*

Dinspre fereastră se auzi bătând clopotul de la o bisericuţă aflată în apropiere. Tatarski ascultă gânditor câteva secunde, apoi notă:

Şi suntem nevoiţi să acceptăm tradiţionala supremaţie a propagandei occidentale în sens mai larg – imposibilitatea concurenţei informaţionale între o societate introvertită şi una extravertită.

>

Recitind ultima frază, găsi că are un iz de complex slavofil, o tăie şi încheie hotărât:

De fapt, la un asemenea scurtcircuit analitic şi complex este expusă doar partea cea mai defavorizată material a target group-zz/z/z, *astfel încât această scăpare nu poate avea un efect semnificativ asupra volumului vânzărilor. De aceea, proiectul trebuie aprobat.*

Telefonul de pe birou sună şi el ridică receptorul.

— Alo.

— Tatarski, la şefu’ pe covor, zise Morkovin.

După ce-i spuse secretarei să dactilografieze ce scrisese, Tatarski coborî. Ploua încă. Ridicându-şi ? gulerul, traversă curtea spre aripa cealaltă. Ploua tare şi se udă până la piele numai cât alergă până la intrarea în holul de marmură. „Nu s-o fi putut face o trecere prin interior?” se gândi el enervat. „Doar e aceeaşi clădire! O să murdăresc tot covorul.” Dar vederea paznicilor cu automate avu un efect calmant asupra lui. Unul dintre aceştia îl aştepta la lift cu Scorpionul pe umăr, jucându-se cu cheiţa de pe lanţ.

În anticamera lui Azadovski îl găsi pe Morkovin. Văzându-l pe Tatarski leoarcă, începu să râdă satisfăcut:

— Ţi-au fremătat nările, ai? Pune-ţi pofta-n cui. Leonea e plecat, aşa că azi n-avem activitate apicolă.

Tatarski avu impresia că lipsea ceva din anticameră. Cercetând încăperea, observă că oglinda rotundă şi masca aurie dispăruseră de pe perete.

— Unde s-a dus?

— La Bagdad.

— De ce?

— în apropiere sunt ruinele Babilonului. Nu ştiu ce Ba apucat, vrea să se urce în turnul ăla rămas acolo. Mi-a arătat o fotografie – foarte tare.

Tatarski nu se arătă câtuşi de puţin impresionat de cele auzite. Străduindu-se să

facă mişcări fireşti, luă ţigările de pe masă şi îşi aprinse una.

— Şi ce i se pare aşa interesant? întrebă el.

— Zice că vrea înălţare sufletească. Da' ce te-ai

J

făcut aşa palid?

— N-am mai fumat de două zile, zise Tatarski. Am vrut să mă las.

— la-ţi un plasture cu nicotină.

Tatarski îsi veni în fire.

— Ascultă, zise el, ieri l-am văzut iar pe Azadovski în două clipuri. II văd de fiecare dată când aprind televizorul. Ba dansează în corpul de balet, ba prezintă prognoza meteo. Ce înseamnă toate astea? De ce atât de des? Îi place să fie filmat?

— Da, zise Morkovin, are slăbiciunea asta. Dar îti dau un sfat: până una-alta, nu-ţi băga nasul. Mai încolo poate o să afli. Bine?

— Bine.

— Să trecem la treabă. Ce s-a mai întâmplat cu scenariul pentru Kalaşnikov? Tocmai a sunat *brand manager-u*| lor.

— Nu-i nimic nou. Aceeaşi chestie: doi unchiesi îl

>

5

împuşcă pe Batman deasupra pieţei Moskvoreţki. Pe scurt, Batman cade pe o tavă de şaorma şi aripa-i palmată se zbate în praf, apoi e ascuns de un sobor de babe în sarafane.

— Dar de ce doi unchiesi?

>

— Unul are versiunea cu teavă scurtă, celălalt, cu cea normală. Au cerut întregul spectru de modele.

Morkovin se gândi puţin.

— Poate e mai bine să nu fie doi unchiesi, ci tată şi fiu. Tatăl are o puşcă normală, iar fiul una cu ţeava scurtă. Şi hai să nu fie numai Batman, ci şi Spawn, şi Nightman, şi toată şleahta mă-sii. Bugetul e uriaş, trebuie să-l acoperim.

— Dacă e s-o luăm logic, zise Tatarski, fiul ar trebui să aibă modelul clasic şi tatăl, pe cel cu ţeavă scurtă.

Morkovin mai stătu puţin pe gânduri.

— Asa e, admise el. Bravo. Dar fără mama cu lansatorul de grenade, ar fi prea mult. Bun, nu de-asta te-am chemat. Am vesti bune.

Făcu o pauză, pentru sporirea suspansului.

— Ce vesti? întrebă Tatarski fără mare entuziasm.

— Secţia întâi te-a evaluat, în sfârsit. Asa că eşti promovat – Azadovski mi-a zis să te pun la curent. Ceea ce şi fac.

La bufet era pustiu şi linişte. Într-un colţ, pe un suport suspendat, era un televizor cu sonorul oprit, pe un program de ştiri. Făcându-i semn lui Tatarski spre măsuţa de lângă televizor, Morkovin se apropie de tejghea şi se întoarse cu două pahare şi o sticlă de Smirnoff Citrus Twist.

— Să bem. Eşti ud, o să răceşti.

Asezându-se la măsuţă, scutură sticla într-un fel anume şi rămase uitându-se îndelung la mărgeluţele apărute în lichid.

— Nu, nu pot să cred, zise el cu uimire. Aş înţelege, la un chioşc, pe stradă... Dar şi aici e contrafăcută. Îţi spun sigur, e făcătură poloneză... Uite cum saltă! Ce-nseamnă *upgrade...*

Tatarski pricepu că ultima propoziţie nu se referea Ia vodcă, ci la televizor, şi îşi mută privirea de la vodca tulbure din cauza bulelor la ecran, unde un Elţin vesel şi rumen la faţă brăzda aerul cu palma fără două degete, spunând ceva cu însufleţire.

— *Upgradei* întrebă Tatarski. Ce-i ăsta, un fel de stimulator?

— Cine-o mai fi împrăştiind şi zvonurile astea, dădu din cap Morkovin. Pentru ce? Pur şi simplu au crescut frecvenţa la 600 de megahertzi. Apropo, riscăm enorm.

— Iar n-am priceput nimic, zise Tatarski.

— înainte ne trebuiau două zile să prelucrăm un subiect ca ăsta. Acum îl facem peste noapte. De aceea putem să redăm mai bine şi gesturile, şi mimica.

— Dar ce prelucrăm?

— Păi pe el, spuse Morkovin şi arătă cu capul spre televizor. Şi pe toţi ceilalţi. Tridimensionalii.

— Tridimensionalii?

— Dacă e să folosim termenul ştiinţific,

atunci „modelele 3D”. Dar băieţii le numesc tridimensionale.

Tatarski se holbă la prietenul său, străduindu-se să-şi dea seama dacă glumeşte sau vorbeşte serios. Acesta îi susţinu privirea în tăcere.

— Ce-mi tot spui tu acolo?

— Îţi spun ce m-a pus Azadovski să-ţi spun. Te pun la curent.

Tatarski se uită pe ecran. Acum era arătată tribuna Dumei, la care stătea un orator posomorât, parcă abia scăpat din vâltoarea furiei populare. Deodată, i se păru că deputatul este, de fapt, mort – corpul acestuia era complet nemişcat, i se mişcau numai buzele şi, foarte rar, sprâncenele.

— Şi ăsta-i la fel, zise Morkovin. Doar că pe ăsta îl prelucrează mai grosolan, au prea mulţi. E episodic. Semigonflabil.

-Ce?

— Ei, aşa-i numim noi pe tridimensionalii de la Dumă. Videobasorelief dinamic: imaginea e redată mereu din acelaşi unghi. Există două tipuri: gonflabil şi semigonflabil. Vezi cum i se mişcă gura şi sprâncenele? înseamnă că e semigonflabil. Iar ăla care doarme cu ziarul în faţă, ăla-i gonflabil. De obicei, ăsta începe pe un hard disk. Apropo, departamentul nostru legislativ a primit de curând un premiu. Azadovski se uita seara la ştiri şi deputăţii ziceau ba că televiziunea e vândută, ba că e coruptă şi aşa mai departe. Pe bună dreptate,

Azadovski s-a supărat: a vrut să pornească o anchetă, a pus chiar mâna pe telefon. În timp ce forma numărul, şi-a dat seama brusc: ce să ancheteze? Nu, dacă până şi noi putem fi iritaţi, înseamnă că lucrăm bine.

— Si cum, toti sunt... aia?

— Toţi, fără nicio excepţie.

— Da, bine, las-o mai moale, spuse neîncrezător Tatarski. Că doar îi vede atâta lume în fiecare zi!

— Unde?

— La televizor... A... Aha... Asa deci... Dar or fi şi oameni cu care se întâlnesc mereu.

— I-ai văzut tu pe oamenii ăştia?

— Sigur.

— Unde?

Tatarski se gândi.

— La televizor, zise el.

— Acu pricepi ce tot zic?

— încep, răspunse Tatarski.

— De fapt, pur teoretic, poţi să întâlneşti pe cineva care să-ţi spună că i-a văzut sau chiar îi cunoaşte. Există un serviciu special, Voinţa Poporului. Peste o sută de oameni, foşti kaghebişti, pe care îi plăteşte Azadovski. Slujba lor este să se plimbe şi să relateze că tocmai i-au văzut pe conducătorii noştri. Pe unul, la vila lui cu trei etaje, pe altul, cu o târfuliţă minoră, pe ălălalt, într-un Lamborghini galben pe şoseaua Rubliov. Dar Voinţa Poporului lucrează, în general, prin berării şi gări, iar tu nu te învârţi pe- acolo.

— Tu vorbeşti serios? întrebă Tatarski.

— Serios, serios.

— Păi e o păcăleală grandioasă!

— Ah, se încruntă Morkovin, numai asta nu. Îi păcălim – aplaudă mai cu foc. Ce vrei? Orice politician este, prin însăşi natura sa, doar o emisiune TV. Să zicem că punem un om în carne şi oase în faţa camerei. Oricum discursurile îi sunt scrise de o echipă întreagă de *speech writers,* sacourile i le alege o echipă de stilişti, iar hotărârile le ia Comitetul Interbancar. Si dacă-l loveşte damblaua, ce facem, o luăm de la capăt cu toată hărăbaia?

— Mă rog, zise Tatarski. Dar cum se poate face asta la o asemenea scară?

— Te interesează tehnologia? Pot să-ţi explic în linii generale. Mai întâi e nevoie de o sursă. O figură de ceară sau un om în carne şi oase. I se captează corpul noros. Ştii ce-i ăla corp noros?

— Ceva gen ăla astral?

— Nu. Stai să-i asculţi pe toţi tâmpiţii. Corpul noros e acelaşi lucru cu norul digital. Pur şi simplu, un nor de puncte. E captat fie cu o sondă, fie cu un scanner cu laser. Pe urmă, punctele astea se unesc – sunt introduse într-o reţea digitală şi se leagă spaţiile goale. Mai sunt câteva proceduri – *stitching, clean-up* şi aşa mai departe.

— Si cu ce le închid?

— Cu cifre. Se leagă nişte cifre de alte

cifre. Nici eu nu înţeleg chiar tot – sunt umanist, ştii şi tu. Pe scurt, după ce s-a legat şi s-a curăţat tot, se obţine modelul. Există două tipuri: poligonal şi aşa-numitul *NURBS patch.* Cel poligonal este compus din triunghiuri, iar *NURBS—,* din curbe – e o tehnologie avansată, pentru tridimensionali serioşi. Deputăţii sunt toţi poligonali – e mai puţin tămbălău şi se obţin feţe mai populare. Dar când modelul e gata, în el se introduce un schelet. Tot digital. Sunt un fel de beţişoare cu articulaţii – pe monitor arată exact ca un schelet, dar fără coaste. Si acest schelet e animat ca orice desen animat – o mână încoace, un picior încolo. E drept, nu mai facem nimic de mână. Avem specialişti care lucrează cu scheletele.

— Cu scheletele?

Morkovin se uită la ceas.

— Chiar acum e o filmare în pavilionul trei. Hai să ne uităm. Altfel, pot să-ţi explic până diseară.

Locul în care Tatarski intră timid în urma lui Morkovin după câteva minute semăna cu atelierul unui pictor conceptualist care primise o subvenţie grasă ca să lucreze cu furnir. Era o sală înaltă cât două etaje, plină de construcţii din furnir de diferite forme şi cu o destinaţie nu foarte clară – erau nişte scări care > > > nu duceau nicăieri, nişte tribune neterminate, nişte suprafeţe din furnir înclinate în diferite unghiuri spre podea, ba chiar şi o limuzină lungă din furnir. Tatarski nu văzu nici camere, nici spoturi – în schimb, la perete erau

îngrămădite tot felul de aparate electrice asemănătoare unor dispozitive muzicale, în faţa cărora stăteau pe scaune patru oameni, aparent ingineri. Pe podea, alături de ei, se aflau o sticlă de vodcă pe jumătate goală şi nenumărate cutii de bere. Unul dintre ingineri, cu căşti pe urechi, se uita pe un monitor. Eau făcut prietenoşi cu mâna lui Morkovin, dar nimeni nu s-a întrerupt din lucru.

— Hei, Arkaşa, strigă omul cu căştile. O să râzi, dar mai vine o dată.

— Ce? se auzi o voce puternică din centrul sălii.

Tatarski se întoarse şi văzu o instalaţie ciudată: un J > tobogan din furnir, ca acelea care se găsesc în locurile de joacă pentru copii, dar mai înalt. Suprafaţa în pantă se întrerupea deasupra unui hamac atârnat de nişte stâlpi de lemn, iar spre vârf ducea o scară din aluminiu. Pe podea, lângă hamac, stătea un bărbat în vârstă, greoi, cu faţă de veteran de miliţie. Era îmbrăcat în pantaloni de trening şi un tricou cu inscripţia *Sick my duck.* Lui Tatarski inscripţia i se părea cam sentimentală şi nu tocmai corectă gramatical.

— Ce-ai auzit, Arkasa. Hai să mai încercăm o ᶻ J dată.

— Da’ de câte ori? mormăi Arkasa. Mi se învârte ȷ capul.

— Păi mai ia o duşcă. Îţi iese cam sugrumat. Serios, ia o duscă.

— Nu m-a ajuns încă nici paharul de adineaori, răspunse Arkasa, ridicându-se de pe podea şi ducându- se la ingineri.

Tatarski observă că avea prinse de încheieturile mâinilor, de coate, de genunchi şi de glezne nişte mici discuri din plastic negru. Mai avea şi pe corp – erau vreo paisprezece.

— Cine-i ăsta? întrebă el în şoaptă.

— Âsta-i Arkaşa Korjakov. Nu, nu te gândi. E doar o coincidenţă de nume[2]. El prelucrează scheletul lui Elţin. Aceeaşi greutate, acelaşi gabarit. De altfel, e actor – înainte a jucat la Teatrul pentru Tineret, în piese de Shakespeare.

— Si ce face?

— O să vezi imediat. Vrei bere?

Tatarski dădu afirmativ din cap. Morkovin aduse două cutii de Tuborg şi o fotografie. Cu o senzaţie ciudată, Tatarski văzu pe cutia de bere personajul cunoscut în cămaşă albă – Tuborg Man îşi ştergea, ca de obicei, sudoarea de pe frunte cu o batistă, temându- se să-şi continue călătoria finală. După ce bău, Arkaşa se întoarse pe tobogan, se căţără pe scară până sus şi încremeni pe panta de furnir.

— încep? întrebă el.

— Stai, zise omul cu căştile, să recalibrăm.

Arkaşa se aşează pe vine şi apucă marginea scândurii cu mâna, semănând deodată cu un imens porumbel gras.

— Ce-i cu şaibele alea pe el? întrebă Tatarski.

— Sunt senzori, răspunse Morkovin. Tehnologia *motion capture.* Sunt puşi în locurile în care se află articulaţiile scheletului. Când Arkasa se mişcă, le captăm traiectoria. Apoi o filtrăm puţin, o suprapunem peste model şi maşina prelucrează totul. E noul sistem Star Track. Cel mai tare de pe piaţă la ora asta. Fără cabluri, treizeci şi doi de senzori, merge oriunde – dar şi costă, îţi dai seama...

Omul cu căştile se ridică din fata monitorului.

— Gata, zise el. Deci, repet în ordine. Mai întâi îl îmbrăţişezi, apoi îl inviţi să coboare, apoi te împiedici. Dar când laşi mâna jos, fa-o mai solemn şi mai încet. Şi cazi ca lumea, grămadă. Ai priceput?

— Priceput, mormăi Arkaşa şi se ridică în picioare cu grijă. Se clătina puţin.

— începem.

Arkaşa se întoarse spre dreapta, desfăcu braţele şi îmbrătisă încet aerul. Tatarski era uimit – mişcările lui

J > *>*

căpătară pe loc o grandoare statală şi o încetineală solemnă. La început, îşi aminti de sistemul lui Stanislavski, dar înţelese imediat că Arkaşa nu făcea decât să se balanseze cu mare efort pe scândura înaltă, străduindu-se din toate puterile să nu cadă. Când se desprinse din îmbrăţişare, arătă cu un gest larg interlocutorului său nevăzut spre pantă, păşi spre ea, se clătină pe marginea abisului

din furnir şi îşi dădu drumul penibil în jos. În timpul căderii se rostogoli de două ori, şi dacă n-ar fi fost hamacul, în care îi ateriză trupul greoi, n-ar fi scăpat fără oase rupte. Rămase întins în hamac, ţinându-se cu mâinile de cap. Inginerii se îngrămădiră în jurul monitorului şi începură să discute cu voce joasă.

— Acum ce urmează? întrebă Tatarski.

Morkovin îi întinse în tăcere fotografia. Tatarski văzu o sală din Kremlin cu coloane din malachit, spre care cobo- ra o scară largă din marmură, cu covor roşu pe mijloc.

— Ascultă, dar de ce-l arată pilit dacă e virtual?

— Creşte *rating*-\A.

— Îi creşte raZ7«^-ul de la asta?

— Nu lui. Ce *rating* poate să aibă o undă electromagnetică? Canalului TV. Nu te-ai întrebat de ce costă patruzeci de mii minutul în timpul ştirilor din prime- time?

— M-am lămurit. Si de mult e... asa?

— De la dansul din Rostov. Când a căzut de pe scenă.

A trebuit să-l codificăm în regim de urgenţă. Îţi aduci aminte operaţia aia de bypass pe care a făcut-o? Au fost o grămadă de probleme. În timp ce-l digitalizam, deja toată lumea lucra cu mască de oxigen. De-atunci lucrăm cu furnir.

— Dar fata cum i-o fac? întrebă Tatarski. Gestu-

rile, mimica?

— La fel. Numai că nu e un sistem

magnetic, ci optic, Adaptive optics. Iar pentru mâini, mănuşi CyberGlove. La una au tăiat două degete, şi totul e-n ordine.

— Hei, băieţi, zise unul dintre ingineri, mai încet, da? Arkasa trebuie să mai sară o dată. Să se odihnească

J un pic.

— Cum? întrebă Arkaşa, ridicându-se puţin din hamac. Ce, ati luat-o razna?

— Să mergem, zise Morkovin.

Al doilea loc în care-l duse pe Tatarski se numea „studio virtual”. În ciuda denumirii, în el se aflau camere şi spoturi dintre cele mai autentice, care dădeau o căldură plăcută. Studioul era o încăpere mare, cu pereţi şi podea verzi, în care erau filmaţi câţiva oameni în costume ţărăneşti moderne.

Cuprinzând cu privirea întinderea pustie, ei dădeau gânditori din cap, iar unul frământa în mâini un spic de grâu copt. Morkovin îi explică prietenului său că aceştia erau nişte fermieri prosperi, pe care costa mai puţin să-i filmezi decât să-i animi digital.

— Le spunem, de pildă, încotro să se uite, zise el, şi când să pună întrebări. Pe urmă putem să-i combinăm cu cine vrem. Ai văzut *Infanteria stelara?* Unde trupele se luptă cu gândacii?

— L-am văzut.

— La fel e şi aici. Numai că în loc de infanterişti

sunt fermieri sau mici întreprinzători, în loc de automate, pâine şi sare, iar în loc de gândaci, Ziuganov sau Lebed. Pe urmă le punem în spatele Catedralei Mântuitorului sau cosmodromului Baikonur, copiem pe Betacam şi îi dăm drumul... Hai să mergem şi în camera de control.

Camera de control, care se găsea în spatele unei uşi cu inscripţia nostimă „Secţia maşini", nu-l impresiona prea tare pe Tatarski. II impresionară cei doi soldaţi cu mitraliere de la intrare. Dar sala arăta banal – era o încăpere cu parchet scârţâitor şi cu un tapet prăfuit cu gladiole verzi, care aminteau puternic de epoca sovietică. Nu exista niciun fel de mobilă; pe un perete era o fotografie color cu Gagarin ţinând în mâini un porumbel, iar lângă altul erau nişte rafturi metalice cu o mulţime de cutii albastre identice, al căror unic ornament semăna cu fulgul de zăpadă de pe sigla Silicon Graphics. Din afară, cutiile nu se deosebeau prea tare de un aparat pe care-l văzuse cândva Tatarski la Draft Podium. Pe aceste cutii nu erau niciun fel de beculete sau indicatori interesant! – la fel ar fi putut arăta şi un banal transformator secundar. Dar Morkovin se comporta extrem de solemn.

— Azadovski spune că-ţi place când viaţa are ţâţe mari, zise el. Uite, asta-i cea mai mare. Si dacă nu te excită încă, e pentru că nu eşti obişnuit.

— Ce-i ăsta?

— Un *render-server* 100/400. Silicon Graphics le face special în acest scop – *high end.* După standardele americane, în principiu e deja învechită, dar nouă ne ajunge. De altfel, toată Europa lucrează cu de-astea. Permite prelucrarea a până la o sută de politicieni importanţi şi patru sute de mâna a doua.

— Ce computer tare, zise Tatarski fără entuziasm.

— Asta nu-i computer. E un raft cu douăzeci şi patru de computere, controlate de o singură tastatură. Fiecare are câte patru procesoare cu frecvenţă de 800 de megahertzi. Fiecare bloc prelucrează pe rând cadrele şi întregul sistem funcţionează ca un tun de aviaţie cu ţevi rotative. Americanii ne-au secat de parale pentru el. Dar ce să-i faci, când a început totul noi nu aveam aşa ceva. Acum, după cum poţi deduce, nici mo să mai avem vreodată. Apropo, tocmai americanii sunt principala noastră problemă. Ne chinuie ca pe hoţii de cai.

— Cum asa?

— Cu megahertzi. Mai întâi ne-au scăzut frecvenţa cu două sute din cauza cecenilor. De fapt, bineînţeles, din cauza conductei de gaz, îţi dai seama. Pe urmă, pentru că am furat creditul. Şi tot aşa, pentru orice. Noi, evident, tragem tare noaptea, dar ăia de la ambasadă se uită şi ei la televizor. îndată ce urcăm un pic frecvenţa, ne-o taie şi trimit un inspector. În general, e o ruşine. Ditamai ţara, şi stăm pe

400 de megahertzi. Şi nici ăia ai noştri.

Morkovin se apropie de raft, scoase din el un bloc albastru îngust şi îi deschise capacul, pe care apăru un monitor cu cristale lichide. Sub el era o tastatură cu *track-ball.*

— De la tastatura asta sunt acţionate? întrebă

Tatarski.

— Ei, asta-i, dădu din mână Morkovin. Ca să intri în sistem, îţi trebuie parolă. Toate terminalele sunt deasupra. Ăsta nu e decât monitorul de control – vreau să văd ce prelucrăm.

Apăsă nişte taste şi în partea de jos a monitorului apăru o fereastră cu indicatorul de progres şi câteva inscripţii oculte: *memory used 5184M, time elapsed 23:11:12* şi încă ceva cu caractere foarte mici. Apoi ¿wiA-ul ales apăru scris cu litere mari: *C:loligarchslberezkalexcesseslvo^olelslalom.prg.*

— Clar, zise Morkovin. E Berezovski[11] în Elveţia.

Ecranul începu să fie acoperit de nişte pătrăţele cu fragmente de ilustraţie colorată, ca şi cum cineva monta un puzzle. După câteva secunde, Tatarski văzu chipul cunoscut, pe care se mai zăreau nişte dungi negre încă neprelucrate; îl uimi mai ales bucuria nebună care strălucea în ochiul drept, deja prelucrat.

— Schiază, porcul, zise Morkovin, şi noi

doi stăm aici şi tragem praf în piept.

— Dar de ce e clasificat ca *excessest* Ce mare lucru că schiază?

— Păi în loc de beţele astea cu steguleţe vor fi balerine goale, răspunse Morkovin. Unele au panglici albastre, altele, roşii. Fetele au fost filmate pe Kodak, chiar pe traseu. Au fost tare încântate să meargă pe de- a moaca în Elveţia. Două încă se fâţâie pe acolo.

Stinse monitorul, închise capacul şi puse la loc blocul de control. Lui Tatarski îi veni în minte un gând îngrijorător.

— Ascultă, întrebă el, dă americanii au şi ei chestia asta?

— Bineînţeles. Şi au început mult mai devreme. Reagan a fost animat pe tot parcursul mandatului al doilea. Iar Bush... Ţii minte când era în elicopter şi şuviţa de păr pe care şi-o pieptănase peste chelie i se tot ridica vertical şi tremura? O adevărată capodoperă. Eu cred că nimic n-a întrecut asta în grafica computerizată. America...

— Dar e adevărat ca în politica noastră lucrează copywriteri de la ei?

— Uite, asta-i o minciună. Astia nu sunt în stare să conceapă nimic bun de capul lor. Rezoluţie, număr de pixeli, efecte speciale – asta da. Dar e o ţară fără suflet. Personalul creativ din politica lor e un raliat. Candidaţii la preşedinţie sunt doi, iar echipa de scenarişti, una singură. Şi lucrează în ea numai ţipi veniţi de pe Madison Avenue, că banii-s puţini în

politică. M-am uitat de curând pe nişte materiale de- ale lor de campanie electorală – o oroare. Dacă unul vorbeşte depre o punte spre trecut, după două zile altul va vorbi obligatoriu despre o punte spre viitor. Pentru Bob Dole n-au făcut decât să transforme sloganul Nike – din *Just do it* în *Just dont do it.* Singurul lucru concret pe care au fost în stare să-l inventeze a fost o muie în Biroul Oral... Nu, scenariştii noştri sunt de zece ori mai tari. Uite ce personaje proeminente au creat. Ba Elţin, ba Ziuganov, ba Lebed. Cehov curat. *Trei surori. Asa* că toti ăia care zic că Rusia nu are

> >

branduri proprii ar trebui să se înece cu propriile inepţii. Avem aici asemenea talente, că nu ne facem de râs în faţa nimănui. Uite, de pildă, vezi?

Arătă din cap spre fotografia lui Gagarin. Tatarski o privi mai atent şi îşi dădu seama că nu-l înfăţişa pe Gagarin, ci pe generalul Lebed în uniformă de gală, şi că nu ţinea în mâini un porumbel, ci un iepuraş cu urechile date pe spate. Fotografia amintea atât de tare de prototip, încât producea un efect de tipul *trompe Hoeil:* iepurele din mâinile lui Lebed părea în prima clipă un porumbel indecent de gras.

— E făcută de un miner tinerel, zise Morkovin. E pentru coperta unui *Playboy.* Sloganul ataşat este „Rusia va fi mai grasă şi mai frumoasă”. În raioanele flămânde a avut un succes imens. înainte, flăcăul ăsta mânca,

probabil, o dată la două zile; acum e unul dintre cei mai importanţi creatori de publicitate. E drept, încă se învârte totul în jurul mâncării în creaţiile lui... Ţii minte versul Ahmatovei: „Dacă aţi şti din ce mizerie... „

— Stai, zise Tatarski, mi-a venit o idee. Stai s-o notez.

Scoţându-şi agenda din buzunar, scrise:

Silicon Graphics/mai multe ţâţe – siglă nouă. În locul fulgului de zăpadă, conturul unui sân imens, ce pare umplut cu silicon (schiţat cu o peniţă, pentru ideea de grafică). În varianta dinamică (clip), din sfârc iese un vierme din silicon organic şi ia forma semnului $ (model – Specii IIŢ *De gândit.*

— Un val de sudoare inspirată? întrebă Morkovin. Sunt de-a dreptul invidios. Bun, excursia s-a terminat. Să mergem la bufet.

Bufetul era la fel de pustiu. Televizorul era tot cu sonorul oprit, iar în faţa lor, pe masă, erau sticla neterminată de Smirnoff Citrus Twist şi două pahare. Morkovin le umplu, ciocni în tăcere cu paharul lui Tatarski şi bău. În urma excursiei, Tatarski se simţea vag neliniştit.

— Ascultă, spuse el, nu reuşesc să pricep ceva. Să zicem că tuturor le scriu textele copywriterii. Dar cine răspunde de textele alea? De unde ne luăm subiectele şi cum stabilim în ce direcţie o s-o ia mâine politica naţională?

— Mare lucru! răspunse scurt Morkovin. De oligarhi ai auzit?

— Imhm. Si ce, se adună ei şi decid? Sau trimit conceptul în scris?

Morkovin puse degetul mare pe gura sticlei, o scutură şi începu să privească bulele – părea că priveliştea îl fascina. Tatarski aşteptă răspunsul în tăcere.

— Păi cum ar putea să se adune undeva, răspunse într-un târziu Morkovin, când toţi sunt facuţi la etajul de deasupra? Tocmai l-ai văzut pe Berezovski.

— Aha, răspunse gânditor Tatarski. Da, chiar, sigur. Şi scenariile cu oligarhii cine le scrie?

— Copywriterii. E acelaşi lucru, numai etajul diferă.

— Aha. Şi cum alegem ce să decidă oligarhii ăştia?

— Pornind de la situaţia politică. Vorba vine, „alegem”. De fapt, nu prea avem de ales. Suntem guvernaţi de legea de fier a necesităţii. Şi pentru unii, şi pentru alţii. Până şi pentru noi doi.

— Carevasăzică nici oligarhi nu există? Păi şi placa aia de jos, pe care scrie „Comitetul Interbancar”...

— Aia-i ca să-i ţinem la respect şi să nu iasă din ograda noastră. Comitetul e interbancar, aşa e, dar toate băncile astea sunt

intercomitet. Iar comitetul suntem noi. Asta e.

— Am priceput, zise Tatarski. Cred că am priceput, adică. Aşadar, stai un pic... Rezultă că unii îi determină pe alţii şi ăia... ăia îi determină pe primii. Dar atunci... Stai... şi atunci pe ce se bazează totul?

Intrerupându-se, ţipă de durere. Morkovin îl ciupise cu sete de încheietura mâinii – atât de puternic, că-i rupsese şi o bucăţică de piele.

— La asta, spuse el aplecându-se peste masă şi privindu-l drept în ochi cu o privire înnegurată, să nu te mai gândeşti niciodată. Absolut niciodată, ai înţeles?

— Dar cum? întrebă Tatarski simţind că durerea tocmai îl trăsese de pe marginea unei prăpăstii adânci şi întunecate. Cum să nu mă gândesc?

— Tehnica e următoarea, zise Morkovin. îndată ce conştientizezi că dintr-o clipă în alta o să duci gândul ăsta până la capăt, te ciupeşti sau te înţepi cu ceva ascuţit. În mână, în picior, n-are importanţă. Într-un loc cu cât mai multe terminaţii nervoase. Cam cum se ciupeşte un înotător de pulpă când are un cârcel. Ca să nu se înece. Şi pe urmă, treptat, în jurul acestui gând o să ţi se formeze un fel de bătătură, şi o să-l poţi ocoli Iară mari probleme. Adică o să simţi că există, dar n-o să-l gândeşti niciodată. încetul cu încetul, te obişnuieşti. Etajul al optulea se bazează pe al şaptelea, al şaptelea se bazează pe al optulea, şi peste tot, în fiecare loc concret şi în fiecare

moment concret, există o anumită stabilitate. Şi când o să ai treabă până peste cap, o să tragi o linie de coca şi o să rezolvi în viteză probleme concrete toată ziua. N-o să-ţi mai rămână timp şi pentru cele abstracte.

Tatarski dădu pe gât restul de vodcă dintr-o înghiţitură şi se ciupi de coapsă de mai multe ori la rând. Morkovin râse trist.

— Uite, Azadovski, de pildă, spuse el, de ce îi tot hăituieşte şi-i încarcă pe toţi aici? Fiindcă nu-i trece prin cap că ar fi ceva ciudat în asta. Astfel de oameni se nasc o dată la o sută de ani. Am putea spune că omul ăsta are simţul vieţii la scară internaţională...

— Bine, zise Tatarski şi se mai ciupi o dată de picior. Dar nu ajunge să încarci şi să hăituieşti, e nevoie şi să reglementezi. Că doar societatea e lucru complicat. Iar pentru reglementare este nevoie de anumite principii, nu?

— Principiul e foarte simplu, zise Morkovin. Ca totul să fie normal în societate, trebuie să reglementăm doar dimensiunea masei monetare pe care o avem. Tot restul intră firesc în matcă. De aceea nu trebuie să ne amestecăm pentru nimic în lume.

— Şi cum se reglementează dimensiunea asta?

-În asa fel încât să fie maximă.

— Asta-i tot?

— Bineînţeles. Dacă e maximă, înseamnă că totul a intrat în matcă.

— Da, zise Tatarski, e logic. Dar cineva trebuie să comande toate astea, nu?

— Cam repede vrei să le pricepi pe toate, se încruntă Morkovin. Îţi spun: ai răbdare. Asta, frăţioare, e o problemă complicată – să înţelegi cine comandă toate astea. Deocamdată o să-ţi spun doar atât: lumea e condusă nu de un „cine", ci de un „ce". De anumiţi factori şi impulsuri despre care e încă devreme să afli. Deşi, Vavan, e pur şi simplu imposibil să nu ştii. Asta-i paradoxul...

Morkovin tăcu şi rămase pe gânduri. Tatarski îşi aprinse o ţigară – nu mai avea chef să vobească. Între timp, la bufet apăruse un nou vizitator, pe care îl recunoscu imediat: era cunoscutul analist politic de Ia televizor, Farsuk Seiful-Farseikin. În realitate arăta mult mai bătrân decât pe ecran. Părea că venea de la o emisiune: faţa îi era acoperită de stropi mari de sudoare, iar faimosul lui pince-nez îi stătea cam strâmb pe nas. Tatarski credea că Farseikin avea să se repeadă direct la bufet, după vodcă, dar acesta se apropie de masa lor.

— Pot să dau drumul la sonor? întrebă el, făcând semn cu capul spre televizor. Clipul ăsta e făcut de băieţelul meu. Si eu nu l-am văzut încă.

Tatarski ridică ochii. Pe ecran se petrecea ceva straniu de cunoscut: într-o poiană dintr-o pădure de mesteceni se afla un cor de marinari cu o înfăţişare

cam dubioasă (îl recunoscu imediat pe

Azadovski – acesta stătea chiar în centrul grupului şi era singurul pe pieptul căruia strălucea o medalie). Ţinându-se pe după umeri şi legănându-se dintr-o parte în alta, marinarii acompaniau surd un solist blond care semăna cu un Esenin la cub. La început, lui Tatarski i se păru că solistul stă pe buturuga unui mesteacăn uriaş, dar după forma perfect cilindrică a acestei buturugi şi lămâia mică şi galbenă desenată pe suprafaţa lui, îşi dădu seama că era o cutie de băutură răcoritoare mărită de multe ori, pe care era un desen ce semăna fie a scoarţă de mesteacăn, fie a zebră. Schimbarea subtilă a cadrelor arăta că era un clip dintre cele mai scumpe.

„Bom-bom-bom”, cântau înăbuşit marinarii care se legănau. Solistul duse mâna de la inimă spre cameră şi cântă cu voce de tenor:
»

Patria, generoasă,
îmi dă să beau acum
Un Sprite ca un mesteacăn,
Un Sprite ca un mesteacăn.

Tatarski îşi stinse ţigara în scrumieră cu un gest brutal.

— Ce porci, zise el.

— Cine? întrebă Morkovin.

— Dac-as sti... Auzi, da’ la ce direcţie vor să mă mute?

— *Senior Creator* la secţia Kompromat—. Şi o să ne ajuţi şi în perioadele de heirup. Aşa

că acum o să ne sprijinim unul pe altul. Uite, ca marinarii ăştia. Umăr la umăr... lartă-mă, frate, că te-am băgat în chestia asta. Pentru pifani viaţa e mai uşoară, cine nu ştie asta? Ei cred până şi că există canale TV diferite, companii de televiziune... Dar de-aia şi sunt pifani.

Factorul islamic

Se întâmplă deseori să treci într-un Mercedes alb pe lângă o staţie de autobuz şi să vezi oameni care Dumnezeu ştie de când îşi aşteaptă exasperaţi autobuzul şi brusc să observi că unul dintre ei se uită fix la tine, poate chiar cu invidie. Şi pentru o clipă crezi că acest vehicul, furat de la un neamţ necunoscut, care nu are toate formele vamale rezolvate în Bielorusia vecină şi prietenă, dar căruia deja îi tuşeşte bizar motorul cu seria ştearsă, chiar este un trofeu, mărturie a triumfului total şi definitiv asupra vieţii. Şi un fior fierbinte îţi străbate trupul; îţi întorci faţa mândru de la cei care aşteaptă în staţie şi hotărăşti în sinea ta că nu degeaba ai trecut prin ştii tu ce şi că ai reuşit în viată.

Asa acţionează în sufletele noastre ZÎVZM,'-factorul anal. Dar Tatarski nu reuşea nicicum să simtă această

>

dulce furnicătură. Poate că era din cauza apatiei postpluviale a reprezentanţilor clasei de mijloc care aşteptau în staţiile lor. Sau poate era, pur şi simplu, excesiv de nervos – se apropia o trecere în revistă a muncii lui, la care urma să participe însuşi Azadovski. Sau era din cauza rateurilor pe care începuse să le dea în

ultima vreme detectorul social din sufletul lui.

„Dacă privim ce se întâmplă din punctul de vedere al animaţiei pure”, medita el trăgând cu ochiul la vecinii de ambuteiaj, „atunci toate noţiunile sunt inversate la noi. Pentru Siliconul celest care amăgeşte această lume, un Zaporojeţ rablagit e o treabă mult mai complicată decât un BMW nou, trecut trei ani prin vijeliile tunelurilor aerodinamice. Aşa că totul nu e decât o chestiune de creatori şi scenarişti. Dar ce nemernic a scris acest scenariu? Şi cine e spectatorul care îşi înfulecă pizza uitându-se la acest ecran? Şi, cel mai important, oare toate astea se întâmplă numai pentru ca un hamster grăsan şi supranatural să facă ceva gen bani din ceva gen reclame? Aşa se pare. E ştiut doar: totul în lume se întemeiază pe analogii..

Traficul începu, în sfârşit, să devină posibil. Tatarski aprinse radioul. În maşină dădu buzna un glas fonfait, inegal, asemănător vuietului ce se aude uneori printr-un horn:

Nici icoane, nici eseuri,
Nici cel mai atent control
Nu ne scapă de tâlharii
Ce-au pus laba pe petrol
Serviciul de publicitate al Radioului Rus!

Veselia infernală emanată de acest glas nu lăsa nicio îndoială asupra faptului că posesorul nu era nici el chiar ultimul între aceşti tâlhari. Tatarski închise nervos radioul şi apăsă pe

ambreiaj.

Acum era şi mai prost dispus; avea nevoie de căldura unui om viu. Ieşind din şirul de maşini spre staţia de autobuz, frână. Geamul lateral spart al adăpostului era peticit cu un afiş publicitar al canalului de televiziune STS, pe care erau înfăţişate alegoric patru păcate de moarte cu telecomenzi în mâini. Pe

bancă, sub afiş, stăteau o bătrână nemişcată cu un cos
pe genunchi şi un individ creţ de vreo patruzeci de ani, îmbrăcat într-o pufoaică militară ponosită şi cu o sticlă de bere în mână. Remarcând că omul avea încă destulă forţă vitală, Tatarski lăsă geamul în jos şi scoase cotul pe fereastră.

— Nu vă supăraţi, domnule militar, zise el, aţi putea să-mi spuneţi unde este magazinul *Cămăşi bărbăteştii*

Bărbatul ridică ochii spre el. Părea să fi ghicit despre ce era vorba, căci se citea în ei o furie rece. Scurtul schimb de priviri se dovedi extrem de instructiv: Tatarski înţelese că omul înţelesese. Iar omul părea să fi înţeles chiar şi că Tatarski înţelesese că era înţeles.

— La Kandahar a fost mai bine, a zis individul.

— Mă scuzaţi, cum aţi spus?

— Am spus, răspunse omul, mutându-şi mâna pe gâtul sticlei, că la Kandahar a fost mai bine. Şi să nu îndrăzneşti nici măcar să-mi ceri

scuze.

Ceva îi spunea lui Tatarski că individul nu se apropia de maşina lui ca să-i explice cum ajunge Ia magazin, aşa că apăsă pedala de acceleraţie până jos. Intuiţia nu-l înşelase – o clipă mai târziu, ceva se lovi cu putere de geamul din spate şi acesta fu acoperit de o reţea de crăpături prin care curgea înăuntru o spumă albă. Sub acţiunea unui val de adrenalină, Tatarski acceleră din nou. „Ce nemernic", îşi zise el uitându-se în spate. „Nu degeaba sunt ţinuţi ăştia în cazărmi."

În timp ce parca în curtea Comitetului Interbancar, lângă maşina lui frână un Range Rover roşu ultimul tip, cu nişte faruri incredibile deasupra şi cu un desen vesel pe uşă: soarele răsărind deasupra preriei şi un cap de indian cu o găteală din pene. „Interesant, cine-o fi mergând cu de-astea?" se întrebă Tatarski şi întârzie puţin lângă portieră.

Din Range Rover coborî un bărbat scund şi plinuţ într-un costum în dungi accentuat burghez; când se întoarse, Tatarski îl recunoscu uimit pe Saşa Blo – mai gras şi mai chel decât îl ştia, dar cu aceeaşi grimasă de chinuitoare nedumerire pe chip.

— Sasa, zise Tatarski, tu eşti?

— A, Vavan, răspunse Saşa Blo. Şi tu eşti aici? La Kompromat?

— De unde ştii?

— Păi de acolo încep toţi. Ca să-şi facă

mâna. Personalul de la creaţie nu e foarte mare. Se cunosc toţi între ei. Aşa că dacă nu te-am văzut până acum, iar acum parchezi lângă intrarea asta, înseamnă că eşti la secţia Kompromat. Şi asta de vreo două săptămâni, nu mai mult. Elementar, Watson.

— Ba e deja o lună, răspunse Tatarski. Dar tu unde lucrezi?

— Eu? Sunt şeful departamentului Ideea Rusă. E în corpul secundar. Dacă-ţi vine vreo idee, treci pe la noi.

— N-o să-ţi fiu de prea mult folos, răspunse Tatarski. Am încercat să mă gândesc la asta – nu-mi iese. Mai bine du-te prin suburbii, întreabă oamenii.

Sasa Blo se încruntă nemulţumit.

— Am încercat la început, zise el. Le torni un pahar, îi priveşti în ochi şi ei îţi răspund: „Pocni-ţi-ai nenorocita' ăla de Mercedes în mortii mă-tii." Nu-şi pot închipui nimic mai şmecher ca Mercedesul... şi totul e atât de distructiv... E a ta?

întrebarea se referea la maşina lui Tatarski.

— A mea, zise el mândru.

— E clar, zise Saşa Blo încuind uşa Range Roverului. Patruzeci de minute de ruşine, şi ai ajuns la serviciu. Dar să nu ai complexe. Ai totul înainte.

Salutându-l din cap, fugi în pas săltat spre intrare, bălăngănindu-şi servieta umflată şi unsuroasă. Tatarski privi lung în urma lui, apoi

se uită Ia luneta maşinii sale şi scoase agenda.

Răul cel mai mare – scrise el pe ultima pagină – *constă în aceea că oamenii clădesc comunicarea între ei pe o flecăreală fără noimă, în care îşi introduc cu cruzime, cu viclenie şi inuman impulsul anal în speranţa că poate va deveni oral. Dacă acest lucru se întâmplă, omul e cuprins de un tremur orgiastic şi, pentru câteva secunde, simte aşa-numitul „puls al vieţii".*

Azadovski şi Morkovin stăteau în sala de vizionare de J
la primele ore ale dimineţii. Prin faţa intrării se fâţâiau câţiva oameni care pălăvrăgeau pe teme politice şi înjurau crunt guvernul. Tatarski îşi zise că trebuiau să fie copywriterii de la secţia politică, exersând inactivitatea corporatistă. Erau chemaţi unul câte unul; în medie, petreceau cu şefii cam zece minute, iar problemele care se discutau acolo erau, pesemne, importante chestiuni de stat: Tatarski îşi dădu seama de asta după vocea lui Elţin care răzbătuse de câteva ori din sală, dată la sonor maxim. Prima dată

bolborosea: „La ce ne trebuie atâţia piloţi? Ne trebuie un singur pilot, gata pentru orice! Uite, nepotu-meu se joacă la Play Station; când Lam văzut, am înţeles imediat..."

A doua oară, se pare, ascultau un fragment dintr- un discurs în fata naţiunii, căci vocea lui Eltin era »

solemnă şi măsurată: „Pentru prima dată după multe decenii, populaţia Rusiei are posibilitatea de a alege între inimă şi raţiune.

Un proiect fu respins, ceea ce se vedea limpede pe fata bărbatului înalt, mustăcios, încărunţit înainte de vreme care iesise din sală ţinând în mâini un dosar roşu pe care scria cu auriu „ţar”. După aceea, în sală începu să cânte o muzică; la început zdrăngăni îndelung o balalaică, cineva scoase un răcnet, apoi se auzi glasul lui Azadovski:

— Ce mama dracului! O să-l scoatem de pe post. Eu zic că mai bine Lebed. Ala măcar n-are chelie. Următorul.

Lui Tatarski îi veni rândul târziu – era ultimul. Sala întunecată în care aştepta Azadovski era de o eleganţă sumbră, dar oarecum arhaică, de parcă ar fi fost decorată şi mobilată prin anii ’30 sau ’40. Intrând, Tatarski se înclină, tropăi grăbit până în primul rând şi se aşeză pe marginea unui scaun din stânga lui Azadovski, care arunca dâre de fum în lumina videoproiectorului. Azadovski îi strânse mâna fără să-l privească – parcă nu era în apele lui. Tatarski ştia despre ce era vorba, îi explicase Morkovin cu o zi înainte.

„Ne-au scăzut la trei sute”, spusese el posomorât. „Pentru Kosovo. Ţii minte cum nu se găsea unt pe vremea comuniştilor? Acum e rândul aparatelor. E ceva fatal în istoria tării

ăsteia. Azadovski vizionează

> acum personal toate ciornele. Pe *render-server* nu mai ajung decât cele pentru care există ordin scris, aşa că dă-ti silinţa.”

Tatarski vedea pentru prima dată cum arată aşa- numita ciornă, adică schiţa neprelucrată. Dacă n-ar fi fost el însuşi autorul scenariului, n-ar fi ghicit niciodată că acel contur verde întretăiat de o linie punctată galbenă era masa pe care se afla jocul Monopoly. Piesele de joc erau nişte săgeţi roşii identice, iar zarurile erau două pete albastre. În partea de jos a ecranului clipeau perechi de cifre de la I la 6, redate la întâmplare de generatorul de numere, iar mutările corespundeau punctelor realizate – jocul era corect modelat. Jucătorii însă nu existau încă: în locul lor la masă şedeau nişte schelete din linii gradate, cu nişte cerculete la încheieturi. Se vedeau doar fetele,

compuse din nişte poligoane grosolane – barba lui Salman Raduev^2 semăna cu o cărămidă roşcată ataşată

părţii de jos a feţei, iar Berezovski putea fi recunoscut numai după triunghiurile movulii ale obrajilor bărbieriţi. După cum era de aşteptat, câştiga Berezovski.

— Da, zicea el scuturând zarurile cu liniutel
e verzi

ale degetelor, Monopoly e o problemă în Mama Rusia. Cumperi câteva străzi şi pe urmă te trezeşti că locuiesc oameni pe ele.

Raduev râse:

— Asta nu-i numai în Rusia. Peste tot e asa. Si-ti mai spun ceva, Boris, oamenii nu numai că locuiesc acolo, dar adeseori chiar cred că sunt străzile lor.

Berezovski aruncă zarurile. Îi iesise iar sase-sase.

— Nud chiar asa, zise el. În vremurile noastre, oamenii află ce cred de la televizor. De aceea, dacă vrei să cumperi nişte străzi şi să nu ai insomnii pe urmă, trebuie să faci mai întâi în asa fel încât să fie dominate de propriul tău turn de televiziune.

Se auzi un ţiuit şi în colţul mesei apăru un adaos animat: un aparat militar de transmisie cu o antenă lungă. Raduev îl ridică spre capul sumar schiţat, spuse ceva foarte scurt în cecenă şi îl puse la loc.

— Eu îmi vând crainicul TV, zise el şi împinse cu degetul-beţişor o piesă de joc în mijlocul mesei. Nu-mi place televiziunea.

— II cumpăr, răspunse repede Berezovski. Dar de ce nu-ţi place?

— Pentru că se produce un contact mult prea frecvent între urină şi piele. Ori de câte ori aprind televizorul, urina începe să intre în contact cu pielea.

— Dar nu cu pielea ta, Salman.

— Tocmai, zise supărat Raduev, şi atunci de ce intră ele în contact la mine-n cap? Ce, altundeva n-au unde?

Partea de sus a feţei lui Berezovski fu acoperită de un dreptunghi cu o pereche de ochi redaţi în detaliu. Mijiţi, aceştia îl priviră cu nelinişte pe Raduev, clipiră de câteva ori şi dreptunghiul dispăru.

— Dar, până la urmă, a cui e urina? reluă Raduev pe un ton care facea să pară că abia atunci îi venise în minte întrebarea.

— Las-o baltă, Salman, zise împăciuitor Berezovski. Mai bine mută.

— Stai asa, Boris. Vreau să aflu a cui urină şi a cui piele intră în contact în capul meu când mă uit la televizorul ăla al tău.

— Da’ de ce la al meu?

— Dacă o conductă trece pe proprietatea mea, înseamnă că eu răspund de conductă. Tu ai spus asta. Nu-i asa? Atunci, dacă toti crainicii TV sunt în pătrăţelele tale, eşti responsabil pentru televizor. Aşa că ia zi, a cui urină face pleosc în capul meu când mă uit la el?

Berezovski îşi scarpină bărbia.

— Urina ta, Salman, zise el hotărât.

— De ce?

— Păi a cui poate să fie? Gândeşte-te şi tu. Pentru îndrăzneala ta, ţi se spune „omul cu un glonţ în cap”. Bănuiesc că ăla care s-ar apuca să te ude cu urină în timp ce te uiţi la televizor

n-ar avea viaţă lungă.

— Corect.

— Atunci, Salman, înseamnă că e urina ta.

— Şi cum ajunge la mine în cap când mă uit la televizor? Urcă din vezica urinară?

Berezovski întinse mâna după zaruri, dar Raduev le acoperi cu palma.

— Explică-mi, îi ceru el. Pe urmă jucăm mai departe.

Pe fruntea lui Berezovski se ivi un pătrăţel animat conţinând un rid adânc.

— Bine, spuse el, o să încerc să-ţi explic.

-Zi.

— Când Allah a creat această lume, începu Berezovski aruncând o privire în sus, mai întâi a gândit-o. După aceea a creat obiectele. Toate cărţile sfinte spun că la început a fost cuvântul. Ce înseamnă asta în limbaj juridic? În limbaj juridic asta înseamnă că Allah a creat, în primul rând, noţiunile. Obiectele brute le-a menit oamenilor, dar la Allah – din nou aruncă o privire fugară în sus – în locul acestora sunt idei. Aşadar, Salman, când priveşti la televizor o reclamă la pamperşi, în capul tău nu este urină umană udă, ci noţiunea de urină. Ideea de urină intră în contact cu noţiunea de piele. Ai înţeles?

— Oarecum, zise Raduev gânditor. Dar nu până la capăt. În capul meu intră în contact ideea de urină cu noţiunea de piele. Da?

-Da.

— Iar Allah în loc de lucruri are idei. Da?

— Da, zise Berezovski şi se încruntă. Pe obrajii lui albaştri bărbieriţi apărură nişte petice animate pe care se încordau nişte muşchi.

— înseamnă că în capul meu se produce contactul dintre urina lui Allah şi pielea lui Allah, fie-i numele binecuvântat. Da?

— Am putea spune şi-aşa, zise Berezovski şi pe fruntea lui apăru iar pătrăţelul cu ridul. (Tatarski notase în această parte a scenariului indicaţia „Berezovski simte că discuţia ia o întorsătură nedorită”.)

Raduev îşi mângâie cărămida roşcată a bărbii.

— Adevărat grăia al-Hallaj, zise el. Cel mai mare miracol este omul, care nu vede miracolele din jurul lui. Dar spune-mi, de ce atât de des? Odată, urina a intrat în contact cu pielea în conştiinţa mea de şaptesprezece ori într-un singur ceas.

— Asta, probabil, a fost pentru raportul în Gallup Media, răspunse condescendent Berezovski. La început au furat, dar dup-aia le-au închis bugetul. Şi ce? Cât timp ni s-a plătit, atâta transmitem.

Scheletul lui Raduev s-a aplecat spre masă.

— Stai, stai. Vrei să spui că de câţi bani ţi se dau, de atâtea ori urina intră în contact cu pielea?

— Păi da.

— Şi tu poţi să rezolvi personal asta?

— Bineînţeles, răspunse Berezovski. Sigur, nu mă ocup de toate mărunţişurile, dar la mine se ajunge. Cum altfel?

— Şi ai de gând să faci asta mai departe?

— Sigur că da, zise Berezovski. La unii urina intră în contact cu pielea. Iar la alţii, banii intră în contact cu contul.

Scheletul lui Raduev fu acoperit de un petic având desenat destul de grosolan pe el un bust în uniformă militară iordaniană. întinse mâna după spătarul scaunului, scoase de acolo un Kalaşnikov şi îl îndreptă spre faţa interlocutorului.

— Ce-i cu tine, Salmancik? întrebă încet Berezovski, ridicând din reflex mâinile.

— Tu spui că Allah a creat mai întâi noţiunile, zise Raduev, aşa că, după toate noţiunile, un om care pentru bani e gata să împroaşte cu urină pielea lui Allah nu trebuie să facă umbră pământului.

Peticul cu bustul iordanian dispăru, pe ecran reveniră liniile subţiri ale scheletului, iar Kalasnikovul
se transformă într-o linie punctată care se balansa. Partea de sus a capului lui Berezovski, înspre care era îndreptată linia punctată, fu acoperită de un petic animat cu o frunte socratică pe care apărură pentru o clipă picături mari de sudoare.

— Liniştеşte-te, Salmancik, liniştеşte-te, spuse Berezovski. Doi oameni cu gloanţe în cap la aceeaşi masă ar fi prea mult. Nu te enerva.

— Cum să nu mă enervez? Fiecare

picătură de urină pe care ai vărsat-o pe Allah pentru bani o s-o speli cu o găleată din sângele tău, îţi spun eu.

Ochii mijiţi ai lui Berezovski reflectau o gândire furibundă. în scenariu aşa şi scria: „gândire furibundă”, şi Tatarski nici nu-şi putea închipui ce tehnologie le permisese animatorilor să obţină o redare atât de literală.

— Ascultă, zise Berezovski, începi să mă îngrijorezi. N-am căpăţâna blindată, asta-i clar. Dar nici tu, după cum bine ştii. Iar aici bodyguarzii mei sunt peste tot... Aha... Deci, asta ţi-au spus prin statie.

Raduev râse:

— În revista *Forbes* scria că te prinzi repede. Dar orice om care se prinde repede, scrie *Forbes* mai departe, trebuie să fie pregătit să fie prins el însuşi la un moment dat. Bodyguarzii tăi se odihnesc.

— Eşti abonat la *Forbes?*

— Sigur. Acum Cecenia face parte din Europa.

— Păi, dacă eşti aşa de cultivat, de ce pui mâna pe armă? zise iritat Berezovski. Hai să stăm de vorbă ca doi europeni, fără atâtea figuri de fiară.

— Ia hai.

— Ai spus că o să spăl fiecare picătură de urină cu o găleată de sânge.

— Am spus, confirmă cu mândrie Raduev. Şi o repet.

— Dar urina nu poate fi spălată cu sânge.

Că sângele nu e Tide.

(Lui Tatarski îi trecu prin minte că propoziţia „urina nu poate fi spălată cu sânge” era un slogan minunat pentru reclama pe scară naţională la Tide, dar se jena să scoată agenda în faţa lui Azadovski.)

— Asta asa e, admise Raduev.

— Şi apoi, eşti de acord că nimic pe lume nu se întâmplă fără voia lui Allah?

— Sunt de acord.

— Aşa, să mergem mai departe. Oare crezi că aş fi putut... aş fi putut... ei, aş fi putut să fac ce-am făcut dacă n-ar fi fost asta voia lui Allah?

-Nu.

— Mergem şi mai departe, continuă sigur pe el Berezovski. încearcă să priveşti astfel lucrurile: eu nu sunt decât o unealtă în mâinile lui Allah, iar ce şi de ce face Allah nu putem înţelege. Şi-apoi, dacă n-ar fi fost voia lui Allah, n-as fi adunat toate turnurile de televiziune şi crainicii pe cele trei pătrăţele ale mele, asa-i?

— Asa-i.

— Mai ai gărgăuni?

Raduev propti ţeava mitralierei în fruntea lui Berezovski.

— Da, zise el. O să mergem şi mai departe. O să-ţi spun cum vorbesc bătrânii la noi în sat. Aşa cum a gândit-o Allah, lumea asta ar trebui să fie asemeni unei zmeure care ţi se topeşte în gură. Iar oamenii ca tine, din avariţie, au

transformat-o în urina care intră în

7 contact cu pielea. Poate că voia lui Allah a fost şi ca în lume să apară oameni ca tine. Dar Allah e milostiv, pentru că tot voia lui este şi să-i trăsnească pe cei din cauza cărora viaţa nu pare o zmeură. Iar după discuţia cu tine, mie nu mi se pare că ar fi o zmeură, ci o urină care mi-a invadat tot creierul, ai priceput, nu? De aceea cea mai bună hotărâre în ce te priveşte e să te rogi.

Berezovski oftă.

— Văd că te-ai pregătit bine pentru conversaţia asta. Bine. Să zicem că am făcut o greşeală. Cum o pot ispăşi?

— S-o ispăşeşti? Să ispăşeşti o asemenea ofensă? Nu ştiu. Ar trebui să faci ceva care să-i placă lui Allah.

— De pildă, ce?

— Nu ştiu, repetă Raduev. Să construieşti o moschee. Sau o scoală musulmană. Dar ar trebui să fie o moschee foarte mare. Atât de mare, încât să poată fi spălat în ea păcatul pe care l-am săvârşit aşezându-mă la masă cu un om care împroaşcă pielea Celui Neînţeles cu urină.

>

— Clar, zise Berezovski, lăsând mâinile un pic mai jos. Dar concret, cam cât de mare?

— Mă gândesc ca prima contribuţie să fie de vreo zece milioane.

— Dar nu-i cam mult?

— Nu ştiu dacă-i mult sau nu, spuse gânditor Raduev, mângâindu-şi barba cu mâna, pentru că noi înţelegem categoriile „mult” şi „puţin” prin comparaţie. Dar poate ai observat o turmă de capre când ai venit la sediul meu?

— Am observat-o. Care-i legătura?

— Până când aceste douăzeci de milioane ajung în contul meu la Banca Islamică, la fiecare oră o să fii cufundat de şaptesprezece ori într-un butoi cu urină de capră şi ea o să

intre în contact cu pielea ta, iar tu o să te gândeşti dacă e mult sau puţin de şaptesprezece ori pe oră.

— Ei, ei, ei, zise Berezovski lăsând de tot mâinile în jos. Ce tot spui? Adineaori erau zece milioane.

— Ai uitat de mătreată.

— Ascultă, Salmáncik, nu asa se fac afacerile.

— Vrei să mai plăteşti zece pentru mirosul de transpiraţie? întrebă Raduev, scuturând mitraliera. Vrei?

— Nu, Salman, spuse obosit Berezovski. Nu vreau să plătesc pentru mirosul de transpiraţie. Apropo, cine ne filmează cu camera ascunsă?

— Ce cameră?

— Păi ce e cu portofelul ăla de pe pervaz?

Berezovski împunse ecranul cu degetul.

— Ah, tu, Satană, mormăi Raduev şi ridică mitraliera.

Pe ecran trecu un zigzag alb, apoi totul fu acoperit de puncte cenuşii, iar în sală se aprinse lumina.

Azadovski icni şi schimbă o privire cu Morkovin.

— Ei, cum vi se pare? întrebă timid Tatarski.

— Ia spune-mi, tu unde lucrezi? întrebă Azadovski dispreţuitor. În departamentul de PR de la Logovaz-^? Sau la mine, la Kompromat?

— La Kompromat, răspunse Tatarski.

— Ce temă ai avut? Să scrii un scenariu cu nişte negocieri între Raduev şi Berezovski, în cadrul cărora Berezovski le dă teroriştilor ceceni douăzeci de

> milioane de dolari. Si tu ce-ai scris? Ce le dă? La tine construieşte o moschee! Bine că nu construieşte de-a

dreptul Biserica Mântuitorului. Dacă nu l-am fi făcut noi înşine pe Berezovski ăsta, aş fi fost convins că eşti pe statul lui de salarii. Şi Raduev? Parc-ar fi profesor de teologie! Citeşte reviste de care nici măcar eu n-am auzit.

— Păi trebuia să existe o logică a dezvoltării subiectului...

— Mie nu-mi trebuie logică, ci materiale compromiţătoare. Iar ăsta nu-i material compromiţător, e un rahat. Ai priceput?

— Am priceput, răspunse Tatarski lăsând ochii în jos.

Azadovski se mai îmblânzi.

— În general, anunţă el, un nucleu sănătos există. Primul plus e că trezeşte ura faţă de televiziune. Îţi vine să te uiţi şi s-o urăşti, să te uiţi şi s-o urăşti. Al doilea

plus e jocul Monopoly. A fost numai ideea ta?

— A mea, prinse curaj Tatarski.

— Asta-i reuşită. Un terorist şi un oligarh îşi împart averea poporului la masa de joc... Pifanii o să- şi iasă din minţi de furie.

— Dar nu e prea... interveni Morkovin, însă Azadovski îl întrerupse:

— Nu. Important e ca oamenii să aibă mintea ocupată şi să clocotească de emoţii. Aşa că figura asta cu Monopoly e bună. O să ne

crească ratingul la ştiri cu minimum cinci procente. Aşadar, minutul în *prime time...*

Azadovski scoase din buzunar un calculator şi începu să socotească ceva.

— . ..o să crească cu vreo nouă mii, zise el după ce termină de calculat. Cât ne iese pe oră? înmulţim cu şaptesprezece... E bine. Aşa facem. Pe scurt, lasă-i să joace Monopoly şi spune-i regizorului să introducă un montaj: cozi la casa de economii, mineri, bătrâne, copii flămânzi, soldaţi răniţi. Tot tacâmul. Numai scoate partea aia cu crainicii TV, altfel o să trebuiască să facem scandal, ca reacţie. Mai bine fa-le o piesă pentru Monopoly în formă de sondă-turn de televiziune şi Berezovski să spună că vrea să construiască de- astea peste tot, ca să scoată de jos petrol şi de sus reclame. Adăugaţi un montaj cu Turnul de Televiziune Şabolovski şi un sfredel. Cum ţi se pare?

— Genial, zise plin de zel Tatarski.

— Şi ţie? îl întrebă Azadovski pe Morkovin.

— Sunt sută la sută pentru.

— Ce să zic! Pot să fac singur treaba în locul tuturor... Bun, deci, ăsta-i diagnosticul. Tu, Morkovin, dă-i-l pe tipul ăla nou care scrie despre mâncare să-l ajute. E băiat deştept. Pe Raduev îl lăsăm aşa cum e, numai puneţi-i un fes în loc de şapca aia, că deja m-am săturat. Facem şi-o aluzie la Turcia în acelaşi timp. Şi încă ceva, de mult vreau să-ntreb: ce-i rasoleala asta? De ce poartă tot timpul ochelari

de soare? Ce, durează prea mult să-i prelucraţi ochii?

— Durează, spuse Morkovin. Raduev e tot timpul la ştiri, şi cu ochelari merge cu douăzeci la sută mai repede. Scăpăm de mimică.

Azadovski se încruntă vag.

— Cu frecvenţa rezolvăm, dacă ne ajută Dumnezeu. Dar pe Berezovski să-l mai aranjaţi, ai înţeles?

— Am înţeles.

— Şi chiar acum, materialul e urgent.

— Se face, răspunse Morkovin. Terminăm vizionarea şi mergem direct la mine.

— Ce mai avem?

— Reclame pentru televiziune. Un nou tip.

Tatarski se ridică de pe scaun, pregătindu-se să iasă, dar Morkovin întinse mâna şi-l opri.

— Hai, zise Azadovski făcând un gest indulgent. Mai avem vreo douăzeci de minute.

Lumina se stinse din nou. De pe ecran surâdea o japoneză mărunţică şi drăguţă în chimonou. După ce se înclină, spuse cu un accent puternic:

— Acum îl veţi urmări pe Yohohori-san. Yohohori-san este cel mai vechi colaborator al firmei
Panasonic, de aceea i s-a încredinţat această onoare. Din cauza rănilor căpătate în timpul războiului, el are probleme de exprimare. Vă rugăm, stimaţi telespectatori, să-i scuzaţi acest defect.

Fata se retrase. În cadru apăru o sală

rotundă cu pereţii zugrăviţi în alb. În centrul sălii se afla un cufăr lung, ferecat, pe care şedeau nemişcate douăsprezece personaje în linţolii albe. În faţa lor se ivi un japonez cărunt şi îndesat cu o sticlă desfăcută de rom în mână. Era în veston, dar, nu se ştie de ce, avea o sabie la brâu. După ce trase o duşcă din sticlă, pocni din degete şi personajele în linţolii, sărind de pe cufăr, fugiră care- ncotro. Cufărul se deschise şi din adâncurile lui ieşi un

> J

televizor negru cu formă aerodinamică, asemănător unui ochi smuls de la un monstru uriaş – comparaţia îi veni în minte lui Tatarski deoarece capacul cufărului era căptuşit cu catifea stacojie.

— Panasonic vă prezintă o invenţie ce revoluţionează lumea televiziunii, zise japonezul bâlbâindu-se uşor. Primul televizor din lume cu comandă vocală în toate limbile planetei, inclusiv în rusă. Panasword V-2!

Pe ecran apăru inscripţia „Panasword V-2”.

Japonezul privi în ochii telespectatorilor cu o ură năprasnică şi deodată trase sabia din teacă.

— O sabie făurită în Japonia! strigă el lipind tăişul de lentilele camerei. Sabia cu care îşi taie gâtul lumea degenerată. Trăiască împăratul!

Ecranul fu acoperit de oameni în linţolii – Mister Yohohori fu târât de-acolo, fata în chimonou, palidă, începu să facă plecăciuni ca

pentru a cere scuze şi peste toate acestea se desenă cu neobrăzare sigla Panasonic. O voce subţirică rosti: „Panasonic. Mama japonezului!”

Tatarski auzi un telefon sunând.

— Alo, zise glasul lui Azadovski în întuneric. Ce? Vin acu!

Ridicându-se, Azadovski acoperi o parte a ecranului.

— Of, zise el, se pare că Rostropovici primeşte azi o decoraţie. O să sune acuşi din America. Le-am trimis

J >

ieri un fax în care le spuneam că democraţia e în pericol şi îi rugam să crească frecvenţa cu 200 de megahertzi. Se pare că au priceput, în sfârşit, că facem acelaşi lucru.

Lui Tatarski i se păru deodată că umbra lui Azadovski de pe ecran nu e reală, ci un element al înregistrării video, o siluetă de felul acelora care apar în copiile-pirat, filmate cu camera direct de pe ecran.

Pentru el, aceste umbre negre ale spectatorilor care ieşeau din sală, pe care proprietarii centrelor ilegale de închirieri video le numeau „fugari”, erau un indicator al calităţii: sub acţiunea ww-factorului dislocant, de la un film bun ieşea mai multă lume decât de la unul prost; de aceea, el cerea, de obicei, să i se păstreze „filmele cu fugari”. Acum însă aproape că se sperie, gândindu-se că dacă fugarul se dovedeşte deodată un om care până mai adineaori a stat lângă tine, asta poate

însemna că tu însuţi eşti un fugar. Senzaţia era complexă, profundă şi nouă, dar nu apucă să şi-o lămurească: fredonând un tangou nedesluşit, Azadovski ajunse Ia marginea ecranului şi dispăru.

Al doilea clip începea într-o manieră mai tradiţională. În faţa unui şemineu mare, aprins, aflat pe un perete bizar de oglindă, stătea o familie – tata, mama, fetiţa cu un pisoi şi bunica, împletind un ciorap. Ei priveau flăcările care dansau în spatele grilajului cu mişcări rapide şi oarecum caricaturale – bunica tricota, mama mesteca o bucăţică de pizza, fetiţa mângâia pisoiul, iar tatăl bea bere. Camera trecu pe lângă ei şi pătrunse prin peretele de oglindă. Din partea cealaltă, peretele apăru transparent; când camera îşi încetă mişcarea, peste familie se suprapuseră flăcările şi grilajul căminului. O orgă începu să cânte tare şi ameninţător; camera porni înapoi şi peretele transparent se transformă într-un ecran plat de televizor cu boxe stereo de o parte şi de alta şi cu inscripţia nostimă „Tofetissimo” pe fond negru. Pe ecranul televizorului apăru un foc ce mistui rapid cele patru corpuri negre de după grilaj. Orga tăcu şi se auzi glasul insidios al crainicului:

— Credeţi că pe geamul absolut plat al televizorului Black Trinitron e vacuum? Nu! Acolo arde un foc care vă pârjoleşte inima! Sony Tofetissimo. *It’s a sin—.*

Tatarski nu înţelesese mai nimic din ce

văzuse, dar se gândi că s-ar putea creşte considerabil coeficientul de atracţie dacă s-ar înlocui sloganul pur englezesc cu jocul de cuvinte *It's a son&.* îşi mai aminti întâmplător că exista şi un sat vietnamez Son My, devenit celebru după un sângeros atac american.

— Ce-i asta? întrebă el când se aprinse lumina. Nu prea seamănă a reclamă.

Morkovin zâmbi satisfăcut.

— Tocmai asta e, că nu seamănă, zise el. Ştiinţific vorbind, este o nouă tehnică de reclamă, reflectând reacţia mecanismelor de piaţă la repulsia tot mai mare a oamenilor faţă de mecanismele de piaţă. Pe scurt, telespectatorul trebuie să capete treptat sentimentul că undeva în lume, în însorita Californie, să zicem, există o ultimă oază a libertăţii neconstrânse de gândul la bani, unde se face această reclamă. Ea este profund anticomercială ca formă şi de aceea promite să fie extrem de comercială prin conţinut...

Se uită în jur, ca să se convingă că nu mai era nimeni în sală, şi şopti:

— Să trecem la afaceri. Aici cică nu se ascultă, dar vorbeşte încet, pentru orice eventualitate. Bravo, a fost foarte bine. Ca la carte. Uite partea ta.

În mâna lui apărură trei plicuri – unul umflat şi galben, celelalte două mai subţiri.

— Ascunde-le repede. Ai douăzeci de la Berezovski, zece de la Raduev şi încă două de la

Wahhabi. De la ei e cel mai gros, pentru că sunt bancnote mici. Le-au strâns de prin aule.

Tatarski înghiţi în sec, luă plicurile şi le vârî iute în buzunarul interior al scurtei.

— Ce crezi, s-o fi prins Azadovski? şopti el.

Morkovin scutură din cap.

— Ascultă, şopti Tatarski, uitându-se din nou în jur, dar cum e posibil? Cu Wahhabi mai înţeleg. Dar Berezovski nu există, şi nici Raduev. Sau, mai degrabă, există, dar sunt facuti numai din zero şi unu, zero şi unu. Cum pot să vină lovelele astea de la ei?

Morkovin ridică din umeri.

— Nici eu nu înţeleg până la capăt, răspunse el în şoaptă. Or fi nişte oameni interesaţi. Lucrează în nu ştiu ce structuri şi au nevoie să-şi dreagă *image-xA.* Poate că dacă pricepem, în cele din urmă o s-o păţim. Dar de ce să pricepem? Unde mai câştigi treizeci de mii dintr-odată? Nicăieri. Aşa că nu-ţi mai bate capul cu asta. Despre lumea asta în general e mai bine să nu înţeleagă nimeni nimic cu adevărat.

Un operator băgă capul pe uşă.

— Băieţi, mai stati mult?

— Vorbim despre clipuri, şopti Morkovin.

Tatarski îsi drese vocea.

— Dacă am înţeles corect diferenţa, zise el cu glas nefiresc de tare, atunci reclama obişnuită şi cea pe care tocmai am văzut-o sunt precum muzica pop şi cea alternativă?

— Exact, răspunse la fel de tare Morkovin,

ridicându-se de la locul lui şi uitându-se la ceas. Dar ce-i aia muzică alternativă? Care muzicant e alternativ şi care pop? Cum determini asta?

— Nu ştiu, răspunse Tatarski. Merg pe intuiţie.

Trecură pe lângă operatorul care zăbovea în prag şi se îndreptară spre lifturi.

— Există o definiţie exactă, zise Morkovin didactic. Muzica alternativă este acea muzică a cărei esenţă comercială este destinaţia ei anticomercială. Ca să spunem aşa, caracterul antipop. Ca să interpreteze corect partitura, muzicantul alternativ trebuie înainte de orice să fie un foarte bun subcomerciant, iar comercianţii buni apar rar în industria muzicală. Adică apar, bineînţeles, dar nu ca executanţi, ci ca şefi... Gata, las-o baltă. Ai textul la tine?

Tatarski dădu din cap.

— Să mergem la mine. O să-ţi dăm un coautor, cum a ordonat Azadovski. Iar coautorului o să-i dau vreo trei bucăţi, ca să nu strice scenariul.

Tatarski nu mai fusese niciodată la etajul al şaptelea, unde lucra Morkovin. Coridorul pe care ieşiră din lift arăta banal şi amintea de cancelariile j vremurilor sovietice – podeaua era acoperită cu un parchet uzat, iar uşile erau capitonate cu imitaţie de piele. E drept, pe fiecare uşă era câte o tăbliţă elegantă din metal cu un cod format din cifre şi litere. Literele erau numai

trei: „A”, „O” şi „V”, dar în diferite combinaţii. Morkovin se opri lângă o uşă pe tăbliţa căreia scria „1— A-V” şi formă un cod pe încuietoarea digitală.

Biroul lui Morkovin impresiona prin dimensiuni şi mobilier. Numai masa de scris era evident de câteva ori mai mare decât Mercedesul lui Tatarski. Această capodoperă a artei mobilierului era aproape goală – pe ea se aflau un dosar cu hârtii şi două telefoane fără cifre: unul roşu şi unul alb. Mai era un dispozitiv bizar: o cutie nu prea mare de metal cu capac de sticlă. Deasupra mesei era atârnat un tablou mare, care la început i se păru un hibrid între un peisaj realist- socialist şi o mostră de caligrafie Zen. El înfăţişa un colţ de grădină umbroasă, unde deasupra unor tufe de măceş desenate cu precizie fotografică era schiţată neglijent o hieroglifa complicată, acoperită de nişte cercuri verzi identice.

— Ce e asta?

— Preşedintele la plimbare, zise Morkovin. Mi l-a făcut cadou Azadovski pentru a impune un aer oficial. Uite, vezi cravata de pe schelet? Şi mai e şi un fel de insignă – chiar pe fondul unei flori, aşa că trebuie să te uiţi cu atenţie. Dar asta-i deja fantezia artistului.

Intorcându-şi privirea de la tablou, Tatarski observă că nu erau singuri în birou.

La celălalt capăt al vastei încăperi era un raft cu trei monitoare plate şi tastaturi ergonomice, ale căror cabluri dispăreau într-un

perete tapetat cu plută. În fata unuia dintre monitoare stătea un tinerel cu coadă de cal, care plimba cu mişcări încete mouse-ul pe un *pad* cenuşiu. Urechile flăcăului erau străpunse de nu mai puţin de zece cerceluşi, iar alţi doi îi împodobeau nara stângă. Amintindu-şi sfatul lui Morkovin de a se înţepa cu ceva ascuţit la apariţia vreunui gând despre absenţa oricărei logici în ordinea generală a lucrurilor,
Tatarski îşi zise că nu era vorba despre o nemăsurată atracţie faţă de *piercing,* ci despre faptul că, din cauza apropierii de epicentrul tehnic al acţiunii, băiatul cu coadă de cal pur şi simplu nu-şi mai scotea nicio secundă boldurile.

Aşezându-se la masă, Morkovin ridică receptorul telefonului alb şi dădu o dispoziţie scurtă.

— Coautorul tău vine imediat, îi spuse el lui Tatarski. N-ai mai fost aici, nu? Uite, terminalele astea merg la serverul central. Iar băiatul ăsta e designerul nostru principal, Semion Velin. Îţi dai seama ce responsabilitate e asta?

Tatarski se apropie temător de flăcăul de Ia computer şi se uită pe ecran, unde tremura o reţea fină de linii albastre. Acestea păreau a se uni într-un fel de carcasă din sârmă înfăţişând două palme curbate, cu degetele mijlocii atingându-se. Ele se roteau încet în jurul unei axe verticale invizibile. Tabloul amintea oarecum de un cadru al unui film

fantastic cu buget redus din anii ’80. Tipul cu coadă de cal mişcă mouse- ul pe *pad,* dădu click într-o rubrică a meniului apărut în partea de sus a ecranului şi înclinaţia palmelor se schimbă.

— V-am spus eu, trebuia să lucrăm în secţiunea de aur, zise el, întorcându-se spre Morkovin.

— Despre ce vorbeşti? întrebă acesta.

— Despre unghiul dintre palme. Trebuia să-l facem acelaşi ca al piramidelor egiptene. I-ar crea telespectatorului o senzaţie inconştientă de armonie, pace şi fericire.

— De ce-ţi baţi capul cu vechiturile astea? întrebă Morkovin.

— A fost o idee bună aia cu acoperişul. Oricum tot acolo ajungem.

— Bine, fu de acord Morkovin, bagă secţiunea aia de aur. Să se mai relaxeze pifanii. Dar să n-o menţionezi în scris în documentele anexate.

— De ce?

— De-aia, zise Morkovin. Eu şi cu tine ştim ce-i aia secţiune de aur. Dar ăia de la contabilitate, arătă el din cap în sus, s-ar putea să nu ne aprobe bugetul. O să spună că, dacă e de aur, costă mult. Au redus bugetul pentru Cernomîrdin[22].

— Am priceput, răspunse flăcăul. Atunci aranjez pur şi simplu unghiurile. Sună-i să dea drumul la *rool directory.*

Morkovin trase spre el telefonul roşu.

— Alia? Sunt Morkovin, de la anal-dislocant. Dă drumul la *root directory* pentru terminalul cinci. Facem nişte retuşuri cosmetice. Bine...

Puse palma pe capacul transparent al dispozitivului bizar şi pe geam trecu o dungă de lumină strălucitoare.

— Gata, zise Morkovin. Stai, Alia, vrea Semion să te întrebe ceva.

Băiatul în halat alb luă receptorul:

— Allocika, salut! Fii bună şi uită-te: ce densitate

are părul lui Cernomîrdin? Cum? Nu, tocmai asta e, că-mi trebuie pentru tipar. Vreau să fac acum nişte probe de culoare. Aşa, notez: treizeci şi doi HPI, ondulare zero trei. Mi-ai dat acces? Atunci, asta-i tot.

— Auzi, întrebă încet Tatarski când Semion se întoarse la computer, dar ce înseamnă „de la anal- dislocant”?

— Aşa se cheamă departamentul nostru.

— Si de ce are o denumire asa ciudată?

— Ei, asta-i teoria generală a alegerilor, se încruntă Morkovin. Pe scurt, întotdeauna trebuie să existe trei zwzi’-candidati: unul oral, unul anal şi unul dislocam. Numai să nu mă întrebi ce înseamnă asta, că încă n-ai aprobare. De fapt, nici eu nu pricep foarte bine. Pot să-ţi spun numai că în ţările normale ajung cel oral şi cel anal, pentru că dislocarea s-a produs; la noi totul e la început, aşa că e nevoie şi de cel dislocant. Ăstuia îi dăm cincizeci de procente

în primul tur. Dacă te interesează, pot să-ţi dau o aprobare scrisă. Treci pe la Marlen, de la departamentul Sufletul Popular, şi-ţi explică el.

— Bine, zise Tatarski. Nu contează.

— Asa e. De ce mama mă-sii să-ti încarci creierul, la cât eşti plătit? Cu cât ştii mai puţin, cu atât respiri mai uşor.

— Exact, zise Tatarski, observând în sinea lui că, dacă Davidoff începea să producă varianta „ultra lights”, nici că se putea găsi slogan mai bun.

Morkovin deschise dosarul şi se înarmă cu un creion. Din delicateţe, Tatarski se apropie de perete şi începu să studieze hârtiile şi pozele prinse cu piuneze – erau o grămadă. La început îi atrase atenţia un panou mare cu Antonio Banderas în capodopera hollywoodiană *Stepan Bandeva~.* Banderas, romantic nebărbierit, cu o cutie de bandură imensă în mână, stătea la marginea unui oraş ucrainean abstract şi privea trist un tanc *T-34* zdrobit într-un câmp de floarea-soarelui şi urzici. De la prima privire aruncată mulţimii de săteni mustăcioşi în ponchouri brodate cu cocoşi, care se profila fotografic pe soarele galben-roşcat, era limpede că filmările se făcuseră în Mexic. Panoul nu era original, ci un colaj. Un glumeţ anonim adăugase o pereche de picioare feminine cu fund cu tot, în nişte ciorapi închişi la culoare, pe pieptul îmbrăcat în piele groasă al lui Banderas. Sub desen era sloganul:

SAN PELEGRINO
NIMIC NU-I POATE DISTRUGE.

Direct pe panou era lipit cu scotch un fax cu antetul companiei Young and Rubicam. Era scurt:

Serioja! Am şters. Corecturi finale pentru brand-essence *pe două secţiuni:*

Ciubais – îndrăzneală incendiară/verdeată la

>

borcan

Lebed – adevăr camuflat/ordine cu papion lavlinski – think different/think doomsday—*(Apple nu obiectează)*

Elţin – stabilitate în comă!democraţie în groapă

Hi there,

Edik

— Pentru Ciubais au găsit unul cam slab, zise Tatarski întorcându-se spre Morkovin. Dar comuniştii unde sunt?

— Âia se fac la departamentul oral, răspunse Morkovin. Şi slavă Domnului că-i aşa. Nu m-aş apuca de asta nici pentru salariu dublu.

-Da ce, acolo se plăteşte mai bine?

— La fel. Şi sunt unii care ar trudi şi pe gratis. Pe unul o să-l vezi acuşi.

Alături de Banderas era o felicitare făcută

la o imprimantă color cu un vultur de aur cu două capete care ţinea în ghearele unui picior un Kalaşnikov, iar în ale celuilalt, un pachet de Marlboro. Sub ghearele vulturului scria cu litere aurii:

SANTA BARBARA FOREVER.
DEPARTAMENTUL IDEEA RUSĂ ÎSI
FELICITĂ COLEGUL CU OCAZIA
ZILEI SFINTEI VARVARA!

În dreapta felicitării era atârnat un alt panou publicitar: Elţin, aplecat deasupra unei table de şah cu piesele în poziţie iniţială. Se uita la ea oarecum dintr-o parte (se pare că aranjamentul era menit să sublinieze rolul său de arbitru suprem), iar în locul regelui alb şi al celui negru erau nişte sticluţe pe care scria „Whisky obişnuit” şi „Black Labei”. Inscripţia era:

BLACKLABEL
O ROCADĂ PUTERNICĂ!

Se auzi o bătaie în usă. Tatarski se întoarse şi J
5
încremeni. Atâtea întâlniri cu vechi cunoştinţe într-o singură zi păreau de-a dreptul incredibile: în cabinet intră Maliuta, copywriterul antisemit cu care lucrase cândva la agenţia lui Hanin. Era îmbrăcat într-o rubască turcească încinsă cu o curea militară, de care era atârnată o adevărată expoziţie de echipament tehnic: un telefon mobil, un pager,

o brichetă Zippo în etui de piele şi o sulă într-un toc negru îngust.

— Maliuta! Ce faci tu aici?

Maliuta însă nu se arăta mirat.

— Eu compun *image menu*-\A pentru tot cahalul, răspunse el. Ai auzit de cvasul cu hrean? Sau de blinia cu peşte? Sunt hiturile mele. Şi lucrez şi la departamentul oral cu juma de normă. Tu la Kompromat?

Tatarski tăcu.

— Vă cunoaşteţi? întrebă curios Morkovin. A, da, ati lucrat amândoi la Hanin. înseamnă că o să colaboraţi iară probleme.

— Eu prefer să lucrez singur, zise sec Maliuta. De ce aveţi nevoie?

— Azadovski vrea să finisezi tu un proiect. Cu Berezovski şi Raduev. De Raduev nu trebuie să te atingi, dar pe Berezovski trebuie să-l mai aranjezi un pic. Te sun diseară să-ţi mai dau nişte indicaţii. îl faci?

— Pe Berezovski? întrebă Maliuta. Să-l aranjez? Cum să nu! Când vă trebuie?

— Ieri, ca de obicei.

— Şi unde-i materialul original?

Morkovin se uită la Tatarski. Acesta dădu din umeri şi îi întinse lui Maliuta dosarul cu transcrierea

J scenariului.

— Nu vrei să discuţi cu autorul? întrebă Morkovin. Să te pună la curent?

— Mă lămuresc eu din text. Mâine la zece e gata.

— Bine, cum vrei.

Dup ă ce Maliuta ieşi, Morkovin spuse:

— Nu prea te place.

— Ei, nimic serios, zise Tatarski. Ne-am certat un pic pe geopolitică. Auzi, dar cine o să schimbe turnul? Cu sonda-turn de televiziune?

— Fir-ar al dracului, am uitat. Bine că mi-ai amintit, îi explic diseară. Apropo, să te împaci cu el. Ştii şi tu ce probleme avem cu frecvenţa, şi totuşi Leonea i-a repartizat un general 3D. Cică însufleţeşte ştirile. Aşa că e un cadru cu perspective, şi nimeni nu ştie ce schimbări o să mai vină şi de unde. Poate să ajungă şef de departament în locul meu, şi atunci...

Morkovin nu termină fraza. Usa se dădu de perete şi în cameră dădu buzna Azadovski. În urma lui intrară doi paznici cu pistoale Scorpion la centură. Azadovski era alb la fată de furie şi îsi încleşta şi descleşta degetele cu atâta forţă, că Tatarski îşi aminti de ghearele vulturului de pe felicitare. Nu-l mai văzuse niciodată asa.

— Cine l-a editat pe Lebed ultima oară? ţipă Azadovski din usă.

— Ca de obicei, răspunse speriat Morkovin, Semion. Dar ce s-a întâmplat?

Azadovski se întoarse spre flăcăul cu coadă de cal.

— Tu? întrebă el. Tu ai făcut asta?

— Ce? întrebă Semion.

— Tu i-ai schimbat ţigările lui Lebed? Din

Camei în Gitanes?

— Eu, zise Semion, şi ce dacă? M-am gândit pur şi simplu că aşa o să fie mai actual. Aveam de gând să-l montăm cu Alain Delon.

— Luati-l, ordonă Azadovski.

— Staţi, staţi, zise speriat Semion, întinzând mâinile în faţă. Să vă explic...

Dar paznicii îl îmbrânceau deja pe coridor. Azadovski se întoarse spre Morkovin şi-I sfredeli cu privirea câteva clipe.

— Eu n-am ştiut nimic, zise Morkovin, jur.

— Si cine trebuia să ştie? Eu? Ştii de unde m-au > > >

sunat acum? De la J. R. Reynolds Tobacco, ăia care ne- au plătit Camelul pentru Lebed pe doi ani înainte. Şi ştii ce mi-au spus? Că o să apeleze la congresmenul lor să ne scadă frecvenţa cu 50 de megahertzi. Şi că o s-o scadă cu încă 50 dacă Lebed fumează tot Gitanes la următoarea transmisiune. Nu ştiu cât a câştigat Semion ăsta pe piaţa neagră a PR-ului, dar noi pierdem mult, foarte mult. Ce mama mă-sii, vrem să funcţionăm pe 100 de megahertzi în secolul XXI? Când e următoarea transmisiune despre Lebed?

— Mâine. Un interviu despre ideea rusă. Deja e totul gata.

— Ai văzut materialul?

Morkovin se luă cu mâinile de cap.

— L-am văzut, răspunse el. Aoleu... aşa e. Are Gitanes. Am observat, dar am crezut că s-a aprobat de sus. Ştii doar că nu eu hotărăsc chestiile astea. Nici nu

>
mi-a trecut prin cap.

— Unde sunt ţigările? Pe masă?

— Bine-ar fi. Se joacă tot timpul interviului cu pachetul.

— Putem să-l scoatem?

— De tot, nu.

— Dar să schimbăm desenul de pe pachet?

— Nici asta. Pachetul de Gitanes are alte dimensiuni. Si e mereu în fata camerei.

— Ce facem?

Azadovski dădu cu ochii de Tatarski, părând că abia atunci îl vede. Tatarski îşi drese glasul.

— Dar n-am putea, zise el timid, să adăugăm un *patch* cu un pachet de Camei pe masă? Asta e simplu.

— Şi ce, o să fluture în aer un pachet şi în faţa lui o să stea altul? E o tâmpenie.

— Şi putem să-i punem mâna în ghips, continuă Tatarski invadat brusc de un val de inspiraţie. Astfel încât pachetul să dispară.

— În ghips? repetă gânditor Azadovski. Şi ce spunem?

— Tentativă de asasinat, spuse Morkovin.

— Si ce, l-au nimerit în mână?

— Nu, zise Tatarski. Au încercat să-l arunce în aer cu maşina.

— Şi cum de nu spune nimic despre atentat în interviu? întrebă Morkovin.

Azadovski stătu o clipă pe gânduri.

— Asta e chiar bine. Un tip de neclintit...

Azadovski îşi flutură pumnul în aer. Nu rosteşte o vorbă. E soldat. Despre atentat anunţăm la ştiri. Iar pe *patch*-\A de pe masă nu punem un pachet de Camei, ci un cartuş întreg. Să se sature nenorociţi! ăia.

— Si ce dăm la ştiri?

— Cât mai puţin. Indiciile duc la ceceni, factorul islamic, are loc o anchetă etc. Cu ce se deplasează Lebed în mod tradiţional? Cu un Mercedes vechi? Trimite imediat o echipă de filmare în oraş, ia un grup de poliţai, găsiţi un Mercedes vechi, aruncaţi-l în aer şi filmaţi. La zece trebuie să fie pe post. Spuneţi că generalul a plecat imediat să-şi continue treburile şi că îşi va respecta programul. A, da, şi la locul crimei să fie găsit un fes, din ăla de care o să aibă Raduev. Aţi prins ideea?

— Genial, zise Morkovin. Absolut genial.

Azadovski surâse strâmb; surâsul semăna mai degrabă cu un spasm nervos.

— Dar unde să găsim un Mercedes vechi? întrebă Morkovin. Că nu-s decât noi peste tot.

— Are cineva de la noi unul, spuse Azadovski, l- am văzut în parcare.

Morkovin se uită la Tatarski.

— Păi... ăăă..., bolborosi acesta, dar Morkovin îi făcu semn să tacă.

— Nu, spuse el, nici să nu te gândeşti. Dă-mi cheile.

Tatarski scoase din buzunar cheile maşinii şi i le J J aşează, supus, în palmă.

— Husele sunt noi, zise el plângăreţ. N-aş

putea să le scot?

— Ce, te-ai tâmpit? îşi ieşi din fire Azadovski. Dacă ne mai scad frecvenţa cu 50 de megahertzi, ce facem, iar dăm jos guvernul şi dizolvăm Duma? Care huse? Ce-i în capul tău?

În buzunar îi piui un telefon.

— Da, zise el ducându-l la ureche. Cum? Vă spun eu ce să faceţi cu eL Acum pleacă în oraş o echipă să filmeze explozia unei maşini. Luaţi-l pe idiotul ăla, puneţi-l pe locul şoferului şi aruncaţi-l în aer. Vedeţi să fie sânge şi bucăţi de piele şi filmaţi-le. O să fie o lecţie şi pentru alţi amatori de PR negru... Cum? Spune-i că ceva mai important decât ce-o să se întâmple cu el nici nu există pe lume. Să nu se împiedice în amănunte. Şi să nu creadă că poate să-mi spună ceva ce nu ştiu deja.

închizând telefonul, Azadovski îl băgă în buzunar, oftă adânc de câteva ori şi duse mâna la inimă.

— Mă doare, se plânse el. Ce-oţi fi vrând, nemernicilor, să fac infarct la treizeci de ani? Eu cred că în comitetul ăsta numai eu nu fur. Toţi lucrează pe două fronturi. Mă duc să sun în State. Poate scăpăm.

Dup ă ce ieşi Azadovski, Morkovin se uită cu înţeles în ochii lui Tatarski, scoase din buzunar o

cutiuţă de tablă şi turnă pe masă o grămăjoară de praf alb.

— Hai, zise el, serveste-te.

Când procedura se încheie, Morkovin îşi umezi degetul, strânse firimiturile albe rămase pe masă şi le linse.

— Şi tu mă întrebai cum se poate să fie aşa, pe ce se bazează asta şi cine controlează totul, zise el. Iar eu îţi spun: aici nu trebuie să te gândeşti decât cum să-ţi păzeşti fundul şi să-ţi faci treaba. Nu-ţi rămâne timp pentru alte gânduri. Apropo: pune banii în buzunar, iar plicurile în care au venit aruncă-le chiar acum în closet. Pentru orice eventualitate. Toaleta e pe coridor, la stânga...

Incuindu-se în cabină, Tatarski îşi împărţi teancurile de bancnote prin buzunare – nu mai văzuse niciodată atâta bănet la un loc. Rupând plicurile în bucăţele mărunte, le aruncă în closet. Dintr-unul din plicuri căzu un bileţel; ridicându-l în aer, citi:

Băieţi! Vă mulţumesc enorm că-mi permiteţi uneori să trăiesc o viaţă paralelă. Fără asta, viaţa reală ar fi de-a dreptul abjectă!

Succes în afaceri,

B.B.

Textul era tipărit la o imprimantă laser, iar semnătura albastră era în facsimil. „Iar se ţine Morkovin de bancuri”, îşi zise Tatarski. „Sau poate nu Morkovin...” îşi făcu cruce, se ciupi tare de coapsă şi trase apa.

Zile critice

Se trăgea, ca de obicei, în Moscova, dinspre pod. Bătrânele T-80 funcţionau cu pauze lungi – ca şi cum sponsorilor nu le ajunseseră banii de obuze şi se temeau că totul avea să se termine prea repede, nemaiajungând în programele internaţionale de ştiri. Existau, pare-se, anumite cerinţe pentru comunicările din Rusia: începeau să transmită doar de la trei sau patru tancuri, o sută de morţi şi încă ceva, Tatarski nu- şi mai amintea exact. De data asta însă, pesemne că se făcuse o excepţie din cauza caracterului extrem de pitoresc al evenimentelor: deşi erau numai două – tancuri, de-a lungul apei era plin de echipe TV care stârneau, cu bazooka lor optice, megatone de atenţie umană amorţită dinspre râul Moscova, dinspre tancuri, dinspre statuia de bronz a lui Petru I şi dinspre fereastra în spatele căreia se ascundea Tatarski.

Tancul aflat pe pod trase o salvă şi, în acelaşi timp, lui Tatarski îi trecu prin cap o idee interesantă: să le propună celor de la serviciul de *image* al grupei Podul silueta unui tanc pe un pod ca emblemă a succesului, în locul vulturului ăluia neinteligibil al lor. Într-o fracţiune de secundă – mai repede decât îi luă

obuzului să ajungă la ţintă –, mintea lui trecu în revistă perspectivele posibile („imaginea tancului simbolizează forţa agresivă a grupei şi, totodată, aduce
o notă tradiţional rusească într-un context financiar >
cosmopolit"), şi ideea fu abandonată. „O să facă pe ei", constată el. „Păcat."

Obuzul îl nimeri pe Petru în cap, dar nu explodă, ci trecu prin el şi zbură undeva în direcţia parcului Gorki. O dâră lungă de fum ţâşni în aer. Tatarski îşi aminti că în capul monumentului era un mic restaurant, cu toate utilităţile aferente, şi îsi zise că
probabil obuzul lovise sistemul de încălzire. De pe mal răsunară strigătele de entuziasm ale celor din echipele de televiziune. Pe după dâra de fum spiralată, Petru începea să semene cu monstrul-pescar din romanul lui Stephen King. Amintindu-şi cum se prelingea creierul putrezit pe umerii monstrului din *Talismanul,* Tatarski se gândi că asemănarea avea să fie totală dacă următorul obuz avea să lovească ţeava de canalizare.

Capul lui Petru era protejat de comitetul „Apărarea Sevastopolului". La ştiri se spunea că nu e vorba de oraş, ci de hotelul *Sevastopol,* pe care se bat două grupuri mafiote: cecenii şi oamenii lui Solnţev. Se mai spunea că grupul lui Solnţev plătise cascadori de la Mosfilm şi înscenase un schimb de focuri ca să
atragă televiziunea şi să răscolească

sentimentele anticaucaziene (judecând după cantitatea de pirotehnică şi efecte speciale, acesta era adevărul). Naivii ceceni, care nu pricepeau nimic din campaniile de PR, nu înţeleseseră despre ce era vorba şi angajaseră două tancuri din afara Moscovei.

Cascadorii se menţineau pe poziţii şi chiar răspundeau cu focuri pe măsură – gaura de lângă ochiul spart al lui Petru fumega, iar pe pod explodă o grenadă. Tancul trase în replică. Capul lui Petru fu lovit de obuz; dedesubt zburau aşchii sărite din bronz. Dintr-un motiv obscur, fiecare lovitură făcea ochii împăratului tot mai bulbucaţi.

Dintre toţi participanţii la dramă, singurul faţă de care Tatarski simţea o oarecare compasiune era idolul din bronz care murea încet sub ochii de sticlă ai camerelor de luat vederi. Si nici fată de el cine ştie ce:

J > 5

treaba era neterminată şi energia centrului afectiv trebuia păstrată. Trase jaluzelele, desprinzându-se total de ceea ce se petrecea, se aşează la computer şi reciti pasajul scris cu markerul direct pe tapet, deasupra monitorului:

Ca să acţionezi asupra imaginaţiei clientului rus şi să-i inspiri încredere (cei care comandă reclame în Rusia sunt, de regulă, reprezentanţii fostelor KGB şi GRU şi ai nomenclaturii de partid), conceptul de reclamă trebuie să se inspire pe cât posibil din

ipoteticele cercetări semisecrete sau secrete ale serviciilor speciale occidentale în legătură cu programarea conştiinţei, caracterizate de un cinism şi o lipsă de omenie incredibile. Din fericire, nu este greu să improvizezi pe această temă: e de ajuns să-ţi aminteşti cuvintele lui Oscar Wilde, care spunea că viaţa imită arta.
„The Final Positioning”

— Mda, mormăi Tatarski, nu-i greu.

Incordându-se, ca înainte de a sări într-o apă rece, el se încruntă, trase aer în piept, ţinu aerul în plămâni, numără până la trei şi îşi năpusti degetele asupra tastaturii:

Rezumând cele spuse mai sus, putem afirma că principalul canal pentru implantarea schizo-unităţilor în conştiinţa ruşilor pe parcursul unei perioade previzibile destul de lungi va rămâne televiziunea. Legat de aceasta, apare o tendinţă extrem depericidoasă, care se observă în ultima vreme la aşa-numita clasă de mijloc – stratul de telespectatori cu cele mai mari perspective din punctul de vedere al rezultatelor sociale ale schizo-manipulării prin televiziune. Este vorba despre refuzul total sau limitarea conştientă a numărului de emisiuni TV vizionate în scopid economisirii energiei nervoase pentru muncă. Aşa procedează până şi scenariştii profesionişti, căci în postfreudism se consideră în mod obişnuit că în epoca informatizării nu atât sexualitatea este supusă sublimării, cât acea energie care se risipeşte în

vizionarea zilnică lipsită de sens a programelor de televiziune.

Pentru a tăia de la rădăcină această tendinţă, propunem ca pentru conceptul de faţă să fie folosită metoda dezvoltată de M-5 împreună cu CIA pentru neutralizarea ultimilor reprezentanţi ai inteligheţiei naţionaliste în ţările din Lumea a Treia. (Pornim de la premisa că clasa de mijloc a Rusiei se formează direct din inteligheţia care a încetat să gândească naţionalist şi a început să se gândească de unde să ia bani.)

Metoda este extrem de simplă. Câtă vreme programul oricărui canal de televiziune conţine un număr suficient de materiale sinapsdistructivepe unitatea de timp...

Dincolo de fereastră se auzi un bubuit şi pe acoperiş răpăită schije. Tatarski îşi băgă capul între umeri. Recitind ce scrisese, tăie „sinaps” şi scrise în loc „neuro”.

... misiunea schizosugestionării va fi îndeplinită ca rezultat al reţinerii persoanei neutralizate în faţa ecranului o perioadă de timp suficient de îndelungată. Pentru atingerea acestui rezultat, propunem folosirea unei trăsături tipice a intelectualului naţionalist, cum este insatisfacţia sexuală.

Ratingurile interne şi datele relevate de sondajele secrete arată că de cea mai mare atentie în rândurile reprezentanţilor inteligheţiei naţionaliste se bucură canalele erotice. Dar efectul maxim s-ar obţine dacă nu

alegerea unei emisiuni anume, ci televizorul ca atare ar căpăta în conştiinţa personajului studiat statutul de stimulent erotic. Luând în consideraţie caracterul patriarhal al societăţii ruse şi rolul determinant pe care îl are partea bărbătească a populaţiei în formarea opiniei publice, mult mai oportun ni se pare să formăm asocierea subconştientă „televizor – organ sexual femeiesc". Această asociere trebuie s-o evoce însuşi televizorul, indiferent de firma producătoare sau de tipul emisiunii transmise, ceea ce ar permite obţinerea unor rezultate optime în schizomanipulare.

Metoda cea mai ieftină şi cea mai simplă din punct de vedere tehnic pentru a atinge acest scop este suprasaturarea spaţiului de emisie cu reclame la tampoane igienice pentru femei. Ele trebuie udate în permanenţă cu un lichid de culoare albastră (va fi acţionat câmpul asociativ „ecran albastru, unde în eter ş.a.m.d."), iar clipurile trebuie să fie construite astfel încât tamponul să se târască pe ecran, sugerând asocierea necesară în mod direct şi nemijlocit...

Auzi un zgomot uşor în spatele său şi se uită să vadă ce era. Pe ecranul televizorului, pe fondul unei muzici stranii, parcă nordice, apăru un bust de femeie din aur de o frumuseţe neobişnuită, indescriptibilă. El se întoarse încet.

„Iştar", ghici Tatarski, „cine altcineva...". Faţa statuii nu se vedea dincolo de marginea

ecranului, însă camera urca încet şi te aşteptai să apară dintr-o clipă în alta. Dar exact cu o secundă înainte ca ea să devină vizibilă, camera se apropie atât de tare de statuie, încât pe ecran nu rămase decât o scânteiere aurie. Tatarski apăsă pe telecomanda care ajunsese fără să-şi dea seama sub mâna lui, dar nu se schimbă imaginea de pe ecranul televizorului, ci chiar televizorul – începu să se umfle pe margini, transformându-se într-un fel de vagin uriaş, spre al cărui centru întunecat sufla un vânt şuierător, ce era aspirat.

— Dorm, murmură Tatarski în pernă, dorm...

Se întoarse cu grijă pe partea cealaltă, dar zgomotul nu încetă. Ridicându-se într-un cot, o privi mohorât pe prostituata de o mie de dolari care sforăia uşor alături (în semiîntuneric nu se deosebea câtuşi de puţin de Claudia Schiffer), întinse mâna spre telefonul mobil de pe noptieră şi zise răguşit:

— Alo.

— Ce, iar eşti criţă? ciripi vesel Morkovin. Ai uitat că mergem la *barbecuei* Coboară repede, sunt deja jos. Lui Azadovski nu-i place să aştepte.

— Imediat, zise Tatarski. Numai să fac un dus.

Şoseaua autumnală era pustie şi tristă. Ceea ce o făcea atât de tristă era mai ales faptul că pomii de pe margine erau încă verzi şi arătau ca în plină vară, dar era clar că vara se

sfârşise, fără să-şi fi îndeplinit nici măcar una dintre promisiuni. În aer plutea un vag presentiment al iernii, al ninsorilor şi al catastrofelor; Tatarski nu putu înţelege multă vreme sursa acestei senzaţii, până nu observă instalaţiile de pe marginea drumului. La fiecare jumătate de kilometru, maşina trecea pe lângă un panou de reclamă la Tampax – un scut uriaş din furnir, pe care era înfăţişată o pereche de patine cu rotile albe, aşezate pe o zăpadă feciorelnic de curată. În privinţa presentimentului iernii, totul deveni clar, dar rămânea de neînţeles de unde venea acea senzaţie acută de îngrijorare. Tatarski îşi zise că probabil el şi Morkovin nimeriseră într-una din undele psihice de depresie care planau deasupra Moscovei şi a împrejurimilor ei de la începutul crizei. Natura acestor unde era inexplicabilă, dar în ce privea existenţa lor Tatarski nu avea niciun fel de îndoieli; de aceea se şi supără un pic văzând că vorbele lui îi stârnesc râsul lui Morkovin.

— în privinţa zăpezii ai dedus corect, zise acesta. Cât despre unde... Ia uită-te mai bine la scuturile alea. Nu observi nimic?

Lângă următorul panou, Morkovin frână şi Tatarski remarcă deodată o inscripţie mare, mâzgălită cu un graffiti roşu ca sângele peste patine şi zăpadă: „Să fie judecată banda lui Elţin!”

— Clar, zise el admirativ. înseamnă că era acelaşi lucru şi pe celelalte! Pe ultimul, secera

şi ciocanul, pe cel dinainte, o zvastică, iar înainte... ceva despre butuci... Zăpăcitor. Mintea filtrează simplu – nu observi. Si ce culoare, ce culoare! Cine a fost cu ideea?

— O să râzi, răspunse Morkovin accelerând. Maliuta. E drept, textele le-am rescris aproape pe toate. Erau dureros de oribile. Dar ideea a rămas. După cum îţi place ţie să te exprimi, se formează un câmp asociativ: „zile critice – poate să curgă sânge – Tampax – scutul dumneavoastră împotriva exceselor". Inchipuie-ţi: în momentul de faţă, în Moscova numai două branduri mai au aceleaşi vânzări ca înainte – Tampax şi Parliament Lights.

— Normal, zise Tatarski şi plescăi gânditor din limbă. Se cere un slogan: „Tampax *ultra safe:* Roşiii nu trec pe aici!" Sau, ca să personificăm, nu Roşiii, ci Ziuganov. Ca la Castaneda: menstruaţia e o fisură între lumi, şi dacă nu vreţi ca prin această fisură... Sau, estetizând, „Roşu pe albastru". Ce orizonturi...

— Da, spuse Morkovin gânditor, va trebui să le strecurăm o idee celor de la departamentul oral.

— Se poate exploata şi tema mişcării Albilor. Îţi încbipui: un ofiţer în sacou nisipiu pe o colină în Crimeea, ceva din Nabokov... De cinci ori mai mult ar vinde.

— Ce importanţă are, zise Morkovin. Vânzările sunt un efect secundar. Că doar noi nu Tampax vrem, de fapt, să sugerăm, ci

îngrijorare.

— Dar de ce?

— Asa-i criza la noi.

— Aha, da, spuse Tatarski. Sigur. Auzi, apropo de criză, nu reuşesc să pricep în ruptul capului cum a reuşit Semion Velin ăsta să şteargă tot guvernul. Că doar erau trei niveluri de apărare.

— Păi, Senia nu era doar designer, răspunse Morkovin, ci şi programator. Ştii la ce scară lucra? Dup-aia s-au găsit treizeci şi şapte de milioane de verzişori în conturile lui. Ta schimbat până şi lui Ziuganov sacoul din Pierre Cardin în Saint Laurent. Cum a mânărit directorul oral de la terminalul nostru, nu poate nimeni să înţeleagă nici acum. Cât despre ce- a făcut cu cravatele şi cămăşile... să nu mai vorbim.

> >

După ce a citit raportul, Azadovski a zăcut bolnav două zile.

— Tare.

— Tu ce credeai? Asa că Semion avea ochi buni, dar ştia în ce se bagă. Şi a hotărât să se asigure. A scris un program care la sfârşitul fiecărei luni trebuia să şteargă tot directorul dacă nu-l oprea el manual şi l-a plantat în fişierul lui Kirilenko. Şi pe urmă programul ăsta a şters singur tot guvernul. împotriva viruşilor suntem securizaţi, bineînţeles, dar Semion a inventat un program foarte şiret, care se scria singur la sfârşitul secţiunilor şi la sfârşitul lunii se asambla singur, iar de la

centrele de control nu putea fi depistat nicicum. Numai să nu mă întrebi ce înseamnă asta, că nici eu nu pricep – am auzit doar o discuţie. Pe scurt, când l- au scos din oraş în Mercedesul tău, a încercat să-i spună despre asta lui Azadovski, dar ăla n-a vrut să-l asculte. Iar pe urmă – *default.* Leonea şi-a smuls părul din cap.

— Şi o să avem curând un guvern nou? întrebă Tatarski. Că m-am plictisit să nu fac nimic.

— Curând, curând. Elţin e deja gata – poimâine îl externăm de la Spitalul Central al Kremlinului. A fost digitalizat din nou la Londra. După figura de ceară de la Madame Tussaud's, o au în depozit. E a treia oară când îl refacem, n-o să-ti vină să crezi cât ne-a chinuit

5

pe toţi. Pentru restul facem nişte nurbs. Numai că guvernul ăsta iese cam de stânga, în sensul că e plin de comunişti. Aia de la departamentul oral se ţin de intrigi. De fapt, nu mi-e teamă – pentru noi o să fie mai uşor. Şi pentru popor o să fie mai uşor – o singură *identity* pentru toţi, plus cartele de ulei. Dar deocamdată ne tine în loc Sasa Blo cu ideea rusă.

— Hei, stai asa, zise Tatarski devenind brusc precaut, nu mă speria. Cine o să fie următorul? După Elţin?

— Cum cine? Ala care-o să fie votat. Avem alegeri corecte, ca în America.

— Si de ce mama naibii avem nevoie de ei?

— N-avem nevoie nici cât de mama naibii. Dar altfel nu ne-ar fi vândut *render-server-vX.* Au nu ştiu ce amendament la legea comerţului: pe scurt, totul trebuie să fie ca Ia ei. O porcărie cât toate zilele, evident...

— Dar ce treabă au ei cu noi? De ce-i interesează?

— Pentru că alegerile costă mult, zise posomorât Morkovin. Vor să ne distrugă total economia. Cel puţin asta e una dintre versiuni... În general, nu e niciun pericol. Nu trebuie să-i digitalizăm pe cretinii ăştia, ci să facem politicieni noi, normali, tineri. Să-i creăm de la zero, prin *focus group* – ideologia şi mutra la un loc.

— De ce nu-i dai ideea lui Azadovski?

— Ia încearcă tu să-i dai o idee... Gata, am ajuns.

Din şosea pornea o potecă având de ambele părţi indicatoare de „Stop”. Morkovin coti pe ea, încetini şi intră în pădure. Curând ajunseră la un zid de cărămidă cu o poartă metalică înaltă. Morkovin semnaliză de două ori, poarta se deschise şi maşina pătrunse într-o curte mare cât un teren de fotbal.

Vila lui Azadovski producea o impresie stranie. Cel mai tare amintea de biserica Vasili Blajenîi, dar era de două ori mai mare şi avea în plus o mulţime de anexe. Verandele şi mansardele în spirală erau decorate cu balconaşe cu coloane scurte şi groase, iar toate ferestrele aflate mai sus de etajul al doilea erau

acoperite complet de obloane. Prin curte se plimbau câţiva Rottweileri, din coşul uneia dintre anexe ieşea un firicel de fum albăstrui (pesemne se facea focul în baie), iar Azadovski, înconjurat de o mică suită, care-i includea pe Saşa Blo şi pe Maliuta, stătea pe treptele casei. Avea o pălărie tiroleză cu pană, care-i şedea foarte bine, ba chiar conferea feţei lui pline o nobleţe banditească.

— Pe voi vă aşteptam, zise el când Tatarski şi Morkovin se apropiată. Mergem printre oameni. Să bem o bere la gară.

Tatarski simţi o dorinţă aprinsă de a-i spune şefului ceva plăcut.

— Precum Harun al-Rasid cu vizirii lui, nu?

Azadovski îl privi nedumerit.

— El se deghiza mereu şi mergea prin Bagdad, îi explică Tatarski, deja regretând că începuse conversaţia. Să vadă cum trăia poporul. Şi să-şi testeze ratingul.

— Prin Bagdad? întrebă Azadovski bănuitor. Cine- i Harun ăsta?

— A fost un calif. Demult, acum cinci sute de ani.

— Aha, am priceput. Că acuma nu te prea plimbi prin Bagdad. E ca la noi: numai cu trei jeepuri şi cu bodyguarzi. Ei, ne-am adunat toţi? Pe cai!

Tatarski se urcă în ultimul automobil, Range Roverul roşu al lui Saşa Blo. Saşa era deja afumat şi în mod evident foarte binedispus.

— Am tot vrut să te felicit, zise el.

Materialul ăla al tău cu Berezovski şi Raduev e cel mai bun kompromat din toamna asta. Pe bune. Mai ales scena în care îsi

propun să străpungă trupul mistic al Rusiei cu sondele-turnuri de televiziune în principalele puncte sacre. Şi inscripţia de pe banii de la jocul de Monopoly – *În God We Monopoly!* – şi să-i pui pe cap o *kippa* lui Raduev – cred că ai cugetat ceva...

— Da, bine, ajunge, zise Tatarski şi se gândi îmbuf- nat: „L-au rugat pe cretinul ăla de Maliuta să nu se atingă de Raduev. Acu să vezi că o să trebuiască să dau lovelele înapoi. Şi încă-i bine dacă scap fără

penalizări." Mai bine ia zi, când o să ne livreze departamentul ăla al tău
o idee ca lumea? întrebă el. În ce stadiu e proiectul?

— De fapt, totul e strict secret. Dar în linii mari, ideea e aproape gata. Şi o să-i facă pe toţi să se umfle de oftică. A mai rămas numai să terminăm de scris rolul lui Attila şi să mai periem stilul, ca să fie un adevărat contrapunct între orgă şi acordeon.

— Attila? Ala care a dat foc Romei? Ce amestec are el aici?

— Attila înseamnă „omul de pe Itil". Cum ar veni la noi, omul de pe Volga. Itil e denumirea antică a Volgăi. Te-ai prins încotro bat?

— Nu prea.

— Păi noi suntem a treia Romă. Aflată, în mod caracteristic, pe Volga. Aşa că n-avem nevoie nici măcar să pornim vreo invazie. De

aici completa noastră autonomie istorică şi demnitatea naţională.

Tatarski cântări ideea.

— Da, zise el, impecabil.

Uitându-se pe geam, văzu înălţându-se dincolo de pădure o construcţie uriaşă de beton – o spirală ce urca oblic, având în vârf un turnuleţ cenuşiu. Miji ochii şi îi deschise din nou – blocul de beton nu dispăruse, doar rămăsese vag în urmă. Tatarski îl ciupi de cot pe Saşa Blo, şi maşina şerpui brusc pe drum.

— Ce-ai, te-ai tâmpit? întrebă Saşa.

— Uită-te repede, zise Tatarski, uite, vezi turnul ăla din beton?

— Ce-i cu el?

— Nu ştii ce e?

Saşa se uită pe fereastră.

— A, ăla. Tocmai ne-a povestit Azadovski. Se construia o bază antiaeriană acolo. Ca un fel de avertizare timpurie. Au reuşit să termine numai fundaţia şi zidurile, apoi, ştii şi tu, n-au mai avut pe cine avertiza. Azadovski are un plan să privatizeze întregul complex şi să termine construcţia, dar nu ca radar, ci ca reşedinţă personală. Spune că-i place designul. Nu ştiu, eu, de pildă, nu suport pereţii de beton. Da’ ce-ai sărit asa?

— A, habar n-am, zise Tatarski. Arată foarte straniu. Dar cum se cheamă gara unde mergem?

— Rastorguevo.

— Rastorguevo, repetă Tatarski. Atunci, totul e clar.

— Da, uite-o. Noi intrăm în clădirea aia. Aici e cea mai murdară berărie din suburbiile Moscovei. Lui Leonea îi place să bea bere aici în timpul liber. Ca să simtă ca lumea ce-a realizat în viată.

>

Berăria, aflată în subsolul unei clădiri jerpelite din cărămidă nu departe de peronul gării, era într- adevăr deosebit de murdară şi urât mirositoare. Oamenii care se înghesuiau la mese cu litre de vodcă în faţă se potriveau perfect cu instituţia – se distingeau oarecum doar doi bandiţi în treninguri care stăteau la o măsuţă de lângă intrare.

Tatarski fu mirat că Azadovski se salută cu unii dintre clienţi – chiar era, pesemne, un obişnuit al localului. Sasa Blo înşfacă două halbe de bere blondă cu o mână, îl luă de braţ pe Tatarski cu cealaltă şi-l târî spre o masă retrasă.

— Ascultă, spuse el, am o treabă pentru tine. Miau venit doi fraţi din Erevan şi au pornit o afacere. Pe scurt, au deschis o firmă exclusivistă de pompe funebre, cu servicii de înaltă clasă. Au calculat pur şi simplu câte lovele sunt blocate în bănci. Acuma, băncile tocmai au început să şi le smulgă unele altora, ceea ce a creat o nouă nişă de piaţă.

— Asta aşa e, zise Tatarski privindu-i pe bandiţii de la intrare, care beau bere cehească

din nişte sticle pe care le aduseseră cu ei. Era de neînţeles ce căutau într- un asemenea loc – deşi poate că motivul era acelaşi ca în cazul lui Azadovski.

— În general, cinstit, prieteneşte, continua să trăncănească Saşa Blo, scrie-mi un slogan bun pentru ei, unul care să funcţioneze cu adevărat la *target group.* Cum se pun pe picioare, te plătesc.

— Cum să nu, în amintirea vremurilor trecute, răspunse Tatarski. Care e legenda brandului nostru?

— Păi ţi-am spus, moartea de lux.

— Si cum se cheamă firma?

— După numele de familie. *Pompe funebre, Fraţii Debirsian.* Te gândeşti?

— Se face, zise Tatarski. Nicio problemă.

— Apropo, continuă Saşa, o să râzi, dar o cunoştinţă de-a noastră a fost deja clientul lor. Nevastă-sa, înainte să se care de-aici, i-a plătit o înmormântare clasa întâi.

— Cui?

— II ţii minte pe Hanin, de la agenţia *Sfetnic de taina'* L-au lichidat.

— Groaznic. N-am auzit nimic. Cine?

— După unii, cecenii, după alţii, gaborii. Ceva cu nişte briliante. O chestie nebuloasă, ce mai... Unde te duci?

— La WC, răspunse Tatarski.

Toaleta era şi mai murdară decât restul berăriei. Privind peretele cu sedimente geologice de deasupra pisoarului, Tatarski

observă un fragment triunghiular de stucatură ciobită, care semăna uimitor de tare ca formă cu colierul de briliante din fotografia expusă în baia lui Hanin. La vederea acestei imagini, mila faţă de fostul său şef, care-i copleşise sufletul, se transformă în sloganul comandat de Saşa Blo.

Ieşind din toaletă, se opri, uluit de priveliştea ce se deschisese brusc în faţa lui. Probabil că pe vremuri existase în hol o uşă dublă, care fusese smulsă cu toc cu tot, iar urmele fuseseră acoperite grosolan; acum, din pereţi şi din tavan ieşea o ramă din cărămidă vopsită neglijent în negru. Această arcadă ce dădea spre sala berăriei amintea uimitor de tare prin conturul ei uşor rotunjit de conturul ecranului de televizor – în asemenea măsură, încât lui Tatarski i se păru pentru o clipă că se uită la cel mai important televizor al ţării. Azadovski şi restul grupului rămăseseră în afara ecranului, în schimb, se vedeau cei doi bandiţi de la măsuţa din margine şi un nou-venit care apăruse alături de ei. Era un bătrân înalt şi slab în manta de ploaie cafenie, cu beretă şi nişte ochelari cu dioptrii mari şi braţe cam scurte; în spatele lentilelor, ochii lui păreau disproporţionat de mari şi inocenţi ca ai unui copil. Tatarski era gata să jure că-l mai văzuse undeva. Bătrânul reuşise deja să adune în jurul lui câţiva ascultători fără căpătâi.

— Oameni buni, zicea el cu o voce subţire şi plină de mirare, n-o să mă credeţi niciodată!

îmi iau eu o

> juma’ de litru de la prăvălia de zarzavaturi de la staţia Kursk, da? Aştept la casă. Şi cine intră în magazin? Ciubais! Mama mă-sii... Avea un paltonaş gri, un fular din mohair şi o şapcă – şi niciun paznic. Numai buzunarul drept al paltonului e umflat, ca şi cum ar avea o armă în el. Se apropie de raionul de conserve, ia un borcan de trei litri de gogonele murate bulgăreşti – de-alea verzi, le ştiţi, nu? – şi îl pune în sacoşă. Mă uit la el cu gura căscată – şi el mă vede, îmi face cu ochiul şi iese. Mă duc la fereastră. O maşină neagră cu sirenă parcă-mi face şi ea cu ochiul... Sare în ea! Şi dus a fost. Ce chestii se întâmplă, lua-m-ar naiba...

Tatarski îşi drese glasul şi bătrânul îşi întoarse privirea spre el.

— Voinţa poporului, zise Tatarski şi, neputându-se abţine, îi făcu şi el cu ochiul.

[5] [J] Rostise aceste cuvinte foarte încet, dar bătrânul îl auzise. Trăgându-l de mânecă pe unul dintre bandiţi, el arătă cu capul în direcţia arcadei. Bandiţii îşi puseră sincronizaţi berile neterminate pe masă şi, surâzând vag, porniră spre Tatarski. Unul dintre ei băgă mâna în buzunar şi el înţelese că era perfect posibil să fie omorât pe loc.

Valul de adrenalină care-i invadă trupul dădu mişcărilor lui o uşurinţă uluitoare – întorcându-se, ţâşni afară din berărie şi o luă la fugă. Când ajunse pe la mijlocul pieţei, în

spatele lui se auziră nişte pocnete şi ceva vâjâi foarte aproape de el de câteva ori. Tatarski mări viteza. îşi permise să arunce o privire în urmă abia lângă o casă din bârne de lemn, după colţul căreia se putea ascunde – bandiţii nu mai trăgeau, pentru că erau fugăriţi de gărzile de corp ale lui Azadovski cu mitralierele în mâini. Lipindu-se de perete, Tatarski îşi scoase cu degetele înţepenite ţigările şi începu să fumeze. „Uite-aşa se întâmplă", medită el, „chiar aşa. Simplu şi pe neaşteptate". Se mai încumetă să se uite pe după colţ abia când ţigara era pe terminate. Azadovski şi compania se urcau în maşini; cei doi bandiţi, cu feţele pline de sânge, erau deja aşezaţi pe bancheta din spate a jeepului împreună cu un bodyguard, iar bătrânul în manta cafenie îşi pleda cu însufleţire cauza în faţa unui alt bodyguard, complet indiferent. Tatarski îsi aminti, în sfârsit, unde-l mai
văzuse pe bătrân: era profesorul de filozofie de la Facultatea de Litere. Şi-l amintise nu atât după trăsăturile fetei – căci reusise să îmbătrânească zdravăn –, cât după intonaţia aceea mirată cu care îşi ţinea uneori cursurile. „Iar obiectul are un mare năravi, spunea el, dându-şi capul pe spate şi privind tavanul amfiteatrului, pretinde deschidere de la subiect! Şi atunci, dacă are noroc, poate avea loc contopirea..

Contopirea, din câte înţelegea Tatarski, avusese loc, în sfârşit. „Se întâmplă şi asta", îşi

zise el, scoase agenda şi notă sloganul conceput în berărie:

DIAMONDS ARE **NOT** FOREVER!-
POMPE FUNEBRE, FRAŢIIDEBIRSIAN

„Probabil că o să mă dea afară”, se gândi el după ce cavalcada de maşini dispăru după o curbă. „Şi acum, încotro? Dracu ştie încotro. La Ghireev. Oricum stă pe-aici, pe-aproape.”

Găsi casa lui Ghireev neaşteptat de uşor – o recunoscu după grădina deasupra căreia se înălţa o pădure de umbrele ce semănau mai degrabă cu nişte copăcei decât cu nişte buruieni mari. Bătu de câteva ori în poartă, şi Ghireev apăru pe verandă. Era îmbrăcat cu nişte pantaloni de culoare incertă, zdrenţuiţi la genunchi şi un tricou cu un „A” mare în centrul unui curcubeu.

— Intră, spuse el. Poarta e deschisă.

Ghireev bea, şi încă de câteva zile, şi băuse o sumă destul de mare de bani, care se apropia de sfârşit. Se putea deduce acest lucru pe baza faptului că lângă perete era un maldăr de sticle goale de whisky şi de coniac scumpe, iar cele care se aflau mai aproape de centrul încăperii erau deja de diferite tipuri de vodcă ieftină, contrafăcute prin Osetia, cu denumiri romantice şi înfricoşătoare.

În timpul care trecuse de la ultima vizită a lui Tatarski, bucătăria nu se schimbase aproape deloc, devenise doar şi mai murdară,

dar pe pereţi apăruseră imagini ale unor ameninţătoare zeităţi tibetane. Mai era ceva nou: într-un colţ era aprins un mic televizor.

Asezându-se la masă, Tatarski observă că televizorul stătea cu capul în jos. Pe ecran rulau nişte desene animate – în jurul unor ochi cu gene lungi pe care tremura rimelul negru zbura o muscă. Apăru titlul filmuletului, *întâlnirea,* şi în acelaşi moment musca se aşeză pe pupilă, bătu din aripi şi genele începură să se înfăşoare în jurul ei ca nişte plante carnivore.

Se ivi un prezentator îmbrăcat în uniformă de maior din trupele de escortă – Tatarski ghici că era o reacţie revoltată a unui copywriter de la etajul al şaptelea faţă de o declaraţie recentă a unui copywriter de la etajul al optulea, cum că televiziunea era, în Rusia, o instituţie de constrângere. Pentru că prezentatorul era cu capul în jos, el semăna foarte mult cu un liliac care stă atârnat de o bârnă invizibilă. Nu se miră cine ştie ce recunoscându-l în el pe Azadovski.

Acesta era deghizat într-un brunet focos cu o mustăcioară subţire sub nas. Zâmbind tâmp, el începu să vorbească:

— Foarte curând, dintr-o cală din oraşul 5 Murmansk va ieşi crucişătorul cu rachetă nucleară Idiotul, lansat cu ocazia împlinirii a o sută cincizeci de ani de la naşterea lui Fiodor Mihailovici Dostoïevski. În momentul de faţă nu se ştie dacă guvernul va reuşi să returneze banii primiţi ca garanţie pentru navă, de aceea

tot mai multe voci propun amanetarea unui alt vas de acest tip, crucişătorul Potiomkin, care este atât de mare, încât marinarii îl numesc un sat plutitor. În acest moment, crucişătorul Potiomkin se deplasează pe Oceanul îngheţat de Nord spre portul în care se vor semna actele. Noutăţi despre cărţi!

Azadovski scoase de undeva o carte pe coperta căreia trona o combinaţie mistică între un lansator de grenade, un fierăstrău electric şi o femeie goală.

— Binele trebuie să aibă pumni. Ştiam asta de mult, şi totuşi lipsea ceva! Iată acum o carte pe care aţi aşteptat-o atâţia ani – binele cu pumni şi sulă mare! *Aventurile lui Sviatoslav cel Crunt.* Ştiri din economie: astăzi, la Duma de Stat, a fost anunţată noua J compoziţie a coşului anual minim. El trebuie să conţină douăzeci de kilograme de paste făinoase, un chintal de cartofi, şase kilograme de carne de porc, un palton, o pereche de încălţăminte, o căciulă căzăcească şi un televizor Sony Black Trinitron. Din Persia aflăm...

Ghireev opri sonorul.

— Ce, ai venit să te uiţi la televizor? întrebă el.

— Ei, sigur că nu. Doar că e ciudat: de ce e cu fundul în sus?

— E o poveste lungă.

— Ca aia cu castraveţii? Nu poate fi decât transmisă ceremonial?

— Nicidecum, dădu din umeri Ghireev. Astea sunt informaţii neclasificate. Dar se

referă la practica adevăratei *dharma,* asa că dacă ceri să ti se vorbească despre asta, îţi asumi obligaţia karmică de a deprinde această practică. Iar tu nu cred că o să faci asta.

— Poate o s-o fac. Tu povesteşte-mi.

Ghireev oftă şi se uită la umbrelele care se legănau dincolo de fereastră.

— Există trei metode budiste de a te uita la televizor. În esenţă, este una şi aceeaşi metodă, dar în stadii diferite de instruire ea arată diferit. Mai întâi te uiţi cu sonorul oprit. Cam o jumătate de oră pe zi, la emisiunile preferate. Când ţi se pare că la televizor se spune ceva important şi interesant, conştientizezi instantaneu acest gând şi-l neutralizezi. La început o să cedezi şi o să dai drumul la sonor, dar treptat te obişnuieşti. Important e să nu te simţi vinovat când nu reuşeşti. I se întâmplă oricui la început, chiar şi unui lama. Apoi începi să te uiţi la televizor cu sonorul pornit, dar fără imagine. Şi, în sfârşit, începi să te uiţi la televizorul stins. Aceasta este, de fapt, tehnica principală; primele două sunt pregătitoare. Te uiţi Ia toate programele de ştiri, dar nu aprinzi televizorul. Foarte important este pentru aceasta să stai cu spatele drept, iar mâinile cel mai bine e să le aşezi pe abdomen – palma dreaptă jos, palma stângă deasupra. Asta pentru bărbaţi; pentru femei e invers. Şi să nu fii
distras nicio secundă. Dacă te uiţi asa la
televizor de J
>

zece ori la rând măcar o oră pe zi, poţi înţelege natura televiziunii. Dar şi a orice altceva.

— Si atunci, tu de ce îl întorci cu fundul în sus?

— Asta e cea de-a patra metodă budistă. Ea se foloseşte în cazul în care este totuşi necesar să te uiţi la

televizor. De pildă, dacă vrei să afli cursul dolarului, dar nu ştii când anume va fi anunţat şi cum (îl vor spune sau vor arăta panoul unei case de schimb).

— Dar de ce să-l întorci?

— Iar e mult de explicat.

— încearcă.

Ghireev îşi şterse fruntea cu palma şi oftă din nou. Părea că-şi caută cuvintele.

— Te-ai gândit vreodată de ce se citeşte o ură atât de adâncă în ochii prezentatorilor TV? întrebă el într- un târziu.

— Lasă, zise Tatarski. De fapt, nici nu se uită la cameră, aşa pare doar. Chiar sub obiectiv se află un monitor special, pe care rulează textul care trebuie citit şi nişte simboluri care indică intonaţia şi mimica. Cred că sunt numai vreo sase, hai să le amintim... Ironie, tristeţe, îndoială, improvizaţie, mânie şi amuzament. Asa că nu radiază nimeni niciun fel de ură – nici personală, nici de serviciu. Asta ştiu precis.

— Dar eu nici nu spun că radiază ei ceva. Pur şi simplu, când îşi citesc textul, în ochii lor

se uită câteva milioane de oameni, de regulă foarte răi şi nemulţumiţi de viată. Gândeste-te numai ce efect cumulativ apare când se întâlnesc în acelaşi punct atâtea conştiinţe frustrate. Ştii ce-i aia rezonantă?

— Aproximativ.

— Aşa. Dacă un batalion de soldaţi merge în cadenţă pe un pod, acesta se poate rupe. Au fost cazuri; de aceea, când o coloană militară intră pe un pod, se dă comanda „pas de voie”. Ei, când atâţia oameni se uită la cutia asta şi văd acelaşi lucru, îti dai seama ce rezonanţă se produce în noosferă?

— Unde? întrebă Tatarski, dar în acel moment îi sună telefonul mobil din buzunar şi el ridică mâna, întrerupând conversaţia. În receptor se auzeau muzică la intensitate mare şi voci nedesluşite.

— Vavan! răzbătu prin muzică vocea lui Morkovin. Unde eşti? Eşti viu?

— Viu, răspunse Tatarski. Sunt la Rastorguevo.

— Ascultă, continuă vesel Morkovin, le-am tras-o căcănarilor ălora, acum probabil o să-i băgăm la închisoare şi o să le dăm vreo zece ani. Azadovski s-a stricat de râs după interogatoriu! A zis că l-ai scăpat de stres. Data viitoare o să primeşti o medalie alături de Rostropovici. Să trimitem o maşină după tine?

„Nu, nu mă dau afară”, îşi zise Tatarski

simţind cum o căldură plăcută i se răspândeşte din inimă în tot corpul. „Sigur nu mă dau afară. Şi nici nu mă belesc.”

— Mulţumesc, zise el. Mă duc acasă. Sunt praf cu nervii.

— Da? E de înţeles, admise Morkovin. Du-te, late bine. Eu o să mă duc – sună telefoanele întruna. Numai să nu întârzii mâine, avem o acţiune

?

importantă. Mergem la Ostankino. Apropo, o să vezi acolo şi colecţia lui Azadovski – secţiunea spaniolă. Te las, ne auzim.

Băgând telefonul în buzunar, Tatarski îmbrăţişă încăperea cu o privire absentă.

— Se pare că mă iau drept hamster, zise el gânditor.

-Ce?

— N-are importanţă. Ce ziceai?

— Pe scurt, continuă Ghireev, toată asa-numita

[5]

magie a televiziunii constă în psihorezonanţă, în faptul că e privită concomitent de mulţi oameni. Orice profesionist ştie că, dacă te uiţi la televizor…

— Profesioniştii nu se uită niciodată, îţi spun eu, îl întrerupse Tatarski, cercetând un petic pe care tocmai îl remarcase pe un crac al pantalonilor interlocutorului.

— …dacă te uiţi la televizor, atunci trebuie să priveşti undeva într-un colţ al ecranului, dar în niciun caz în ochii prezentatorului, altfel ori

faci gastrită, ori schizofrenie. Dar cel mai sigur e să-l întorci cu fundul în sus, cum fac eu. Asta înseamnă, de fapt, să nu mergi în cadenţă. Şi de fapt, dacă te interesează, există şi o a cincea metodă budistă de a te uita la televizor, supremă şi secretă...

Adeseori se întâmplă să vorbeşti cu cineva, să-ţi placă, dintr-un motiv sau altul, cuvintele lui şi să ţi se pară că e în ele un sâmbure de adevăr şi apoi să remarci deodată că tricoul de pe el e vechi, papucii, scâlciaţi, pantalonii, cârpiţi în genunchi, iar mobila din camera lui e uzată şi ieftină. Te uiţi mai atent şi vezi în jur urme neobservate până atunci ale unei sărăcii umilitoare; înţelegi atunci că tot ce a făcut şi a gândit interlocutorul tău în viată nu l-a dus către acel triumf unic pe care ţi-l doreai atât de mult în acea îndepărtată dimineaţă de mai, când, strângând din dinţi, îţi promiteai să nu pierzi, deşi nu-ţi era încă prea clar cu cine jucai şi ce anume. Şi cu toate că nu ţi-a devenit mai clar între timp, interesul pentru cuvintele lui te părăseşte brusc, şi ai vrea să-i spui ceva plăcut ca „rămas-bun” şi să pleci cât mai repede să-ţi vezi de treburi.

Astfel acţionează în sufletul nostru wzu-factorul dislocant. Când însă Tatarski fu victima loviturii lui imperceptibile, nu trădă prin nimic că discuţia ar fi încetat să-l intereseze, pentru că îi veni o idee. Aşteptă până când Ghireev tăcu, se întinse, căscă şi întrebă degajat, ca pentru a face conversaţie:

— Auzi, apropo, ţi-au mai rămas bureţi?

— Am, zise Ghireev, numai că eu n-o să-ti tin companie. Îţi cer scuze, fireşte, dar după cele întâmplate...

— Dar mie îmi dai?

— De ce nu? Numai să nu mănânci aici, te rog mult.

Ridicându-se de pe scaun, Ghireev deschise dulapul suspendat într-o rână şi scoase un pachet învelit în ziar.

— Aici e o doză zdravănă. Unde te duci, la Moscova?

— Nu, răspunse Tatarski, în oraş am halucinaţii. Mă duc în pădure, dacă tot am făcut excursia asta.

— Corect. Stai puţin, să-ţi dau nişte vodcă. Îi mai înmoaie. Dacă-i iei goi pot să-ţi facă rău la creier. Nu te teme, nu te teme, am Absolut.

Luând de pe jos o sticlă goală de Hennessy, Ghireev îi deşurubă dopul şi începu să toarne cu grijă în ea vodcă dintr-o sticlă de un litru de Absolut, care exista, intr-adevăr, în acelaşi dulap în care ţinea şi ciupercile.

— Ascultă, tu parcă ai oarece legături cu televiziunea, zise el, circulă un banc bun despre voi. II ştii pe ăla cu muia şi cântecele pe întuneric?

— Ala în care tipul aprinde lumina şi vede că e singur în cameră, iar pe noptiera de lângă perete e un ochi de sticlă? II ştiu. E foarte în vogă la slujbă. Dacă tot veni vorba, tu ce crezi, ochiul e acelaşi cu ăla de pe dolar? Sau nu?

— Nu m-am gândit, zise Ghireev. Dar ce tot scrii acolo? Cum să te uiţi Ia televizor?

>

— Nu, zise Tatarski, mi-a venit o idee pentru la serviciu.

Idee de panou, scrise el în agendă. *O cameră murdară, cu pânze de păianjen. Pe masă e un alambic, iar lângă masă, un alcoolic în haine ponosite (variantă: un narcoman care-şi filtrează efedromd), care îşi toarnă produsul dintr-o sticlă mare de Absolut într-o sticlă mică de Hennessy Slogan:*

ABSOL UT HENNESSY

De propus mai întâi distribuitorilor de Absolut şi Hennessy, iar dacă ei nu vor, celor de Finlandia, Smirnofi şi Johnny Walker

— Tine, zise Ghireev, întinzându-i lui Tatarski pacheţelul învelit în ziar şi sticla. Dar să ne înţelegem. Dup ă ce le mănânci, nu mai vii pe-aici. Că încă nu pot să uit toamna aia.

— Promit, spuse Tatarski. Apropo, pe unde e construcţia aia neterminată pe care vor s-o facă bază antiaeriană? Am văzut-o pe drum din maşină.

— E aproape. După ce traversezi câmpul, începe un drum prin pădure. O să vezi un gard din sârmă – mergi pe lângă el vreo trei kilometri. Da’ ce, vrei să te plimbi până acolo?

Tatarski dădu afirmativ din cap.

— Nu ştiu, nu ştiu dacă-i bine, zise Ghireev. Asa, în general, merge, dar sub efectul bureţilor... Bătrânii spun că-i un loc malefic. Deşi, pe de altă parte, unde-o să găseşti un loc benefic în suburbiile Moscovei?

La uşă, Tatarski se întoarse şi-l luă pe Ghireev pe după umeri.

— Ştii, Andriuha, zise el, nu vreau să sune patetic, dar îti mulţumesc din toată inima!

— Pentru ce? întrebă Ghireev.

— Pentru că uneori îmi permiţi să trăiesc o viaţă paralelă. Fără asta, viaţa reală ar fi de-a dreptul abjectă!

— Ei, mulţumesc, zise Ghireev plecând ochii. Mulţumesc.

Era vizibil mişcat.

— Succes în afaceri, zise Tatarski şi ieşi.

Bureţii începură să-şi facă efectul când deja mergea de jumătate de oră de-a lungul gardului de sârmă. Mai întâi apărură simptomele cunoscute: tremurul şi furnicăturile plăcute în degete. Apoi, din tufişurile de pe margine ţâşni stâlpul cu inscripţia „Nu faceţi focul în pădure!”, pe care îl luase cândva drept Husein. După cum era de aşteptat, la lumina zilei nu se observa asemănarea. Cu toate acestea, Tatarski îsi aminti nu fără nostalgie povestea despre Semurg, regele păsărilor.

— Semurg, Sirruf, rosti o voce cunoscută

în capul lui, ce diferenţă e? Nu sunt decât transcrieri diferite. Iar te-ai îmbuibat, nu?

„A început”, se gândi Tatarski, „mica fiară e aici”.

Dar sirruful nu se mai arătă tot drumul până la turn. Porţile peste care sărise cândva erau deschise. Pe şantier nu se vedea nimeni; rulotele erau încuiate, iar din cabina paznicului dispăruse telefonul odinioară atârnat pe perete.

Tatarski urcă în vârful construcţiei fără niciun fel >
de aventuri. În turnuleţul pentru lifturi totul era neschimbat: sticle goale şi o masă în mijlocul încăperii.

— Ei, întrebă el cu glas tare, unde-i o zeiţă pe-aici?

Nu răspunse nimeni; nu se auzea decât pădurea fremătând undeva, dedesubt, sub adierea vântului autumnal. Se sprijini de perete, închise ochii şi începu să asculte. Hotărî, nu se ştie de ce, că era foşnet de ? 5
sălcii plângătoare şi îşi aminti un vers dintr-un cântec auzit la radio: „Sunt tristele fecioare ce locuiesc în sălcii.” Şi deodată, din foşnetul liniştit al copacilor, începură să răsune frânturi de glasuri femeieşti ce păreau ecouri ale unor cuvinte care-i fuseseră spuse cândva, demult, şi care rămăseseră uitate prin cotloanele memoriei.

„Dar or fi ştiind ei oare”, şopteau glasurile liniştite, „că în lumea lor faimoasă nu există nimic în afară de un întuneric tot mai dens – nici inspiraţie, nici expiraţie, nici dreapta, nici

stânga, nici cinci, nici zece? Or fi ştiind ei oare că faima lor nu e cunoscută nimănui?

Totul e pe dos decât cred oamenii – nu există nici adevăr, nici minciună, ci doar o idee infinit clară, pură şi simplă, în care spiritul se roteşte ca o picătură de cerneală căzută într-un pahar cu apă. Şi când omul încetează a se mai roti în această puritate simplă, nu se întâmplă absolut nimic şi devine limpede că viaţa nu este decât foşnetul perdelelor de la fereastra unui turn demult distrus, şi fiecare firicel din aceste perdele crede că marea zeiţă e cu el. Si zeiţa chiar este cu el.

Cândva, şi tu, şi noi, dragul nostru, am fost liberi: de ce ai creat lumea asta urâtă, înfricoşătoare?".

— Păi eu am făcut asta? şopti Tatarski.

Nu răspunse nimeni. Deschise ochii şi se uită prin arcada uşii. Deasupra liniei pădurii era un nor ce semăna cu un munte celest; era atât de mare, încât înaltul infinit al cerului, uitat din copilărie, deveni din nou vizibil. Pe una dintre coastele norului era o proeminenţă conică îngustă, asemănătoare unui turn văzut prin ceaţă. Pe Tatarski ceva îl tulbură: îşi aminti că existase cândva şi în el această substanţă celestă efemeră din care erau facuti muntele alb şi turnul. Si

pe atunci – demult, tare demult, probabil încă înainte de a se naşte – nu l-ar fi costat nimic să se transforme într-un astfel de nor şi să se ridice până la înălţimea turnului. Dar viata

reusise să-i înlăture din suflet
această substanţă stranie şi nu mai rămăsese din ea
decât exact atât cât să şi-o poată aminti pentru o clipă şi-apoi s-o uite din nou.

Observă că podeaua de sub masă era acoperită cu un panou făcut din scânduri. Uitându-se printr-o crăpătură dintre ele, văzu abisul negru al unei prăpăstii multietajate. „A, da”, îşi aminti el, „e casa liftului. Iar aici e camera motoarelor, ca în încăperea aia unde e serverul. Lipsesc doar mitralierele”. Aşezându-se Ia masă, puse cu grijă picioarele pe scânduri. La început îi fu teamă că acestea se vor rupe şi va cădea împreună cu ele în groapa adâncă, pe fundul căreia zăcea în straturi gunoiul adunat de-a lungul anilor. Dar scândurile erau groase şi rezistente.

Cineva trecuse în mod vădit pe acolo – cel mai probabil, vagabonzi de prin partea locului. Pe jos erau împrăştiate mucuri de ţigări proaspăt stinse, iar pe masă era o bucată dintr-un ziar cu programul TV pe o săptămână. Tatarski citi titlul ultimei emisiuni de deasupra rupturii ondulate:

0.00 – Camera de aur.

„Ce emisiune o fi asta?” se întrebă el. „Probabil una nouă.” Sprijinindu-şi bărbia pe mâinile împreunate în faţa lui, rămase uitându-se la fotografia femeii care alerga pe plajă, aflată

exact în acelaşi loc ca data trecută. La lumina zilei se vedeau broboanele şi petele care apăruseră pe hârtie din cauza umezelii. Una dintre pete se aşternuse chiar pe faţa zeiţei, care în lumina zilei părea posomorâtă, pistruiată şi bătrână. Tatarski bău ce-i mai rămăsese din vodcă şi închise ochii.

Visul scurt pe care-l avu era foarte bizar. Mergea pe o plajă cu nisip în întâmpinarea unei statui de aur ce strălucea în soare; aceasta era încă departe, dar se vedea deja că era un tors de femeie fără cap şi fără mâini. Alături de el se ţâra încet un sirruf pe care călărea Ghireev. Sirruful era trist şi semăna cu un măgar epuizat de muncă, iar aripile de pe spatele lui aminteau de o şa veche din pâslă.

— Tu scrii sloganuri, zicea Ghireev, dar ştii care e cel mai important slogan? Sloganul de bază, aş putea spune?

— Nu, răspundea Tatarski, punându-şi mâna streaşină la ochi în fata strălucirii aurului.

— O să-ţi spun eu. Ai auzit sintagma „Judecata de Apoi”?

— Am auzit-o.

— De fapt, în judecata asta nu e nimic înspăimântător. În afară de faptul că ea a început de mult şi că tot ce ni se întâmplă nu este decât o etapă a unui experiment în procesul de anchetă. Gândeşte-te, i-ar fi greu lui Dumnezeu, în veşnicia şi nesfârşirea lui, să creeze pentru câteva secunde din nimic

această lume pentru a pune la încercare un singur suflet aflat în faţa lui?

— Andrei, răspunse Tatarski, uitându-se cu coada ochiului la papucii lui ponosiţi în scările din sfoară, ajunge, da? Mi-ajunge rahatul de la serviciu. Măcar tu nu mă freca la cap.

Camera de aur

Când i se scoase legătura de la ochi, Tatarski era deja îngheţat. Mai ales picioarele goale pe podeaua de piatră îi erau chinuite de frig. Deschizând ochii, văzu că se afla la intrarea unui spaţiu vast, asemănător foaierului unui cinematograf unde, din câte putea să-şi dea seama, avea loc un fel de sindrofie. Remarcă pe loc o ciudăţenie: pereţii placaţi cu piatră galbenă nu aveau nici măcar o fereastră, dar unul dintre ei era o oglindă, făcând ca sala luminată de lămpi puternice cu halogen să pară mult mai mare decât era, de fapt. Oamenii adunaţi în încăpere discutau încet şi se uitau la nişte hârtii cu texte bătute la maşină care erau atârnate pe pereţi. Deşi Tatarski stătea în prag complet gol, cei de faţă nu-i acordau prea mare atenţie – abia dacă-l priviseră indiferenţi vreo doi sau trei. Îi văzuse de multe ori la televizor pe aproape toţi cei aflaţi în sală, dar personal nu cunoştea pe nimeni în afară de Farsuk

Seiful-Farseikin, care stătea lângă perete cu un pahar în mână. O mai remarcă pe Alia, secretara lui Azadovski, prinsă într-o conversaţie cu doi playboy vârstnici; părul ei ciufulit, decolorat, o făcea să semene cu o meduză cam păcătoasă. I se păru că undeva, în mulţime, zăreşte şi jacheta în pătrăţele a lui Morkovin, dar o pierdu imediat din vedere.

— Vin, vin, răsună vocea lui Azadovski şi acesta apăru dintr-un pasaj spre vreo sală internă. Ai ajuns? De ce stai în usă? Intră, nu te mâncăm.

Tatarski se duse spre el. Azadovski mirosea vag a vin; în lumina becurilor cu halogen, faţa lui părea obosită.

— Unde suntem? întrebă Tatarski.

— La vreo sută de metri sub pământ, în zona lacului Ostankino. Ne scuzi pentru legatul la ochi şi tot tacâmul – pur şi simplu, aşa e ritualul. Tradiţiile, fir-ar mama lor. Ti-e frică?

■

Tatarski dădu afirmativ din cap şi Azadovski râse satisfăcut.

— Fii serios, zise el, nu-s decât nişte maimuţoi. Deocamdată plimbă-te, uită-te la noua colecţie. Abia acum două zile am expus-o. Eu am vreo două trebuşoare importante.

Ridică o mână şi îi făcu semn secretarei să se apropie.

— O să-ţi povestească Alia. Âsta-i Vavan Tatarski. Vă cunoaşteţi? Arată-i tot ce-i pe-aici, da?

Tatarski rămase în compania secretarei.

— De unde începem vizionarea? întrebă ea zâmbind.

— Păi de-aici, zise Tatarski. Dar unde-i colecţia?

— Uite-o, răspunse secretara, arătând din cap spre perete. Asta e colecţia spaniolă. Care dintre marii spanioli vă place cel mai mult?

— Cred că... Velasquez, zise Tatarski, amintindu- şi cu greu un nume corespunzător.

— Şi eu sunt nebună după moşulică ăla, spuse secretara şi îl privi cu ochii ei verzi şi reci. Aş zice că e un Cervantes al penelului.

II apucă ferm de cot şi, cu coapsa lipită de piciorul lui gol, îl conduse spre cea mai apropiată foaie de hârtie de pe perete. Tatarski văzu pe ea două paragrafe de text şi o ştampilă albastră. Secretara se apropie, mioapă, de hârtie ca să citească scrisul mărunt.

— Da, asta e o pânză. E varianta roz destul de puţin cunoscută a portretului infantei. Aici vedeţi autentificarea notarială dată de firma Oppenheim and Radier spre a certifica faptul că tabloul a fost într- adevăr achiziţionat cu şaptesprezece milioane de dolari pentru o colecţie privată.

Tatarski hotărî să nu arate că l-ar mira ceva. De altfel, nici el nu ştia prea bine dacă-l mira sau nu.

— Şi asta? întrebă el, arătând spre foaia de hârtie de alături cu text şi ştampilă.

— O, zise Alia, asta e perla noastră. E un Goya, Maja cu evantai în grădină. Achiziţionat

de la un mic muzeu din Castilia. Din nou Oppenheim and Radier confirmă suma: opt milioane şi jumătate. Uimitor.

— Da, zise Tatarski. E adevărat. Dar pe mine, ca să fiu cinstit, mă atrage mai mult sculptura decât pictura.

— îmi închipui, răspunse secretara. Pentru că sunteti obişnuit să lucraţi în tridimensional, nu?

Tatarski o privi întrebător.

— Păi grafică tridimensională. Cu manechine din alea...

— A, zise Tatarski, asta voiaţi să spuneţi. Da, sunt obişnuit şi să lucrez, şi să trăiesc cu ele.

> » J

— Iată şi o sculptură, exclamă secretara şi îl târî spre o nouă foaie de hârtie, unde textul era ceva mai mare decât pe celelalte. Este un Picasso. Statuetă ceramică înfăţişând o femeie alergând. Nu prea seamănă a Picasso, nu vi se pare? Aşa este. Pentru că aparţine perioadei postcubiste. Aproape 13 milioane de dolari, vă puteţi închipui?

— Şi statuia propriu-zisă unde este?

— Nici nu ştiu, răspunse ea dând din umeri. Probabil prin vreun depozit. Dar dacă vreţi să vedeţi cum arată, e un catalog pe măsuţa aceea.

— Dar ce importanţă are unde e statuia?

Tatarski se întoarse. Din spate, se apropiase neauzit Azadovski.

— Poate că niciuna, răspunse Tatarski. Ca

să spun drept, n-am mai văzut niciodată o colecţie de acest fel.

— Este cea mai actuală tendinţă în design, zise secretara. Minimalismul monetarist. Care, de altfel, s-a născut la noi, în Rusia.

— Mai plimbă-te şi tu, îi spuse Azadovski şi se întoarse spre Tatarski. Îţi place?

— E interesant. Numai că nu prea înţeleg.

— Păi să-ţi explic. Această nenorocită de colecţie spaniolă costă în jur de 200 de milioane de dolari. Şi încă vreo sută de mii s-au dus pe experţi. Care tablou se potriveşte, care nu, în ce ordine să fie puse pe perete şi aşa mai departe. Tot ce este menţionat pe facturi a fost cumpărat. Dar dacă aş aduce aici tablourile şi statuile, tapiseriile şi armurile, n-am mai avea loc să ne mişcăm. Numai praful, şi am fi sufocaţi. Şi-apoi... Drept să spun, te uiţi o dată la tablourile astea, te uiţi şi a doua oară, şi pe urmă? Ce mai poţi vedea nou?

— Nimic.

— Tocmai. Si-atunci, de ce să le ţinem aici? Uite, Picasso ăsta, după părerea mea, e, de fapt, un cretin.

— Aici nu sunt întru totul de acord, zise Tatarski înghiţind în sec. Sau, mai exact, sunt de acord, dar numai începând cu perioada postcubistă.

— Văd că eşti isteţ, spuse Azadovski. Eu, unul, nu ştiu ce să zic. La urma urmei, ce rost are? Peste o săptămână o să fie colecţia franceză. Ia gândeşte-te: abia pricepi ceva

dintr-una şi după o săptămână e luată, apare alta-n loc – ce faci, o iei de la cap? De ce?

Tatarski nu ştiu ce să răspundă.

— De-aia zic, n-are rost, conchise Azadovski. Bun, să mergem. Trebuie să înceapă. Dup-aia ne întoarcem aici să bem şampanie.

Se întoarse şi porni către peretele din oglindă. Tatarski îl urmă. Ajungând la perete, Azadovski îl atinse cu mâna şi un şir vertical de oglinzi se răsuci fără zgomot în jurul unei axe, aruncând asupra ei o lumină electrică. Prin spaţiul apărut se zări un coridor construit din piatră brută.

— Intră, spuse Azadovski. Dar apleacă-te, aici tavanul e jos.

Tatarski intră pe coridor şi i se făcu şi mai frig din cauza umezelii. „Oare când o să mă lase să mă îmbrac?" se întrebă el. Coridorul era lung, dar nu vedea unde duce – era întuneric. Uneori, îi nimerea câte o pietricică ascuţită sub tălpi, şi el se crispa de durere. într-un târziu, zări în fată o licărire de lumină.

Pătrunseră într-o încăpere nu prea mare, capitonată, care amintea de vestiarul unei săli de gimnastică. De fapt, chiar vestiar era: o dovedeau dulapurile în perete şi cele două jachete atârnate în cuier. Una dintre ele părea să fie a lui Saşa Blo, dar nu era foarte sigur – acesta avea prea multe jachete diferite. Din vestiar mai era o ieşire: o uşă întunecată din lemn cu o tăbliţă aurie, pe care era gravată

o linie frântă, care semăna cu dinţii unui fierăstrău. Tatarski îşi amintea încă din şcoală că aşa arăta hieroglifa egipteană pentru „repede”. Şi-o amintea numai pentru că de ea era legată o poveste nostimă: vechii egipteni, după cum le explicase profesorul, făceau totul foarte încet, şi de aceea linia dintată scurtă, care însemna , a devenit în inscripţiile celor mai mari faraoni foarte lungă, ba chiar se scria pe câteva rânduri, ceea ce însemna „foarte-foarte repede”.

În jurul chiuvetei erau atârnate trei foi de hârtie bătute la maşină ce păreau dispoziţii ale unei administraţii nevăzute (Tatarski ghici însă că nu erau niciun fel de dispoziţii, ci mai degrabă o parte a colecţiei spaniole), iar pe unul dintre pereţi era un raft cu nişte nişe mici, numerotate, în care se aflau oglinzi de bronz şi măşti de aur exact la fel ca acelea din anti-camera lui Azadovski.

— Ce-i? întrebă acesta, descheindu-şi haina. Vrei să întrebi ceva?

— Ce sunt hârtiile acelea de pe perete? întrebă Tatarski. Tot din colecţia spaniolă?

În loc de răspuns, Azadovski îşi scoase telefonul mobil şi apăsă un singur buton de pe tastatură.

— Alia, zise el, cineva vrea să te întrebe ceva.

îi dădu telefonul lui Tatarski.

— Vă ascult, spuse în receptor vocea Allei.

— Intreab-o ce avem în vestiarul de lângă baie, zise Azadovski, scotându-şi tricoul. Că eu tot uit mereu.

— Bună ziua, spuse Tatarski emoţionat, sunt tot eu, Tatarski. Spuneţi-mi, ce este expoziţia aceea din vestiar?

— Sunt nişte exponate absolut unice, răspunse secretara. Nu putem vorbi despre asta la telefonul mobil.

Tatarski acoperi microfonul cu mâna.

— Zice că nu se poate la telefon.

— Spune-i că-i dau eu voie.

— Vă dă el voie, repetă Tatarski.

— Bine, oftă secretara. Numărul unu. Elementele porţii lui Iştar din Babilon – lei şi sirrufi. Locul oficial al păstrării lor este British Museum. Au fost autentificate de un grup mare de experţi independenţi. Numărul doi. Lei, basorelief în cărămidă cu email. Strada Procesiunilor, Babilon. Locul oficial al păstrării este British Museum. Au fost autentificate de un grup de experţi independenţi. Numărul trei. Fut-Ui, demnitar din Mari. Locul oficial al păstrării – Luvru...

— Fut-Ui? repetă Tatarski, amintindu-şi că văzuse o fotografie a acestei statui de la Luvru. Era veche de mii de ani şi înfăţişa un omuleţ şiret, sculptat dintr-o piatră albă strălucitoare, bărbos, îmbrăcat cu o fustă mitoasă bizară, ce amintea oarecum şi de nişte pantaloni de golf.

— Uite, mie ăsta îmi place în mod special, spuse Azadovski, dându-şi jos pantalonii. Cred că se trezea în fiecare dimineaţă şi îşi zicea: „futu-i pe toţi...”, şi de aceea a fost singur toată viaţa. Exact ca mine.

Deschise un dulăpior şi scoase din el două fuste ciudate, făcute probabil din pene sau dintr-o lână scărmănată. Aruncându-i una lui Tatarski, şi-o trase pe a doua peste chiloţii roşii Calvin Klein, devenind brusc foarte asemănător unui strut.

— Dă-mi telefonul, zise el. Ce aştepţi? Imbracă-te. Pe urmă ia chestiile alea şi intră. Poţi să iei orice pereche, numai ai grijă să-ţi fie bună botniţa.

Azadovski luă dintr-o nişă o mască şi o oglindă, le lovi una de alta, ridică masca şi se uită la Tatarski prin găurile pentru ochi. Mica faţă aurită de o frumuseţe nepământeană, ieşită parcă din mulţime în timpul unui carnaval veneţian, se potrivea atât de puţin cu torsul lui dolofan, acoperit cu păr roşcat, încât lui Tatarski i se făcu frică. Mulţumit de efectul obţinut, Azadovski râse, deschise uşa şi dispăru într-un nor de lumină aurie.

Tatarski începu să se îmbrace. Fusta pe care i-o dăduse Azadovski era făcută din bucăţele de piele de oaie cu lâna lungă, cusute între ele şi lipite pe un şort Adidas din nailon. Reuşind cu chiu, cu vai să şi-o pună (dacă n-ar fi văzut statuia lui Fut-Ui, n-ar fi crezut în ruptul capului că locuitorii antici ai

Mesopotamiei chiar purtaseră aşa ceva), îşi puse masca, pe care o simţi imediat fixându-i-se pe faţă, şi luă oglinda în mână. Aurul şi bronzul erau, fără îndoială, autentice
— era limpede chiar şi după greutate. Dând aerul afară din piept, ca înainte de o săritură în apă, împinse uşa cu hieroglifa dinţată.

încăperea în care intră îl orbi cu strălucirea aurie a pereţilor şi a podelei luminate de spoturi. Pereţii, acoperiţi cu panouri de metal, se ridicaseră, formând un con larg, ce dădea impresia unei cupole de biserică pustii, aurită pe dinăuntru. Chiar vizavi de uşă se afla un altar: un postament cubic din aur, pe care trona un ochi masiv din cristal cu iris din email şi pupilă din oglindă. Pe podea, în faţa altarului, se afla un pocal din aur, iar alături de el se înălţau doi sirrufi din piatră, acoperiţi cu urme de vopsea şi foiţă de aur. Deasupra ochiului era atârnată o lespede din bazalt negru, aparent foarte veche. Chiar în centrul acesteia era gravată hieroglifa egipteană „repede", înconjurată de nişte creaturi imaginare – Tatarski distinse un câine ciudat cu cinci picioare şi o femeie cu tiară înaltă, care stătea întinsă pe un fel de sofa, cu un pocal în mână. În colţurile lespezii erau înfăţişate patru animale fioroase, iar între câine şi femeie ieşea din pământ o plantă asemănătoare cu roua-cerului, numai că rădăcina i se despărţea în trei ramificaţii lungi, fiecare marcată cu un simbol neinteligibil. Pe

lespede mai erau gravate un ochi şi o ureche mari, iar restul spaţiului era umplut de coloane dese de scriere cuneiformă.

Azadovski, cu mască de aur, fustă şi şlapi roşii, şedea pe un taburet pliant nu departe de altar. Oglinda i se odihnea pe genunchi. Tatarski nu mai văzu pe nimeni altcineva în cameră.

— Aşa! zise Azadovski, ridicând degetul mare. Arăţi perfect. Ce, ţi-e târşă? Numai să nu te-ntorci împotriva noastră, să nu crezi că suntem toţi nişte cretini. Pe mine personal mă doare-n fund de toate astea, dar dacă vrei să rămâi în domeniul nostru, nu se poate fără. Pe scurt, o să-ţi explic clar, pe puncte, şi dacă o să vrei amănunte, poţi să-l întrebi pe şef, vine acuşi. Important e să iei lucrurile mai simplu, mai calm. Ai fost în vreo tabără de pionieri?

— Am fost, răspunse Tatarski, remarcând în sinea lui cuvântul „şef‘.

— Aţi organizat Ziua lui Neptun? Când toată lumea e cufundată în apă?

-Da.

— Ei, consideră că şi asta e un fel de Zi a lui Neptun. O tradiţie. Într-un cuvânt, umblă vorba că a fost odată o zeiţă antică. Nu vreau să spun că a existat de-adevăratelea, dar aşa-i legenda. După legenda asta, zeii erau şi ei muritori şi-şi purtau în ei moartea, la fel ca oamenii. De aceea, zeiţa asta trebuia să moară şi ea când avea să-i vină sorocul. Iar ea, se-nţelege, nu voia. Şi atunci s-a împărţit în două: moartea ei

şi partea din ea care nu voia să moară. Vezi aici, în imagine?

Azadovski arătă cu degetul în direcţia basoreliefului.

— Uite, căţeluşul ăsta e moartea ei. Iar muierea cu coroană e ea însăşi. Pe scurt, ascultă mai departe fără să mă întrerupi, că nici eu nu mă pricep prea bine. Când s-au despărţit, între ele a pornit pe loc un război în care nimeni nu avea cum să învingă. Ultima bătălie din acest război a avut loc chiar deasupra lacului Ostankino, adică unde ne aflăm noi acum, dar nu sub pământ, ci în aer. De aceea locul ăsta e considerat sacru. La început, în această bătălie n-a putut învinge nimeni multă vreme, dar apoi câinele a început s-o domine pe zeiţă. Şi atunci celorlalţi zei li s-a făcut frică pentru sine, au intervenit şi i-au pus să facă pace. Aici e consemnat totul. E ceva de genul unui tratat de pace la care au fost martori din toate cele patru colţuri ale lumii aceşti buhai şi…

— Grifoni, îl corectă Tatarski.

— Da. Iar ochiul şi urechea înseamnă că toti au

văzut şi au auzit.[5] Pe scurt, acest tratat[7] i-a mulţumit pe amândoi. Zeiţei i-a fost luat trupul şi ea a fost redusă la concept pur. S-a transformat în aur, dar nu mă refer doar la metal, ci în sens figurat. Pricepi?

— Nu prea.

— Nu-i de mirare, oftă Azadovski. Mă rog,

s-a transformat în ceva după care tânjesc toţi oamenii, dar nu pur şi simplu într-un morman de aur, să zicem, care se află undeva, ci în tot aurul în general. Aşa, ca idee.

— Acum am înţeles.

— Iar moartea ei s-a transformat într-un câine şchiop cu cinci labe, care trebuie să doarmă veşnic într-o ţară îndepărtată din nord. Pesemne că ai ghicit deja unde anume. Uite-l acolo, în dreapta, îl vezi? Cu un picior în loc de sulă. Ferească Dumnezeu să întâlneşti unul din ăsta pe-afară.

— Şi cum îl cheamă pe câinele ăsta? întrebă Tatarski.

— Bună întrebare. Să spun drept, nu ştiu. Dar de ce întrebi?

— Păi am citit ceva asemănător. Într-un articol dintr-o antologie universitară.

— Ce anume?

— E mult de povestit, răspunse Tatarski. De fapt, nici nu-mi mai amintesc tot.

— Despre ce era articolul? Despre întreprinderea noastră?

Tatarski îşi dădu seama că şeful glumeşte.

— Nu, zise el. Despre argoul rusesc. Scria că termenii obsceni au devenit înjurături abia în timpul creştinismului: înainte aveau cu totul alt sens şi

reprezentau nişte divinităţi păgâne incredibil de vechi. Iar printre aceste divinităţi era şi un câine din ăsta şchiop, pe care-l chema Pizdituk În cronicile străvechi era reprezentat prin

litera „P” cu două virgule. Conform legendei, el doarme undeva într-un ţinut înzăpezit şi, câtă vreme doarme, viaţa se desfăşoară mai mult sau mai puţin normal. Dar când se trezeşte, atacă. Şi de aceea pământul nu mai dă roade, e preşedinte Elţin şi aşa mai departe. Evident, în articol nu scria despre Elţin, dar în general cam asta e. Şi mai scria că noţiunea cea mai apropiată care există în cultura rusă contemporană este idiomul gamover din limbajul copiilor. De la englezescul *Game Over.*

— Da, m-am prins că-i din engleză, că nu-s prost, zise Azadovski. Dar n-am înţeles: pe cine atacă pizditul ăsta?

— Nu atacă pe cineva sau ceva, ci lumea întreagă. De aceea au şi intervenit, probabil, ceilalţi zei. Special am întrebat cum îl chema pe câinele ăla – mi-am zis că poate e un arhetip transcultural. Dar pe zeiţă cum o cheamă?

— N-o cheamă în niciun fel, îi întrerupse o voce din spate, şi Tatarski se întoarse.

În uşă stătea Farsuk Seiful-Farseikin. Era J îmbrăcat într-o mantie lungă şi cenuşie cu glugă, de sub care strălucea o mască de aur, şi Tatarski îl recunoscu doar după glas.

— N-o cheamă în niciun fel, repetă Seiful-Farseikin, intrând în cameră. Cândva, demult, i se spunea Iştar, dar de atunci numele i s-a schimbat de multe ori. Cunoşti brandul No Name? Si cu câinele şchiop e aceeaşi chestie. Restul l-ai povestit corect.

— Vorbeşte tu cu el, Farsuk, spuse Azadovski, deşi văd că ştie tot şi fără noi.

— Interesant, ce ştii, de fapt? întrebă Farseikin.

— Aşa, nişte frânturi, răspunse Tatarski. De pildă, semnul acela dinţat din centrul lespezii. Ştiu ce înseamnă.

— Si ce înseamnă?

■

— „Repede” în egipteana veche.

Farseikin râse.

— Da, zise el, e original. De obicei, membrii noi cred că sunt bomboanele M&M. În orice caz, este un simbol care trimite Ia un dicton foarte vechi şi destul de neclar. Toate limbile vechi în care el a existat sunt moarte de mult, iar în rusă e destul de greu de tradus – nu avem o glosă corespunzătoare. În engleză, în schimb, îi corespunde propoziţia lui Marshall McLuhan *The medium is the messag^T* De aceea, noi descifrăm acest semn ca două litere „M” legate între ele. Adică nu numai noi, bineînţeles; Silicon Graphics montează astfel de altare împreună cu *render-server-e|e.*

— Atunci, lespedea asta nu e autentică?

— Cum să nu. Cât se poate de autentică, răspunse Farseikin. Bazalt de trei mii de ani. Poţi s-o pipăi. E drept, nu sunt sigur că desenul ăsta a însemnat mereu ce înseamnă acum.

— Şi ce-i cu planta aia carnivoră dintre zeiţă şi câine?

— Nu e o plantă carnivoră. E arborele vieţii. Şi, totodată, simbolul marii zeiţe, pentru că una dintre ipostazele ei este un copac cu

trei rădăcini care înfloreşte în sufletele noastre. Şi copacul ăsta are un nume, dar el este aflat abia în stadiile cele mai înalte ale iniţierii în societatea noastră.

— Dar ce societate e asta? întrebă Tatarski. Cu ce se ocupă membrii ei?

— Parcă n-ai sti. De când lucrezi la noi? Păi exact cu toate astea se ocupă membrii ei.

— Si cum se numeşte?

— Cândva, demult, se numea Ghilda Caldeenilor, răspunse Farseikin. Dar îi spuneau aşa numai cei care nu erau membri, ci doar auziseră de ea. Noi o numim Societatea Grădinarilor, pentru că misiunea noastră este să avem grijă de copacul sacru care-i dă viaţă marii zeiţe.

— Există de multă vreme societatea asta?

— De foarte multă vreme. Se spune că acţiona chiar şi în Atlantida, dar, pentru simplificare, noi considerăm că a venit din Babilon în Egipt şi de acolo la noi.

Tatarski îşi îndreptă masca: îi aluneca de pe faţă.

— înţeleg, zise el. Şi ce, s-a ocupat de construirea Turnului Babei?

— Nu. Nicidecum. Nu suntem întreprindere de construcţii. Suntem doar servitori ai marii zeiţe. Ca să

} >

folosesc terminologia ta, avem grijă ca Pizditul să nu se

trezească şi să nu atace, asta ai înţeles corect.

înţelegi şi că în Rusia avem o responsabilitate sporită. Câinele doarme chiar aici.

— Unde anume?

— Peste tot, răspunse Farseikin. Când se spune că doarme în zăpezi e o metaforă. Dar că era să se trezească de câteva ori în secolul ăsta nu e.

— Şi de ce ne scad ăia frecvenţa tot timpul? Farseikin îsi desfăcu braţele, dând din umeri.

— Superficialitate umană, zise el, apropiindu-se de altar şi luând pocalul de aur. Calcule imediate, conjunctură simplist înţeleasă. Dar n-o să ne-o întrerupă de tot niciodată, nu te teme. Au mare grijă de asta. Şi acum, dacă nu te superi, să trecem la ritual.

Apropiindu-se de Tatarski, îi puse mâna pe umăr.

— Aşază-te în genunchi şi scoate-ţi masca.

Tatarski se lăsă ascultător în jos şi îşi scoase masca de pe faţă. Farseikin cufundă un deget în pocal şi făcu un zigzag ud pe fruntea lui.

— Tu eşti canalul şi tu eşti mesajul, spuse el, şi Tatarski înţelese că linia de pe fruntea lui era un „M” dublu.

— Ce lichid e ăsta? întrebă eL

— Sânge de câine. Sper că nu e nevoie să-ţi explic simbolistica.

— Nu, răspunse Tatarski, ridicându-se de

jos. Nu sunt prost, am mai şi citit câte ceva. Ce urmează?

— Acum trebuie să priveşti în ochiul sacru.

Tatarski avu, fără să vrea, o tresărire şi Azadovski J observă.

— Nu te teme, interveni el. Prin acest ochi marea zeiţă îşi recunoaşte soţul. Şi cum deja are un soţ, asta nu este decât o formalitate. Te uiţi în ochi, se lămureşte că nu eşti tu zeul Marduk şi ne vedem de treabă mai departe.

— Care zeu Marduk?

— Ei, n-are nicio importanţă dacă nu-i Marduk, spuse Azadovski, scoţând de sub fustă un pachet de Marlboro şi o brichetă. Am zis şi eu asa. Farsuk, explică-i tu, te pricepi mai bine. Eu fac o plimbare în tara bărbaţilor adevărati.

— Şi ăsta-i tot un mitologem, zise Farseikin. Marea zeiţă avea un soţ, zeu şi el, cel mai important dintre toţi zeii, căruia i-a dat să bea o poţiune de dragoste, şi el a adormit în sanctuarul din vârful ziguratului său. Şi cum era zeu, şi visul lui era de aşa natură, încât... Eh, în general e o chestie încurcată, dar se pare că întreaga noastră lume, cu noi toţi, ba chiar şi cu zeiţa asta, e visul lui. Iar marea zeiţă îl caută întruna pe cel care o visează, pentru că doar prin el îşi poate redobândi viaţa. Şi cum nu-l poate găsi, are un soţ pământean simbolic, pe care şi-l alege singură.

Tatarski aruncă o privire spre Azadovski. Acesta dădu afirmativ din cap şi scoase prin gaura pentru gură a măştii un rotocol perfect de fum.

— Ai ghicit, zise Farseikin. Acum el e. Pentru Leonea este, fireşte, un moment destul de tensionat când un altul priveşte în ochiul sacru, dar până acum nu s-a întâmplat nimic. Hai.

Tatarski se apropie de ochiul de pe măsuţă şi îngenunche în faţa lui. Irisul din email albastru era despărţit de pupilă printr-un cerculeţ subţire de aur, iar pupila era întunecată şi reflecta ca o oglindă. Tatarski îşi văzu în ea propriul chip, deformat, faţa bombată a lui Farseikin sub gluga întunecată şi un genunchi umflat al lui Azadovski.

— întoarceţi un spot, îi spuse Farseikin cuiva. Aşa n-o să poată vedea. Şi trebuie să ţină minte toată viaţa.

Asupra pupilei fu îndreptată o rază puternică de lumină, şi Tatarski nu-şi mai văzu reflectat propriul chip; în locul lui apăru o strălucire aurie estompată, de parcă ar fi privit câteva minute la soarele ce răsărea, apoi închise ochii şi văzu imaginea acesteia rătăcind în terminaţiile lui nervoase. „Şi ce-o fi trebuind să văd?” se întrebă el.

În spatele lui se auzi o agitaţie puternică, ceva metalic se izbi cu zgomot de podea şi răsună un strigăt răguşit. Tatarski sări pe dată în picioare, se îndepărtă de altar cu un salt şi

se întoarse. Scena pe care o văzu era atât de ireală, încât nici măcar nu se sperie, presupunând că facea parte din ritual. Saşa Blo şi Maliuta, îmbrăcati în fuste mitoase şi cu măştile de aur legănându-li-se pe piept, îl sugrumau pe Azadovski cu nişte corzi din nailon galben, străduindu-se să se ţină cât mai departe de el, iar acesta, cu ochii lui de berbec ieşiţi din orbite, trăgea din toate puterile cu ambele mâini şnurul subţire din nailon spre el. Din păcate, forţele erau inegale – din palmele lui rănite ţâşni sângele, înroşind firul galben, şi el căzu mai întâi în genunchi, apoi pe burtă, acoperind cu pieptul masca de aur care-i alunecase de pe faţă. Tatarski reuşi să prindă momentul în care uimirea şi perplexitatea din ochii lui Azadovski, îndreptaţi spre el, pieriră, fără a mai fi înlocuite de nimic. Abia atunci înţelese că şi dacă asta fusese o parte a ritualului, fusese una cu totul neaşteptată pentru Azadovski.

— Ce-i asta? Ce se petrece?

— Linisteste-te, zise Farseikin. Acum nu se mai petrece nimic. Totul s-a petrecut deja.

— De ce? întrebă Tatarski.

Farseikin dădu din umeri:

— Marea zeiţă s-a săturat de mezalianţă.

— De unde stiti?

— La templul de divinaţie din Atlanta, oracolul a prezis că în ţara noastră o să apară un nou soţ al lui Iştar. Cu Azadovski aveam deja de mult probleme, dar vreme îndelungată

n-am putut înţelege cine era cel nou. Se spunea despre el doar că e un om cu nume de oraş. Ne-am gândit, ne-am tot gândit, am căutat, şi deodată primim de la secţia întâi dosarul tău personal. După toate criteriile, reieşea că tu erai acela.

- Eu???

În loc de răspuns, Farseikin le făcu un semn lui Saşa Blo şi lui Maliuta. Aceştia se apropiară de trupul lui Azadovski, îl luară de picioare şi îl târâră din sala altarului în vestiar.

— Eu? repetă Tatarski. Dar de ce eu?

— Nu ştiu. Intreabă-te pe tine însuţi. Pe mine, nu ştiu de ce, zeiţa nu m-a ales. Si ce bine suna: un om care şi-a abandonat numele...

— Si-a abandonat numele?

— Eu provin, de fapt, dintr-o familie de germani de pe Volga. Dar când am terminat universitatea, a venit o repartiţie de la televiziune pentru un post de corespondent la Washington, dar destinat cuiva provenit din altă republică sovietică. Eram secretar de Komsomol, deci primul pe listă pentru America. Aşa că mi-au schimbat numele la Lubianka. Oricum, n-are nicio importanţă. Tu ai fost cel ales.

— Dar aţi fi acceptat?

— De ce nu? Sună bine: soţul marii zeiţe! E o funcţie pur ritualică, fără niciun fel de obligaţii şi cu posibilităţi vaste. Chiar infinite, aş putea spune. Dar totul depinde de imaginaţie, fireşte.

Răposatului, femeia de serviciu îi presăra în fiecare dimineaţă cocaină pe covor dintr-o găleată. Şi-a construit vile, şi- a cumpărat nu ştiu ce tablouri... La altceva nu l-a dus capul. Cum ţi-am spus: o mezalianţă.

— Pot să refuz?

— Nu cred, zise Farseikin.

Tatarski privi prin uşa deschisă, dincolo de care se întâmpla ceva bizar: Maliuta şi Saşa Blo îl băgau pe Azadovski într-un container de forma unei bile mari şi verzi. Trupul lui inestetic curbat era deja înăuntru; prin uşiţa deschisă atârna un picior păros cu papuc roşu, care nu voia nicicum să intre.

— Ce-i cu bila aia?

— Aici coridoarele sunt lungi şi înguste, răspunse Farseikin. Ar fi un chin să-l cari. Dar să-l rostogolească e foarte comod. Şi când ajungi în stradă, nu-ţi pune nimeni niciun fel de întrebări. A inventat-o Senia Velin înainte să moară. Ce designer era... Şi tot din cauza idiotului ăstuia s-a prăpădit. Ce mi-aş fi dorit să vadă Senia toate astea!

— Dar de ce e verde?

— Nu ştiu. Ce contează? Tu, Vavan, nu căuta semnificaţie simbolică în toate, că s-ar putea să găseşti. Şi să nu-ţi placă.

Din vestiar se auzi un trosnet slab, şi Tatarski se crispa.

— O să fiu şi eu sugrumat cândva? întrebă el.

Farseikin dădu din umeri.

— Soţii marii zeiţe, după cum ai înţeles, se

schimbă câteodată. Dar asta face parte din profesie. Dacă nu te obrăzniceşti, poţi foarte bine s-o duci până la adânci bătrâneţi. Ba chiar să ieşi şi la pensie. Principalul e ca dacă ai vreo îndoială în legătură cu ceva să vii direct la mine. Si să-mi asculţi sfaturile.

Primul va fi acesta: când te muţi în biroul lui ? Azadovski, scapă de covorul ăla îmbâcsit de cocaină. Că şi-aşa au început să apară zvonuri prin oraş şi se înghesuie la noi, la recepţie, tot felul de extremişti de stânga. La ce ne trebuie nouă aşa ceva?

— O să scap de covor. Dar cum le explicăm tuturor celorlalţi de ce mă mut în biroul lui?

— Nu e nevoie să le explicăm nimic. O să înţeleagă singuri. Altfel, n-ar lucra la noi.

Din vestiar băgă capul pe uşă Maliuta, care deja reuşise să se schimbe. Işi ridică o clipă ochii spre Tatarski, îi coborî imediat, apoi îi întinse lui Farseikin telefonul mobil al lui Azadovski.

— II rostogolim afară?

— Nu, zise Farseikin, îl rostogoliţi înăuntru. De ce pui întrebări tâmpite?

După ce aşteptă ca vuietul metalic să se stingă pe coridorul lung şi îngust, Tatarski întrebă încet:

— Farsuk Karlovici, spuneţi-mi, confidenţial...

— Da?

— De fapt, cine controlează toate astea?

— Sfatul meu pentru tine e să nu-ţi bagi

nasul, spuse Farseikin. O să fii un zeu viu mai multă vreme. Dar, ca să-ţi spun drept, nici eu nu ştiu. Şi sunt deja de atâţia ani în slujba asta.

Se apropie de peretele din spatele altarului, descuie cu o cheie o uşiţă secretă şi, aplecându-se, se strecură prin ea. Dincolo de uşiţă se aprinse lumina, şi Tatarski văzu o maşinărie mare, ce semăna cu o carte neagră deschisă cu doi cilindri verticali din sticlă mată pe margini. Pe suprafaţa neagră, întoarsă spre el, era scris cu alb cuvântul *Compuware* alături de un simbol necunoscut, iar în fata maşinii se afla un fotoliu ca de cabinet stomatologic, cu curele şi sisteme de prindere.

— Ce-i ăsta? întrebă Tatarski.

— Un scanner 3D.

— Pentru ce?

— Să-ti scanăm feţişoara.

— Dar fără asta nu se poate?

— În niciun caz. Conform ritualului, devii soţul marii zeiţe abia după ce eşti digitalizat. Transformat, ca să spunem aşa, într-o secvenţă vizuală.

— Şi pe urmă asta o să fie pusă în toate clipurile şi emisiunile? Ca a lui Azadovski?

— Asta e principala ta funcţie sacră. Zeiţa nu are corp material, dar există ceva care-i înlocuieşte corpul. Natura ei pământească e dată de totalitatea imaginilor folosite în reclame. Şi cum ea se manifestă prin

intermediul unei secvenţe vizuale, şi tu trebuie să fii transformat, ca să devii asemeni unui zeu. Atunci veţi[7]

[7] avea posibilitatea de a vă uni mistic. De fapt, soţul ei va deveni modelul tău 3D, iar tu vei fi un fel de... regent sau aşa ceva. Vino încoace.

Tatarski se zgribuli neliniştit şi Farseikin râse:

— Ei, nu te teme. Nu doare când eşti scanat. E ca la xerox, doar că nu se închide capacul... Deocamdată, nu se închide... Gata, glumesc, glumesc. Hai mai repede, că suntem aşteptaţi sus. E o seară solemnă – învestirea ta, ca să spunem aşa. O să te relaxezi într-un cerc restrâns.

Tatarski privi pentru ultima dată lespedea de bazalt cu zeiţa şi câinele şi trecu hotărât prin uşiţa dincolo de care îl aştepta Farseikin. Pereţii şi tavanul erau zugrăviţi în alb, iar încăperea era aproape goală – în afară de scanner, se mai aflau acolo o masă cu un panou de control şi câteva cutii din carton de la nişte produse electronice lângă perete.

— Farsuk Karlovici, dumneavoastră ati auzit de pasărea Semurg? întrebă Tatarski, aşezându-se în fotoliu şi sprijinindu-şi mâinile pe braţele acestuia.

— Nu. Ce pasăre-i asta?

— Era un poem oriental, răspunse Tatarski, eu nu l-am citit, doar am auzit de el. Cum că treizeci de păsări au pornit în zbor să-l caute pe regele lor, Semurg, au trecut prin nenumărate încercări de tot felul şi la sfârşit

au aflat că „Semurg” înseamnă „treizeci de păsări”.

— Şi ce-i cu asta? întrebă Farseikin, băgând un ştecher negru într-o priză.

— Nimic, zise Tatarski. Mă gândeam că poate generaţia noastră, care a ales Pepsi – şi dumneavoastră aţi ales Pepsi în tinereţe, nu?

— Păi ce era să fac, mormăi Farseikin, apăsând pe nişte comutatoare de pe panoul de control.

— Păi da... Mi-a venit în minte un gând destul de înfricoşător: dacă, de fapt, noi toţi suntem câinele ăla cu cinci labe? Si acum, să zicem asa, atacăm?

Lui Farseikin, care era absorbit de manevrele pe care le făcea, cuvintele lui Tatarski îi trecură pe lângă urechi.

— Aşa, spuse el, acum stai nemişcat şi nu clipi. Gata?

Tatarski oftă adânc.

— Gata, răspunse el.

Maşina vâjâi, şi pe marginile ei se aprinseră nişte becuri albe mate cu o lumină orbitoare. Construcţia care semăna cu o carte deschisă începu să se rotească încet în jurul unei axe, o rază albă îi intră în ochi lui Tatarski, şi pentru câteva secunde fu orbit.

— Mă plec în faţa zeului viu, rosti solemn Farseikin.

Când Tatarski deschise ochii, Farseikin stătea în genunchi în faţa fotoliului, cu capul plecat, şi îi întindea un mic obiect negru. Era

telefonul lui Azadovski. II luă cu grijă în mână şi îl studie atent: telefonul arăta ca un mic Phillips obişnuit, dar avea un singur buton, în formă de ochi de aur. Vru să întrebe dacă Alia era la curent, dar nu apucă – înclinându-se, Farseikin se ridică în picioare, se retrase cu spatele spre ieşire şi închise delicat uşiţa după el.

Tatarski rămase singur. Sculându-se din fotoliu, se apropie de uşiţă şi trase cu urechea. Nu se auzea nimic – pesemne Farseikin ajunsese deja în vestiar. Se duse în cel mai îndepărtat colţ al camerei şi apăsă cu grijă pe butonul telefonului.

— Alo, spuse el încet în receptor. Alo!

— Mă plec în faţa zeului viu, se auzi vocea Allei. Ce instrucţiuni aveţi pentru astăzi, şefu'?

— Deocamdată, niciuna, răspunse Tatarski simţind cu uimire că intra în noul rol iară niciun efort.

>

Ba nu, ştii ce, Allocika, o să fie câte ceva. În primul rând, pune să se arunce covorul din birou – m-am săturat de el. În al doilea rând, la bufet începând de azi să fie numai Coca-Cola şi niciun fel de Pepsi. În al treilea rând, Maliuta nu mai lucrează la noi... De-aia, că avem nevoie de el aici cum are nevoie un câine de al cincilea picior. Nu face decât să strice scenariile altora, şi pe urmă pierdem lovele... Şi tu, Allocika, ţine minte: când îţi spun ceva, nu întrebi „De ce?", notezi şi gata. Ai înţeles? Bravo.

încheind convorbirea, Tatarski încercă să-şi pună telefonul la brâu, dar pielea de oaie a fustei lui Fut-Ui era prea groasă. Cugetă câteva clipe unde să-l bage, apoi îşi aminti că nu spusese tot ce voia şi apăsă din nou pe ochiul de aur.

— Şi încă ceva, zise el, am uitat cu totul. Ocupaţi- vă de Rostropovici.

Tuborg Man

Dublura 3D a lui Vavilen Tatarski a apărut pe ecran de nenumărate ori, dar lui Tatarski, amintindu-şi ca prin vis zilele de odinioară, îi plăcea să se uite numai la câteva înregistrări. Prima era o conferinţă de presă a ofiţerilor FSB —, care primiseră ordin să-l lichideze pe cunoscutul om de afaceri şi politician Boris Berezovski: Tatarski, cu o mască neagră ce-i acoperea chipul, stă în capătul din stânga al mesei cu microfoane. A doua era cu funeraliile comentatorului TV Farsuk Seiful- Farseikin, care fusese sugrumat cu o coardă în împrejurări bizare la intrarea în propria casă: Tatarski, cu ochelari de soare şi banderolă neagră pe mânecă, o sărută pe văduva neconsolată şi aruncă peste sicriul pe jumătate acoperit cu pământ o bilă verde de biliard. Ce se întâmplă în următorul reportaj este greu de

înţeles: e o filmare în direct, realizată cu camera
J
ascunsă, a descărcării unui avion american de transport militar Hercules C-130, aterizat noaptea în Piaţa Roşie. Din avion sunt scoase o mulţime de cutii de
5 >
carton cu inscripţia „echipament electronic” şi o siglă neobişnuită – conturul schiţat neglijent al unei glande mamare de o dimensiune ce n-ar putea fi obţinută decât prin implantarea unei proteze de silicon. Tatarski, în uniforma trupelor de elită, stă nemişcat în cordonul de soldaţi. Următoarea apariţie cunoscută tuturor este Stepan Razin în Lobnoe Mesto în
monumentalul clip pentru şamponul Head & Shoulders (sloganul e „Capul cu păr mult sabia nud taie”). Un clip mult mai puţin cunoscut, filmat tot în Piaţa Roşie, este o reclamă la Coca-Cola, dată de J J
câteva ori la televiziunea petersburgheză, care înfăţişează o întrunire a fundamentalistilor radicali ai tuturor confesiunilor importante ale lumii. Tatarski apare ca un evanghelist din Albuquerque, New Mexico, îmbrăcat în negru de sus până jos, care, strivind cu furie o cutie goală de Pepsi-Cola, ridică mâna, arată spre zidul Kremlinului şi rosteşte un verset din Psalmul numărul 13:

There they are în great dread,

For God is with the Righteous Generálion!

Multă lume îşi amintea apariţia lui în clipurile pentru vodca Falsul Boris al II-lea şi supa instant Carmino Burano. Tatarski însă, nu

se ştie de ce, pe acestea nu le ţinea în colecţia sa. Nu există în ea nici faimoasa reclamă a lanţului de magazine moscovite Gap, unde fusese filmat împreună cu adjunctul său, Morkovin: Morkovin, într-o geacă de jeans brodată cu fir auriu, stă în vitrina magazinului, iar Tatarski, îmbrăcat cu un pieptar militar, aruncă o cărămidă în geamul securizat, strigând: „La Kandahar a fost mai bine!” (sloganul era *Enjoy the Gap).* Dar înregistrarea lui preferată, după vizionarea căreia, după cum povestea în şoaptă secretara Alia, ochii i se umpleau de lacrimi, nu a fost dată nici măcar o dată la televizor.

Este un clip neterminat pentru berea Tuborg, cu sloganulSta, viator! (varianta pentru companiile de televiziune regionale e „Stai, aviatorule!”), în care este animată celebra fotografie cu vagabondul solitar.
Tatarski, îmbrăcat într-o cămaşă albă descheiată la piept, merge pe o potecă prăfuită sub soarele amiezii. Deodată, îi vine o idee. Se opreşte, se sprijină de un gard de lemn şi îşi şterge cu batista sudoarea de pe frunte. Trec câteva secunde şi eroul pare a se linişti: întorcându-se cu spatele la cameră, bagă batista în buzunar şi porneşte încet mai departe, spre orizontul de un albastru viu, deasupra căruia stau suspendaţi câţiva nori pufoşi.

S-a zvonit că a fost filmată o variantă a acestui clip în care pe drum merg unul după

altul treizeci de Tatarski, dar nu există nicio posibilitate de a stabili dacă este sau nu adevărat.

Note

1 „Aşteptarea maimuţelor” (în rusă).

2 „Plaja Brazzaville” (în engl., în orig.). Protagonista romanului, Hope Clearwater, ajunge în Africa pentru a studia comportamentul cimpanzeilor.

2. În limba rusă, denumirea oraşului Babilon este „Vavilon”.

4 Carte de referinţă în marketing, scrisă de Al Ries şi JackTrout.

Cuvânt argotic rusesc însemnând „cetăţean sovietic”.

6 *Tiho,* în limba rusă, înseamnă „tăcut”, „liniştit”.

Z „Jocul asta n-are nume” (în engl., în orig.).

8 „Nu va fi niciodată la fel” (în engl., în orig.).

9 „Ai rămas încuiat? Mas turbează-te!" (în engl., în orig.).

10 Rusia n-o înţelegem prin raţiune,/ În Rusia poţi doar să crezi” (în rusă, translitérât în alfabet latin în original).

11 „Criza psihedelică a Sfântului Evanghelist loan”.

12 „Rusia a fost întotdeauna faimoasă pentru decalajul dintre cultură şi civilizaţie. Acum nu mai există cultură. Nu mai există civilizaţie. Singurul lucru care rămâne este Gap. Felul în care eşti văzut” (în engl., în orig.). Joc de cuvinte între engl. *gap,* „spaţiu liber”, „decalaj”, şi numele unei reţele internaţionale de magazine de îmbrăcăminte (în ediţia rusă).

Ü Referinţă la cneazul Oleg din Novgorod, întemeietor al Rusiei Kievene. A domnit în perioada 882-912.

14 *Mal, da udai* înseamnă în limba rusă „Deşi mic, a reuşit”.

15 „Banii vorbesc, rahatul pute peste tot” (în engl., în orig.).

16 „Dacă eşti aşa deştept, arată-mi banii pe care-i ai” (în engl., în orig.).

17 Aluzie la „II Duce” Benito Mussolini şi la acţiunea de eliberare a sa condusă de Otto Skorzeny.

18 Marcă de tutun cunoscută mai ales pentru că era cea

preferată de Stalin.

19 „Perdant”, „ratat” (în engl., în orig.).

20 „Câştigător” (în engl., în orig.).

21 „A ţine pasul cu familia Jones” (în engl., în orig.).

22 „întotdeauna te întorci la lucrurile fundamentale” (în engl., în orig.).

23 „De Beers. Diamantele sunt eterne” (în engl., în orig.).

24 Boris Grebenşcikov (n. 1953), poet şi muzician rus, liderul grupului rock Acvarium, este unul dintre fondatorii muzicii rock sovietice.

25 *Ţentralnîi Kommitet Vsesoiuznogo Leninskogo Kommunisticeskogo Soiuza Molodioji* – Comitetul Central al Komsomolului (în rusă).

26 Vladimir Dovgan, întreprinzător rus; a devenit cunoscut în anii 1990 pentru o linie de produse alimentare şi băuturi.

27 Este vorba despre Egor Gaidar (1956-2009), economist şi om politic rus, arhitect al reformelor economice radicale aplicate în Rusia după căderea Uniunii Sovietice. Susţinător al economiei de piaţă.

28 Trimitere la titlul unei cunoscute poezii de Vladimir Maiakovski.

29 *Non-uniform raţional basis spline* (NURBS) este un model matematic folosit frecvent în grafica computerizată pentru a reprezenta curbe şi suprafeţe ce oferă o mare flexibilitate şi precizie.

30 Referire la Alexandr Korjakov, fost şef al serviciului de pază al preşedintelui Boris Elţin, destituit după un scandal ce a urmat publicării a două volume de „revelaţii” despre familia Elţin.

31 Boris Abramovici Berezovski, om de afaceri rus acuzat de numeroase infracţiuni în Rusia. S-a îmbogăţit în special cumpărând pe nimic importante proprietăţi de stat în perioada de început a trecerii Rusiei spre capitalism. Între acestea, compania petrolieră Sibneft şi principalul canal de televiziune din Rusia, ORT, pe care l-a transformat intr-un vehicul de propagandă pentru Boris Elţin. După venirea la putere a lui Vladimir Puţin, a fost acuzat de fraudă, a intrat în opoziţie şi a părăsit Rusia, cerând azil politic în Marea Britanie. A murit în 2013, dar încă nu s-a stabilit dacă s-a sinucis sau a fost asasinat.

32 Prescurtare de la *komprometiruiuşcii material*

(„material compromiţător”). În această formă prescurtată, termenul se referă la materialele compromiţătoare obţinute de la diferite servicii de securitate sau falsificate şi folosite împotriva politicienilor sau a altor persoane publice fie pentru a le discredita, fie pentru a le şantaja.

33 Salman Raduev (1967—2002) a fost unul dintre cei mai radicali comandanţi ai separatiştilor ceceni în perioada 1994— 1999. Arestat în 2000, a murit într-o colonie penitenciară rusească în împrejurări misterioase.

34Primul dealer capitalist de maşini din Rusia, proprietatea lui Boris Berezovski. În 2002, Berezovski a fost acuzat că ar fi folosit compania în scopul unor fraude de proporţii.

35 „E un păcat” (în engk, în orig.).

36 *Son,* în limba rusă, înseamnă „vis”.

37 Viktor Stepanovici Cernomîrdin (1938-2010), prim-ministru al Rusiei între 1992 şi 1998.

38 Stepan Bandera (1909-1959), unul dintre liderii marcanţi ai mişcării naţionaliste ucrainene din Galiţia. Activitatea lui politică a dus la proclamarea unui stat ucrainean independent în Lvov, la 30 iunie 1941. A fost asasinat de KGB în 1959, la München.

39 „Gândeşte altfel/gândeşte apocaliptic” (în engl., în orig.).

40 „Diamantele nu sunt veşnice!” (în engl., în orig.).

41 „Canalul este mesajul” (în engl., în orig.).

42 *Federalnaia Slujba Bezopasnosti* – Serviciul Federal al Securităţii în Federaţia Rusă (în rusă).

43 „Acolo s-au temut de frică, unde nu era frică,/ Că Dumnezeu este cu neamul drepţilor” (în engl., în orig.), Psalmi 13:5.